

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

**Преговарачка позиција Републике Србије
за Међувладину конференцију о приступању Републике
Србије Европској унији
за Поглавље 27 - Животна средина и климатске промене**

Београд, децембар 2019. године

I Уводна декларација

Република Србија прихвата правне тековине Европске уније у Поглављу 27 – Животна средина и климатске промене и биће у позицији да их у потпуности спроведе до ступања у чланство онако како оне гласе на дан 1. јун 2019. године, са изузетком следећих правних аката ЕУ:

1. *INSPIRE* Директиве 2007/2/ЕЗ, Поглавље II, Поглавље III, Поглавље IV и Поглавље V (чл. 5-17) за коју Република Србија захтева прелазни период од 2 године и 4 месеца од дана приступања ЕУ. Коначна индиција о броју година потребних за транзициони период за потпуно спровођење *INSPIRE* директиве биће реализована кроз Специфични план имплементације за *INSPIRE* директиву који је у фази израде.
2. Директиве 2008/50/ЕЗ о квалитету амбијенталног ваздуха и чистијем ваздуху за Европу (*CAFE* директиве) (и четврте ћерке Директиве 2004/107/ЕЗ), за коју Република Србија захтева прелазни период према Специфичном плану имплементације директиве, који је у изради.
3. Директиве 2016/802/ЕЗ о садржају сумпора, за коју Република Србија захтева прелазни период према Специфичном плану имплементације директиве који је у изради.
4. Директива 94/63/ЕЗ (*VOC* Петрол фаза I) и Директива 2009/126/ЕЗ (*VOC* Петрол фаза II) за које Република Србија захтева прелазни период од 2 године од дана приступања ЕУ. Завршна процена броја година биће достављена у складу са Специфичним планом имплементације, који је у изради.
5. Директиве 2016/2284/ЕУ о смањењу националних емисија одређених атмосферских загађујућих материја, за коју Република Србија захтева прелазни период за спровођење захтева из Директиве, што ће зависити од преговора о обавезама смањења емисије сумпор-диоксида (SO₂), оксида азота (NO_x), неметанских испарљивих органских једињења (NMVOC), амонијака NH₃ и суспендованих честица PM_{2.5}.
6. Оквирне директиве о отпаду 2008/98/ЕЗ члан 11. за коју Република Србија захтева прелазни период од 15 година од дана приступања ЕУ.
7. Директиве 94/62/ЕЗ о амбалажи и амбалажном отпаду члан 6. став 1) тач. (б), (г) и (д) за коју Република Србија захтева прелазни период од 4 године од дана приступања ЕУ.
8. Директиве 1999/31/ЕЗ о депонијама члан 5. став 2. тач. (а), (б) и (в) првог подстава и члан 14. тачка (в) за коју Република Србија захтева прелазни период од 15 година односно 7 година. Република Србија захтева да се година 2008. размотри као референтна година за потребе спровођења члана 5. став 2.

9. Директиве 2012/19/ЕУ о отпаду од електричне и електронске опреме, члан 7. став 1. подстав 1, за коју Република Србија захтева прелазни период од 11 година од дана приступања ЕУ.

10. Директиве 2006/66/ЕЗ о отпадним батеријама члан 10. за коју Република Србија захтева прелазни период од 11 година од дана приступања ЕУ.

11. Оквирне директиве о водама 2000/60/ЕЗ члан 4. за коју Република Србија захтева прелазни период од 21 године од дана приступања ЕУ.

12. Директиве 91/271/ЕЕЗ о третману комуналних отпадних вода чл. 3, 4, 5. и 7. за коју Република Србија захтева прелазни период од 20 година од дана приступања ЕУ.

13. Директиве 2008/105/ЕЗ о стандардима квалитета животне средине члан 3. за коју Република Србија захтева прелазни период од 21 године од дана приступања ЕУ.

14. Директиве 2006/118/ЕЗ о заштити подземних вода члан 6. за коју Република Србија захтева прелазни период од 5 година од дана приступања ЕУ.

15. Директиве 91/676/ЕЕЗ о заштити вода од загађења узрокованог нитратима члан 5. став 4. за коју Република Србија захтева прелазни период од 16 година од дана приступања ЕУ.

16. Директиве 98/83/ЕЗ о квалитету воде намењене људској употреби за коју Република Србија захтева прелазни период од 20 година од дана приступања ЕУ.

17. Директиве 2010/75/ЕУ о индустријским емисијама за коју је израђен Специфични план имплементације који садржи листу постројења за која је потребан прелазни период (једна до 8 година од дана приступања ЕУ) како би се рад истих ускладио са одредбама Директиве.

18. Директиве 2003/87/ЕЗ о систему трговине емисионим јединицама ЕУ (EU ETS) за коју ће Република Србија доставити позицију о прелазним аранжманима после израде Специфичног плана спровођења директиве, након доношења Националне стратегије климатских промена и Акционог плана.

19. Директиве 98/70/ЕЗ о квалитету нафте и дизел горива, за коју Република Србија захтева прелазни период према Специфичном плану спровођења директиве који је у изради.

Република Србија ће спровести преостале правне тековине, тј. правне тековине настале након 1. јуна 2019. године, до ступања у чланство ЕУ, у складу са резултатима преговора у овом поглављу.

II и III Тренутна ситуација и планови за потпуно усклађивање

Поглавље 27 – Животна средина и климатске промене обухвата 10 основних сектора: хоризонтално законодавство, квалитет ваздуха, управљање отпадом, управљање водама, заштита природе, контрола индустријског загађења, хемикалије, заштита од буке, климатске промене и цивилна заштита.

1. ХОРИЗОНТАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО

Директива 2011/92/ЕУ Европског парламента и Савета од 13. децембра 2011. године о процени утицаја одређених јавних и приватних пројеката на животну средину измењена Директивом 2014/52/ЕУ и ЕСПО конвенција

1.1 Тренутна ситуација

1.1.1 Законодавни оквир

Директива је у великој мери пренесена кроз Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 36/09), Уредбу о утврђивању Листе (I) пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе (II) пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, Број 114/08) и пет правилника који ближе уређују поступак.

Република Србија је 2007. године потврдила ЕСПО конвенцију кроз Закон о потврђивању Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту („Службени гласник РС - Међународни уговори”, Број 102/07), а 2016. године Република Србија је потврдила амандмане на ЕСПО конвенцију („Службени гласник РС - Међународни уговори”, Број 4/16).

У циљу бољег спровођења ЕСПО конвенције, у септембру 2018. године усвојен је Закон о потврђивању Мултилатералног споразума земаља Југоисточне Европе о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту („Службени гласник РС - Међународни уговори”, Број 12/18).

1.1.2 Институционални оквир

У складу са националним законодавством, надлежни органи за све три фазе поступка процене утицаја су: Министарство заштите животне средине (за пројекте за које је давање сагласности на извођење пројекта у надлежности републичког органа - 6 запослених); покрајински орган (за пројекте за које је давање сагласности на извођење пројекта у надлежности органа аутономне покрајине - 2 запослена који раде на пословима стратешке процене утицаја/процене утицаја) и орган локалне самоуправе (за пројекте за које је давање сагласности на извођење пројекта у надлежности органа локалне самоуправе - 6 запослених у Граду Београду, по 1-2 службеника за сваку општину на коју се односи стратешка процена утицаја/процена утицаја, укупно 160

запослених). За давање одобрења за извођење пројекта надлежни орган је Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, као и Министарство рударства и енергетике, за пројекте експлоатације минералних сировина.

За све кораке у оквиру прекограничног поступка процене утицаја надлежни орган је Министарство заштите животне средине.

1.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Спровођење захтева процене утицаја је у току:

Поднети захтеви	2015	2016	2017	2018	2019 (1. јануар - 30. април)	Укупно
Захтеви за одлучивање о потреби процене утицаја	145	119	123	175	90	652
Захтеви за одређивање обима и садржаја студије о процени утицаја	42	25	27	17	8	119
Захтеви за давање сагласности на студију о процени утицаја	52	45	47	38	12	194
Мишљења и друго	127	127	94	58	36	442

Поступак процене утицаја је обавезан за пројекте из Прилога I, а није обавезан за пројекте из Прилога II. Поступак се спроводи у три фазе: одлучивање о потреби процене утицаја, одређивање обима и садржаја студије о процени утицаја и одлучивање о давању сагласности на студију/извештај о процени утицаја. Свака фаза поступка подразумева обавештавање јавности о поднетом захтеву, јавни увид у предмет и обавештавање о одлуци.

У периоду 2016-2019. године Република Србија је учествовала и у седам поступака процене утицаја у прекограничном контексту. Национални поступак процене утицаја је у потпуности усклађен са прекограничним поступком процене утицаја наведеним у Конвенцији.

Главни изазови су везани за квалитет процена утицаја и процес јавних консултација. Обуке су реализоване кроз пројекте *RENA* и *ECRAN*. Током 2015. године реализована је обука за тренере за 26 представника Министарства заштите животне средине и главних општина.

Уз подршку пројекта UNDP „Јачање капацитета за унапређено спровођење међународних споразума из области заштите животне средине”, у току је успостављање базе података о активностима везано за процену утицаја и стратешку процену утицаја на националном, покрајинском и локалном нивоу.

Значајан напредак је остварен у погледу сарадње између представника Министарства заштите животне средине и невладиних организација/организација цивилног друштва кроз разне семинаре/округле столове, итд.

- Регионални центар за заштиту животне средине за Централну и Источну Европу организовао је мастер курс за организације цивилног друштва, Врњачка Бања, од 19. до 23. марта 2018. године, ради представљања циљева и планова у области хоризонталног законодавства са посебним акцентом на стратешку процену утицаја и процену утицаја;
- Округли сто „Ка бољој имплементацији Стратешке процене утицаја на животну средину” одржан је 26. априла 2018. године у Новом Саду, уз подршку подгранта пројекта CO-SEED (Цивилно друштво заговара еколошки прихватљив друштвено-економски развој) финансиран од стране ЕУ и програма CSOnnect спроведеног од стране Регионалног центра за животну средину (*REC*), а финансиран од стране Шведске агенције за међународни развој и сарадњу (*SIDA*).

Представници невладиних организација/организација цивилног друштва учествовали су у раду радних група за измене и допуне Закона о процени утицаја на животну средину и Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

1.2 Планови за потпуно усклађивање

1.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуно преношење у национално законодавство биће постигнуто до краја 2020. године кроз измене и допуне Закона о процени утицаја на животну средину, Уредбе о утврђивању Листе (I) и Листе (II) (нова Уредба је у фази припреме и у процедури је прибављања мишљења релевантних институција) и пратећих правилника.

1.2.2 Планови усаглашавања институционалног оквира са правним тековинама ЕУ

Структуре за спровођење Директиве о процени утицаја на животну средину су успостављене на националном, покрајинском и локалном нивоу. Оне нису довољне у смислу броја, способности и капацитета носилаца посла. Предвиђене су мере институционалног јачања, са посебним акцентом на локални ниво, како би се унапредило учешће јавности у процесу консултација.

Током 2019. године организована су два TAIEХ семинара како би се побољшало знање и искуство у поступцима процене утицаја на животну средину у вези са природом

(Натура 2000/Оцена прихватљивости) и евалуацијом малих пројеката (Прилог 2/Листа II - списак пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину).

1.2.3 Планиране мере спровођења

Даље унапређење спровођења захтева у погледу процене утицаја на животну средину предвиђено је кроз три процеса:

- Унапређење процеса размене информација и консултација између Министарства и покрајинског и локалног нивоа уз помоћ система извештавања и базе података, који би сходно плану требало да буде успостављена до краја 2020. године;
- Унапређење способности, нарочито на локалном нивоу, кроз „консултативну” подршку Министарства и обезбеђивање додатне обуке.
- Повећање броја запослених који раде на пословима заштите животне средине на локалном нивоу.

Директива 2001/42/ЕЗ Европског парламента и Савета од 27. јуна 2001. године о процени утицаја одређених планова и програма на животну средину, ЕСПО конвенција и Протокол о стратешкој процени утицаја на животну средину

1.1 Тренутна ситуација

1.1.1 Законодавни оквир

Директива је у великој мери пренесена кроз Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10).

Спровођење захтева из Конвенције базира се на Закону о потврђивању Протокола о стратешкој процени утицаја на животну средину уз ЕСПО конвенцију („Службени гласник РС - Међународни уговори”, Број 1/10).

1.1.2 Институционални оквир

Министарство заштите животне средине је надлежни орган задужен за стратешку процену утицаја за планове и програме који се сачињавају на националном нивоу (два запослена).

За планове или програме које сачињавају органи Војводине, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине је задужен за стратешку процену утицаја (два запослена на пословима стратешке процене утицаја/процене утицаја).

За планове или програме које сачињавају органи локалне самоуправе, надлежни орган за стратешку процену утицаја је орган за заштиту животне средине јединице локалне самоуправе (Град Београд - два запослена на пословима стратешке процене утицаја, по

1-2 запослена пословима стратешке процене утицаја/процене утицаја за сваку општину, укупно 160 запослених).

За све кораке у оквиру прекограничног поступка стратешке процене утицаја, надлежни орган је Министарство заштите животне средине.

1.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Спровођење пренесених одредби је у току:

Захтеви	2015	2016	2017	2018	2019 (1. јануар - 30. април)	Укупно
Захтеви за давање сагласности на Извештај о стратешкој процени (републички ниво)	3	4	8	7	2	24
Захтеви за давање мишљења о одлуци о припреми Извештаја о стратешкој процени (републички ниво)	14	9	19	11	5	58

Један од проблема у спровођењу процеса стратешке процене утицаја је одсуство координације и размене информација између националног, покрајинског и локалног нивоа. Овај проблем се решава кроз развој базе података о активностима на плану процене утицаја и стратешке процене утицаја.

Уз подршку UNDP пројекта „Јачање капацитета за унапређено спровођење мултилатералних споразума”, у току је креирање базе података о активностима на плану процене утицаја и стратешке процене утицаја на националном, покрајинском и локалном нивоу.

Спровођење активности у претходном периоду описано је у делу који се односи на процену утицаја.

1.2 Планови за потпуно усклађивање

1.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуно преношење биће остварено до краја 2020. године кроз измене и допуне Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину и израду и усвајање два правилника:

- Правилника о раду стручне комисије за оцену Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину (нова Уредба - оснивање експертске комисије);

- Правилника о поступку јавног увида, презентацији и јавној расправи о Извештају о стратешкој процени утицаја на животну средину (нова Уредба - поступак учешћа јавности).

1.2.2 Планови усаглашавања институционалног оквира са правним тековинама ЕУ

Структуре за спровођење Закона о изменама и допунама Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, који преноси Директиву о стратешкој процени утицаја на животну средину, успостављене су на националном, покрајинском и локалном нивоу. Оне нису довољне у смислу броја, способности и капацитета запослених задужених за спровођење.

1.2.3 Планиране мере спровођења

Даље унапређење спровођења захтева у погледу стратешке процене утицаја на животну средину предвиђено је кроз три процеса:

- Унапређење процеса размене информација и консултација између Министарства и покрајинског и локалног нивоа уз помоћ система извештавања и базе података, која би сходно плану требало да буде успостављена до краја 2020. године;
- Унапређење способности, нарочито на локалном нивоу, кроз „консултативну” подршку Министарства и обезбеђивање додатне обуке;
- Повећање броја запослених који раде на пословима заштите животне средине на локалном нивоу.

Директива 2003/35/ЕЗ Европског парламента и Савета од 26. маја 2003. о учешћу јавности у изради одређених планова и програма који се односе на животну средину и о измени директива Савета 85/337/ЕЕЗ и 96/61/ЕЗ у односу на учешће јавности и право на правну заштиту

1.1 Тренутна ситуација

1.1.1 Законодавни оквир

Директива је у великој мери пренесена кроз Закон о потврђивању Архуске конвенције („Службени гласник РС – Међународни уговори”, Број 38/09), Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09 - др.закон, 72/09 - др.закон, 43/11, одлука УС, 14/16, 76/18 и 95/18 – др.закон), Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 36/09) и Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 25/15).

1.1.2 Институционални оквир

У складу са националним законодавством, водећа надлежна институција је Министарство заштите животне средине.

Друге надлежне институције су органи власти на националном нивоу, покрајински орган и органи локалне власти који су задужени за припрему планова и програма, затим органи власти на националном нивоу, покрајински орган и органи локалне власти надлежни за заштиту животне средине и Управни суд Србије.

1.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Одговорности за спровођење Директиве о учешћу јавности утврђене су на националном, покрајинском и локалном нивоу.

Архус центри су основани у Крагујевцу, Новом Саду, Суботици, Нишу и Београду. Архус центри у Србији обезбеђују отворену комуникацију са представницима јединица локалне самоуправе и градова, чиме се успоставља добар механизам за партнерство у спровођењу Архуске конвенције. Уз то, у 14 локалних самоуправа успостављени су Зелени савети као консултативни и саветодавни механизам између локалне самоуправе и заинтересоване јавности.

У 2017. и 2018. години, Министарство је финансијски подржало два пројекта Архус центара (Архус центра Суботица и Архус центра Јужне и Источне Србије).

Представници МЗЖС су учествовали на семинару - обуци о трећем стубу Архуске конвенције – „Право на правну заштиту у питањима животне средине” за представнике правосуђа 14. септембра 2017. године, у Будви, Црна Гора, у организацији Регионалног центра за животну средину (*REC*).

Представници МЗЖС су учествовали на обуци за организације цивилног друштва о спровођењу трећег стуба Архуске конвенције – Право на правну заштиту у питањима животне средине – која је одржана у Сарајеву 16. и 17. новембра 2017. године. Обуку је организовао Регионални центар за животну средину уз финансијску подршку немачког Савезног министарства за животну средину, заштиту природе, изградњу и нуклеарну сигурност кроз Програм саветодавне помоћи у области заштите животне средине у земљама Централне и Источне Европе, Кавказа и Централне Азије, под надзором Немачке агенције за животну средину (*UBA*).

Конференција под називом „20. годишњица Архуске конвенције и девет година искуства у Србији”, коју су заједнички организовали Мисија ОЕБС-а у Србији, Министарство заштите животне средине и Мрежа Архус центара Србије, одржана је у Народној скупштини у Београду 15. јуна 2018. године. Конференцијом је обележена 20. годишњица потписивања Конвенције уз разматрање статуса спровођења овог међународног уговора у Србији од његовог потврђивања 2009. године. Догађај је окупио

више од 60 представника националних институција, експерата и организација цивилног друштва¹ који су представили своје активности које се спроводе на националном и локалном нивоу, као потврду спровођења начела Архуске конвенције. Конференција је учесницима пружила прилику да размене знања и искуства, продискутују о потребама и ограничењима, изнесу препоруке и да допринесу формирању иницијатива у циљу даљег спровођења Архуске конвенције у Републици Србији.

Дана 26. октобра 2018. године на Правном факултету Универзитета у Београду отворена је Правна клиника за еколошко право за четврту генерацију студената.

МЗЖС, у сарадњи са ОЕБС-ом и Мрежом Архус центара, је организовало јавне консултације о тексту Нацрта закона о изменама и допунама Закона о процени утицаја на животну средину, Нацрта закона о изменама и допунама Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, Нацрта закона о одговорности за штету према животној средини, Нацрта уредбе о учешћу јавности у изради одређених планова и програма у области заштите животне средине и Четвртог националног извештаја о спровођењу Архуске конвенције, у Београду, Новом Саду, Суботици, Нишу и Крагујевцу у периоду од априла до септембра 2019. године.

1.2 Планови за потпуно усклађивање

1.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуно преношење биће остварено до краја 2020. године кроз Закон о изменама и допунама Закона о процени утицаја на животну средину (до краја 2020. године), Закон о изменама и допунама Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине (до краја 2020. године), Закон о изменама и допунама Закона о водама (4. квартал 2020. године) и Уредбу о учешћу јавности у изради одређених планова и програма у области заштите животне средине (4. квартал 2020. године).

1.2.2 Планови усаглашавања институционалног оквира са правним тековинама ЕУ

Мере институционалног јачања ће се углавном фокусирати на локални ниво, како би се унапредило учешће јавности у процесу консултација.

1.2.3 Планиране мере спровођења

Главни проблеми у погледу спровођења захтева односе се на одрживост Архус центара и јачање њиховог капацитета. МЗЖС подржава неке пројекте Архус центара путем

¹ Министарство заштите животне средине, Агенција за заштиту животне средине, Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Заштитник грађана, Стална конференција градова и општина, Правосудна академија, судови, итд.

јавних конкурса за суфинансирање пројеката невладиних организација у области заштите животне средине.

Планирано је и доношење подзаконског акта којим ће се ближе уредити учешће јавности у изради одређених планова и програма - Уредба о учешћу јавности у изради одређених планова и програма у области заштите животне средине послата је у процедуру усвајања на Влади Републике Србије

Директива 2008/99/ЕЗ Европског парламента и Савета од 19. новембра 2008. године о заштити животне средине кроз кривично право

1.1 Тренутна ситуација

1.1.1 Законодавни оквир

Директива је делимично пренесена у Кривични законик („Службени гласник РС”, бр. 85/05, 88/05 - испр., 107/05 - испр., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19), Закон о одговорности правних лица за кривична дела („Службени гласник РС”, Број 97/08) и Закон о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10, 14/16 и 95/18 – др. закон).

1.1.2 Институционални оквир

Надлежни органи су успостављени. Министарство правде је водећа институција одговорна за усклађивање националног законодавства са Директивом. Сектор за нормативне послове који чини пет правника одговоран је за праћење захтева Европске уније и усклађивање домаћих правних аката из надлежности Министарства са актима ЕУ. Једно лице је задужено за Директиву.

Надлежни судови, јавно тужилаштво и Сектор за предострожност и надзор животне средине, задужени су за спровођење. Кривичне пријаве за кривична дела може поднети свако лице или инспекцијска служба надлежном тужилаштву. Надлежно јавно тужилаштво је овлашћено да гони учиниоце кривичних дела по службеној дужности. Судови опште надлежности су надлежни за вођење кривичног поступка у вези са кривичним делима против животне средине.

Правна лица могу бити исто тако кривично гоњена за сва кривична дела, укључујући кривична дела против животне средине. Према Закону о одговорности правних лица за кривична дела („ЗОПЛ”), правно лице се сматра одговорним за кривична дела која су извршена у корист правног лица од стране одговорног лица или за дела која проистичу из непостојања надзора или контроле од стране одговорног лица чиме је омогућено извршење кривичног дела у корист правног лица од стране физичког лица које делује под надзором и контролом одговорног лица. Кривична одговорност и санкције за правна лица не доводе у питање кривичну одговорност одговорног лица.

1.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Јавна тужилаштва и судови су надлежни за спровођење одредби Кривичног законика. Ови надлежни органи врше систематско прикупљање и анализу статистичких података

о кривичним гоњењима и судским поступцима. Подаци који приказују информације о кривичним гоњењима и судским поступцима за свако кривично дело против животне средине наведени су у табелама у наставку.

Табела 1. Кривична дела за период 2016-2017.²

Кривична дела за период 2016-2017.	Нерешене пријаве поднете у претходном периоду	Број пријава у извештајном периоду	Укупан број одбачених пријава	Од чега (колона 4) решено кроз	Укупан број оптужених лица	Укупан број осуда	Од чега (колона 7) казна затвора	Од чега (колона 7) новчана казна као	Од чега (колона 7) рад у јавном	Од чега (колона 7) условна осуда	Од чега (колона 7) судска опомена	Од чега (колона 7) изрицање засебне	Од чега (колона 7) ослобођење од казне	Ослобађајућа пресуда	Одустанак од кривичног гоњења
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Загађење животне средине – чл. 260.	2	3	3												2
Непредузимање мера заштите животне средине – чл. 261.	8	1													
Противправна изградња и стављање у погон објеката и постројења који загађују животну средину – чл. 262.															
Оштећење објеката и уређаја за заштиту животне средине – чл. 263.															
Оштећење животне средине – чл. 264.	4	2	4		2										
Уништење, оштећење, изношење у иностранство и уношење у Србију заштићеног природног добра – чл. 265.	2	9	2	1											
Уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја – чл. 266.		8			5	6	3	1		2					
Недозвољена изградња нуклеарних постројења – чл. 267.															
Повреда права на информисање о стању животне средине – чл. 268.	3	4	3												

² Подаци достављени од стране Министарства правде.

Убијање и злостављање животиња – чл. 269.	47	79	41	10	5	6		2		3	1				1
Преношење заразних болести код животиња и биљака – чл. 270.		1	1												
Несавесно пружање ветеринарске помоћи – чл. 271.		1													
Производња штетних средстава за лечење животиња – чл. 272.															
Загађивање хране и воде за исхрану, односно напајање животиња – чл. 273.		1	1												
Пустошење шума – чл. 274.	121	87	41	17	23	15	5	6		4					2
Шумска крађа – чл. 275.	1741	1257	669	223	352	287	29	56	12	188	8			32	16
Незаконит лов – чл. 276.	53	94	40	15	17	12	1	2		8	1				
Незаконит риболов – чл. 277.	34	21	10	5	6	2				2					
Укупно:	2015	1568	815	271	410	328	38	67	12	207	10			32	21

за лечење животиња – чл. 272.														
Загађивање хране и воде за исхрану, односно напајање животиња – чл. 273.	2					1				1				
Пустошење шума – чл. 274.	78	64	31	9	13	19	1	9		9				2
Шумска крађа – чл. 275.	194 4	241 3	74 6	236	39 9	27 9	16	41	12	202	8			16 19
Незаконит лов – чл. 276.	74	89	84	29	8	13		2	1	10				
Незаконит риболов – чл. 277.	21	23	10	7	4	6	16	2	3	158				
Укупно:	231 8	275 9	97 1	302	47 0	34 2	38	59	16	392	9	1		16 21

Табела 2. Кривична дела за 2018.³

1.2 Планови за усклађивање

1.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуно преношење биће остварено током 2020. године кроз измене и допуне Кривичног законика. Измене и допуне ће пренети преостала кривична дела из члана 3. Директиве која нису обухваћена Кривичним закоником те ће бити у складу са Директивом.

1.2.2 Планови усаглашавања институционалног оквира са правним тековинама ЕУ

Наставиће се јачање капацитета органа за заштиту животне средине надлежних за спровођење прописа у области заштите животне средине како би се обезбедило ефикасније спровођење судских и управних поступака везаних за кривична дела против животне средине.

Мере институционалног јачања предвиђене су Националном стратегијом реформе правосуђа за период 2013-2018. Влада Републике Србије је усвојила Националну стратегију реформе правосуђа за период 2013-2018. године која има за циљ да правосудном систему обезбеди ефикасно управљање и коришћење правосудних ресурса и вођење судских поступака у разумном року, уз примену законом прописане процедуре и поштовање људских и мањинских права и слобода загарантованих домаћим и међународним прописима. Националну стратегију реформе правосуђа прати Акциони план. Један од главних циљева ове стратегије је побољшање квалитета рада судова и јавних тужилаштава и јачање независности и одговорности правосуђа, све у циљу јачања владавине права, демократије и правне сигурности, приближавања сектора правде грађанима и поновног успостављања поверења јавности у правосудни систем. Наведене

³ Подаци достављени од стране Министарства правде

промене ће омогућити ефикасније спровођење прописа и Директиве 2008/99/ЕЗ у стварима које се тичу заштите животне средине.

1.2.3 Планиране мере спровођења

Спровођење захтева из Директиве је везано за даље преношење одредби Директиве и ефикасност рада судова, јавних тужилаштава и релевантних инспекцијских служби. Стога ће бити извршене измене и допуне неких од постојећих кривичних дела наведених у члановима 260-277. Кривичног законика. Наставиће се и са обукама у којима учествују представници правосудног система задужени за примену кривичног права.

***INSPIRE* директива 2007/2/ЕЗ**

1.1 Тренутна ситуација

1.1.1 Законодавни оквир

INSPIRE директива 2007/2/ЕЗ је у пренесена у национално законодавство усвајањем Закона о националној инфраструктури геопросторних података („Службени гласник РС”, Број 27/18 од 6. априла 2018. године) и Уредбом о спроведбеним правилима за метаподатке националне инфраструктуре геопросторних података („Службени гласник РС”, број 54 од 26. јула 2019).

Закон о националној инфраструктури геопросторних података уређује успостављање и одржавање националне инфраструктуре геопросторних података (НИГП) као интегрисаног система геопросторних података, који произвођачима и корисницима омогућава да на свеобухватан начин пронађу и приступе геопросторним информацијама из различитих извора, од локалног преко националног до глобалног нивоа. Законом о националној инфраструктури геопросторних података прописани су рокови за усвајање спроведбених правила за метаподатке, мрежне сервисе, спецификацију података, размену података и праћење и извештавање.

Размена података између органа јавне власти се не наплаћује, сходно Закону о републичким административним таксама („Службени гласник РС”, број 43/03, 51/03 ... 50/18, 95/18 и 38/19)

1.1.2 Институционални оквир

Републички геодетски завод (РГЗ) је институција надлежна за преношење и институција одговорна за праћење спровођења и извештавање Европске комисије о спровођењу *INSPIRE* директиве.

Координациона структура је дефинисана Законом о НИГП-у који предвиђа да Савет и радне групе НИГП имају следеће надлежности:

Савет НИГП – управља институционалним развојем и техничким оквиром за успостављање заједничке геоинформационе инфраструктуре на националном нивоу формулисањем јасних смерница и средстава за остварење циља;

Радне групе – оперативно су одговорне за спровођење тематских питања посебних компонената као што су: техничка инфраструктура, стандарди, метаподаци и просторни подаци, сарадња између субјеката, правни оквир, финансијски модел, истраживање, образовање, итд.

Савет НИГП има 18 чланова именованих од стране Владе. Председник Савета је директор Републичког геодетског завода а остали чланови су представници релевантних органа јавне власти. За чланове радних група бирају се представници субјеката НИГП-а, као и других правних лица који су стручни и квалификовани за област за коју се формира радна група (министарства и други државни органи, органи локалних власти, јавних предузећа, покрајинских секретаријата, истраживачких и образовних институција и приватних компанија).

Савет је формиран именовањем чланова од стране Владе Србије 25. октобра 2018. године.

Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Републичком геодетском заводу основан је Центар за управљање геопросторним подацима, који садржи следеће одсеке:

- Одсек за развој производа и услуга;
- Одсек за аналитику;
- Одсек за методологију и пословне процесе;
- Одсек за НИГП (укључујући Групу за сарадњу и технички развој НИГП-а и Групу за стандардизацију и правни оквир НИГП-а).

Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места предвиђено је 26 радних места (тј. запослених) у Центру за управљање геопросторним подацима. Тренутно има 16 стално запослених и они обављају послове из надлежности Центра.

1.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Систем праћења и извештавања је развијен и налази се у фази тестирања. Доступни су метаподаци за скупове и сервисе геопросторних података који одговарају Прилозима I и II и делимично у Прилогу III. Развијен је Каталог метаподатака и веб Едитор метаподатака за све субјекте а профил је у складу са *INSPIRE* захтевима и јавно је доступан на сајту metakatalog.geosrbija.rs. Инфраструктура за сервис за проналажење и сервис за преглед је развијена и постављена, док је сервис за преузимање тренутно у фази увођења. Завршена је хармонизација скупова података и сервиса за административне јединице, висине, ортофото, основни топографски модел, географска имена. Процес хармонизације за објекте, адресе, парцеле и остале скупове података је започет почетком 2018. године и даље се развија, као и развој сервиса за скупове података РГЗ-а. Радна група ради на новој Стратегији НИГП за период 2019-2023. Успостављена је сарадња између Института за стандардизацију и РГЗ у циљу стандардизовања скупова и сервиса геоподатака. Такође је започето прикупљање података и израда неких нових скупова података.

Скоро све активности се реализују уз подршку пројеката у којима је НИГП компонента од кључног значаја. НИГП активности се одвијају уз подршку неколико пројеката. Главни пројекти су „Пројекат управљања непокретностима” који финансира Светска банка, пројекат IMPULS и пројекат SPATIAL. Развој НИГП-а је обухваћен Програмом економских реформи Републике Србије за период 2018-2020 и 2019-2021, Акционим планом за спровођење Стратегије реформе јавне управе Републике Србије за период 2018-2020. и Акционим планом за спровођење Програма Владе.

Добар напредак је остварен у унапређењу геопортала НИГП-а и његовом усклађивању са *INSPIRE*, чија је унапређена верзија званично објављена 4. децембра 2017. године. Уз то, планови спровођења укључују развој сервиса, унапређење техничких капацитета РГЗ и других институција - субјеката НИГП-а, усклађивање скупова података, сачињавање споразума о размени података, информативну кампању о НИГП и друго.

Препознати су следећи изазови – недовољна сарадња између субјеката НИГП-а, низак ниво техничког знања, недовољна упућеност у значај *INSPIRE* директиве, ограничена техничка инфраструктура субјеката НИГП и недостатак компетентних стручњака који раде у релевантним институцијама.

1.2 Планови за потпуно усклађивање

1.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

У наредном периоду биће донет низ подзаконских аката којима ће се ближе уредити питање прописа који се односе на праћење и извештавање (2020), интероперабилност, мрежне сервисе и приступ скуповима и сервисима геоподатака, укључујући јавни приступ и размену података између органа јавне власти (2020).

1.2.2 Планови усаглашавања институционалног оквира са правним тековинама ЕУ

Центар за управљање геопросторним подацима ће у наредном периоду запослити 10 људи како би се попунило планираних 26 радних места. Кадровско оспособљавање Центра ће утицати на повећање употребљивости геопросторних података који се обезбеђују у оквиру НИГП, допринети развоју сервиса и капацитета и размени резултата добре праксе, као и унапређењу рада свих државних и јавних установа где су геопросторни подаци од значаја за обављање послова из њихове надлежности, док се истовремено пружа подршка развоју приватног предузетништва. Анализа ситуације у геосектору се врши на редовној основи како би се идентификовале потребе и слабе тачке и направили планови за превазилажење проблема. *INSPIRE* директива заслужује посебну пажњу, како због неопходности развоја и успостављања потребних техничких система, тако и због мултисекторске природе Директиве. Сходно Закону о НИГП-у, сваки одговорни субјект је дужан да систематизује радна места посебно креирана за потребе спровођења НИГП и *INSPIRE*, као и да определи довољна финансијска средства

за послове НИГП-а. Укључивање субјеката ће унапредити процес координације и сарадње у домену НИГП-а. Захтеви у погледу извештавања о животној средини биће покривени у процесу идентификације релевантних скупова података за *INSPIRE* теме. У склопу пројекта IMPULS развијен је образац алата за праћење и извештавање за *INSPIRE* компајлер скупова и сервиса података.

1.2.3 Планиране мере спровођења

Анализе геосектора које је спровео РГЗ почетком 2018. године показале су да субјекти немају одговарајуће техничке капацитете за спровођење захтева *INSPIRE* директиве. Сматра се да је *INSPIRE* директива једна од најзахтевнијих директива у смислу спровођења због неопходног развоја и успостављања техничких система.

Детаљна процена ситуације, план спровођења, пратећи трошкови и механизам финансирања биће део Специфичног плана спровођења за *INSPIRE* директиву који ће бити израђен уз подршку ИПА 2014.

1.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Сходно тренутној оцени стања и Закону о националној инфраструктури геопросторних података, Република Србија тражи прелазни период до априла 2027. године за спровођење Поглавља II, Поглавља III, Поглавља IV, Поглавља V (чл. 5-17) Директиве 2007/2/ЕЗ. Коначна индиција о броју година потребних за транзициони период за потпуно спровођење *INSPIRE* директиве биће реализована кроз Специфични план имплементације за *INSPIRE* директиву који је у фази израде.

Директива 2003/4/ЕЗ Европског парламента и Савета од 28. јануара 2003. године о доступности јавности информација о животној средини и о стављању ван снаге Директиве Савета 90/313/ЕЕЗ

1.1 Тренутна ситуација

1.1.1 Законодавни оквир

Директива је скоро у потпуности пренесена кроз Закон о изменама и допунама Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС”, Број 14/16), Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09 - др.закон, 72/09 – др.закон, 43/11, одлука УС, 14/16, 76/18 и 95/18 – др.закон), Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Службени гласник РС”, бр. 120/04, 54/07, 104/09 и 36/10), Закон о општем управном поступку („Службени лист СРЈ”, бр. 33/97 и 31/01 и 18/16), Закон о потврђивању Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине („Службени гласник РС – Међународни уговори”, Број 38/09), Уредбу о садржини и начину вођења информационог система заштите животне средине, методологији, структури, заједничким основама, категоријама и нивоима сакупљања података, као и садржини информација о којима се редовно и обавезно обавештава јавност („Службени гласник РС”, Број 112/09).

Постоје несагласности у погледу одредби Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја у односу на захтеве Директиве у вези са изузецима у погледу давања информација о животној средини.

1.1.2 Институционални оквир

Структуре за спровођење ове директиве су успостављене. Надлежни органи одговорни за спровођење ове директиве су:

- Министарство надлежно за послове заштите животне средине (2 службеника за информисање);
- Агенција за заштиту животне средине (око 15 запослених који непосредно раде на спровођењу са заједничким задужењима);
- Национални, регионални и локални органи власти надлежни за заштиту животне средине (1 службеник за информисање у сваком органу. На локалном нивоу службеник за информисање задужен је за све информације, а не само информације о животној средини, што ограничава његове капацитете у погледу информисања јавности о овим питањима);
- Повереник за информације од јавног значаја (59 запослених);
- Директорат за радијациону и нуклеарну сигурност и безбедност Србије;
- Архус центри.

1.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Успостављене су радне процедуре које се тичу и пасивног и активног протока информација.

Агенција за заштиту животне средине (АЗЖС) има кључну улогу у обезбеђивању доступности јавности информација о животној средини. АЗЖС благовремено објављује све информације, податке и извештаје на свом веб-сајту - www.sepa.gov.rs. Уз то, АЗЖС је успоставила портал отворених података (<http://data.sepa.gov.rs>).

АЗЖС је институција која је одговорна за успостављање Националног регистра извора загађивања. Регистар испуштања и преноса загађујућих материја (*PRTR*), као један од подсистема Националног регистра извора загађивања, усклађен је са *PRTR* протоколом и *E- PRTR* уредбом.

АЗЖС је успоставила Екорегистар, односно Национални метарегистар за информације о животној средини, који представља електронску базу података и портал ка постојећим базама података и документима са информацијама о животној средини које су у поседу различитих институција и организација у Србији (<http://www.ekoregistar.sepa.gov.rs/en>).

У складу са Стратегијом за примену Архуске конвенције, у априлу 2012. године је реализован „Пројекат израде првог Националног метарегистара за информације о заштити животне средине” (Екорегистар). „Пројекат унапређења и ажурирања Екорегистара” реализован је крајем 2013. године.

У периоду од 2010. до 2015. године у Републици Србији је отворено пет Архус центара (Нови Сад, Крагујевац, Суботица, Ниш и Београд).

1.2 Планови за потпуно усклађивање

1.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Планирано је да се усклађивање одредби Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја са захтевима Директиве у вези са изузецима у погледу давања информација о животној средини оствари до краја 2020.

1.2.2 Планови усаглашавања институционалног оквира са правним тековинама ЕУ

Планиране су следеће мере институционалног јачања:

- Јачање капацитета АЗЖС;
- Изградња капацитета органа јавне власти у области животне средине у погледу активног протока информација о животној средини;
- Изградња капацитета службеника за информисање у другим органима јавне власти у погледу активног протока информација о животној средини;
- Изградња капацитета органа јавне власти у области животне средине у погледу пасивног протока информација о животној средини;
- Изградња капацитета службеника за информисање у другим органима јавне власти у погледу пасивног протока информација о животној средини.

Планиране активности ће реализовати МЗЖС уз подршку ОЕБС-а и ТАИЕХ-а.

1.2.3 Планиране мере спровођења

Мере спровођења се углавном односе на обуку органа јавне власти на националном, покрајинском и локалном нивоу о изради електронских база података које су лако доступне јавности путем јавне телекомуникационе мреже, обуку за представнике правосуђа о праву на правну заштиту у погледу информисања о животној средини, годишњем ажурирању Екорегистра, годишњем ажурирању *PRTR* регистра и унапређењу извештавања за потребе *PRTR* регистра. Додатно ће се проучити и повезаност са *INSPIRE* директивом.

Директива 2004/35/ЕЗ Европског парламента и Савета од 21. априла 2004. године о одговорности за штету према животној средини у погледу превенције и ремедијације штете по животну средину измењена директивама 2006/21/ЕЗ, 2009/31/ЕЗ и 2013/30/ЕУ

1.1 Тренутна ситуација

1.1.1 Законодавни оквир

Директива о одговорности за штету према животној средини је у почетној фази преношења. Директива је делимично пренесена кроз Закон о заштити животне средине и његове измене и допуне („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09 – др.закон, 72/09 – др.закон, 43/11, одлука УС, 14/16, 76/18 и 95/18 – др.закон), Закон о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10, 14/16 и 95/18 - др. закон), Закон о водама („Службени гласник РС”, бр. 33/10, 93/12 и 101/16), Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 25/15), Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 14/16 и 95/18 - др.закон) и неколико релевантних прописа. Постојеће законодавство преноси следеће чланове Директиве о одговорности за штету према животној средини директиве: члан 2. став 3. „заштићене врсте и природна станишта”, члан 2. став 4. „стање очувања”, „повољно стање врсте”, „повољно стање типа природног станишта”, члан 6. став 1. Мере ремедијације штете, члан 8. став 1. Трошкови превенције и ремедијације.

Нацрт закона о одговорности за штету према животној средини је израђен уз подршку РЛАС пројекта. МЗЖС је такође формирало радну групу за припрему Нацрта закона о одговорности за штету према животној средини. Нацрт закона је тренутно у поступку консултација са заинтересованим странама и члановима радне групе. Планирано је да процедура усвајања Закона о одговорности за штету према животној средини почне у октобру 2020. године (нпр. јавна расправа, тражење мишљења релевантних министарстава).

1.1.2 Институционални оквир

Према Нацрту закона о одговорности за штету према животној средини, надлежни орган је МЗЖС. Нацрт закона о одговорности за штету према животној средини прописује да је МЗЖС задужено за преношење и вршење надзора над спровођењем одредби овог закона. Надлежни органи за спровођење Закона о одговорности за штету према животној средини биће МЗЖС, Министарство унутрашњих послова, Министарство финансија и АЗЖС.

1.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Спровођење захтева из Директиве је у почетној фази.

1.2 Планови за потпуно усклађивање

1.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Планирано је да се захтеви Директиве о одговорности за штету према животној средини пренесу кроз Закон о одговорности за штету према животној средини и одговарајуће подзаконске акте. Потпуно преношење Директиве је предвиђено за крај 2020. године.

1.2.2 Планови усаглашавања институционалног оквира са правним тековинама ЕУ

Постојеће институције ће морати да се унапреде у циљу спровођења Закона о одговорности за штету према животној средини. Мора се обезбедити обука за државне службенике о вођењу управног поступка који ће бити прописан Законом о одговорности за штету према животној средини, као и за инспекторе за заштиту животне средине.

1.2.3 Планиране мере спровођења

Мере спровођења су углавном планиране у виду презентација и образлагања (радионице) захтева из Закона о одговорности за штету према животној средини за осигуравајућа друштва, невладине организације, оператере, о разради инструмената финансијског обезбеђења, методологији за процену штете нанете животној средини, бољем разумевању мера за ремедијацију штете и сл.

Закон о одговорности за штету према животној средини (ЗОШ) утврђује одређене мере спровођења. ЗОШ уводи нови модел накнаде штете у правни систем Србије. Управни поступак за отклањање штете нанете животној средини прописан је овим законом, одвија се пред надлежним органом управе и уз судску заштиту, према потреби, у циљу коначне оцене законитости управног акта. Спровођење посебног, управног поступка, прописаног овим законом, претпоставља добро обученог државног службеника који води поступак. Систематска обука државних службеника за вођење оваквог поступка је од суштинског значаја за исправну, потпуну и закониту примену овог закона.

Уз подршку *PLAC* пројекта ангажовани су експерти за израду анализе ефеката прописа (АЕП) за Закон о одговорности за штету према животној средини у периоду мај-октобар 2019. године.

Инспекција за заштиту животне средине

Сектор за надзор и предострожност у животној средини чини 6 засебних одељења:

1. Одељење за административно-правне послове, процену ризика и образовање
2. Одељење за поверене послове
3. Одељење за индустрију
4. Одељење за удесе и хемикалије
5. Одељење за отпад
6. Одељење за заштиту биодиверзитета.

Сектор обухвата и две различите инспекције: Инспекцију за заштиту животне средине и Инспекцију за рибарство (Одсек за рибарство у оквиру Одељења за заштиту биодиверзитета).

Систематизацијом радних места планирано је 108 радних места у Сектору за надзор и предострожност у животној средини, од чега је 92 за инспекторе за заштиту животне средине и 9 за инспекторе за рибарство. Од укупног броја планираних радних места тренутно је попуњено 58 места за инспекторе за заштиту животне средине и 8 места за инспекторе за рибарство.

Захваљујући чињеници да су, у складу са великим бројем прописа у области заштите животне средине, инспекцијске надлежности поверене инспекторима за заштиту животне средине АП Војводине и инспекторима локалних самоуправа (изузев Севесо постројења), Сектор за надзор и предострожност у животној средини посебан акценат ставља на координацију активности са инспекторима за заштиту животне средине у локалним самоуправама. Поверене послове обавља укупно 213 инспектора за заштиту животне средине у локалним самоуправама и 15 покрајинских инспектора за заштиту животне средине. Како постоји потреба за интензивнијом координацијом инспекција за заштиту животне средине на свим нивоима, формирано је Одељење за поверене послове које покрива следеће надлежности: координацију послова инспекцијског надзора у оквиру републичке инспекције који су поверени аутономној покрајини и локалној самоуправи; усклађивање инспекцијских планова и обављање поверених послова кроз инспекцију; израда процедура, смерница и других методолошких материјала од значаја за рад инспекције у циљу стандардизације инспекцијских активности за сва надзирана правна лица.

Одељење за административно-правне послове, процену ризика и образовање обавља послове који се односе на: учешће у припреми прописа и других аката у области заштите животне средине; пружање правне помоћи инспекторима у обављању њихових свакодневних послова као и у поступцима пред правосудним органима; анализу и управљање ризиком у вези са припремом и планирањем послова инспекцијског надзора у складу са Законом о инспекцијском надзору; израду методологије, сопствене базе података и алата за потребе процене ризика и успостављања система који омогућавају транспарентност инспекцијских активности.

У 2017. години формирана је нова организациона јединица (Група за образовање и комуникације) у оквиру Сектора за надзор и предострожност у животној средини. Ова организациона јединица обавља послове у домену перманентног учења тако што организује различите курсеве, семинаре и едукативне програме о различитим темама у области заштите животне средине. Поред инспектора за заштиту животне средине на три постојећа административна нивоа (националном, покрајинском и локалном нивоу), на овим семинарима учествују и надлежни инспекцијски органи из других министарстава, судије, тужиоци, органи надлежни за издавање дозвола, стручне

организације, представници пословног сектора, научних институција, невладиних организација као и друге заинтересоване стране (које су међусобно повезане и представљају важне субјекте у домену спровођења прописа у области заштите животне средине). Сви годишњи извештаји о овим семинарима објављују се на званичном веб-сајту Министарства, тачније на веб-страници Инспекције за заштиту животне средине.

Сектор за надзор и предострожност у животној средини је припремио годишње планове за 2019. годину (Инспекција за заштиту животне средине и Инспекција за рибарство).

Инспекција за заштиту животне средине врши планирање, припрему и инспекцијски надзор у складу са Законом о инспекцијском надзору („Службени гласник РС”, бр. 36/15, 44/18 – др.закон и 99/18) којим се уређује садржина, врсте и облици поступка инспекцијског надзора, овлашћења и обавезе учесника у инспекцијском надзору (инспектори и надзирани субјекти), као и друга питања од значаја за инспекцијски надзор.

У складу са наведеним законом, Инспекција за заштиту животне средине је сачинила контролне листе које треба да користе инспектори за заштиту животне средине (на сва три административна нивоа, тј. националном, покрајинском и локалном нивоу) током вршења инспекцијског надзора. Наведене контролне листе се објављују на званичном веб-сајту Министарства, веб-страници Инспекције за заштиту животне средине, и доступне су свим заинтересованим странама.

Током процеса планирања, као и током инспекцијског надзора, врши се процена ризика која се односи на надзиране субјекте (креирани су различити сетови алата и контролне листе за потребе процене ризика у одређеним областима/категоријама). Годишњи планови инспекцијског надзора, као и годишњи извештаји о раду две инспекцијске службе (Инспекција за заштиту животне средине, Инспекција за рибарство) које припадају наведеном Сектору, објављују се на веб-сајту Министарства.

Сектор за надзор и предострожност у животној средини је члан Мреже ЕУ за спровођење и примену права животне средине (*IMPEL*) од 2016. године. Одбор *IMPEL*-а се састао у Београду од 4. до 6. јула 2018. године. Као нова чланица, Сектор за надзор и предострожност у животној средини још није укључен у пројекте; међутим, план је да се прво укључи у областима природе и отпада. *IMPEL* мрежа је повезана са Европским форумом судија за заштиту животне средине (*EUJFE*) и Европском мрежом тужилаца за заштиту животне средине (*ENPE*). Нажалост, Сектор за надзор и предострожност у животној средини не учествује у раду ове две мреже.

Преглед података за извештајни период 1. јануар 2018 – 31. март 2019.								
Сектор за надзор и предострожност у животној средини								
Назив одељења	Број предме -та	Број инспек -ција	Број реше -ња	Изве - штај и	Прекрш ај-не пријаве	Пријаве за привред -ни преступ	Криви ч-не пријав е	Број решења којима се изриче мера забране
Одељење за административно-правне послове, процену ризика и образовање	35	18	1	57	0	0	0	0
Одељење за индустрију	789	1075	324	447	21	32	0	21
Одељење за поверене послове	960	456	67	835	1	1	1	9
Одељење за удесе и хемикалије	382	722	128	90	5	2	0	10
Одељење за заштиту од јонизујућих зрачења	227	317	190	228	3	2	1	93
Одељење за отпад и земљиште	882	831	95	347	23	6	2	41
Одељење за заштиту биодиверзитета	1471	1805	97	245	71	9	1	39
УКУПНО	4746	5224	902	2249	124	52	5	213

2. КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА

Директива 2008/50/ЕЗ Европског парламента и Савета од 21. маја 2008. године о квалитету амбијенталног ваздуха и чистијег ваздуха за Европу (Директива САФЕ), Директива 2004/107 (4. ћерка директива) и Директива Комисије (ЕУ) 2015/1480

2.1 Тренутна ситуација

2.1.1 Законодавни оквир

Директива 2008/50/ЕЗ и Директива 2004/107/ЕЗ у великој мери су пренесене у законодавство Србије кроз Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС,” бр. 36/09 и 10/13), Уредбу о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС,” бр. 11/10, 75/10 и 63/13), Правилник о садржају планова квалитета ваздуха („Службени гласник РС,” Број 21/10) и Правилник о садржају краткорочних акционих планова („Службени гласник РС,” Број 65/10). Одредбе које до сада нису пренесене углавном се односе на одредбе које се примењују само на чланство у ЕУ, док неке одредбе захтевају преформулисање и јачање.

Главна преостала питања су она која се односе на преношење анекса Директиве, који су измењени Директивом Комисије 2015/1480/ЕУ од 28. августа 2015. године. Већ су започете активности за преношење Директиве (ЕУ) 2015/1480.

2.1.2 Институционални оквир

Надлежни органи су успостављени, институционално уређење је добро дефинисано и структурирано, са подељеним одговорностима на сва три нивоа власти (национални, покрајински и локални).

Надлежни органи су следећи:

- МЗЖС – унутар Одељења за заштиту ваздуха и озонског омотача 1 (један) запослени са подељеном одговорношћу одговоран је за преношење и координацију спровођења директива 2008/50/ЕЗ и 2004/107/ЕЗ, као и за издавање дозвола/овлашћивање лабораторија и праћење спровођења.
- АЗЖС – надлежни орган за спровођење одредби директива 2008/50/ЕЗ и 2004/107/ЕЗ које се односе на мониторинг квалитета амбијенталног ваздуха, извештавање (на националном нивоу, извештавање Европске агенције за животну средину (ЕЕА) и извештавање Министарства и јавности) и успостављање, одржавање и оперативно функционисање Мреже за аутоматски мониторинг квалитета амбијенталног ваздуха, укључујући процедуру обезбеђења квалитета/контроле квалитета референтних метода за мониторинг квалитета ваздуха и координацију програма за обезбеђивање квалитета.
- Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине – надлежни орган за спровођење директива 2008/50/ЕЗ и 2004/107/ЕЗ, као и за мониторинг

квалитета амбијенталног ваздуха, извештавање МЗЖС-е и јавности, успостављање, одржавање и оперативно функционисање Мреже за мониторинг квалитета амбијенталног ваздуха, укључујући процедуру обезбеђења квалитета / контроле квалитета референтних метода за мониторинг квалитета ваздуха, координацију програма за обезбеђивање квалитета, припрему планова квалитета ваздуха и краткорочних акционих планова и за спровођење мера неопходних за остваривање циљних вредности.

- Јединице локалне самоуправе – надлежне су за спровођење директива 2008/50/ЕЗ и 2004/107/ЕЗ, као и за мониторинг квалитета амбијенталног ваздуха, извештавање МЗЖС и јавности, успостављање, одржавање и оперативно функционисање Мреже за мониторинг квалитета амбијенталног ваздуха, укључујући процедуру обезбеђивања квалитета / контроле квалитета референтних метода за мониторинг квалитета ваздуха, координацију програма за обезбеђивање квалитета, припрему планова квалитета ваздуха и краткорочних акционих планова и за спровођење мера неопходних за остваривање циљних вредности.
- Инспекцијски надзор у области заштите животне средине на свим нивоима (националном, покрајинском и локалном) је надлежни орган за инспекцијски надзор.
- Акредитационо тело Србије (АТС) је национално тело за акредитацију које је одговорно за доношење одлука о акредитацији и издавању сертификата по завршетку поступка којим се утврђује следеће: испуњавање захтева релевантних српских или међународних и европских стандарда, где је то применљиво, као и испуњавање свих других додатних захтева, укључујући захтеве утврђене за одређене области или питања. АТС је такође одговорно за доношење одлука о суспензији или укидању акредитације ако се било када током периода важења релевантне акредитације утврди да је тело за оцењивање усаглашености починило тешку повреду својих обавеза.

Неопходно је јачање административног капацитета. Постојећа ситуација показује значајан недостатак особља на сва три нивоа власти (националном, покрајинском и локалном). Капацитет АЗЖС је још увек недовољан за испуњавање захтева Директиве. Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине и јединице локалне самоуправе немају довољно капацитета у погледу питања повезаних са квалитетом ваздуха (недостатак особља, недовољан буџет за акредитацију и одржавање система за мониторинг квалитета ваздуха, за израду планова квалитета ваздуха, итд.).

2.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Спровођење обе директиве је у току, идентификоване су 3 зоне и 8 агломерација. Успостављен је систем за мониторинг квалитета ваздуха. Национална мрежа за мониторинг квалитета ваздуха коју финансира држава и која је у складу са Законом о заштити ваздуха, састоји се од: националне аутоматске мреже за мониторинг квалитета ваздуха са 36 станице, који врши мониторинг квалитета ваздуха референтним методама (загађујуће материје обухваћене мерењима су: SO₂, NO/NO_x/NO₂, CO, O₃, PM₁₀ и тешки

метали у РМ10), лабораторијом за калибрацију аутоматских гасних анализатора у оквиру националне мреже и аналитичком лабораторијом, као и мреже мерних станица завода за јавно здравље и Завода за рударство и металургију Бор, који обављају мониторинг квалитета ваздуха коришћењем мануелних метода. Локална мрежа мерних станица и/или локација састоји се од додатних мерних станица и/или локација за мониторинг квалитета ваздуха на нивоу аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе и финансира се из буџета аутономне покрајине или јединица локалне самоуправе.

АЗЖС припрема годишње извештаје од 2011. године и сви извештаји доступни су на веб сајту АЗЖС <http://www.sepa.gov.rs/index.php?menu=5000&id=13&акција=showExternal>. Резултати из периода 2010-2015. године показују да постоје прекорачења годишњих и дневних граничних вредности РМ10 у агломерацијама, као и у Ваљево, Крагујевцу и Сремској Митровици. У 2015. години није било могуће извршити оцену квалитета ваздуха у три агломерације јер није било довољно валидних резултата мерења. Сумпор-диоксид узрокује лош квалитет ваздуха само у агломерацији Бор са бројем прекорачења дневних граничних вредности већим од дозвољеног. Прекорачења дневних граничних вредности NO₂ ређе се јављају. Резултати мерења у реалном времену могу се наћи на следећој веб адреси: <http://www.amskv.sepa.gov.rs/>. Европска агенција за животну средину (ЕЕА) помогла је Србији у успостављању и спровођењу националног система електронског извештавања о квалитету ваздуха. Пројекат „Подршка развоју и спровођењу електронског извештавања о квалитету ваздуха у земљама Западног Балкана” обезбедио је техничка решења и особље је обучено за редовно извештавање ЕЕА у складу са одредбама IPR за квалитет ваздуха (за три тока података -D, E1a и E2a).

Према Годишњем извештају о квалитету ваздуха за 2016. годину, квалитет ваздуха у 3. категорији био је у следећим агломерацијама: агломерације Београд и Ужице, град Ваљево **на територији зоне Република Србија**, град Крагујевац **на територији зоне Република Србија**, град Сремска Митровица **на територији зоне Војводина** и град Суботица **на територији зоне Војводина**. У агломерацијама Косјерић и Смедерево квалитет ваздуха није одређен због недовољног обима референтних података.

Према Годишњем извештају о квалитету ваздуха за 2017. годину, квалитет ваздуха у 3. категорији био је у следећим агломерацијама: агломерације Београд, Ниш, Панчево и Ужице, град Ваљево **на територији зоне Република Србија**, град Краљево **на територији зоне Република Србија**, град Крагујевац **на територији зоне Република Србија** и град Суботица **на територији зоне Војводина**. Као и у претходној години, у агломерацијама Косјерић и Смедерево квалитет ваздуха није утврђен због недовољног обима референтних података.

План за квалитет ваздуха за агломерацију Бор („Службени гласник општине Бор”, Број 7/2013) усвојен је и ступио на снагу 3. маја 2013. године. План квалитета ваздуха за агломерацију Београд („Службени лист града Београда”, Број 5/16) усвојен је 8.

фебруара 2016. године. Министарство је 29. јануара 2016. године дало сагласност на Краткорочни акциони план за агломерацију Ужице, којим су прописане мере које ће, између осталог, довести до смањења и контроле емисије прашкастих материја (PM₁₀).

Министарство је 17. новембра 2017. године дало сагласност за План квалитета ваздуха за агломерацију Панчево. Министарство је такође дало сагласност на План квалитета ваздуха за агломерацију Смедерево 10. маја 2018. године и План квалитета ваздуха за агломерацију Нови Сад 8. октобра 2018. године.

План квалитета ваздуха за агломерацију Ужице је у поступку добијања сагласности Министарства у складу са чланом 31. став 4. Закона о заштити ваздуха („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 10/13).

Финансирање на сва три наведена нивоа представља стални проблем, са очигледним последицама и исходима на оперативни мониторинг и поуздану процену квалитета ваздуха у зонама и агломерацијама, на усвајање Плана квалитета ваздуха и Програма заштите ваздуха са Акционим планом.

Несметано функционисање и побољшање Националне мреже за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха, у складу са захтевима директива, зависи од обезбеђивања средстава за Националну мрежу за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха из државног буџета. Од 2017. године за АЗЖС редовно се обезбеђују додатна средства из државног буџета у сврху одржавања система мониторинга квалитета ваздуха. Очекује се да ће сви расположиви капацитети опреме (осим станица које нису у функцији због природних катастрофа-поплава) бити у функцији до краја 2020. године.

2.2 Планови за потпуно усклађивање

2.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

У току периода 2018-2021. године, захтеви Директиве 2008/50/ЕЗ и Директиве 2004/107/ЕЗ којима се утврђују обавезе земаља чланица ЕУ према Европској комисији и захтеви Директиве 2015/1480/ЕУ биће пренесени кроз измене Закона о заштити ваздуха и Уредбу о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха.

2.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Основни проблеми у спровођењу захтева заштите ваздуха односе се на недовољан број запослених који спроводе ове активности (нарочито на локалном нивоу). Неопходно је повећање административних капацитета и јачање способности путем обука.

Планирано је да у Одељењу за заштиту ваздуха и озонског омотача (МЗЖС) на преношењу и координацији спровођења правних тековина ЕУ у области квалитета ваздуха раде три запослена лица.

У АЗЖС је запослено девет особа (3 техничара, 1 инжењер и 5 стручњака са високом стручном спремом) на мониторингу квалитета ваздуха, анализи података и извештавању

(укључујући аналитичку лабораторију и лабораторију за калибрацију). За извршавање задатака који произилазе из ове две директиве, АЗЖС треба да запосли још шест радника, и то: за припрему узорака и анализу тешких метала, РАН и VOC (2 особе), за сервисирање и одржавање опреме у мрежи станица (2 особе), за извештавање међународних организација (1 особа) и за моделовање (1 особа).

2.2.3 Планиране мере спровођења и прелазни периоди

Припрема планова квалитета ваздуха за зоне и агломерације зависи од обезбеђивања средстава у локалном буџету.

Поред већ постојећих активности, даљи кораци у спровођењу односе се на израду и усвајање Програма заштите ваздуха са Акционим планом и Специфичног плана спровођења Оквирне директиве о ваздуху, редефинисање зона и агломерација и прилагођавање система мониторинга.

Програм заштите ваздуха са Акционим планом и Специфични план имплементације Оквирне директиве о ваздуху биће израђени у периоду од 2019. до 2020. године и послужиће као кључни документ који ће обезбедити основу за даљи развој и усвајање докумената нижег нивоа и наставак спровођења директиве.

Ове и друге активности потребне за спровођење Оквирне директиве о ваздуху (активности као што су поновна процена система мониторинга квалитета ваздуха и редефинисање зона и агломерација - имајући у виду да неке од утврђених агломерација имају мање од 250.000 становника, нпр. Косјерић има 12.090 становника) подржаће пројекат ИПА 2014 ЕАС3 (у периоду од 2019-2020. године).

Предвиђено је да се већина захтева из директиве спроведе до датума приступања. Међутим, уз подршку пројекта ИПА 2014 ЕАС3 биће припремљен Специфични план спровођења директиве, који ће детаљно анализирати све захтеве и примену у Србији. На основу процене из овог документа утврдиће се рок за постизање потпуне усклађености.

2.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Република Србија захтева транзиционе периоде у складу са Специфичним планом имплементације директиве (Специфични план имплементације директиве је у процесу израде).

Директива 2016/802/ЕЗ Европског парламента и Савета од 11. маја 2016. године о смањењу садржаја сумпора у одређеним течним горивима (СЛ L 132/58, 21.5.2016).

2.1 Тренутна ситуација

2.1.1 Законодавни оквир

Директива 1999/32/ЕЗ која је замењена Директивом (ЕУ) 2016/802 у великој мери је пренесена у законодавство Републике Србије са следећим правним актима: Закон о

техничким захтевима за производе и оцењивање усаглашености („Службени гласник РС”, Број 36/09), Правилник о техничким и другим захтевима за течна горива нафтног порекла („Службени гласник РС”, бр. 111/15, 106/16, 60/17 117/17, 50/18 и 101/18), Закон о енергетици („Службени гласник РС”, Број 145/14), Закон о заштити потрошача („Службени гласник РС”, бр. 62/14 и 6/16), Закон о потврђивању Протокола из 1997. године о измени Међународне конвенције о спречавању и загађивању са бродова, 1973. година, измењен Протоколом из 1978. године, који се додаје Прилогу 6. (Уредба о спречавању загађења ваздуха са бродова) Конвенције („Службени гласник РС”, Број 36/09), Закон о поморској пловидби („Службени гласник РС”, бр. 87/11, 104/13 и 18/15), Закон о стандардизацији („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 46/15), Закон о акредитацији („Службени гласник РС”, Број 73/10), Уредба о праћењу квалитета нафтних деривата и биогорива („Службени гласник РС”, бр. 97/15, 5/17, 8/17, 119/17 и 102/18), и Правилник о садржају и начину спровођења годишњег програма мониторинга квалитета нафтних деривата и биогорива за 2018. годину („Службени гласник РС”, Број 23/19).

Одредбе Директиве 2016/802/ЕЗ, којом се утврђују услови за коришћење тешког уља за ложење са садржајем сумпора већим од 1% по маси још увек нису пренесене у национално законодавство, као ни одредбе које прописују обавезе државе чланице према Комисији.

Имајући у виду да је Република Србија земља без излаза на море, одредбе које се односе на квалитет бродских горива на домаћем тржишту и мониторинг квалитета бродских горива на домаћем тржишту не примењују се у Србији.

2.1.2. Институционални оквир

Органи одговорни за преношење: Министарство задужено за рударство и енергетику у сарадњи са министарствима задуженим за водени саобраћај, животну средину и трговину.

Органи одговорни за спровођење:

- Министарство рударства и енергетике (Сектор за нафту и гас) – орган надлежан за припрему, праћење и надзор над применом закона и прописа који се односе на нафту и гас. У Сектору за нафту и гас, 3 запослена са подељеним одговорностима баве се преношењем и спровођењем Директиве 2016/802/ЕЗ;
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (Сектор за водени саобраћај и безбедност пловидбе) - орган надлежан за припрему, праћење и надзор над применом закона и прописа, покретање измена у погледу законодавства у области воденог саобраћаја, безбедносне операције, као и покретање развоја, праћења и спровођења мултилатералних и билатералних споразума у области воденог саобраћаја;

- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, Сектор тржишне инспекције (МТТТ-СТИ) - орган надлежан за контролу квалитета горива и контролу усклађености са прописаним захтевима (тржишни надзор). У Сектору тржишне инспекције, поред осталих активности повезаних са одређеним течним горивима мониторингом квалитета горива на тржишту Републике Србије бави се 16 инспектора;
- Министарство заштите животне средине - орган надлежан за издавање *IPPC* дозвола.

2.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Спровођење Директиве 2016/802/ЕЗ је у току. Идентификовани су надлежни органи. Спровођење обавеза из Директиве повезано је са даљим преношењем одредаба Директиве у законодавство Србије и стварањем других услова који су неопходни за спровођење Директиве.

До сада је предузето неколико важних корака у циљу спровођења Директиве 2016/802/ЕЗ:

- У модернизацију рафинеријских капацитета уложено је више од 500 милиона евра, што је омогућило усаглашеност захтева за квалитет бензина и дизел горива са стандардима - SRPS EN 228 и SRPS EN 590, као и садржај сумпора од 0,1% у гасним уљима која се користе се за грејање;
- Усвајањем Закона о енергетици у децембру 2014. године прописана је законска основа за регулисање мониторинга квалитета горива а крајем 2015. године почео је мониторинг квалитета горива;
- Систем мониторинга квалитета горива (FQMS) у Републици Србији састоји се од два дела, првог дела који је према стандарду SRPS EN 14274 и другог, „националног дела”, односно захтева који су већи од захтева стандарда SRPS EN 14274;
- FQMS за безоловни бензин и дизел горива који се стављају на тржиште на бензинским пумпама (малопродајне и комерцијалне станице за испуштање) спроводи се у складу са стандардом SRPS EN 14274 и Директивом 2016/802/ЕЗ;
- „Национални део” FQMS обухвата одређивање садржаја сумпора у гасном уљу за грејање и уљу за ложење како би се испунили захтеви из члана 6. Директиве 2016/802/ЕЗ.

У 2018. години тестирано је 31 узорак гасног уља за грејање и тешког уља за ложење.

Да би се смањио садржај сумпора у уљима за ложење, у рафинеријским капацитетима је покренут нови инвестициони циклус. Овај пројекат обухвата побољшање производње и повећање енергетске ефикасности погона за пречишћавање и прераду, примену технологије одложеног коксовања у погледу неопходног прилагођавања постојећих постројења. Инвестиција је вредна око 300 милиона евра, а планирано је да буде завршена до средине 2020. године.

2.2 Планови за потпуно усклађивање

2.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуно преношење Директиве 2016/802/ЕЗ планирано је за крај 2021. године кроз ревизију законодавства које се односи на квалитет горива и бродског горива.

2.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Потребно је јачање постојећег административног капацитета у оквиру Министарства рударства и енергетике за обављање активности повезаних са праћењем спровођења захтева.

Такође је потребно јачање постојећих административних капацитета у оквиру Министарства задуженог за трговину, Сектор тржишне инспекције, ради мониторинга квалитета горива, као и других активности повезаних са сектором нафте.

2.2.3 Планиране мере спровођења

Тренутно су у току спроведбене мере, а процена ситуације не указује на то да могу бити потребни прелазни периоди. Међутим, уз подршку пројекта ИПА 2014 биће припремљен Специфични план имплементације за Директиву 2016/802/ЕЗ, који ће детаљно анализирати све захтеве и примену у Србији. На основу процене из овог документа утврдиће се рок за постизање потпуне усклађености.

2.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Република Србија захтева транзиционе периоде у складу са Специфичним планом имплементације директиве (Специфични план имплементације директиве је у процесу израде).

Директива Европског парламента и Савета 94/63/ЕЗ од 20. децембра 1994. године о контроли емисија испарљивих органских једињења (VOC) као резултат складиштења бензина и његове дистрибуције од терминала до бензинских станица (СЛ L 365, 31.12.1994, стр. 24-33)

Директива Европског парламента и Савета 2009/126/ЕЗ од 21. октобра 2009. године о фази II сакупљања бензинских пара током допуне моторних возила горивом на бензинским станицама (СЛ L 285, 31.10.2009, стр. 36–39)

2.1 Тренутна ситуација

2.1.1 Законодавни оквир

Обе директиве су у великој мери пренесене и регулисане Законом о заштити ваздуха донетим 15. маја 2009. године, измењеним 30. јануара 2013. године („Службени гласник

РС”, бр. 36/09 и 10/13) и Правилником о техничким мерама и захтевима који се односе на дозвољене емисионе факторе за испарљива органска једињења која потичу из складиштења и транспорта бензина, усвојеним 11. јануара 2012. године, измењеним 4. априла 2012. године и 10. маја 2012. године („Службени гласник РС”, бр. 01/12, 25/12 и 48/12).

Одредбе које предвиђају обавезе држава чланица према Комисији још увек нису пренесене у национално законодавство, као ни одредбе потребне за постизање усклађености са Директивом Комисије 2014/99/ЕУ, којом се, у сврхе њеног прилагођавања техничком напретку, мења Директива 2009/126/ЕЗ.

2.1.2 Институционални оквир

Органи одговорни за преношење: Министарство заштите животне средине (МЗЖС) у сарадњи са Министарством рударства и енергетике.

Органи одговорни за спровођење:

- МЗЖС – у Одељењу за заштиту ваздуха и озонског омотача, 1 запослени са подељеном одговорношћу одговоран је за спровођење директива 94/63/ЕЗ и 2009/126/ЕЗ;
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре/Одсек за транспорт опасне робе - издаје документ о именованој тела за оцењивање усаглашености врсте цистерне и/или амбалаже и/или врсте возила за транспорт опасне робе;
- Министарство рударства и енергетике/Агенције за енергетику - води регистар издатих и одузетих енергетских лиценци за складиштење нафтних деривата и трговину моторним и другим горивима на бензинским станицама. У поступку добијања енергетске лиценце потребан је извештај инспектора за заштиту животне средине;
- АЗЖС је надлежни орган за одржавање информационог система заштите животне средине (прикупљање података) и за извештавање. У овом тренутку у АЗЖС нема стално запосленог који би се бавио одређеном тематиком у вези са директивама 94/63/ЕЗ и 2009/126/ЕЗ;
- Инспекција за заштиту животне средине на свим нивоима (националном, покрајинском и локалном) је надлежна за инспекцијски надзор над спровођењем. Законом о планирању и изградњи усвојеним 3. септембра 2009. године („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 - испр. 64/10 - одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13 - одлука УС, 50/13 - одлука УС, 98/13 - одлука УС, 132/14, 145/14, 83/18 и 31/19), којим је предвиђена надлежност за издавање грађевинске дозволе, подељене су различите надлежности инспекције за заштиту животне средине.⁴ Координацију и надгледање

⁴ Инспекција за заштиту животне средине на националном и покрајинском нивоу одговорна је за надзор над објектима за дистрибуцију нафте и нафтних деривата капацитета преко 500 тона, а инспекција за заштиту животне средине на локалном нивоу је одговорна за надзор над објектима за дистрибуцију нафте и деривата нафте капацитета испод 500 тона.

инспекцијских активности које су поверене аутономној покрајини и локалним самоуправама врше републичке инспекције. Број запослених: МЗЖС - републички инспектори (61, са подељеним одговорностима), Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине - покрајински инспектори (15, са подељеним одговорностима) и локалне самоуправе - локални инспектори (206, са подељеним одговорностима).

2.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Започето је спровођење обе директиве. Идентификовани су надлежни органи. Још увек није успостављен систем који обезбеђује спровођење метода мерења и анализе и њихове учесталости, као и техничке контроле и методе испитивања у складу са захтевима из обе директиве, укључујући конзистентност са релевантним стандардима прописаним Директивом 2014/99/ЕУ.

Потребно је комплетирати списак оператера терминала и бензинских станица. Активност прикупљања података почела је 2015. године.

У Србији постоје три активне компаније које послују на тржишту бензина и имају одговарајуће лиценце за складиштење и утовар бензина. Већина резервоара за складиштење, терминала и бензинских станица је у власништву Нафтне индустрије Србије АД (НИС). Укупан број бензинских станица у Србији, коришћен у анализи у првом кварталу 2017. године, је 1.432. Процењује се да има укупно 611 малих приватних оператора бензинских станица. Само 10% малих бензинских станица које послују на тржишту у потпуности су у складу са захтевима VOC Петрол директива у Србији. Аутоцистерне су углавном прилагођене захтевима директиве (фаза I). У Републици Србији постоји 16 пловила која испуњавају услове Директиве (фаза I). Подаци о броју вагонцистерни нису доступни.

Чланом 26. Закон о изменама и допунама Закона о транспорту опасне робе („Службени гласник РС”, Број 83/18) је прописано да ће се за возила за која је издат ADR сертификат о одобрењу за возило чији рок важења није истекао до дана ступања на снагу Закона о транспорту опасне робе („Службени гласник РС”, Број 104/16), до 31. децембра 2020. године издати ADR сертификат о одобрењу за возила на основу годишње контроле техничких карактеристика коју, према пододељку 9.1.2.3 ADR, врше именована тела и на основу доказа о техничкој исправности са последњег редовног техничког прегледа.

На основу прикупљених и анализираних доступних података, постојећа ситуација у погледу усклађености и неусклађености са захтевима у овој области приказана је у табели у наставку:

Назив привредног друштва	Укупан број	Усклађено	Неусклађено
Стабилни резервоари			
НИС АД	50	39 кровова 32 боје спољних зидова	11 кровова 18 боја спољних зидова
МИТАН ОИЛ ДОО	1	1 кров 0 боје спољних зидова	0 кровова 1 боја спољног зида
<i>NAFTACHEM</i> ДОО	2	2 крова 0 боје спољних зидова	0 кровова 2 боје спољних зидова
Терминали			
НИС АД	8	3 VRU (уређаја за сакупљање паре) 7 утакачких руку	5 VRU (уређаја за сакупљање паре) 11 утакачких руку
МИТАН ОИЛ ДОО	2	1	1
<i>NAFTACHEM</i> ДОО	2	0	2
Бензинске станице			
НИС АД	338	57	233* *Планирано је затварање 43 бензинске станице од 338, а 5 од 338 су власништво пословног партнера
ЛУКОИЛ	114	85	29
Кнез Петрол	78	0	78
<i>OMV</i> Србија	61	61	0
ПС Михајловић	55	0	55
Еко Србија	53	0	53
Мол Србија	40	34	6
Еуро петрол	33	0	33
Радун авиа	22	0	22
<i>Naftachem</i> петрол	13	6	7
Петрол доо	11	11	0

Милетић петрол	10	0	10
Остале бензинске станице – мали оператори бензинских станица	611	61	550
Укупан број бензинских станица	1432	299	1133
Покретни резервоари			
Ауто-цистерне	727	700	27
Пловила	16	16	0
Вагон-цистерне	није применљиво		

Даље спровођење директива подразумева јачање постојећих административних и институционалних капацитета на свим нивоима, као и успостављање контроле над системима сакупљања бензинских пара.

2.2 Планови за потпуно усклађивање

2.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Преостале одредбе биће пренесене кроз измене Закона о заштити ваздуха и измене Правилника до краја 2020. године.

2.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Неопходне реформе повезане су са јачањем постојећих административних капацитета у оквиру АЗЖС, као и са јачањем капацитета који се односе на инспекторе за заштиту животне средине на свим нивоима. Потребно је да једна особа буде стално запослена у АЗЖС ради прикупљања достављених података од оператора и вршења процене података помоћу одговарајућег софтвера.

Идентификован је и недостатак капацитета на локалном нивоу и одговарајућег знања инспектора за заштиту животне средине. Да би се обезбедило спровођење, потребно је организовати обуке за инспекцију за заштиту животне средине. Током марта 2016. године почела је обука за републичку, покрајинску и локалну инспекцију за заштиту животне средине која је додатно проширена у 2018. години како би се подржало спровођење и контрола испуњавања обавеза које проистичу из *VOC* Петрол директива.

2.2.3 Планиране мере спровођења

Директиве 94/63/ЕЗ и 2009/126/ЕЗ сматрају се проблематичним за спровођењем због великих улагања оператора како би се испунили захтеви обе директиве.

У табели у наставку приказана су процењена потребна средства за усклађивање постојећих стационарних стабилних резервоара, терминала и бензинских станица са захтевима Директиве 94/63/ЕЗ и Директиве 2009/126/ЕУ:

Назив привредног друштва	Неусклађеност	Средства потребна за усклађивање у милионима EUR	Извор финансирања
Стабилни резервоари			
НИС	11 кровова 18 боја спољних зидова	0,90	Сопствена обртна средства - зајам
МИТАН ОИЛ ДОО	1 боја спољних зидова	0,27	Сопствена обртна средства - зајам
<i>НАРНТАСНЕМ</i> ДОО	2 боја спољних зидова	0,02	Сопствена обртна средства - зајам
Терминали			
НИС АД	5	6,57	Сопствена обртна средства - зајам
МИТАН ОИЛ ДОО	1	0,66	Сопствена обртна средства - зајам
<i>НАРНТАСНЕМ</i> ДОО	2	1,12	Сопствена обртна средства - зајам
Бензинске станице			
НИС АД	233	15,20	Сопствена обртна средства - зајам
Кнез Петрол	78	0,78	Сопствена обртна средства - зајам
ПС Михајловић	55	0,55	Сопствена обртна средства - зајам
Еко Србија	53	0,53	Сопствена обртна средства - зајам
Еуро петрол	33	0,33	Сопствена обртна средства - зајам
ЛУКОИЛ	29	0,29	Сопствена обртна средства - зајам
РАДУН АВИА	22	0,22	Сопствена обртна средства - зајам
Милетић Петрол	10	0,10	Сопствена обртна средства - зајам
<i>Naftachem</i> петрол	7	0,07	Сопствена обртна средства - зајам
Мол Србија	6	0,06	Сопствена обртна средства - зајам
Остале бензинске станице – мали приватни оператори	550	5,50	Сопствена обртна средства - зајам
Укупна процењена средства		33,17	

Прикупљање прецизнијих техничких информација и процена усклађености са захтевима обе директиве, као и ажурирање базе података о терминалима и бензинским станицама користиће се у процесу припреме Специфичног плана имплементације за VOC Петрол директиве уз помоћ пројекта ИПА 2014 ЕАС3 који је почео 2019. године. Након завршетка израде Специфичног плана имплементације директива, детаљнија процена трошкова неопходних инвестиција за потпуно спровођење VOC Петрол директива, биће ревидирана у складу са тим.

2.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Република Србија захтева прелазни период до 31. децембра 2026. године како би се постигла потпуна примена члана 3. став 2, члана 4. ст. 2. и 3. и члана 6. ст. 2. и 3. Директиве 94/63/ЕЗ Европског парламента и Савета од 20. децембра 1994. године о контроли емисија испарљивих органских једињења (VOC) као резултат складиштења бензина и његове дистрибуције од терминала до бензинских станица и како би се постигла потпуна примена члана 3. ст. 2. и 3, члана 4, ст. 1. (замењен чланом 1. став 1. из Директиве Комисије 2014/99/ЕУ од 21. октобра 2014. године којом се, у сврхе њеног прилагођавања техничком напретку, мења Директива 2009/126/ЕЗ о фази II сакупљања бензинских пара током допуне моторних возила горивом на бензинским станицама) и 2., и члана 5. ст. 1, (замењен чланом 1. став 2. из Директиве Комисије 2014/99/ЕУ) 2. и 3. Директиве 2009/126/ЕЗ. Финална индикација везано за број година ће бити реализована у складу са Специфичним Планом имплементације (DSIP) је у изради.

Директива 2016/2284/ЕУ из децембра 2016. године, којом се ставља ван снаге Директива 2001/81/ЕЗ (NEC)

2.1 Тренутна ситуација

2.1.1 Законодавни оквир

Већина одредаба Директиве 2001/81/ЕЗ (NEC) пренесена је кроз Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 10/13), Уредбу о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздуху из стационарних извора загађивања, осим постројења за сагоревање („Службени гласник РС”, Број 111/15), Уредбу о методологији за израду инвентара емисија и пројекција загађујућих материја у ваздух („Службени гласник РС”, Број 3/16).

Захтеви Директиве 2016/2284/ЕУ још увек нису пренесени.

2.1.2 Институционални оквир

МЗЖС, Одсек за заштиту ваздуха и озонског омотача, одговорно је за преношење и координацију спровођења захтева.

АЗЖС одговорна је за вођење националних инвентара емисија и пројекција, при чему информације чини доступним јавности и релевантним организацијама.

Друге одговорне институције су следеће: Министарство рударства и енергетике, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине и друге институције које регулишу емисије у различитим секторима.

2.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Република Србија припрема потребне податке који ће се користити за *GAINS* модел, у циљу процене ситуације и предлагања потенцијалних горњих граница емисија.

Завршен је преглед података како би се формирала база података о историјским емисијама (инвентар загађујућих материја за 2005, 2010. и 2015. годину) са посебним фокусом на 2005. годину као базну годину. Република Србија је спремна да представи инвентар и размотри координацију свих података са Европском комисијом и *IIASA*.

Даљи процес обухвата израду прогнозираних података (користећи резултате моделовања Стратегије климатских промена који се финансира из ИПА) како би се прорачунале пројекције емисија, развио одговарајући сценарио *NEC* до 2030. године и израчунале емисије користећи *GAINS*.

2.2 Планови за потпуно усклађивање

2.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуно преношење захтева директиве планирано је за 4. квартал 2020. године.

Потврђивање Гетеборшког протокола разматраће се упоредо са напредовањем преговора са ЕУ.

2.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Да би се обезбедило исправно преношење и координација спровођења потребно је институционално јачање. То укључује и додатне послове са пуним радним временом у МЗЖС (два радна места) и АЗЖС (три радна места - стручњак за инвентар, стручњак за моделовање и стручњак за обезбеђивање квалитета и контролу квалитета).

2.2.3 Планиране мере спровођења

Република Србија се налази у процесу дефинисања максималних емисија коришћењем *GAINS* модела. Тренутно се подаци уређују према *GAINS* формату. Део потребних информација (основа за сценарије будућих емисија) зависи од резултата пројекта израде климатске стратегије који се финансира из програма ИПА. Планирано је да предлог обавеза за смањење емисија за Србију буде завршен у првом кварталу 2020. године.

Уз подршку пројекта који финансира ИПА, започета је израда Специфичног плана имплементације за нову *NEC* директиву и очекује се да он буде израђен до краја 2020. године. Исти пројекат подржава и израду Програма заштите ваздуха са Акционим плановима, укључујући процену и предлог за даљи развој система мониторинга. Ове активности ће помоћи у припреми спровођења захтева Директиве, укључујући успостављање система за обезбеђивање годишњих националних инвентара емисија и побољшање мониторинга негативних утицаја загађења ваздуха на екосистеме.

Планирано је да Национални програм контроле загађења ваздуха буде израђен након завршених преговора са ЕУ о националним обавезама смањења емисија.

2.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Република Србија може затражити транзиционе периоде за спровођење захтева Директиве у зависности од резултата преговора, а везано за обавезе Србије за смањење емисија сумпор диоксида (SO_2), азот оксида (NO_x), не-метанских испарљивих органских једињења (*NM VOC*), NH_3 и $PM_{2.5}$. Специфични план имплементације директиве је у процесу израде.

3. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

Оквирна директива о отпаду 2008/98 /ЕЗ

3.1 Тренутна ситуација

3.1.1 Законодавни оквир

Директива 2008/98 /ЕЗ Европског парламента и Савета од 19. новембра 2008. године о отпаду и стављању одређених директива ван снаге, уврштена је у национално законодавство кроз одредбе Закона о управљању отпадом („Службени гласник РС, бр. 36/9, 88/10 и 14/16) и више од 50 подзаконских аката усвојених током 2009. и 2018. године.

Свеукупно, српски законодавни оквир о управљању отпадом још увек није у потпуности усклађен са захтевима Директиве 2008/98/ЕЗ. Преостале одредбе које би требало пренети у национално законодавства односе се на циљеве рециклирања и поновне употребе које треба постићи до 2020. године (чл. 11 (2)), захтеве за регистрацију (чл. 26) и сарадњу са другим државама чланицама у изради планова управљања отпадом (чл. 32). Захтеви који још нису у потпуности пренесени односе се на неке од дефиниција које одређују обим примене Директиве, као што су примена хијерархије отпада, циљеви за поновну употребу и рециклирање, одговорност произвођача за управљање отпадом, засебно прикупљање отпада и прерада биолошког отпада и захтеви за енергетску ефикасност. Уз то, недостаје одлука о преношењу дискреционих одредби које се односе

на проширену одговорност произвођача (ПОП - *EPR*). Потпуни пренос планиран је за 2021. годину кроз усвајање одговарајућих подзаконских аката, који ће бити усвојени у складу са Законом о управљању отпадом.

Одредбе Директиве (ЕУ) 2018/851 Европског парламента и Савета од 30. маја 2018. године о измени Директиве 2008/98 / ЕЗ још нису пренесене.

Главни документ политике који регулише одрживо управљање отпадом је Национална стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. („Службени гласник РС”, Број 29/10). Министарство тренутно припрема нову (ажурирање верзије из 2010. године) Стратегије управљања отпадом 2020-2025, укључујући Национални план управљања отпадом и Програм превенције отпада.

3.1.2. Институционални оквир

Министарство заштите животне средине (МЗЖС) је надлежна институција за преношење, планирање и израду Националне стратегије управљања отпадом, као и Националног плана управљања отпадом, координацију спровођења активности управљања отпадом на националном нивоу и праћење стања приликом реализације. Министарство је одговорно за давање сагласности на регионалне планове управљања отпадом, изузимајући планове развијене за територију аутономне покрајине; издавање дозвола, одобрења, потврда и других аката прописаних Законом; вођење евиденције о дозволама, одобрењима, потврдама и другим актима које издају други надлежни органи; одређивање овлашћених организација у складу са законом; надзор и контролу примене мера које се односе на управљање отпадом; спровођење других мера и активности, у складу са међународним споразумима и уговорима.

Остале надлежне институције су Агенција за заштиту животне средине (АЗЖС), надлежни орган аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе, стручне организације за испитивање отпада, Министарство финансија, Министарство привреде, Министарство државне управе и локалне самоуправе, Министарство здравља, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарство грађевинарства, инфраструктуре и саобраћаја.

Аутономна покрајина (АП), Град Београд и јединице локалне самоуправе (ЈЛС) су одговорне за израду локалних планова управљања отпадом, издавање дозвола и спровођење свих врста захтева у вези са отпадом на својој територији.

Новим Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Министарству заштите животне средине предвиђено је да се у Одељењу/Сектору за управљање отпадом и отпадним водама запосли 26 особа које ће бити одговорне за преношење и спровођење ове уредбе. Тренутно, запослено је укупно 14 особа.

3.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Подаци о рециклираном комуналном отпаду, који су наведени на Еуростату, укључују само „рециклиране материјале које прикупља ЈКП”, тако да подаци Еуростата не укључују засебно сакупљене и рециклиране фракције чврстог комуналног отпада (ЧКО). Укупне количине произведеног ЧКО-а, као и стопа рециклирања ЧКО-а ће се повећати ако се те фракције узму у обзир.

Метода израчунавања ће се даље развијати, након што се правила за израчунавање у потпуности дефинишу након усвајања подзаконских аката у складу са чланом 38. (а) ревидиране Оквирне директиве о отпаду.

Табела. Израчунавање степена рециклирања комуналног отпада, узимајући у обзир одвојено сакупљени амбалажни отпад из домаћинства и отпад од електричне и електронске опреме (тона)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Мешовити чврсти комунални отпад (MSW) + одвојено сакупљени амбалажни отпад и третирани отпад од електричне и електронске опреме (WEEE)	2.653.318	2.737.860	2.656.242	2.462.392	2.180.609	1.905.334	1.930.297
Одвојено сакупљени амбалажни отпад из домаћинства	3318	19.983	24.260	30.595	29.344	35.673	35.673 ^(a)
Посебни токови отпада од електричне и електронске опреме (WEEE) ^(b)		7877	11.982	21.797	21.265	29.661	40.297
Рециклирање	3318	23.921	30.251	66.337	54.497	64.667	60.689
Рециклабилни материјали сакупљени од стране ЈКП(ПУС)				24.843	14.521	14.164	4.868
Рециклирани комунални ПАО(РРW) ^(c)	3318	19.983	24.260	30.595	29.344	35.673	35.673 ^(a)
Процењено рециклирање отпада од електричне и електронске опреме (WEEE) на основу 50% посебних токова WEEE) ^(d)		3939	5991	10.899	10.633	14.831	20.149
Израчуната стопа рециклирања, укључујући одвојено сакупљени амбалажни отпад и отпад од електричне и електронске опреме	0%	1%	1%	3%	2%	3%	3%

^(a)процењена вредност, исто као вредност за 2015. годину, ^(b), процењује се да отпад од електричне и електронске опреме (WEEE) потиче из домаћинства, ^(c) према цифрама АЗЖСС (SEPA), практично се сав одвојено прикупљени амбалажни отпад рециклира, ^(d). 50% рециклирања је најнижа стопа рециклирања коју захтева Директива о отпаду од електричне и електронске опреме (WEEE).

Извор: самостално истраживање на основу података АЗЖС

Спровођење Оквирне директиве о отпаду разматра се заједно са спровођењем других захтева за управљање отпадом, посебно имајући у виду циљеве утврђене Директивом о депонијама и Директивом о амбалажи и амбалажном отпаду. Спровођење ових директива утиче на начин прикупљања и прераде комуналног отпада и, на крају, на количине отпада које треба преусмерити за друге врсте прераде и / или их одлагати на депонијама.

На стратешком и инвестиционом нивоу, Република Србија се ослања на опцију регионалног управљања отпадом. Развој интегрисаног система за управљање отпадом и одговарајућа инфраструктура је у почетној фази.

Тренутна ситуација у Републици Србији је следећа:

- Обим сакупљања ЧКО-а тренутно покрива само око 82% становништва Србије према претходном извештају АЗЖС, за 2011-2016;
- Одвојено сакупљање секундарних сировина осим амбалажног отпада из домаћинства још није адекватно спроведено. У 2013. години јавна комунална предузећа, која су била одговорна за прикупљање, први пут су пријавила одвојено сакупљање секундарних сировина. Међутим, од тада су се званично пријављени износи смањили, због повећања неформалног прикупљања секундарних сировина који су допринели укупној стопи рециклирања;
- Циљеви рециклирања за комунални отпад и отпад од грађења и рушења још нису постигнути. Тренутно, стопа рециклирања за комунални отпад, на основу пријављених података о отпаду из 2016. године, износи око 3%⁵. У овом тренутку не постоји никаква шема рециклирања за отпад од грађења и рушења. Углавном се фракције отпада са високом економском вредношћу, као што су метали, рециклирају, док се већина грађевинског и отпада од рушења депонује или одлаже на необезбеђеним локалним сметлиштима. Подаци о рециклираним количинама нису доступни;
- Адекватна мрежа постројења за прераду опасног отпада још није у потпуности доступна. Укупна производња опасног отпада у Србији је око 74.000 тона годишње. Капацитети прераде за хемијско-физичку прераду опасног отпада не испуњавају у потпуности захтеве а локације за централно складиштење опасног отпада нису расположиве. Недостају капацитети за спаљивање органског индустријског и медицинског отпада. На крају, до сада није успостављен редован систем прикупљања опасног отпада из домаћинства;
- Центри за одвојено сакупљање отпада постоје у Београду, Чачку, Сремској Митровици и у неким другим јединицама локалне самоуправе у Републици Србији, где се комунални отпад прикупља у засебне контејнере намењене за сакупљање различитих врста отпада (метал, стакло, папир, ПЕТ, лименке и тако даље). Тренутно постоје објекти за одвајање отпада од секундарних сировина у Новом Саду, Ужицу, Јагодини и Лесковцу. Постоји неколико регистрованих објеката за рециклирање ПЕТ, метала, пластике итд. Инфраструктурни систем за рециклирање није уравнотежен како би се максимизирала

⁵ Поновно израчуната стопа рециклирања фракција ЧКО-а(MSW) и токова ЕЕО(ЕЕЕ) из ЧКО, АЗЖС (SEPA) 2018

укупна ефикасност; одвојена мрежа за сакупљање отпада није довољно развијена у односу на капацитете за рециклирање.

Иако комунални отпад садржи висок степен органских компоненти, не постоје објекти за биолошку прераду комуналног отпада. У Србији не постоје објекти за спаљивање комуналног отпада.

Тренутно је у Србији изграђено и у функцији је 8 регионалних санитарних депонија (Кикинда, Лапово, Јагодина, Ужице, Пирот, Лесковац, Сремска Митровица, Панчево) и 2 санитарне депоније у Врању и Горњем Милановцу које нису регионалног типа. Четири од 8 регионалних депонија организоване су као јавно-приватно партнерство (Кикинда, Лапово, Јагодина и Лесковац).

Према званичном Извештају Агенције за заштиту животне средине Србије (АЗЖСС - SEPA) о управљању отпадом у Републици Србији у периоду 2011 - 2016. године, комунални отпад који се прикупља на организован начин одлаже се на 120 нестандардизованих општинских депонија, којима управљају комунална предузећа, и све оне ће бити затворене и рекултивисане у наредном периоду.

Не постоји предtretман пре одлагања. Земљиште на којем се налазе депоније најчешће је у власништву Републике Србије. Нелегалне депоније, које су изван контроле општинских комуналних предузећа, примају око 40% произведеног комуналног отпада у Србији.

У складу са Законом о управљању отпадом, надлежни органи (Министарство, Секретаријат АП Војводине и локалне самоуправе) издају дозволе, воде регистар издатих дозвола и достављају податке из регистра дозвола Агенцији за заштиту животне средине. Агенција води регистар издатих дозвола за управљање отпадом на територији Републике Србије. База података је доступна на интернет страници Агенције за заштиту животне средине.

Регистар свих издатих дозвола до јуна 2019. године садржи 2051 важећих дозвола.

	МИНИСТАРСТВО			АП ВОЈВОДИНА			ЛОКАЛНЕ ВЛАСТИ
	Укупно	Неопасан	Опасан	Укупно	Неопасан	Опасан	Безопасан
Сакупљање	640	608	190	59	53	18	137
Транспорт	693	667	153	69	65	18	142
	161	134	124	97	87	48	714
Прерада	154	127	110	80	78	31	576
Одлагање	3	3	1	3	2	2	34
Укупан број дозвола издатих од стране надлежног органа	1001			170			880
Укупно издатих дозвола							2051

Главни изазови у управљању отпадом у Србији и даље се односе на обезбеђивање добре покривености и капацитета за пружање основних услуга, као што су сакупљање, транспорт и санитарно одлагање отпада.

Посебан проблем представља недостатак инфраструктуре за прераду и одлагање опасног отпада. На територији Републике Србије не постоји национални постројење за прераду

опасног индустријског отпада (постоје предузећа/постројења који су регистровани за физичко-хемијску прераду посебних токова отпада који спадају у категорију опасних, у приватном сектору).

Укупан број оператора који имају дозволу за третирање било које врсте опасног отпада је 113. То обухвата 33 здравствене установе: болнице, клинике и заводе за јавно здравље лиценциране за третман инфективног отпада, као и 3 ветеринарска завода.

Током 2016. године, 94 компаније су пријавиле да рукују опасним отпадом. Од тога, 32 компаније су изјавиле да су извршиле прераду у складу са поступком прераде R12 и R13, што значи да су та предузећа обављала само активности везане за складиштење отпада и припремне активности пре употребе (препакивање итд.).

Количине третираног опасног отпада су се најчешће третиране у складу са поступцима обраде R4 (рециклажа метала), а то су одбачена електрична и електронска опрема, делови опреме и оловни акумулатори, затим муљ и отпад из бушотина који садрже нафту а који су прерађени у у складу са поступком обраде R7 (обнављање компоненти које се користе за смањење загађења).

Историјски отпад: Министарство заштите животне средине планира издвајање финансијских средстава из буџета Републике Србије за активности измештања, прераде и коначног одлагања историјског опасног отпада који се привремено складишти на локацијама предузећа која су у стечају. Током 2015. године, на више од 12 локација у РС, трајно је одложено више од 2.000 тона опасног отпада. Министарство планира да предложи даље активности спровођењем јавних набавки за измештање, прераду и коначно одлагање историјског опасног отпада, од 2018. до 2021. године. У децембру 2018. године, 795 тона историјског опасног отпада (155 тона из фабрике „Магнохром” Краљево, 100 тона, из фабрике „ФАК Лозница” 380 тона са неколико локација у близини града Панчева и 160 тона у близини града Обреновца) трајно су одложене са локација које су садржале опасни отпад и које се налазе у близини градова Панчево, Краљево, Обреновац и Лозница. Министарство заштите животне средине организовало је јавне набавке за уклањање око 1700 тона опасног отпада, које је пронађено у сарадњи са БИА-ом и Тужилаштвом, а које је незаконито депоновано на локацијама на територији Републике Србије, као и уклањање историјског опасног отпада који се налази на локацијама предузећа у стечају и у процесу приватизације.

Министарство је у 2019. години спровело и реализацију пројекта израде Извештаја о утврђивању стварних врста и количине опасног отпада који се још увек налази на локацијама предузећа у стечају и у процесу приватизације.

3.2 Планови за потпуно усклађивање

3.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Да би се у потпуности пренела Оквирна директива о отпаду, следећи документи ће бити усвојени до 2021. године:

- Нови Закон о управљању отпадом и релевантни подзаконски акти који се односе на наведени закон;
- Нова Национална стратегија управљања отпадом, са Националним планом управљања отпадом и Националним програмом превенције отпада, који ће се изградити у оквиру „Твининг” пројекта.

Неколико нацрта подзаконских аката који се односе на постојећи Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 69/09, 88/10, 14/16 и 95/18 – др.закон) припремљени су 2018. године и тренутно су у поступку усвајања.

Припремљен је нацрт новог Закона о управљању отпадом. Подзаконски акти које је потребно усвојити у складу са новим Законом о управљању отпадом биће подржани активностима у оквиру пројекта *Центра за политику и правне савете (PLAC)*; ово ће омогућити усвајање наведених подзаконских аката у периоду до 2021. године, заједно са новим Законом о управљању отпадом, према Националном програму за усвајање правних тековина Европске уније.

3.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Неопходне реформе односе се на јачање постојећих административних капацитета, посебно капацитета институција и органа задужених за планирање, контролу, надзор, извештавање и сертификавање, као и успостављање блиске сарадње између МЗЖС-а АПВ-а и ЈЛС-а у сврху техничке подршке и административне помоћи. Краткорочно гледано, у смислу јачања административних капацитета за преношење законодавства ЕУ у национално законодавство, потребно је запослити најмање једног млађег правника у Министарству.

Требало би унапредити административни капацитет Агенције за заштиту животне средине који је орган одговоран за праћење и извештавање у вези са Оквирном директивом о отпаду.

Осим тога, постоји потреба за јачањем постојећих административних и институционалних капацитета, посебно у погледу сектора јавних предузећа (комунална предузећа одговорна за управљање комуналним отпадом) и регионалних компанија (приватних / јавних).

Капацитети инспекције за заштиту животне средине се јачају запошљавањем додатних шест особа у циљу јачања и спровођења активности извршења.

3.2.3 Планиране мере спровођења

Национална стратегија управљања отпадом (за период 2020-2025), Национални план управљања отпадом и Програм превенције креирани су уз подршку „Твининг пројекта“ (пројекат ИПА 2014) и биће израђени почетком 2020. године. Уз то, пакет економских инструмената за подршку спровођења циљева управљања отпадом и хијерархије отпада биће израђени у склопу наведеног „Твининг пројекта” до краја Пројекта (први квартал 2020. године).

Стратегијом, која ће бити пропраћена планом управљања отпадом, поставиће се циљеви и мере за одрживо коришћење природних ресурса и сировина, посебно у погледу спровођења чистије производње, спречавања или смањења стварања отпада, и рециклаже отпада и његове употребе као извора енергије.

Нове инвестиције у области отпада биће више фокусиране на одвајање и рециклирање отпада. Пре него што се донесе било каква одлука о изградњи нових депонија, пажња се мора посветити повећању напора у циљу смањења отпада кроз превенцију, одвајање и рециклирање отпада.

Ревизија регионалних и локалних планова управљања отпадом ће се наставити паралелно са спровођењем инфраструктурних пројеката.

У периоду од краја 2018. до краја 2020. године планира се реализација регионалних инфраструктурних пројеката, укључујући успостављање адекватних депонија у три регионална центра, који ће подржати увођење сепарације на извору у 17 општина (ИПА 2017).

Упркос напорима које Република Србија улаже у погледу побољшања и проширења одвојеног сакупљања, секундарног одвајања, развијања капацитета за компостирање и рециклирање, циљ од 50% остаје циљ који није реалан и тешко се може постићи до датума приступања; ово је уско повезано са даљим развојем потребне регионалне инфраструктуре за управљање отпадом.

Захтев за рециклажу од 50% за комунални отпад ће се постићи успостављањем интегрисаних регионалних система за управљање комуналним отпадом широм Србије помоћу којих ће се одвојено сакупљати секундарне сировине, а фракције за рециклажу ће бити припремљене секундарним одвајањем отпада, као и успостављањем линија за компостирање и кућно компостирање за рециклирање органског комуналног отпада. Интегрисани регионални системи ће укључивати следеће елементе који олакшавају постизање циља рециклирања:

- Успостављање одвојеног сакупљања секундарних сировина путем успостављања 2 (два) система за сакупљање канти за отпад - један за мешовити отпад и други за отпад који се може рециклирати и који покрива 100% становништва Србије (Инфраструктура Фазе 1);
- Секундарно одвајање отпада - постојање регионалних центара за отпад са адекватним линијама за сепарацију отпада (Инфраструктура Фазе 1);
- Линије компостирања - изградња малих капацитета за компостирање укључујући одговарајућа возила за транспорт компоста (Инфраструктура Фазе 2);
- Компостирање у домаћинствима, у циљу рециклирања органског отпада из домаћинства (Инфраструктура Фазе 2);
- Поред тога, предвиђене су информативне кампање које се односе на одвојено прикупљање на извору и компостирање у домаћинствима за грађане.
- Инфраструктура Фазе I биће у потпуности изграђена и оперативна до 31. децембра 2032. Инфраструктура Фазе II биће у потпуности изграђена и оперативна до 31. децембра 2039. године.

Услови за постизање циља припреме за поновну употребу, рециклирање и другу поновну употребу материјала, укључујући и поступак затрпавања користећи отпад уместо других материјала за 70% грађевинског и отпада од рушења, створиће се успостављањем инфраструктуре за предобраду грађевинског и материјала од рушења на регионалном нивоу пре рециклирања, одређивањем посебних подручја за прераду, као и успостављањем инфраструктуре за рад једне мобилне машине за обраду по региону.

Мере за спровођење рециклаже грађевинског и отпада од рушења укључују:

- Обезбеђивање одговарајуће локације за мобилну прераду грађевинског и отпада од рушења и складиштење тог обрађеног отпада од стране општина;

- Обезбеђивање централне локације за мобилну прераду грађевинског и отпада од рушења, складиштење прерађеног отпада и рад једне мобилне машине за прераду у регионима за управљање отпадом.

Услови за обезбеђење одговарајуће мреже постројења за прераду опасног отпада ће се стећи успостављањем следеће инфраструктуре:

- Регионални објекти за складиштење опасног отпада;
- Повећање капацитета за физичко-хемијску прераду опасног отпада;
- Регионална постројења за спаљивање органског индустријског и медицинског отпада;
- Једна депонија за неоргански индустријски опасни отпад.

Мере за спровођење су даље наведене у сажетку посебног плана реализације Директиве који је приложен овом тексту. Овај план укључује процену потребне инфраструктуре, трошкове реализације и могућности финансирања.

На основу налаза Специфичног плана имплементације за Директиву 2008/98/ЕЗ о отпаду (Прилог 1), спровођење захтева из ове директиве изискује продужење периода реализације, у зависности од успостављања потребне инфраструктуре у свим регионалним системима управљања отпадом.

3.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Имајући у виду тренутно достигнуте стопе рециклирања за комунални отпад (3% у 2016. години), мере за спровођење код високих трошкова - посебно у вези са успостављањем потребне инфраструктуре и расположивог финансирања, Република Србија овим тражи прелазни период:

а) до 2039. године за потпуну реализацију члана 11. део 2а Директиве, укључујући следеће привремене циљеве:

Република Србија ће обезбедити неопходне мере осмишљене за постизање циља за поновну употребу и рециклирање отпадних материјала као што су папир, метал, пластика и стакло из домаћинства и евентуално из других извора, пошто су ови токови отпада слични отпаду из домаћинства, са укупно 50% тежине до 31. децембра 2039. године.

Србија ће осигурати постепено повећање стопе отпадних материјала из домаћинства и евентуално из других извора, будући да су ови токови отпада слични отпаду из домаћинства, који се припремају за поновну употребу и рециклирање (у даљем тексту: стопа рециклирања отпада из домаћинства)) према следећој шеми:

- До 31. децембра 2025. године, стопа рециклирања комуналног отпада повећаће се на укупно 25% по тежини;
- До 31. децембра 2030. године, стопа рециклирања комуналног отпада повећаће се на 35% по тежини;
- До 31. децембра 2035. године, стопа рециклирања комуналног отпада ће се повећаће се на укупно 45% по тежини;
- До 31. децембра 2039. године, стопа рециклирања комуналног отпада ће се повећаће се на укупно 50% по тежини.

(б) Одступајући од тачке б другог подстава члана 11. (2), захтев да се повећа припрема за поновну употребу, рециклирање и друге употребе материјала,

укључујући и затрпавање коришћењем отпада уместо других материјала, - безопасног грађевинског отпада и отпада од рушења, искључујући природни материјал дефинисан као категорија 17 05 04 у листи отпада са најмање 70% по тежини, примењиваће се у Републици Србији у складу с календаром који је наведен у даљем тексту.

Република Србија ће обезбедити неопходне мере осмишљене за постизање циља за поновну употребу, рециклажу и другу употребу материјала, укључујући и затрпавање коришћењем отпада уместо других материјала, неопасног грађевинског отпада и отпада од рушења, искључујући природно присутан материјал дефинисан у категорији 17 05 04 у листи отпада од 70% по тежини до 31. децембра 2034. године:

- До 31. децембра 2029. године, стопа рециклирања отпада од грађевинског материјала и од рушења повећаће се на 40% по тежини;
- До 31. децембра 2034. године, стопа рециклирања отпада од грађевинског материјала и од рушења ће се повећаће се на 70% по тежини.

Мере које се односе на успостављање адекватне мреже постројења за прераду опасног отпада у Србији спровешће се до 2035. године.

Директива 94/62 / ЕЗ о амбалажи и амбалажном отпаду

3.1 Тренутна ситуација

3.1.1 Законодавни оквир

Директива је делимично пренесена Законом о амбалажи и амбалажном отпаду („Службени гласник РС”, Број 36/09) и 8 подзаконских аката. Према анализи недостатака, потребне су додатне активности како би се исправно транспоновало опсег директиве (члан 2), неколико дефиниција (члан 3), захтеви у вези са плановима управљања (члан 14) и друге хоризонталне одредбе које побољшавају делотворност произвођача са продуженом одговорношћу (EPR).

Директива 2015/720/ЕЗ којом се мења Директива 94/62/ЕЗ у погледу смањења потрошње лаких пластичних кеса није пренесена у српско законодавство.

3.1.2 Институционални оквир

Надлежни орган за преношење и спровођење законодавства ЕУ о управљању амбалажом и амбалажним отпадом је Министарство заштите животне средине (МЗЖС). Спровођење врши Републички инспекторат, који је део МЗЖС-а, као и Регионални инспекторат АПВ и Министарства трговине, туризма и телекомуникација - Тржишна инспекција (контрола амбалаже која се ставља на тржиште у смислу поштовања захтева из релевантних стандарда). Агенција за заштиту животне средине Србије (АЗЖС) одговорна је за процес извештавања и праћење остваривања циљева.

Локалне самоуправе (општине) усвајају локалне планове управљања отпадом и организују одвојено сакупљање секундарних сировина (папир, метал, пластика).

Институционални оквир који се односи на ову област је успостављен, међутим, потребно је ојачати административне капацитете како би се осигурало праћење реализације и спровођење захтева из Директиве.

3.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Последњих година, произвођачи који имају уговоре са организацијама са продуженом одговорношћу произвођача (EPR) и они који не припадају поменутиим организацијама (они који су одлучили да плате накнаду Зеленом фонду за неиспуњавање циљева рециклирања/поновног искоришћења) у просеку стављају на тржиште око 350 тона амбалаже годишње:

Табела - Амбалажа на тржишту Србије, 2010-2016, у тонама/години

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
328	344	344	322	328	362	349

Структура амбалажног материјала је у просеку⁶ следећа: 20% стакла, 27% пластике, 31% папира и картона, 4% метала, 18% дрвета и 1% осталих материјала.

Седам оператера система управљања амбалажним отпадом (организације за одговорност произвођача) је до сада лиценцирано од стране Министарства животне средине.

Амбалажни отпад из домаћинства (помешан са комуналним отпадом) сакупљају компанија за управљање отпадом (јавна комунална предузећа). У смислу откупа неких врста амбалажног отпада (обично ПЕТ и картона, отпада са високом тржишном вредношћу), приватне компаније добијају уговоре од локалних власти. Отпадну амбалажу из индустријског и комерцијалног тока сакупљају приватне компаније и пријављују оператерима система управљања амбалажним отпадом и рачунају се као део одговорности произвођача.

У Србији се око 2.000 компанија званично бави сакупљањем и рециклирањем отпада - како безбедног тако и опасног. Најчешћи рециклирани амбалажни отпадни материјал обухвата: папир и картон, пластику/ПЕТ, а затим метал и дрво. За отпад од стаклене амбалаже, стопа рециклирања је испод циља, имајући у виду низак ниво засебног сакупљања. Амбалажни отпад од хемикалија, пестицида и РСВ отпада се не рециклира у Србији.

Врста рециклираног амбалажног отпада у тонама	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Стакло	1069	6866	7701	8947	8947	12189	15359
Пластика	5300	11.797	12.998	15.022	15.022	15.212	18.190
Папир и картон	8841	28.959	37.205	63.735	63.735	80.217	93.199
Метал	0	910	4545	4785	4785	5261	5475
Дрво	60	1234	4017	6994	6994	15.329	14.571
Остало	0	0	0	14	14	0	0
УКУПНО	15.269	49.765	66.466	99.497	99.497	128.207	146.794

⁶ Прорачунато као просек процената који су извештавани у 2010 и 2015

Организације са продуженом одговорношћу произвођача су постигле циљеве постављене у Директиви, за папир и картон, пластику и дрво. Стакло и метал, као и постизање укупних циљева рециклирања и поновног искоришћења и даље остају проблематични

На националном нивоу остварени су следећи циљеви: стакло 22%, пластика 25%, папир и картон 72%, метал 35%, дрво 20%.

Утврђени су следећи главни изазови код реализације:

- Недовољан квалитет података;
- Маргинално одвојено сакупљање амбалажног отпада из домаћинства и недостатак инфраструктуре за сортирање;
- Недостатак мотивације за одвојено прикупљање амбалажног отпада међу грађанима;
- Мали интерес локалних власти за спровођење одвојеног сакупљања амбалажног отпада;
- Недовољни капацитети за рециклирање и поновно коришћење у Србији, барем за неке врсте отпада, као што су стакло и дрво.

3.2 Планови за потпуно усклађивање

3.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Пренос ће бити завршен до 2021. године усвајањем Националне стратегије управљања отпадом и изменама и допунама Закона о амбалажи и амбалажном отпаду.

3.2.2 Планови усаглашавања институционалног оквира са правним тековинама ЕУ

Постоји потреба за јачањем институционалних капацитета за планирање, праћење и инспекцију, као и за реализацијом економских инструмената, подизањем свести јавности, стварањем и управљањем информационим системом за амбалажу и амбалажни отпад.

3.2.3 Планиране мере спровођења

Као што је предвиђено посебним планом реализације Директиве, испуњавање циљева постављених Директивом о амбалажи и амбалажном отпаду захтеваће следеће мере:

- Измена/прилагођавање правног оквира како би се омогућило преиспитивање рада организација са продуженом одговорношћу произвођача (EPR), побољшање спровођења и квалитета података;
- Повећање капацитета за рециклажу и поновну употребу у Србији, барем за неке врсте отпада, као што су стакло, дрво и метал;
- Проширење постојећих мрежа за одвојено сакупљање отпада у свим општинама, барем за стакло, пластику и метал, као и за папир и картон;
- Успостављање минималних показатеља учинка за одвојено прикупљање од стране сакупљача отпада;

- Спровођење годишњих образовних и информативних кампања усмерених ка потрошачима и младима;
- Увођење законских финансијских одредби које би пружиле снажне подстицаје за повећање одвојеног сакупљања и рециклирања отпада;
- Програми обуке и техничка помоћ за општине;
- Развој плана управљања амбалажом и амбалажним отпадом;
- Смањење годишње потрошње пластичних кеса и других производа од пластике.

Спровођење предвиђених мера захтева успостављање и правилно функционисање регионалних система за управљање отпадом чији се завршетак планира до краја 2032. године.

Кључни разлози за тражење прелазног периода детаљно су описани у Специфичном плану имплементације за Директиву 94/62/ЕЗ о амбалажи о амбалажном отпаду (Прилог 2). Директиве.

3.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Република Србија овим тражи прелазни период за потпуну реализацију циљева утврђених у члану 6. став 1. подстав (б), (г) и (д) Директиве 94/62/ЕЗ за рециклажу стакла и амбалажног отпада и за укупне циљеве рециклирања и опште поновне употребе до краја 2028. године.

Директива 1999/31/ЕЗ о депонијама отпада (Директива Савета 1999/31/ЕЗ од 26. априла 1999. о депонији отпада, измењена Уредбама (ЕЗ) 1882/2003 и (ЕЗ) 1137/2008 и Директивом 2011/97/ЕУ, Одлуком Савета од 19. децембра 2002. године о утврђивању критеријума и поступака за прихват отпада на депонијама у складу са чланом 16. и Прилогом II Директиве 1999/31/ЕЗ

3.1 Тренутна ситуација

3.1.1 Законодавни оквир

Директива 1999/31/ЕЗ о одлагању отпада у великој мери је пренесена следећим правним актима:

- Законом о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 14/16 и 95/18-др.закон);
- Уредбом о одлагању отпада („Службени гласник РС”, Број 92/10) и 5 других уредби.

Остале мањкавости у процесу транспозиције односе се на следеће дефиниције које недостају и/или нису јасно дефинисане у складу са Директивом о депонијама: „, процедурне воде”, „, гасови са депоније”, „, елуат”, „, биоразградиви отпад”, „, прерада” и „, подземно складиштење”. Такође, члан 10. Уредбе о депонијама се мора променити (смањење биоразградивог отпада, циљеви и референтна година), критеријуми прихватљивости отпада, услови за добијање дозволе, процедуре контроле и надзора у оперативној фази, процедуре затварања и накнадног збрињавања и нови захтеви за живу.

3.1.2 Институционални оквир

Национална политика управљања отпадом, пренос захтева, планирање и надзор реализације представљају одговорност Министарства заштите животне средине.

Прикупљање података и извештавање на националном нивоу врши Агенција за заштиту животне средине Србије (АЗЖС). Планирање за регионалне, интегрисане системе управљања отпадом спроводи се на локалном нивоу и одобрава на националном нивоу или то чини надлежни секретаријат у Аутономној покрајини Војводини, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине. Реализација локалних услуга управљања отпадом, укључујући већину безопасних и инертних депонија, одговорност су јединица локалне самоуправе.

Потребно је јачање мера за институције на различитим нивоима како би се спровели захтеви Директиве.

3.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Процењује се да има око 3500 депонија и сметлишта. Врло се разликују по величини и количини отпада који се одлаже на депоније и имају различите утицаје на животну средину. Мања сметлишта чине највећи део (92%) свих депонија и сметлишта у земљи са само 8% укупне количине одложеног отпада. 182 велике депоније и сметлишта капацитета преко 10 000 м³ садрже 93,5% укупне количине одложеног отпада. Ова последња група, заједно са преосталим општинским депонијама у категорији испод 10 000 м³, има укупну запремину од око 95% укупног одложеног комуналног отпада и представља главну циљну групу за даљу процену. Постоји 135 контролисаних општинских депонија.

10 санитарних депонија (8 регионалних, 2 општинске) су у функцији. Регионална санитарна депонија у Суботици је изграђена и очекује се да ће ускоро бити пуштена у пробни рад. Према најновијим подацима из АЗЖСС-а⁷ (SEPA), у 2016. години одложено је 1,27 милиона тона отпада на санитарне депоније, а 30,5 хиљада тона опасног отпада је одложено на 3 регионалне санитарне депоније у износу од 1107 тона, док је на једној депонији за одлагање индустријског отпада одложено 29.310 тона отпада. У Републици Србији постоје 4 депоније на којима се може одлагати специфични опасни отпад. Једна од њих, која припада челичани, има дозволу за одлагање сопственог опасног отпада. Остале три су регионалне санитарне депоније за безопасни отпад, које имају ћелије за депоније за отпад који садржи азбест, за други опасан отпад од грађења и рушења или за чврсти опасни отпад.

Према расположивим информацијама из АЗЖСС-е, у 2016. години на депонијама је збринато око 138962 тона грађевинског отпада и отпада од рушења и 1094 тоне опасног грађевинског отпада и отпада од рушења.

Спровођење Директиве о депонијама се разматра заједно са реализацијом других захтева за управљање отпадом, посебно имајући у виду циљеве постављене Оквирном директивом о отпаду и Директивом о амбалажи и амбалажном отпаду. Примена ових захтева изискује изградњу одговарајуће инфраструктуре за сваки регион. Иако се приоритет даје одвајању извора, секундарном одвајању, рециклирању и компостирању, депоније су предвиђене као неопходан део инфраструктуре за коначно одлагање након прераде. Да би се смањила употреба депоније, подстиче се регионална сарадња у циљу смањења броја потребних депонија и промовисања других облика прераде.

3.2 Планови за потпуно усклађивање

⁷ Управљање отпадом у Републици Србији 2011 – 2016, АЗЖСС (SEPA), 2017.

3.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Како би се у потпуности пренела Директива о депонијама, планира се усвајање следећих докумената до 2021. године:

- Нови Закон о управљању отпадом (потребне мање измене ради прилагођавања),
- Нова Национална стратегија управљања отпадом (циљеви за биоразградиви отпад) и
- Измене и допуне Уредбе о депонијама.

Израда нацрта измена и допуна уредбе о депонијама је у току.

У периоду од јануара до фебруара 2017. године у оквиру пројекта Центра за политику и правне савете II извршена је анализа Уредбе о одлагању отпада на депонију у складу са Законом о изменама и допунама Закона о управљању отпадом.

3.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Главне активности институционалног развоја биће везане за даље успостављање и јачање регионалних компанија као оператора регионалне инфраструктуре и реформе сектора јавних предузећа (јавна комунална предузећа одговорна за управљање комуналним отпадом). Такође постоји потреба за јачањем капацитета у вези са издавањем дозвола и спровођењем.

3.2.3 Планиране мере спровођења

Даљи напредак у спровођењу Директиве биће постигнут кроз реализацију посебног плана реализације Директиве о депонијама. Овај план укључује процену потребне инфраструктуре, трошкове реализације и могућности финансирања.

Ревизија регионалних и локалних планова управљања отпадом ће се наставити паралелно са реализацијом инфраструктурних пројеката. Нова Национална стратегија управљања отпадом (за период 2020-2025), садржи националну стратегију за смањење биоразградивог отпада који се одлаже на депонијама. Поред тога, економски инструменти за подршку преусмеравању отпада са депонија биће ревидирани и унапређени.

Приоритет за нове инвестиције у области управљања отпадом су одвајање и рециклирање отпада. Пре него што се донесе било каква одлука о изградњи нових депонија, пажња ће бити посвећена све већим напорима за смањење отпада кроз спречавање, одвајање и рециклирање отпада.

У периоду од краја 2018. до краја 2024. године, планирано је да се реализују регионални инфраструктурни пројекти, укључујући завршетак прве фазе регионалне инфраструктуре у 6 региона, увођењем сепарације на извору у 17 општина које припадају 4 различитим регијама (ИПА 2017), јачањем капацитета инспекције, укључујући контролу и надзор и обезбеђивање обука за органе надлежне за спровођење законодавства у овој области на националном, покрајинском и локалном нивоу, као и пословних субјеката, у смислу правног значења и примене одредби националног законодавства, посебно одредби којима се преноси Директива 1999/31/ЕЗ.

У периоду од 2018. до 2032. године планирано је успостављање мреже објеката за управљање отпадом, укључујући изградњу депонија у складу са захтевима Директиве.

Од 2032. до 2039. године фокус ће бити на повећању усаглашености кроз подизање свести јавности и економске мере. Из искуства земаља чланица ЕУ је препознато да је за ефикасно и учинковито функционисање инфраструктуре потребно активно учешће грађана и време.

Процена показује да је потребно око 1.043 милиона евра нових инвестиција („CAPEX”) да би се реализовали сви елементи инфраструктуре и решили проблеми везани за загађење са старих депонија и сметлишта. Оперативни трошкови („ОРЕХ”) процењују се на 2.519 милиона евра током периода реализације.

План финансирања инвестиција указује на то да се потребна финансијска средства и административни капацитети могу постићи само током дугог временског периода, што је изнад очекиваног датума чланства. Стога је потребан прелазни период за примену захтева Директиве. Кључни разлози за тражење прелазног периода детаљно су описани у Специфичном плану имплементације за Директиву 1999/31/ЕЗ о депонијама (Прилог 3).

3.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Имајући у виду да су први опипљиви показатељи о стварању отпада из 2008. године, Република Србија тражи да се 2008. година посматра као референтна година за потребе спровођења члана 5 (2).

Република Србија овим тражи прелазни период за потпуно испуњење следећих услова:

(а) У складу са тачкама (а), (б) и (в) првог подстава члана 5 (2), захтев да се смањи количина биоразградивог комуналног отпада који иде на депоније, односно 75%, 50% и 35% од укупне количине (по тежини) биоразградивог комуналног отпада произведеног у 2008. години у Србији, обезбедиће постепено смањење количине одложеног биоразградивог комуналног отпада према следећој шеми:

- До 31. децембра 2028. године, удео биоразградивог комуналног отпада који се одлаже на депонијама биће смањен на 75% укупне количине (по тежини) биоразградивог комуналног отпада произведеног у 2008. години;
- До 31. децембра 2032. године, удео биоразградивог комуналног отпада који се одлаже на депонијама биће смањен на 50% од укупне количине (по тежини) биоразградивог комуналног отпада произведеног 2008. године;
- До 31. децембра 2039. године, удео биоразградивог комуналног отпада који се одлаже на депонијама биће смањен на 35% од укупне количине (по тежини) биоразградивог комуналног отпада произведеног у 2008. години.

(б) Одступајући од члана 14 (в), све депоније које се користе за одлагање отпада морају бити у складу са захтевима Директиве Савета 1999/31/ЕЗ до 31. децембра 2024. године, са изузетком доле наведених захтева.

Република Србија ће обезбедити постепено смањење отпада који се одлаже на постојећим депонијама у складу са следећим годишњим максималним количинама:

- До 31. децембра 2023. године: 2067957 тона;
- До 31. децембра 2024. године: 1397955 тона;
- До 31. децембра 2025. године: 1382387 тона;
- До 31. децембра 2026. године: 1403630 тона;
- До 31. децембра 2027. године: 1425932 тона;

- До 31. децембра 2028. године: 711545 тона;
- До 31. децембра 2029. године: 649075 тона;
- До 31. децембра 2030. године: 618968 тона;
- До 31. децембра 2031. године: 618945 тона;
- До 31. децембра 2032. године: 227381 тона;
- До 31. децембра 2033. године: 230531 тона;
- До 31. децембра 2034. године: 0 тона.

Директива 2012/19 / ЕУ о електричном и електронском отпаду (WEEE)

3.1 Тренутна ситуација

3.1.1 Законодавни оквир

Степен преношења Директиве о отпаду од електричне и електронске опреме (WEEE) је прилично низак, где је тек нешто мање од половине његових одредби у потпуности транспоновано у српско законодавство. Главни разлог за мањкавости или делимичну транспозицију је чињеница да национално законодавство још није ревидирано како би се узеле у обзир нове одредбе уведене новом Директивом о отпаду од електричне и електронске опреме (WEEE) 2012/19/EU. Основни законски услови за управљање отпадом од електричне и електронске опреме дати су у члану 50. Закона о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 14/16). Неки од услова наведени су у Правилнику о листи електричних и електронских производа, мерама забране и ограничењима употребе електричне и електронске опреме, која садржи опасне супстанце, методама и поступцима управљања отпадом из електричних и електронских производа („Службени гласник РС”, Број 99/10).

Иако Правилник о отпаду од електричне и електронске опреме (WEEE) уводи дефиницију „колективног оператера”, правни основ није довољан за спровођење захтева за произвођаче са продуженом одговорношћу и креирање и управљање индивидуалним и оператерима система управљања WEEE за усклађивање са правним захтевима који су предвиђени Директивом. Штавише, други национални законски акти који утврђују обавезу да произвођачи/увозници плаћају накнаду за електричну и електронску опрему која се ставља на тржиште и на тај начин не подстичу развој оператера система управљања WEEE.

3.1.2 Институционални оквир

Надлежни орган за преношење и спровођење законодавства ЕУ о ЕЕО-у је Министарство заштите животне средине (МЗЖС). Спровођење врши Републички инспекторат који је део МЗЖС-а, као и Министарство трговине, туризма и телекомуникација - Тржишна инспекција (контрола постројења за рециклажу), Министарство привреде, Сектор за квалитет и безбедност производа, Одељење за хармонизацију, кретање робе, именовање и надзор и Одељење за нехармонизовану област, стандардизацију, акредитацију и метрологију. Министарство финансија (одговорно за економске подстицаје), Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Одељење за транспорт опасне робе, Управа царина (Министарство финансија) за контролу прекограничног кретања робе и отпада.

Агенција за заштиту животне средине Србије (АЗЖС) одговорна је за процес извештавања и праћење остваривања циљева. Одељење за управљање отпадом издаје и

дозволе за управљање опасним отпадом и управљање безопасним отпадом ако се делатност обавља у више округа.

Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине има исте одговорности као и МЗЖС, али само на својој административној територији.

Локалне самоуправе (општине) усвајају локални план управљања отпадом и организују одвојено сакупљање отпадне електричне и електронске опреме и издају дозволе за активности које се односе на безопасни отпад.

Институционални оквир који се односи на ову област је успостављен, међутим, потребно је ојачати административне капацитете како би се осигурао потпуни пренос, праћење и спровођење захтева Директиве.

3.1.3. Предузете мере спровођења и изазови

АЗЖС кроз Информациони систем за животну средину, одељак о управљању отпадом, прикупља податке од произвођача/увозника о ЕЕ опреми стављеној на тржиште, обрађеним количинама, као и извезеним и увезеним количинама. На основу чињенице да је правни систем на почетку реализације и да су неке флукуације забележене последњих година, увођење нових елемената довело је до неких недоследности, што значи да подаци доступни за период од 2010. године не покривају све токове отпада у пуном обиму и очекују се поузданији подаци у будућности. Подаци о ЕЕ опреми стављеној на тржиште као што је приказано у табели доле приказују процене експерата МЗЖС и релевантних заинтересованих страна:

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Укупна количина ЕЕ опреме стављене на тржиште (у тонама)	57.639	58.446	57.862	59.366	58.298	58.764	60.409
ЕЕ опрема стављена на тржиште (кг по становнику)	8,02	8,13	8,08	8,31	8,19	8,28	8,54

Тренутно, сакупљање отпада од електричне и електронске опреме (WEEE) се заснива на селективном сакупљању целокупних или саставних делова отпада од електричне и електронске опреме који доносе веће приходе.

Остале количине потичу од предузећа и углавном их прикупљају компаније које третирају отпад од електричне и електронске опреме (WEEE). Тренутно у Србији постоји пет највећих компанија за рециклажу и око 140 предузећа са дозволом за третман безопасног отпада од електричне и електронске опреме (WEEE). Капацитет прераде ових постројења је скоро 20.000 тона годишње. Најчешћи начин за прераду (WEEE) је ручно расклапање, сортирање компоненти и материјала, растакање расхладних флуида и механичка обрада у универзалној дробилици са унакрсним током.

Уопштено, процењена количина тренутно сакупљеног отпада од електричне и електронске опреме износи око 1 kg/становнику.

Главни недостаци у реализацији укључују следеће:

- Постоје недостаци или контрадикторни захтеви у националном законодавству, којима се спречава оснивање организација са продуженом одговорношћу произвођача;
- Циљеви постављени у националном законодавству и директиви нису постигнути;
- Информациона основа у вези са ЕЕ опремом стављеном на тржиште и генерисаним, сакупљеним и рециклираним отпадом од електричне и електронске опреме (WEEE) није поуздана; не постоји национални регистар, који би могао дати поуздане податке и изградити свеобухватну слику о управљању ЕЕ опремом;
- Не постоји систем сакупљања отпада од електричне и електронске опреме (WEEE) насталог у домаћинствима;
- Систем повраћаја отпада од електричне и електронске опреме из малопродаје је само делимично реализован од стране неких трговаца и само за неколико категорија;
- Не постоје организоване систематске кампање за подизање свести јавности.

3.2 Планови за потпуно усклађивање

3.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуна транспозиција ће се достићи до 2021. године кроз:

- Усвајање Националне стратегије управљања отпадом;
- Доношење измена и допуна Закона о управљању отпадом;
- Ревизију Правилника о отпаду од електричне и електронске опреме (WEEE).

3.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Административне активности за спровођење Директиве 2012/19/ЕУ односе се на транспозицију преосталих тема, вођење произвођача са продуженом одговорношћу (EPR), планирање, праћење и инспекцију, као и на ревизију и реализацију економских инструмената, подизање свести јавности, креирање и управљање информационим системом. Све ове активности ће захтевати јачање институционалних капацитета. Да би се изградио ефикасан систем управљања отпадом од електричне и електронске опреме (WEEE) заснован на принципу продужене одговорности произвођача (EPR), неопходно је имати обучено особље и успоставити експертску мрежу која ће моћи да реши настале проблеме.

3.2.3 Планиране мере спровођења

Као што је предвиђено у Специфичном плану имплементације за Директиву 2012/19/ЕЗ о отпаду од електричне и електронске опреме (Прилог 4), испуњавање циљева постављених овом директивом захтеваће следеће групе техничких мера:

- Унапређење система прикупљања података (2021);
- Успостављање колективних и/или појединачних система за обухватање свих произвођача/увозника ЕЕ опреме до 2022. године;
- Успостављање потребне инфраструктуре за прикупљање отпада од електричне и електронске опреме (WEEE) укључујући:

- Повраћај отпада од електричне и електронске опреме (WEEE) (еквивалент повраћаја) на бази један на један, бесплатно за крајње кориснике (2022);
- Сакупљање отпада од електричне и електронске опреме (WEEE) од грађана кроз малопродајну мрежу по принципу „без наплате” (2022);
- Мобилно прикупљање из домаћинства и на јавним местима током дефинисаних и унапред најављених дана (2023);
- Посебни оператери система управљања амбалажним отпадом и догађаји: сакупљање на тротоару, одношење из домаћинства на захтев, прикупљање у трговачким центрима, сакупљање са амбалажом, оператери система сакупљања мобилних телефона, итд. (2024);
- Сакупљање отпада од електричне и електронске опреме (WEEE) у општинским сабирним центрима или центрима за сакупљање отпада из домаћинства који ће бити у потпуности изграђени и оперативни до 31. децембра (2032);
- Кампање за подизање свести грађана како би се у потпуности искористила изграђена инфраструктура (2031-2035)
- Ревидирање постојећих економских инструмената за олакшавање примене принципа продужене одговорности произвођача (2022);
- Унапређење система контроле и извршења за спровођење законодавства (2024).

Потребни период реализације се разматра на основу следећих претпоставки:

- Нема успостављеног система за сакупљање отпада од електричне и електронске опреме (WEEE) из домаћинства, а количина за коју се процењује да је прикупљена (око 1 kg/становнику), представља количину отпада од електричне и електронске опреме коју су сакупили компаније;
- Спровођење оваквог система прикупљања захтева време за реализацију инвестиционог програма (као што је предвиђено за успостављање регионалних система управљања отпадом). До 2032. године биће отворено 169 локација за сакупљање отпада из домаћинства, са неколико контејнера⁸ за сакупљање отпада од електричне и електронске опреме из домаћинства;
- Потребно је време за подизање свести и укључивање грађана;
- Спровођење предвиђених мера ће омогућити сакупљање 3 kg отпада од електричне и електронске опреме (WEEE) по становнику из домаћинства у 2031. години са следећим средњерочним циљевима:
 - 2020 - 1 kg/становнику;
 - 2024 - 1,5 kg/становнику, и
 - 2027 - 2,2 kg/становнику.
- Претпоставља се да би требало додати минимално 1 kg/становнику на сваку горе наведену цифру, јер се тај износ планира прикупити од компаније до компаније;
- Циљно прикупљање од 45%, израчунато на основу укупне тежине отпада од електричне и електронске опреме (WEEE), биће постигнуто 2031. године са следећим средњерочним циљевима:
 - Прикупљање 8.451 тоне WEEE у 2020. години ће представљати 13% ЕЕП стављених у промет у три године које су претходиле 2020. години;

⁸ Број контејнера у односу на густину становништва.

- Прикупљање 15.333 тона WEEE у 2024. години ће представљати 20% ЕЕП стављених у промет у три године које су претходиле 2024. години;
- Прикупљање 22.505 тона WEEE у 2027. години ће представљати 27% ЕЕП стављене у промет у три године које су претходиле 2027. години;
- Прикупљање 37.752 тона WEEE у 2031. години ће представљати 45% ЕЕП стављених у промет у три године које су претходиле 2031. години;
- Циљно прикупљање од 65%, израчунато на основу укупне тежине отпада од електричне и електронске опреме (WEEE), биће постигнуто 2035. године

Према томе, целокупно спровођење директиве и постизање циљева могуће је само 2035. године.

3.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Република Србија овим тражи прелазни период за потпуно спровођење члана 7., става 1., подстава 1. до децембра 2031. године, а подстава 2. до децембра 2035. године.

Директива о батеријама 2006/66/ЕЗ

3.1 Тренутна ситуација

3.1.1 Законодавни оквир

Директива 2006/66/ЕЗ о батеријама и акумулаторима и отпадним батеријама и акумулаторима је делимично пренесена (чл. 8., чл. 9. и 10., чл. 12. и Прилог III, део Б, чл. 14. Директиве нису транспоновани) Законом о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 36/09) и Правилником о начину и поступку управљања истрошеним батеријама и акумулаторима („Службени гласник РС”, Број 86/10). Други релевантни прописи су:

- Уредба о производима који после употребе постају посебни токови отпада, обрасцу дневне евиденције о количини и врсти произведених и увезених производа и годишњем извештају, начину и роковима достављања годишњег извештаја, обвезницима плаћања накнада, критеријумима за обрачун, висину и начин обрачунавања и плаћања накнаде. („Службени гласник РС,” бр. 54/10, 86/11, 15/12 и 3/14, и остали правилници 41/13, 81/14, 31/15, 44/16, 43/17) којом се успоставља база података произвођача/увозника, процедура извештавања (у даљем тексту: Уредба о производима);
- Закон о накнадама а коришћење природних добара („Службени гласник РС,” бр. 95/18 и 49/19) којим је прописана је накнада коју плаћају произвођачи, односно увозници батерија и акумулатора које стављају на тржиште Републике Србије и стављена ван снаге Уредба о производима, осим у делу који се односи на извештавање.
- Уредба Владе о висини и условима за доделу подстицајних средстава („Службени гласник РС”, бр. 88/09, 67/10, 101/10, 86/11 и 35/12, остали правилници 41/13, 81/14, 30/15, 44/16, 43/17, 45/18 и 20/19).

Према националном законодавству, отпадне батерије и акумулатори су категоризовани као опасан отпад, што значи да се прописи о дозволама, кретању, преради и складиштењу (и подели надлежности) ове врсте отпада примењују на овај специфични ток отпада.

3.1.2 Институционални оквир

Систем управљања отпадом у Србији је децентрализован, док је Министарство заштите животне средине (МЗЖС) одређено као национални орган за свеобухватно успостављање политике управљања отпадом, стратешког, правног оквира (пренос) и регулаторног оквира Директиве; надлежности над издавањем дозвола су подељене између националног нивоа (МЗЖС), регионалних (аутономна покрајина Војводина) и локалних (самоуправних) органа; Информациони систем за управљање отпадом (надзирање и извештавање) је у надлежности Агенције за заштиту животне средине (АЗЖС), док су надлежности за извршење такође подељене вертикално. Неке одговорности у вези са реализацијом и спровођењем законодавства у вези са Директивом о батеријама су у надлежности органа из области трговине.

Институционални оквир везан за ову област је успостављен, међутим, потребно је ојачати административне капацитете како би се осигурало праћење и спровођење захтева Директиве.

3.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Количине батерија и акумулатора које се стављају на тржиште дате су у табели доле (АЗЖСС, на основу обавеза произвођача/увозника):

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Преносиве батерије и акумулатори [t]	554,99	537,85	512,96	584,77	590,99	622,22	575,1
Аутомобилск и [t]	9415,53	9478,03	8474,55	10.398,08	8997,73	9905,95	9031,9
Индустријски [t]	2202,70	4016,52	3685,41	3825,77	3003,82	2,738,83	3424,5
Укупно [t]	12.173,22	14.032,40	12.672,92	14.808,62	12.592,54	13.267,00	13.031,50

Подаци из годишње базе података које води АЗЖСС не садрже доказе о произведеним/увезеним/извезеним батеријама и акумулаторима, као и батерије и акумулаторе по хемијском садржају (батерије са оловом, Ni-Cd батерије и друго) унутар категорија (преносиве, аутомобилске и индустријске).

Република Србија је остварила напредак у рециклирању акумулатора (укључујући и увезене отпадне батерије са оловом) због њихове економске вредности. У просеку се у Србији годишње преради 13.000 тона аутомобилских батерија. Целокупна наведена количина није настала у Србији. Извори података указују да се количина акумулатора прикупљених у Србији креће између 18.000 и 25.000 тона годишње. Једна главна компанија врши рециклирање (укључујући и увезених отпадних батерија на бази олова). За ове прикупљене батерије постигнут је циљ ефикасности рециклирања.

До сада се у Србији није вршило редовно одвојено сакупљање отпадних преносивих батерија и акумулатора, а као што је већ поменуто, нема података о произведеним количинама преносивих батерија и акумулатора.

Главни изазови у смислу реализације укључују:

- Неки законски захтеви који се односе на управљање отпадним батеријама и акумулаторима, који су већ реализовани, нису у потпуности испуњени, укључујући обавезу трговаца да преузму назад батерије и акумулаторе;
- Управљање системом отпадних батерија и акумулатора (ИБА - WBA) и обавезе/одговорности свих актера нису јасно дефинисани, укључујући спровођење система одговорности произвођача;
- Систем контроле и реализације у погледу спровођења захтева није довољан;
- Систем финансијских подстицаја не подстиче развој одрживог механизма управљања ИБА-ом;
- Општине не обезбеђују објекте за сакупљање батерија и акумулатора;
- Нема система за сакупљање преносних батерија и акумулатора и индустријских батерија;
- Не постоје уређаји за сортирање и привремено складиштење.

3.2 Планови за потпуно усклађивање

3.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Закон о управљању отпадом и релевантни прописи ће бити измењени како би се уклонили правни недостаци до 2021. године, укључујући успостављање правне основе за EPR и увођење ефективних казни за неусклађеност:

- Усвајање Националне стратегије управљања отпадом (до 2021);
- Усвајање измена и допуна Закона о управљању отпадом и ревизија Правилника о ИБА-а (2021).

3.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Спровођење планираних активности за успостављање система прикупљања и рециклирања ИБА-а и постизање циљева ће захтевати јачање институционалних капацитета. Ово се посебно односи на развој ефикасног система управљања ИБА-ом заснованог на принципу EPR.

3.2.3 Планиране мере спровођења

Као што је предвиђено Специфичним планом имплементације за Директиву 2006/66/ЕЗ о батеријама и акумулаторима и отпадним батеријама и акумулаторима (Прилог 5), испуњавање циљева постављених овом директивом ће захтевати следеће мере:

- Измене и допуне Закона о управљању отпадом до 2021. године и релевантних прописа за уклањање правних недостатака, укључујући успостављање правне основе за EPR и утврђивање делотворних казни за неусклађеност;
- Оснивање и одржавање националног регистрационог тела за произвођаче до 2022. године;
- модел EPR биће успостављен до 2022. године, чиме ће се осигурати одговарајуће одвојено прикупљање ИБА-а, укључујући преносиве батерије и акумулаторе, за које се мора постићи минимална стопа прикупљања;

- Реализација економских инструмената за обезбеђивање подстицаја за управљање отпадним батеријама и акумулаторима до 2022. године;
- Успостављање регионалних система за управљање отпадом до 2032. године, укључујући локације за прикупљање отпада из домаћинства, као и додатну инфраструктуру за управљање ИБА-има и WEEE. Ово ће обезбедити прикупљање преносивих батерија садржаних у WEEE;
- Обезбеђивање правилног и сигурног привременог складиштења ИБА-а у центрима за прикупљање отпада из домаћинства или другим регионалним складиштима опасних материја (у складу са успостављањем регионалних система за управљање отпадом и објеката за управљање опасним отпадом);
- Успостављање система контроле до 2020. године за извоз материјала у лиценциране објекте за сортирање и рециклирање и развој система за праћење који ће имати доказе за рециклиране количине;
- Спровођење кампања за подизање свести јавности које ће се периодично организовати, почевши од 2022. године, укључујући пружање информација јавности о потенцијалним утицајима ИБА-а на животну средину и јавно здравље, потребу за одвајањем и рециклирањем батерија мрежу за прикупљање.

Неке мере које су потребне за управљање отпадним батеријама и акумулаторима, као што су оснивање регионалних центара (рециклажних центара за прикупљање), разматрају се у другим Специфичним плановима имплементације Директива (DSIP).

Прикупљање се преносиве батерије за отпад, а циљеви се постижу путем:

- рециклажних центара за прикупљање који су успостављени као део регионалних система управљања отпадом (предвиђено је 169 локација, које ће, између осталог, бити опремљене контејнером за ИБА и WEEE и други опасни отпад);
- организација произвођача са продуженом одговорношћу (EPR) који ће проширити прикупљање путем мрежа трговаца (преузети и сакупљати на продајним местима) и проширити се на образовне институције, јавне и приватне зграде;
- система за прикупљање WEEE (јер већина WEEE -а представљају преносиве батерије).
- прикупљањем по глави становника које ће се повећати на следећи начин: 0,02 kg/становнику у 2021, 0,04 kg/становнику у 2025, 0,05 kg/становнику 2027 и 0,06 kg/становнику у 2031. години;
- кампање за подизање свести грађана како би се у потпуности искористила изграђена инфраструктура (2031-2035).

DSIP о депонијама предвиђа три фазе успостављања целокупне инфраструктуре потребне за регионалне системе управљања отпадом, укључујући и грађанске центре за прикупљање отпада из домаћинства. У првој фази би требало да се оспособе грађански центри за прикупљање отпада из домаћинства, а њихово пуштање у рад планиран је за 2032. годину.

На основу блиске повезаности између директива о ИБА и WEEE, Република Србија тражи прелазни период за спровођење члана 10. став 2. тачка (а) (минимална стопа наплате 25%) до 2031. године и тачка (б) (минимална стопа наплате 45%) до 2035.

године, када ће систем прикупљања ИБА-а (WBA) из домаћинства бити у потпуности успостављен.

3.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Република Србија овим путем тражи прелазни период за потпуно испуњавање услова прописаних чланом 10. до децембра 2035. године.

PCB/PCТ Директива 96/59/ЕЗ о одлагању полихлорованих бифенила и полихлорованих терфенила

3.1 Тренутна ситуација

3.1.1 Законодавни оквир

Директива 96/59/ЕЗ је у великој мери пренесена кроз усвојене измене и допуне Закона о управљању отпадом („Службени гласник РС” бр. 36/09, 88/10 и 14/16) и Правилника о поступању са опрему и отпадом који садржи РСВ (“Службени гласник РС”, Број 37/11).

Република Србија је потписница Стокхолмске конвенције о постојаним органским загађивачима (POPs), тако да је одговарајући Национални план реализације (2009) основа за спровођење Стокхолмске конвенције.

3.1.2 Институционални оквир

Министарство заштите животне средине (МЗЖС) - Одељење за управљање отпадом је одговорно за спровођење одредби управљања РСВ-ом. Агенција за заштиту животне средине (АЗЖС) је одговорна за праћење и извештавање о POPs-у у животној средини. Одговорности за инспекцију и контролу над спровођењем националног законодавства о управљању РСВ -ом делегиране су инспекцији за заштиту животне средине (МЗЖС). Капацитет институција и других заинтересованих страна је ојачан у оквиру пројекта „Еколошки прихватљиво управљање и коначно одлагање РСВ -а”.

3.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

РСВ-и се углавном користе у електричној опреми као изолациони флуиди. Ова контаминација је веома распрострањена (у Србији ради око 60.000 трансформатора), повезана је са опремом потребном за континуирани рад електроенергетских и дистрибутивних мрежа (трансформатори, кондензатори и прекидачи), а деконтаминација или демонтажа опреме ствара значајне трошкове. Стога, спровођење еколошки исправног управљања РСВ -има захтева временске и финансијске ресурсе. У РС је до сада извршено парцијално пописивање. Високонапонска опрема (35 - 400 кВ) је комплетно тестирана. Резултати су показали да приближно 6-7% јединица садржи нивое концентрације РСВ -а изнад границе безбедне концентрације од 50 ppm. На основу парцијалних залиха, укупна количина опреме контаминиране РСВ -ом у РС процењује се на 8.000 - 10.000 тона. До сада је око 600 тона опреме збринута кроз извоз, а око 1100 тона ниско контаминиране опреме је деконтаминирано. Процењене преостале количине су око 6.000 - 8.000 тона.

Такође, у оквиру ИПА Твининг пројекта „Јачање система управљања опасним отпадом у Србији”, развијен је нацрт Националног акционог плана за управљање отпадом из POPs и РСВ -а који ће бити даље разрађен као део Националне стратегије управљања

отпадом и Националног плана управљања отпадом за период 2020-2025 (у изради уз подршку ИПА Твининг пројекта).

МЗЖС је уз подршку пројекта „Ажурирање националног плана реализације за покретање Стокхолмске конвенције о постојаним органским загађивачима POPs”, а у сарадњи са Скупштином УН за животну средину и финансијском подршком Глобалног фонда за животну средину, израдило основну листу POPs и РСВ.

Активности на пројекту „Правилно управљање и коначно одлагање РСВ-а” ће се спроводити у периоду 2015-2020. године.

3.2 Планови за потпуно усклађивање

3.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Преостали део Директиве биће пренесен изменама Правилника о поступању са опремом и отпадом који садрже *PCB* („Службени гласник РС”, Број 37/11).

3.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

У блиској сарадњи са свим заинтересованим странама, оцењена је институционална ситуација, направљени су предлози како би се уклонили законски и регулаторни недостаци кроз ревизију релевантних прописа и дефинисања улога и одговорности механизма спровођења за еколошки прихватљиво управљање РСВ-има. Међутим, требало би додатно побољшати административне капацитете за праћење и извештавање о РСВ -у у животној средини.

3.2.3 Планиране мере спровођења

Активности за спровођење ће бити вођене коначним нацртом ажурираног Националног плана реализације и нацртом Националног акционог плана за управљање POPs и РСВ отпадом (који ће постати део Националног плана управљања отпадом за период 2020-2025) и подржан од стране пројекта „Еколошки прихватљиво управљање и финално одлагање РСВ-а.” Активности ће обухватити делимичан попис опреме која садржи РСВ у РС, пилот пројекат деконтаминације опреме и отпада ниске контаминираности од 200 тона на еколошки прихватљив начин, пилот деконтаминацију контаминираних локација РСВ -ом и интеграцију јавно-приватног партнерства ЈПП у националну шему процене и итд.

Уредба ЕЗ / 850/2004 о постојаним органским загађивачима (POPs)

Уредба је представљена у одељку о Хемикалијама.

Директива о отпадним возилима 2000/53/ЕЗ

3.1 Тренутна ситуација

3.1.1 Законодавни оквир

Директива о отпадним возилима ELVs је делимично пренесена кроз следећи правни оквир: Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 14/16 и 95/18 – др.закон).

3.1.2 Институционални оквир

МЗЖС је надлежно за преношење и спровођење Директиве.

Министарство заштите животне средине (Сектор за управљање отпадом, Одељење за управљање отпадом), Аутономна Покрајина Војводине и Градска Управа града Београда (Секретаријати надлежни за заштиту животне средине) су надлежни органи за издавање дозвола оператерима постројења за складиштење и постројења за третман отпадних возила ELVs поступцима демонтаже и уситњавања, и оператерима за сакупљање и транспорт отпадних возила, за своју територију.

Јединице локалних самоуправа су укључене у процес издавања дозвола оператерима кроз давање мишљења у поступку одлучивања надлежних органа, у случају да се складиштење и третман отпадних возила врши на њиховој територији.

Остале укључене институције су Агенција за заштиту животне средине Србије (Национални регистар извора загађења за Извештавање о отпадним возилима), Министарство унутрашњих послова (Управа за управне послове, надлежна за одјаву моторних и прикључних возила) и Министарство финансија (Управа царина за увоз и извоз моторних возила).

Министарство заштите животне средине (Сектор за надзор и предострожност, Одељење за отпад) са АП Војводине су надлежни за надзор и контролу примене мера које се односе на управљање отпадом за своју територију.

3.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

У Републици Србији је процењено да се укупно генерише од 40.000 до 42.000 t отпадних возила (ELVs).

У периоду од августа 2013 – до децембра 2018. године у Републици Србији је Одељење за управљање отпадом (Одсек за издавање дозвола за управљање отпадом) издало укупно 8 дозвола за третман отпадних возила поступком демонтаже, 2 дозволе за третман отпадних возила поступком уситњавања и 10 дозвола за складиштење отпадних возила.

Постојећа постројења за третман отпадних возила су са следећим капацитетима: за складиштење и демонтажу ELVs : 35000 t/годишње; за уситњавање ELVs : 55 t/годишње (у 2 шредера).

Развој система је у раној фази.

Кроз припремљен предлог Националног плана за управљање отпадним возилима 2016. године је представљена процењена количина отпадних возила у односу на укупан број возила који се ставља на тржиште Републике Србије са предлогом за неопходне инвестиције које имају за циљ развој сакупљачке мреже.

3.2 Планови за потпуно усклађивање

3.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуни пренос ће се постићи до краја 2021. године кроз ревизију следећих правних аката:

- Измене и допуне Закона о управљању отпадом;

- Измене и допуне Правилника о ELVs;
- Измене осталих подзаконског акта који су у вези са производима који постају посебни токови отпада ELVs тј који су у вези са плаћањем накнада приликом увоза моторних возила, економским подстицима за управљање отпадним возилима и прикупљањем извештаја од привредних субјеката, оператера и надлежних институција;
- Измене и допуне посебног подзаконског акта о систему извештавања о ELVs.

3.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Неопходне реформе су потребне у циљу јачања постојећих административних капацитета (МЗЖС, АПВ и ЛСУ) које су укључене у процес планирања и управљања, регистровања, контроле и надзора и систем извештавања. Важно је нагласити да је неопходно стварити услове и за блиску сарадњу између надлежних органа, као и да је неопходно ојачати и административне капацитете инспекцијских органа.

3.2.3 Планиране мере спровођења

Да би се постигли циљеви Директиве, у Републици Србији се мора повећати број сакупљачких места за отпадна возила уз повећање ефикасности опарација поновног искоришћења/укључујући и припрему за поновну употребу/и рециклажу отпада. Као део непосредних мера предвиђено је и да се развију прецизније националне базе података о дерегистрацији моторних возила и о свим излазним фракцијама које настају од третмана отпадних возила.

Кроз ИПА 2016 твининг пројекат под називом „Подршка политици управљања опасним отпадом у Републици Србији,“ оформљена је Радна група за потребе израде Националног плана управљања отпадом.

Нацрт Националног плана за управљање отпадним возилима у Републици Србији биће интегрисан у предлог Националног плана за управљања опасним отпадом. Овај План ће такође бити и део Стратегије управљања отпадом (за период 2020-2025).

Усвајањем овог плана Република Србији ће обезбедити додатне мере за побољшање усаглашавања и спровођења Директиве.

Директива 2011/65/ЕУ о ограничењу употребе одређених опасних материја у електричној и електронској опреми (RoHS)

3.1 Тренутна ситуација

3.1.1 Законодавни оквир

Република Србија је у процесу приближавања законодавства о заштити животне средине законодавству ЕУ. Некадашња RoHS директива бр. 2002/95/ЕЗ, односно некадашња WEEE Директива 2002/96/ЕЗ, делимично је пренесена кроз исти Правилник о листи електричних и електронских производа, мерама за забрану и ограничење употребе електричне и електронске опреме која садржи опасне материје, методама и поступцима управљања отпадом из електричних и електронских производа („Службени гласник РС”, Број 99/10) и Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 14/16 и 95/18 – др.закон).

Директива 2011/65/EУ о ограничењу употребе одређених опасних супстанци у електричној и електронској опреми још није пренесена у српско законодавство. Дакле, само одредбе које су биле заједничке у погледу старих и нових верзија Директиве су пренесене у српско законодавство.

3.1.2 Институционални оквир

Надлежни орган за преношење и спровођење RoHS II директиве је Министарство заштите животне средине. Републички инспекторат је задужен за спровођење, као део МЗЖС-а, као и Регионални инспекторат АПВ-а и Тржишна инспекција Министарства трговине, туризма и телекомуникација.

Агенција за заштиту животне средине Србије одговорна је за извештавање и праћење остваривања циљева.

3.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Спровођење директиве је у раној фази.

3.2 Планови за потпуно усклађивање

3.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Планира се да се потпуни пренос оствари до краја 2021. године изменама и допунама Закона о управљању отпадом и изградом Правилника о ограничењу употребе одређених опасних материја у електричној и електронској опреми.

3.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Административне активности за спровођење Директиве 2011/65/EУ односе се на усклађивање српског законодавства са правним тековинама ЕУ, планирање, праћење и инспекцију (посебно за проверу усклађености производа и тестирање ЕЕ опреме за коју се сумња да није у складу са Директивом (RoHS)). Све ове активности ће се одвијати кроз јачање институционалних капацитета.

3.2.3 Планиране мере спровођења

Планиране су следеће мере у циљу побољшања система контроле и надзора за примену законодавства:

- Оснивање институције која ће имати овлашћења да контролише и надгледа усклађеност са RoHS и да дефинише њене обавезе и одговорности;
- Успостављање најприкладнијих метода за тестирање ЕЕ опреме за коју се сумња да није у складу са RoHS;
- Успостављање најприкладнијих метода за тестирање ЕЕ опреме за коју се сумња да није у складу са RoHS.

Директива 86/278 / ЕЕЗ о заштити животне средине, а посебно земљишта, када се канализациони муљ користи у пољопривреди

3.1 Тренутна ситуација

3.1.1 Законодавни оквир

Директива је у почетној фази преноса. Само опште одредбе у смислу чланова 2-3. (дефиниција) и 7. (забрана употребе) Директиве су делимично усклађене, међутим, то је

још увек недовољно. Главни правни акт је Уредба о граничним вредностима емисије загађујућих материја у води и роковима за њихово остваривање („Службени гласник РС”, Број 67/11 и 48/12).

Ова Уредба је преузела део граничних вредности наведених у Директиви о канализацијском муљу (део Прилога Б који се односи на градске отпадне воде) и одређује максималне граничне вредности за шест тешких метала у муљу како је наведено у Директиви, међутим, додатно поставља ограничења за хром, арсен, три групе органских загађивача и два патогена, који нису укључени у захтеве прописане Директивом.

3.1.2 Институционални оквир

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Управа за пољопривредно земљиште је надлежни орган за преношење Директиве.

Прецизна подела надлежности за спровођење ове Директиве биће дефинисана уз подршку PLAC пројекта.

3.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Током 2016. године израђена је Припремна студија за израду Националне стратегије управљања муљем која анализира различите опције управљања муљем, укључујући и његову употребу у пољопривреди.

3.2 Планови за потпуно усклађивање

3.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуно преношење Директиве ће бити постигнуто до краја 2021. године.

3.2.1 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Институционалне одговорности ће бити дефинисане у правним актима који преносе захтеве Директиве.

3.2.2 Планиране мере спровођења

Стратегија за управљање муљем у Србији развијена је уз подршку ИПА пројекта током 2019. године и дефинисане су мере спровођења.

Уредба о пошљкама отпада 2006/1013/ЕЗ

3.1 Тренутна ситуација

3.1.1 Законодавни оквир

- Национално законодавство је углавном усклађено са захтевима Уредбе и укључује Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 36/09,88/10, 14/16 и 95/18 – др.закон)
- Закон о ратификацији Базелске конвенције о прекограничном кретању опасног отпада и његовом одлагању („Службени лист СРЈ, Међународни уговори”, Број 2/99);
- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр.135/04, 36/09, 36/09-др.закон, 72/09 - др.закон, 43/11, одлука УС, 14/16, 76/18 и 95/18 – др.закон);

- Закон о транспорту опасне робе („Службени гласник РС,” бр. 104/16, 83/18, 95/18 - др. закон, 10/19 - др. закон)
- Правилник о садржини документације достављене уз захтев за издавање дозволе за увоз, извоз и транзит отпада („Службени гласник РС,” бр. 60/09, 101/10, 48/17, 80/17, 98/17 и 38/18);
- Уредба о листама отпада за прекогранично кретање, о садржају и изгледу документације која прати прекогранично кретање отпада са упутством за њихово попуњавање („Службени гласник РС,” Број 60/09);
- Уредба о одређивању врста опасног отпада који се може увести као секундарна сировина („Службени гласник РС,” Број 60/09);
- Уредба о листи неопасног отпада за који није потребна дозвола, са документацијом која прати прекогранично кретање отпада („Службени гласник РС,” Број 102/10);
- Правилник о категоријама, испитивању и класификацији отпада („Службени гласник РС,” Број 56/10);
- Правилник о начину складиштења, паковања и означавања опасног отпада („Службени гласник РС,” Број 92/10);
- Правилник о облику дневног записника и годишњег извештаја о отпаду са упутством за попуњавање („Службени гласник РС,” бр. 95/10, 88/15);
- Правилник о садржини, начину вођења и изгледу регистра издатих дозвола за управљање отпадом („Службени гласник РС,” Број 95/10).

Националне процедуре, у складу са Законом о управљању отпадом и Законом о изменама и допунама Закона о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 14/16), додатно су усклађене са Уредбом 1013/2006/ЕЗ и релевантним правним текovinaма ЕУ. Закон је узео у обзир додатне дефиниције поменуте Уредбе.

3.1.2 Институционални оквир

Одсек за прекогранично кретање отпада, у оквиру Одељења за управљање отпадом у МЗЖС-е, одговорна је за прекогранично кретање отпада, издавање дозвола и сагласности за увоз, извоз и транзит отпада.

Остали одговорни сектори/одељења су Агенција за заштиту животне средине (АЗЖС) - одговорна за прикупљање података, регистар увозника и извозника и Одељење за контролу заштите животне средине.

Остале укључене институције су: Министарство финансија - Управа царина (Контрола прекограничног кретања отпада), Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре - Одељење за транспорт опасних материја, овлашћене лабораторије за карактеризацију и класификацију отпада.

У Одсеку за прекогранично кретање отпада, у оквиру МЗЖС-а, запослена су четири лица и раде на дозволама и сагласностима за пошиљке опасног и неопасног отпада.

3.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Већина услова прописаних Уредбом већ је спроведена, јер је потребан систем већ успостављен у сврху спровођења Базелске конвенције, ратификоване 1999. године. Искуство стечено применом Базелске конвенције служи као основа за спровођење Уредбе.

3.2 Планови за потпуно усклађивање

3.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуна усклађеност ће се постићи крајем 2021. године ревизијом подзаконских аката у вези са прекограничним кретањем отпада, узимајући у обзир додатне дефиниције усвојене у Закону о изменама и допунама Закона о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 14/16) и недавне ревизије Уредбе.

3.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Неопходне реформе односе се на јачање постојећих административних капацитета унутар МЗЖС-е и АЗЖС-е, побољшање сарадње са другим надлежним органима укљученим у превоз отпада и друге заинтересоване стране. Административни капацитети ће бити ојачани уз подршку пројеката за пружање помоћи.

Потребно је јачање капацитета за испуњавање захтева, посебно у погледу система за издавање дозвола, контроле и надзора над превозом отпада, контролом и „провером на лицу места” на граници и/или месту порекла/дестинације/превоза (документи, потврда идентитета, физичка контрола).

Важно је наставити сарадњу са Међународном организацијом рада, мрежом Европске уније за имплементацију и спровођење закона о заштити животне средине (*IMPEL*), Управом царина, Ротердамском конвенцијом и Стокхолмском конвенцијом, како би се искористиле синергије између Ротердамске конвенције, Базелске конвенције и Стокхолмске конвенције.

3.2.3 Планиране мере спровођења

Поред већ постојећих активности спровођења, даље унапређење реализације ће се углавном односити на обезбеђивање потребног нивоа надзора и контроле увезеног и извезеног отпада и давање смерница кроз релевантне подзаконске акте о систему финансијских гаранција или одговарајућих осигурања.

Директива 2006/21/ЕЗ Европског парламента и Савета од 15. марта 2006. године о управљању отпадом из екстрактивних индустрија

3.1 Тренутна ситуација

3.1.1 Законодавни оквир

Директива је у потпуности пренесена кроз Закон о рударским и геолошким истраживањима („Службени гласник РС,” Број 101/15), који је обезбедио правну основу за доношење подзаконског акта како би се омогућила потпуна усклађеност са директивама ЕУ и Одлукама ЕС.

Уредба Владе о условима и процедурама за издавање дозвола за управљање отпадом, као и критеријуми, карактеризација, класификација и извјештавање о рударском отпаду, усвојени су 29. маја 2017. године, са датумом примене од 1. јануара 2020. Овај подзаконски акт регулише кључна питања као што су садржај примене, садржај плана управљања, садржај лиценци, категорија постројења за одлагање отпада, количина отпада који се може генерисати и његове карактеристике, начин управљања, укључујући процедуре праћења и затварања путем израде планова управљања отпадом у вези са

критеријумима и процедурама за издавање дозвола за управљање отпадом у складу са планом управљања отпадом и релевантном документацијом, чиме се дефинише категорија, управљање и извештавање о отпаду који потиче од рударских активности и регулише процес информисања јавности о управљању отпадом који потиче од рударских активности.

3.1.2 Институционални оквир

Министарство рударства и енергетике је одговорно за доношење релевантних прописа који се односе на управљање отпадом из екстрактивних индустрија, којим се прописују услови, критерији, поступак и начин одлагања, управљања и категоризације рударског отпада, као и за извештавање о рударском отпаду.

Министарство рударства и енергетике је надлежно за издавање дозвола за управљање отпадом, осим у случају отпада који настаје као резултат геолошких истраживања и експлоатације минералних сировина на територији Аутономне покрајине, где је, у овом конкретном случају, издавање таквих дозвола у надлежности покрајинских органа.

Тренутно, 3 службеника у Одељењу за геологију и рударство у Министарству рударства и енергетике раде на праћењу рударског отпада. Постоји план за повећање броја запослених на пет.

3.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Дугорочна и интензивна рударска активност резултирала је стварањем значајних количина отпада. Годишња производња рударског отпада у 2014. години износила је око 150 милиона м³ чврстог рударског отпада, око 15,5 милиона тона флотацијског отпада и око 35.000 тона нафтног муља. У 2015. години производња чврсте јаловине као рудног отпада износила је око 134.861.682 м³, док је флотацијски отпад износио око 11.808.810 м³.

Не постоји систематизована и потпуна информација о напуштеним и неактивним рударским депонијама, посебно у контексту карактеристика, количина и врста рударског отпада. Према прелиминарним пројекцијама, тренутно постоји 200 активних рудника, као и одређена количина напуштених, неактивних или непознатих рудника, што укључује локацију рударског отпада формираног одлагањем експлоатираних материјала и локација које садрже јаловине насталих услед разних врста прераде минералних сировина током припреме минералних сировина. Рударски и геолошки факултет Универзитета у Београду је, на иницијативу Секретаријата за енергетику и минералне сировине Војводине, развио „Катастар напуштених рудника на територији АП Војводине”.

Управљање активним и неактивним рударским отпадом је одговорност компаније која експлоатише сировине, у складу са Законом о рударству и геолошким истраживањима, те су те компаније дужне да поднесу годишњи извештај Министарству рударства и енергетике о производњи, који између осталог укључује и податке о количини рударског отпада.

3.2 Планови за потпуно усклађивање

3.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

У потпуности пренесено.

3.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Потребно је јачање постојећих капацитета Министарства, као и органа одговорног за обраду захтева и издавање дозвола операторима и за запошљавање нових рударских инспектора потребних за праћење спровођења релевантних закона који се односе на управљање отпадом из екстрактивних индустрија.

3.2.3 Планиране мере спровођења

Предузећа или друга правна лица и предузетници који управљају отпадом који настаје током геолошких истраживања, експлоатације, припреме и складиштења минералних сировина пре ступања на снагу Уредбе Владе којом се уређују услови и поступци за издавање дозвола за управљање отпадом, као и критеријуми, карактеризација, класификација и извештавање о рударству, морају ускладити своје пословање са одредбама Уредбе у року од две године од дана ступања на снагу овог прописа, који је одређен за 1. јануар 2020. године.

Утврђивање рударских депонија, анализа карактеристика рударског отпада, класификација објеката рударског отпада у категорији А и успостављање законске основе за управљање и санацију и/или рекултивацију рударских депонија, један су од приоритета Републике Србије. Развој катастарског катастра и катастра рударског отпада напуштених рудника и рударских објеката, успостављање метода и рокова за почетак спровођења Директиве, израда студија случаја санације и рекултивације рударских отпадних локација, започета је уз подршку ИПА-е 2013 Твининг пројекта „Катастар рударског отпада”.

Узимајући у обзир све обавезе које произлазе из Директиве, као и системе и постројења за управљање отпадом, углавном у надлежности приватног сектора, очекују се изазови у смислу реализације, стога је планирана израда смерница за оператере у вези са захтевима за управљање отпадом из рударства, као и организовање радионица за инспекторе и оператере.

Уредба 1257/2013 о рециклирању бродова и измени Уредбе (ЕЗ) бр. 1013/2006 и Директиве 2009/16/ЕЗ)

3.1 Тренутна ситуација

3.1.1 Законодавни оквир

Уредба ЕУ/1257/2013 о рециклажи бродова је делимично усклађена са националним законодавством. Скупштина Републике Србије усвојила је 25. септембра 2018. године Закон о међународној конвенцији о безбедној и еколошки прихватљивој рециклажи бродова у Хонг Конгу („Службени гласник РС - Међународни уговори”, Број 12/18).

Скупштина Републике Србије усвојила је 26. октобра 2018. године измене и допуне Закона о поморској пловидби. Измене и допуне поменутог закона обухватају одредбе Уредбе бр. 1257/2013 („Службени гласник РС”, Број 83/18).

Министар грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре донео је Правилник о техничким правилима за закониту сертификацију поморских бродова („Службени гласник РС”, бр. 72/18). Техничка правила о рециклирању бродова чине саставни део Правилника о техничким правилима за закониту сертификацију поморских бродова.

3.1.2 Институционални оквир

Министар грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре прописује услове, начин рада и спровођење контроле над признатим организацијама и сл.

Одељење за водни саобраћај и сигурност пловидбе у саставу Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре задужен је за праћење и спровођење мултилатералних и билатералних споразума у области водног саобраћаја и сарадње са међународним организацијама у области водног транспорта.

Споразумом између Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре и признатих организација, у складу са међународно прихваћеним нормама, одређује се опсег, услови, права и обавезе обављања техничке контроле домаћих бродова и издавање бродских докумената и књига, у складу са са законом којим се уређује поморска пловидба.

Призната организација са којом је Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре склопило уговор о делегирању статутарних услуга сертификације бродова регистрованих у Републици Србији, доставља Министарству грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре и Европској комисији информације о поморској пловидби пловила која плове под заставом Републике Србије у одговарајућој класи, преносу класе, променама, суспензији и укидању класа.

Пловност пловила одређује призната организација која обавља технички преглед и потврђује издавањем бродских докумената и књига у складу са Техничким правилима за закониту сертификацију поморских бродова. Поред захтева прописаних Техничким правилима, брод мора испуњавати техничке услове признате организације за пројектовање, изградњу и одржавање трупа, опреме трупа, механичке опреме, електричне опреме и опреме за маневрисање (укључујући аутоматизацију), и правила за класификација признатих организација.

Призната организација је међународно класификационо друштво, члан Међународног удружења класификационих друштава (МУКД), који је признат од стране Европске комисије за спровођење бродског прегледа и законите сертификације поморских бродова.

Надлежност прописа ће бити подељена између Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре и Министарства заштите животне средине, у складу са препорукама из пројекта *Центра за политику и правне савете*. У оквиру пројекта *PLAC II*, представници Министарства заштите животне средине на позив Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре учествовали су у Радионици о Уредби о рециклажи бродова 1257/2013 (новембар 2017), где је, између осталог, дискутовано о подели надлежности. Током 2018. године, додатне активности Центра за политику и правне савете подржале су међусекторску сарадњу између поменутих министарстава и даљу израду нове уредбе о рециклирању бродова.

3.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Законом о поморској пловидби прописане су казнене одредбе које се односе на документацију о рециклирању брода која мора бити на броду.

У складу са ставовима 15. и 16. члана 196. Закона о поморској пловидби новчаном казном од 50.000,00 до 2.000.000,00 динара казниће се компанија или друго правно лице за прекршај:

- ако брод нема Сведочанство о попису,
- ако рециклирани брод нема потврду о спремности за рециклирање.

Контрола МПО-а (ИМО) Републике Србије, која је одржана од 9. до 15. априла 2016. године, потврдила је недостатак капацитета за доношење закона и подзаконских аката за ефикасну имплементацију и спровођење захтева обавезних инструмената МПО-а (ИМО). Из тог разлога, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре ће овластити признату организацију са којом је већ потписала споразум о делегирању статутарних услуга сертификације бродова регистрованих у Републици Србији за спровођење Уредбе 1257/2013 о прегледу, издавању и потврђивању сертификата бродова.

3.2 Планови за потпуно усклађивање

3.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуна усклађеност са захтевима Уредбе ће се постићи до 2021. године.

Да би се постигла потпуна хармонизација националног законодавства о управљању отпадом са Уредбом за рециклирање бродова и Конвенцијом из Хонг Конга, Министарство заштите животне средине ће решити преостале недостатке у подзаконским актима који регулишу област посебних токова отпада (бродови на крају животног века), и израдити нацрт релевантне уредбе која ће даље дефинисати техничке спецификације.

Уз подршку стручњака за РЛАС пројекат развијен је нацрт Правилника о начину и поступку управљања и руковања бродовима на крају њиховог животног века.

3.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

У складу са Завршним извештајем ревизије Србије од стране МОП-а, између осталог, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре у Одељењу за водни саобраћај и безбедност пловидбе ће успоставити посебну организациону јединицу (Група за поморску пловидбу) како би се омогућило боље спровођење националног и међународног законодавства у области поморства.

3.2.3 Планиране мере спровођења

Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре ће спровести мере за рециклирање бродова које ће бити у складу са мерама спровођења које су усвојиле Европска унија и Међународна поморска организација.

Надлежни орган, именован од стране Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре и Министарства за заштиту животне средине, одговоран за примену ове Уредбе у Србији, у складу са чланом 18. Уредбе, биће одређен у року од шест месеци од усвајања националног законодавства.

4. УПРАВЉАЊЕ ВОДАМА

Директива Европског парламента и Савета 2000/60/ЕЗ од 23. октобра 2000. године о успостављању оквира за деловање Заједнице у области политике вода, измењена и допуњена Одлуком 2455/2001/ЕЗ и Директивама 2008/32/ЕЗ, 2008/105/ЕЗ, 2009/31/ЕЗ, 2013/39/ЕУ и 2014/101/ЕУ) - Оквирна директива о водама

4.1 Тренутна ситуација

4.1.1 Законодавни оквир

Оквирна директива о водама је делимично пренета кроз Закон о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12 и 101/16) и неколико спроведбених аката, укључујући Правилник о референтним условима за типове површинских вода („Службени гласник РС”, Број 67/11), Уредбу о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС”, бр. 67/11, 48/12 и 1/16), Уредбу о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС”, Број 50/12), Уредбу о утврђивању Годишњег програма мониторинга статуса вода и сл.

4.1.2 Институционални оквир

Главна одговорна институција је Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде (МПШВ) - Републичка дирекција за воде (РДВ).

Одговорне институције задужене за мониторинг су Министарство заштите животне средине - Агенција за заштиту животне средине и Републички Хидрометеоролошки завод Србије.

Остале одговорне институције су: Министарство заштите животне средине, Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, јавно водопривредно предузеће „Србијаводе”, јавно водопривредно предузеће „Воде Војводине”, Министарство здравља, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Министарство државне управе и локалне самоуправе, Министарство финансија, локалне самоуправе и др.

Постојеће институционално уређење није довољно за преношење и спровођење Оквирне директиве о водама у смислу административних капацитета и способности. Спровођење Оквирне директиве о водама ће захтевати значајно јачање свих институција и на свим нивоима (државном, покрајинском и локалном).

4.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Спровођење Оквирне директиве о водама је у почетној фази.

Национални програм мониторинга параметара површинских вода је у складу са Оквирном директивом о водама. Методологија и учесталост испитивања које се односи на праћене елементе квалитета су у складу са Оквирном директивом о водама, процена

еколошког и хемијског статуса врши се годишње у складу са Законом о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12 и 101/16) и Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода („Службени гласник РС”, Број 74/11). Међутим, у програм мониторинга нису укључени сви елементи квалитета воде и недовољан је број водних тела. Мониторинг макрофита, риба и хидроморфолошких елемената још није успостављен. У 2017. години покренут је пројекат који се финансира из буџета кроз који се прате макрофитске и рибље заједнице, а развија се и методологија за процену на основу ових биолошких параметара како би се подржала даља процена еколошка статуса. Пројекат ће трајати 5 година, што укључује 3 године непрекидног праћења одабраних биолошких параметара. Припрема планова управљања речним сливовима је у раној фази.

Национална мрежа мониторинга се састоји од више од 74 станица за праћење квалитета површинских вода, 406 станица за квантитативно праћење и 76 станица за праћење квалитета подземних вода.

У периоду 2012-2016. године, 40% језера је окарактерисано да има лош еколошки статус, док је у случају акумулација квалитет воде нешто бољи (умерен - 18%, сиромашан - 11% и лош - 9%). Генерално говорећи, само 3% потока и река укључених у програме мониторинга за период 2012-2016. је окарактерисано да има добар еколошки статус.

Ове станице за мониторинг покривају мање од 30% водних тела површинских вода дефинисаних прописима (498 водни тела површинских вода и 153 водних тела подземних вода дефинисаних Правилником о утврђивању водних тела површинских и подземних вода („Службени гласник РС”, Број 96/10), док се обим и учесталост узорковања обично мењају сваке године у складу са годишњим програмом мониторинга који доноси Влада, а који се формулише у зависности од годишњег издвајања буџета за потребе мониторинга.

Надлежно министарство и друге одговорне институције тренутно су укључене у разматрање водних тела и одређивање граница водних тела за све сливове веће од 10 км², те се очекује да ће то допринети значајном повећању водних тела која ће бити дефинисана и покривена одговарајућим прописима (очекује се да ће се број водних тела повећати 4 пута или више као резултат ових активности). У складу с тим, у току је активност која се односи на оптимизацију мреже за мониторинг квалитета воде (површинских и подземних вода) у функцији националних потреба у управљању водама и захтева Оквирне директиве о водама и других сродних директива.

Према прелиминарном предлогу за нови програм мониторинга, у циљу испуњења захтева Оквирне директиве о водама, Директиве о третману комуналних отпадних вода, Директиве о заштити вода од загађења узрокованог нитратима и других директива о водама, могло би бити потребно око 1300 станица за мониторинг, од којих би било око 230 станица за надзорни мониторинг, око 1000 за оперативни мониторинг и око 70 за истраживачки мониторинг.

Значајан проблем за мониторинг је претходна пракса годишњег планирања и расподеле буџета за активност која је у суштини и функционално вишегодишња и непрекидна активност која није прилагодљива годишњем расту и смањењу као функција расподеле буџета. Таква пракса прети да компромитује напоре и активности праћења, стога су започете активности како би се ова ситуација променила у будућности кроз спровођење одговарајућих промена у смислу релевантних закона и прописа.

4.2 Планови за потпуно усклађивање

4.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуно преношење Оквирне директиве о водама ће бити постигнуто до краја 2020. године, изменом постојећег законодавства: Закона о водама и релевантних подзаконских аката.

4.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Финансијски и људски ресурси у свим институцијама су недовољни и биће ојачани. До краја 2021. године, након усвајања новог законодавства, успоставиће се институционални оквир који добро функционише који би требао да укључи све релевантне актере који ће остварити блиску сарадњу и делотворну координацију целокупног процеса управљања водама.

У циљу примене принципа интеграције током процеса преношења и спровођења успоставиће се блиска сарадња међу надлежним владиним институцијама, јавним предузећима која управљају водама као и научним и цивилним сектором

4.2.3 Планиране мере спровођења

Планирано је да ће први План управљања речним сливом (ПУРС) бити усвојен до краја 2021. године.

У складу са чланом 5. Оквирне директиве о водама, Република Србија је покренула ревизију утицаја људске активности на животну средину. Тренутна анализа се фокусира на притиске идентификације и квантификације, а не на процену утицаја. Она пружа добар преглед потенцијално значајних притисака, међутим, величина утицаја и значаја за одређена водна тела под ризиком није квантификована.

Стога, уз стручну помоћ твининг партнера (ИПА 2016 - Подршка планирању политика у сектору управљања водама) анализираће се обим емисије загађујућих материја у воденом подручју, вршити процена еколошког и хемијског статуса и дефинисати еколошки циљеви. Циљ је да се утврди оптималан избор програма мера како би се смањило загађење и постигао добар статус воде.

Такође, помоћ ће бити пружена у процени нивоа поврата трошкова за водне услуге, укључујући све релевантне прорачуне потребне за узимање у обзир принципа поврата трошкова, као и процену основних сценарија и трендова у наредном планираном периоду. Активности ће бити усмерене на економичност и анализу трошкова и користи,

процену потенцијалних трошкова мера, доношење одлука о најделотворнијој комбинацији мера узимајући у обзир финансијске трошкове и трошкове заштите животне средине и ресурса и друге економске анализе које се захтевају у оквиру Оквирне директиве о водама, као и развој потребних методологија.

У периоду од 2021. до 2027. године, главна пажња је усмерена на прикупљање и тумачење информација о мониторингу, боље разумевање главних утицаја на квалитет вода и избор одговарајућих мера за наредни планиран период. Паралелно са тиме ће се спроводити мере за побољшање квалитета воде у складу са програмом мера, а прва побољшања се очекују од 2025. године.

Република Србија планира да успостави систем мониторинга који ће бити у складу са захтевима Оквирне директиве о водама до 2021. године како би се утврдио/потврдио статус вода и оценили ефекти примењеног програма мера. У периоду планирања 2021-2027., процена у ПУРС-у ће се заснивати углавном на стручној процени⁹.

АЗЖС има планове за проширење мреже мониторинга који нису довољни и углавном се заснивају на потенцијално доступним финансијским ресурсима. Пројекција АЗЖС за мониторинг у периоду 2019-2024. предвиђа постепено повећање броја станица за мониторинг, тако да би се до 2024. године мониторингом могло покрити 150 водних тела, међутим, то неће укључивати одређивање граница нових водних тела. У вези са овим проширењем мреже мониторинга планирано је оснивање три нова одељења у Шапцу, Грделици и Рашкој, а у сваком од поменутих одељења планира се запошљавање најмање пет лица. На основу процена које је извршила АЗЖС, потребан је буџет од око 1400 милиона динара (11,5 милиона евра) како би се осигурао адекватан учинак читавог 6-огодишњег програма мониторинга. Поред тога, потребна је нова опрема („Статус површинских вода у Србији - Смернице за развој плана и спровођење мониторинга”, извештај АЗЖС, 2018.)

Добијање доброг стања вода зависи од спровођења мера којима ће се елиминисати емисије загађујућих материја из индустрије, загађујућих материја из комуналних канализационих система и загађујућих материја из пољопривреде у површинске и подземне воде. Имајући у виду процену тренутног стања и броја мера које треба спровести, као и потребу за доделом великих финансијских средстава, циљеви заштите животне средине не могу се реално постићи до 2027. године.

Република Србија процењује да ће након 2027. године још увек бити потребно неколико програма мера док се не постигне добар статус воде. Такође, програми мера ће се углавном заснивати на координисаном спровођењу Директиве 91/271/ЕЕЗ о третману комуналних отпадних вода, Директиве 98/83/ЕЗ о квалитету воде намењене људској употреби и Директиве 91/676/ЕЕЗ о заштити вода од загађења узрокованог нитратима.

⁹ Процена ситуације вршиће се поступком и методологијом утврђеном Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода („Службени гласник РС”, Број 74/11), али због недостатка одговарајућих података о мониторингу, процена ситуације ће у многим случајевима бити заснована на стручној процени.

Тренутно се сматра да ће бити потребно најмање 3 циклуса након 2027. године, укључујући и прелазни период за комплетно спровођење.

4.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Приступањем ЕУ, Република Република Србија ће имати израђен ПУРС и Програм мера који ће бити званично усвојени. Међутим, добар статус свих водних тела површинских и подземних вода неће бити постигнут до 2027. године, што је крајњи рок за постизање циљева Оквирне директиве о водама. За потпуно остваривање еколошких циљева Оквирне директиве о водама потребан је прелазни период од три додатна 6-огодишња циклуса управљања са крајњим роком у 2045. години.

Потребно је остварити опсежан развој и побољшања како би мреже за мониторинг биле у потпуности у складу са захтевима Оквирне директиве о водама и обезбедиле податке за процену стања свих водних тела. У наредним циклусима управљања и неколико кругова мерења могу се добити опсежни подаци са великим нивоом поузданости који су неопходни за ефикасно планирање и управљање водама.

Узимајући у обзир потенцијале за развој мониторинга и време потребно за спровођење студија како би се затвориле празнине у знању, добро утемељено и поуздано планирање управљања речним сливовима може се спровести само у каснијим циклусима управљања. Штавише, потребно је довољно времена за спровођење Програма мера.

Основне мере ће се углавном фокусирати на смањење загађења узрокованог комуналним отпадним водама, индустријским испуштањима и нутријентима. Због високих трошкова основних мера, које ће се спроводити углавном кроз инфраструктурне пројекте, спровођење је могуће само унутар продуженог временског периода.

Крајњи рок за постизање еколошких циљева Оквирне директиве о водама је 2045. година. Краћи период спровођења би, међутим, захтевао додатне капацитете и изворе финансирања, што би изазвало даљу несразмерност трошкова. Кључни разлози за тражење прелазног периода детаљно су описани у Специфичном плану имплементације за Директиву 2000/60/ЕЗ којом се успоставља оквир за деловање Заједнице у области политике вода (Прилог б).

Директива 2008/105/ЕЗ Европског парламента и Савета од 16. децембра 2008. године о стандардима квалитета животне средине у области политике вода, којом се мењају и допуњују и затим стављају ван снаге Директиве Савета 82/176/ЕЕЗ, 83/513/ЕЕЗ, 84/156/ЕЕЗ, 84/491/ЕЕЗ, 86/280/ЕЕЗ, и којом се мења и допуњује Директива 2000/60/ЕЗ Европског парламента и Савета, измењена и допуњена Директивом 2013/39/ЕУ Европског парламента и Савета од 12. августа 2013. године којом се мењају Директиве 2000/60/ЕЗ и 2008/105/ЕЗ у погледу приоритетних супстанци у области политике вода. Текст од значаја за ЕЕП

4.1 Тренутна ситуација

4.1.1 Законодавни оквир

Директива 2008/105/ЕЗ о стандардима квалитета воде је делимично пренесена у национално законодавство. Закон о водама („Службени гласник РС” бр. 30/2010, 93/12 и 101/16) даје правни оквир и основу за даље преношење Директиве о стандардима квалитета животне средине (EQS) у подзаконске акте. Већина пренетих захтева из директива садржана је у Правилнику о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС”, Број 24/14).

Пренети су стандарди квалитета животне средине за приоритетне и друге одређене загађујуће материје у унутрашњим водама. Друге површинске воде нису релевантне за Републику Србију, а стандарди квалитета животне средине за биоту нису пренети јер је правна основа у овом погледу тек недавно успостављена у вези са изменама и допунама Закона о водама у децембру 2016. године. Одредбе које се односе на анализе дугорочних трендова, „листу за праћење” као и неке одредбе које се односе на садржај ПУРС у вези са приоритетним супстанцама тренутно се заснивају на измењеном Закону о водама, док се очекује даље преношење у подзаконске акте. Неке одредбе о нпр. механизмима прекограничне сарадње, инвентару емисија, испуштања и губитака, извештавању и прегледу (чл. 7), координацији (чл. 7а) до сада нису транспоноване.

4.1.2 Институционални оквир

Надлежни органи:

1. Министарство заштите животне средине (МЗЖС) Одељење за заштиту вода од загађивања и Одељење за отпадне воде;
2. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде (МПШВ), Републичка дирекција за воде (РДВ).

Главне надлежности припадају Одељењу за заштиту вода од загађивања у смислу утврђивања вредности стандарда квалитета животне средине, међутим, израда Програма мера у оквиру ПУРС је у надлежности РДВ, а надлежности у вези са инвентаром емисија, испуштања и губитака подељене су између РДВ, ЈВПК, Одељења за заштиту вода од загађивања, АЗЖС и покрајинских и локалних самоуправа (Катастар загађивача, Информациони системи и сл.)

Национални програм мониторинга спроводи Агенција за заштиту животне средине Србије (АЗЖС, која је у саставу Министарства заштите животне средине) и Републички Хидрометеоролошки завод Србије (РХМЗ).

Инспекција за заштиту животне средине (на републичком и покрајинском нивоу) и Одељење водне инспекције (на републичком и покрајинском нивоу) одговорни су за контролу и спровођење захтева.

4.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Имајући у виду да је циљ Директиве о стандардима квалитета животне средине (EQSD) постизање доброг хемијског статуса површинских вода, главна мера спровођења у том смислу је контрола емисија. Главни правни акт којим се регулише емисија загађујућих материја у воде је Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС”, бр. 67/11, 48/12 и 01/16) која прописује ГВЕ као и друге релевантне захтеве. Уредба о ГВЕ садржи и прелазне периоде за објекте који су били оперативни пре него што је ова Уредба ступила на снагу (21. 09. 2011. године), као и ставке која се односе на усклађивање емисија у воде. Имајући то у виду, рокови су следећи: 31. децембар 2040. године за комуналне отпадне воде и 31. децембар 2025. године за индустријске објекте. У погледу постројења за интегрисано спречавање и контролу загађења (ИСКЗ) у интегрисаној дозволи се утврђују рокови за усклађивање са ГВЕ.

Осим тога, програм мера ће бити дефинисан Планом управљања речним сливом. Међутим, Република Србија још увек нема комплетан катастар загађивача, а без тачних података о тренутној ситуацији у погледу присуства приоритетних супстанци у површинским водама и потпуног праћења свих водних тела, није могуће предвидети да ли су потребне додатне мере и које. Правилник о начину и условима за мерење количине и испитивање квалитета отпадних вода и садржини извјештаја о извршеним мерењима („Службени гласник РС”, Број 33/16) даље уређује и обједињује методологију за мерења и анализе отпадних вода и извештавање о тој теми, чиме се помаже прикупљање података. Од 2016. године, стопа примљених извештаја је већа него претходних година због усвајања Правилника као и рада инспектора за заштиту животне средине.

Активности мониторинга у оквиру државне мреже за мониторинг подељене су између АЗЖС (квалитет површинских и подземних вода) и РХМЗ (количина површинских и подземних вода). Према Закону о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/2010, 93/12 и 101/16), мониторинг површинских вода се врши у складу са Годишњим програмом мониторинга статуса вода који Влада сваке године усваја у форми Уредбе. Уредбе о утврђивању Годишњег програма мониторинга статуса вода дају тачан број и локацију на којој се врши мониторинг, као и учесталост мониторинга. Она се усваја сваке године и узима у обзир све захтеве прописане другим релевантним подзаконским актима о стандардима квалитета животне средине и статусу вода.

Национална лабораторија у оквиру АЗЖС врши мониторинг свих физичко-хемијских параметара и биолошких елемената квалитета воде у складу са општим захтевом за компетентност лабораторија за испитивање и лабораторија за еталонирање. *SRPS ISO/IEC 17025*. У 2017. години праћено је 56 приоритетних и других супстанци на 77 станица за оперативних мониторинг на водним телима површинских вода, како је дефинисано Правилником о утврђивању водних тела површинских и подземних вода („Службени гласник РС”, Број 96/10): 73 станице на 41 воденом току и на 4 станице на 2 акумулације. Органски загађивачи су праћени 12 пута годишње на свим станицама, а тешки метали су праћени 12 пута годишње на 48 станица, 10 пута годишње на 2 станице, 6 пута годишње на 14 станица и 4 пута годишње на 9 станица. Остале супстанце са листе наведене у Директиви су прелиминарно праћене током 2017. и 2018. године, али програм мониторинга није потпун због ограничених капацитета АЗЖС, посебно недостатка људских ресурса.

У 2017. години резултати мониторинга су показали углавном усклађеност у смислу праћених водних тела. Флуорантен, растворени никл и бензо(а)пирен премашили су дозвољене просечне годишње концентрације на 30 станица за мониторинг, а отопљени никл је премашио максимално дозвољену концентрацију на 1 контролној станици. Концентрација дуготрајних органских загађујућих материја није прешла дозвољене граничне вредности.

Обим мониторинга се мења из године у годину и обухваћен је функцијом годишњих планова и буџетских издвајања. Будући да влада усваја програм мониторинга на годишњем нивоу, она предвиђа усклађивање програма на основу резултата из претходних година али, због ограничених буџетских средстава и капацитета АЗЖС, оперативни мониторинг површинских вода није успостављен за сва водна тела.

4.2 Планови за потпуно усклађивање

4.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Планирано је да ће потпуна усклађеност бити постигнута до краја 2020. године. Планирано је да се усвајање новог Закона о водама заврши до краја 2020. године што ће створити правну основу за даље преношење Директиве у одговарајуће подзаконске акте. Нови Закон о водама посебно ће се бавити питањима која се односе на инвентар емисија, испуштања и губитака, прекогранична загађења, извештавање и преглед, као и информације које би требале бити укључене у планове управљања речним сливом.

Предвиђено је да се Уредбом о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање пренесе већина техничких захтева Директиве и додатно дефинишу опште обавезе, надлежности и други захтеви које прописује Закон о водама. Неки захтеви (као што су учесталост мониторинга, места на којима се врши мониторинг) биће предмет посебних подзаконских аката.

4.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Институционални систем захтева јачање како у смислу броја особља и компетенција, тако и у смислу буџетских издвајања за њихове активности. У лабораторијским објектима је такође потребно изградити капацитет с обзиром на предстојеће нове одговорности у оквиру правних аката у наредних неколико година и планирано оснивање три нова одељења у Шапцу, Грделици и Рашкој.

4.2.3 Планиране мере и прелазни периоди

Планиране мере за постизање доброг хемијског статуса површинских вода су углавном мере за контролу тачкастих и дифузних извора загађења. Генерално, у случају тачкастих извора, ове мере би требале бити успостављене до краја 2040. године, а у случају индустријског сектора, изузев за ИСКЗ постројења, усклађеност са ГВЕ се мора постићи до краја 2025. године. Мере за дифузне изворе се углавном односе на спровођење Директиве о заштити вода од загађења узрокованог нитратима (спровођење предвиђено до 2033. године). Међутим, без тачних података о тренутној ситуацији у погледу присуства приоритетних супстанци у површинским водама и потпуног праћења свих водних тела, није могуће предвидети да ли ће бити потребне било какве додатне мере, као и која врста додатних мера ће бити потребна.

Неопходно је извршити даља истраживања за добијање тачних података о врсти и броју извора загађења узрокованих приоритетним супстанцама у Републици Србији као и детаљну анализу врста приоритетних супстанци које се емитују у односу на рокове дате у Директиви како би се могло утврдити за које супстанце ће бити потребни прелазни периоди.

Потпуно спровођење Директиве се очекује када се постигну циљеви заштите животне средине.

4.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Имајући у виду да достизање стандарда квалитета животне средине зависи од спровођења Оквирне директиве о водама (спровођење предвиђено за 2045. годину), Директиве о третману комуналних отпадних вода (спровођење предвиђено за 2044. годину), Директиве о индустријским емисијама (рокови спровођења зависе од одређених индустрија) и других директива, спровођење захтева Директиве о EQSD могуће је до краја 2044. године.

Стога Република Србија тражи прелазни период до 2045. године за спровођење члана 3. Директиве.

Директива 2009/90/ЕЗ од 31. јула 2009. године којом се, у складу са Директивом 2000/60/ЕЗ Европског парламента и Савета, прописују техничке спецификације за хемијску анализу и мониторинг статуса вода

4.1 Тренутна ситуација

4.1.1 Законодавни оквир

Директива је делимично пренесена у национално законодавство. Већи део захтева се преноси кроз Уредбу о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС”, Број 24/14), а неки од њих су садржани у Закону о акредитацији („Службени гласник РС”, Број 73/10) и Правилима о учешћу у међулабораторијским поређењима и шемама за испитивање оспособљености (АТС-ПА02) у складу са којима лабораторије врше анализе чиме доказују компетентност за извођење анализа и кориштење акредитованих метода.

4.1.2 Институционални оквир

Следећи органи носе главну одговорност за преношење и спровођење Директиве:

- Министарство заштите животне средине (МЗЖС):
- Агенција за заштиту животне средине Србије (АЗЖС);
- Одељење за заштиту вода од загађивања.
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде (МПШВ):
- Републичка дирекција за воде;
- Акредитационо тело Србије.

Агенција за заштиту животне средине (АЗЖС) и Одељење за заштиту вода од загађивања МЗЖС су одговорни за преношење захтева у национално законодавство. Агенција за заштиту животне средине Србије носи главну одговорност за спровођење пренетих захтева. Остала тела која учествују у спровођењу су Акредитационо тело Србије, Одељење за заштиту вода од загађивања (МЗЖС), Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Заводи за јавно здравље, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине и јавна комунална предузећа.

Поступци праћења ваљаности резултата (обезбеђење квалитета и упоредивост података) предмет су процене коју врши Акредитационо тело Србије током годишњих процена у складу са *SRPS ISO/IEC 17025* и другим еквивалентним стандардима који су прихваћени на међународном нивоу. Осим тога, Министарство учествује у овој активности у процесу одобрења.

АЗЖС је одговорна за извештавање о примени захтева Директиве.

4.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

У пракси се захтеви Директиве 2009/90/ЕЗ већ спроводе у смислу вршења мониторинга вода иако Директива још није у потпуности транспонована.

Главни правни акти за спровођење Директиве 2009/90/ЕЗ о техничким спецификацијама за хемијску анализу и мониторинг статуса воде су Правилник о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС”, Број 24/14) (међутим, ово се односи само на супстанце наведене у Директиви 2008/105/ЕЗ измењене и допуњене Директивом 2013/39/ЕУ) и Закон о акредитацији („Службени гласник РС”, Број 73/10) чије спровођење врши АЗЖС или други правни субјекти које је Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде овластило за ову врсту послова.

Усклађеност са стандардом *SRPS ISO/IEC 17025* проверавају оцењивачи Акредитационог тела Србије током сваког годишњег оцењивања. Спровођење ових захтева се такође одвија путем интерних контрола које лабораторије врше током рутинског рада.

4.2 Планови за потпуно усклађивање

4.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Предвиђено је да ће потпуна усклађеност бити постигнута до краја 2020. године. Нови Закон о водама, који се планира за крај 2020. године, створиће правну основу за доношење Правилника о техничким захтевима са спецификацијама за хемијске анализе и анализе потребне за мониторинг вода који ће у потпуности пренети ову Директиву.

4.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Институционални систем је успостављен али су капацитети у свим институцијама неодговарајући како у погледу броја особља и компетенција тако и у смислу издвајања из буџета за њихово јачање. Лабораторијске установе ће такође морати да ојачају и прошире своје капацитете посебно у погледу нових обавеза у оквиру правних тековина у наредних неколико година.

Током процеса спровођења ће се успоставити блиска сарадња са научним институцијама (институтима, факултетима) као и са заводима за јавно здравље у земљи.

4.2.3 Планиране мере спровођења и прелазни периоди

Спровођење захтева Директиве је већ у току. Свако оцењивање које организује Акредитационо тело Србије подразумева контролу усаглашености лабораторијског рада са захтевима стандарда *SRPS ISO/IEC 17025* и, истовремено, са захтевима Директиве. У наредном периоду, питања спровођења ће се такође односити на обезбеђење квалитета на регионалном и локалном нивоу.

Директива Савета 2006/118/ЕЗ Европског парламента и Савета од 12. децембра 2006. године о заштити подземних вода од загађења и погоршања квалитета

4.1 Тренутна ситуација

4.1.1 Законодавни оквир

Директива је делимично пренесена Законом о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12 и 101/16), Уредбом о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС,” Број 50/12) и Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода („Службени гласник РС,” Број 74/11).

Закон о изменама и допунама Закона о водама створио је основу за даље преношење захтева Директиве о подземним водама у погледу преокрета тренда, спречавања уноса опасних и других загађујућих материја у подземне воде, заштите екосистема у зависности од водног тела подземних вода, прегледа процене хемијског статуса и оцене тренда. Још увијек нема законске основе за процедуре и рокове за утврђивање граничних вредности (ГВ) и инвентара изузећа.

4.1.2 Институционални оквир

Орган надлежан за преношење је Министарство заштите животне средине – Одељење за заштиту вода од загађивања. Тренутно је једна особа задужена за задатке преношења Директиве о подземним водама, између осталих одговорности. Главни органи задужени за издавање дозвола су Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде (МПШВ) - Републичка дирекција за воде, Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство и Министарство рударства и енергетике, а за контролу и извршење надлежни органи су Инспекција за заштиту животне средине и Одељење водне инспекције.

Национални програм мониторинга спроводи Агенција за заштиту животне средине Србије (национална лабораторија у оквиру АЗЖС која је у надлежности Министарства заштите животне средине) и Републички Хидрометеоролошки завод Србије (РХМЗ). Као организација која директно одговара Влади. Додатни мониторинг врше друге релевантне институције (на пример, заводи за јавно здравље, јавна комунална предузећа, постројења за ИСКЗ, у складу са интегрисаном дозволом).

4.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Спровођење Директиве је у раној фази. Уредба о утврђивању Годишњег програма мониторинга статуса вода дефинише тачан број и локацију на којој се врши мониторинг, као и учесталост мониторинга. Она се усваја сваке године и узима у обзир све захтеве прописане другим подзаконским актима о утврђивању вредности стандарда квалитета подземних вода и статуса вода. У 2017. години је извршен хемијски мониторинг на 25 од 153 водних тела подземних вода. Ниједна станица за мониторинг није показала

прекорачење дозвољене концентрације нитрата. Постојећи подаци показују високи природни ниво арсена у АП Војводини, у неким областима већи од 50µг/л.

Главни проблем је што се хемијски статус водних тела подземних вода и процена тренда не могу оценити услед недостатка података о мониторингу подземних вода у довољно дугим периодима за више од 70% водних тела подземних вода. Стандарди квалитета подземних вода и граничне вредности се не могу утврдити на основу природног фона стога се мора предложити другачија методологија за постављање стандарда (тј. на основу резултата за исту врсту аквифера). Ово може представљати проблем за поуздану процену статуса јер је у неким деловима Србије (тј. АП Војводина) присутна природна (геогена) појава арсена са максималним нивоом контаминације од преко 50 µг/л и то не би требало решавати било каквим мерама заштите подземних воде, али му треба приступити са аспекта спровођења Директиве о квалитету воде намењене људској употреби.

Слична ситуација је и са водним билансом. Нема довољно података о механизму пуњења/пражњења као ни о тренду нивоа подземних вода и смера протока подземних вода за већину водних тела подземних вода.

Прелиминарна процена ризика по водна тела подземних вода је завршена и више се заснивала на подацима о кориштењу земљишта и рањивости подземних вода него на стварним подацима мониторинга. Хемијски мониторинг је претходних година обављен на 31 од 153 водних тела подземних вода и обухватио је супстанце наведене у Прилогу II Дела Б, са изузетком трихлоретилена и тетрахлоретилена. Њихов мониторинг је започет 2016. године. Министарство заштите животне средине је у августу 2017. године покренуло пројекат „Оперативни мониторинг површинских и подземних вода у Републици Србији” који је планиран да траје три године са циљем побољшања постојећег мониторинга подземних вода добијањем података о квалитету подземних вода на локацијама које нису обухваћене Годишњим програмом мониторинга статуса вода и прикупљањем додатних података који ће послужити као основа за одређивање граничних вредности.

Постојеће знање и подаци о интеракцијама између подземних вода и повезаних акватичних и зависних копнених екосистема веома су ограничени (ако постоје) у Србији, осим података из веома малог броја научних пројеката који се баве овим питањем. Не постоји систематско праћење таквих екосистема који зависе од подземних вода. У ту сврху пре свега треба утврдити методологију за идентификацију таквих екосистема како би се проценила потреба за мониторингом подземних вода, критеријуми за дефинисање што је „озбиљна штета за екосистеме” и сл.

Припремљен је нацрт Акционог плана за спровођење Директиве о подземним водама који је идентификовао недостатке, отворена питања и даље кораке у спровођењу Директиве.

4.2 Планови за потпуно усклађивање

4.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуно преношење Директиве ће бити постигнуто 2020. године. Законом о водама (усвајање планирано до краја 2020. године) ће се створити правна основа за даље преношење Директиве у одговарајуће подзаконске акте.

4.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Институционални систем захтева јачање како у смислу броја особља и компетенција, тако и у смислу буџетских издвајања за њихове активности. У лабораторијским установама такође постоји потреба за јачањем и ширењем капацитета, посебно у погледу нових обавеза у оквиру правних тековина у наредних неколико година. Током процеса преношења и спровођења би требало успоставити блиску сарадњу са научним институцијама (институтима, факултетима) као и са институцијама за управљање водама (јавна предузећа за водопривреду, итд.) које у земљи треба успоставити.

4.2.3 Планиране мере и прелазни периоди

Планирано је да се мониторинг подземних вода успостави до 2021. године. Потребан је период од шест година за прикупљање података о мониторингу ради утврђивања граничних вредности и додатне 2 године за почетну идентификацију значајних и сталних узлазних трендова. Очекује се да ће примена потребних мера почети у 2029. години.

4.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Како би се у потпуности припремила за одговарајуће спровођење Директиве, узимајући у обзир време потребно за успостављање система мониторинга и временски период потребан за прикупљање потребних података, Република Србија тражи прелазни период до 2029. године у смислу примене члана 6. Директиве.

Директива Савета 91/676/ЕЕЗ од 12. децембра 1991. о заштити вода од загађења узрокованог нитратима из пољопривредних извора, измењена и допуњена Уредбама 1882/2003/ЕЗ и 1137/2008/ЕЗ

4.1 Тренутна ситуација

4.1.1 Законодавни оквир

Директива о заштити вода од загађења узрокованог нитратима је делимично пренесена Законом о водама („Службени гласник РС,” бр. 30/10, 93/12 и 101/16).

Измењен и допуњен Закон о водама садржи члан који регулише рањива подручја, прописује појам рањивих подручја, орган надлежан за утврђивање рањивих подручја и њихове границе, обавезу усвајања акционих програма са обавезним мерама за заштићена подручја која су означена као рањиве подручја, садржај акционих програма, усвајање

Кодекса добре пољопривредне праксе у циљу постизања општег нивоа заштите вода од загађивања нитратима из пољопривредних извора који се односи на сва водна тела површинских и подземних вода и орган одговоран за усвајање Кодекса добре пољопривредне праксе.

4.1.2 Институционални оквир

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде (МПШВ) је орган који има обавезу да утврди рањива подручја и њихове границе, предложи за усвајање акционе програме са обавезним мерама за заштићена подручја која су проглашена рањивим зонама, предложи доношење Кодекса добре пољопривредне праксе како би се постигао општи ниво заштите вода од загађивања нитратима из пољопривредних извора који се односи на сва водна тела површинских и подземних вода и орган одговоран за усвајање Кодекса добре пољопривредне праксе.

Ове активности обављају Републичка дирекција за воде и њена инспекција, Управа за пољопривредно земљиште, Управа за аграрна плаћања и Сектор за рурални развој МПШВ са Пољопривредним саветодавним службама у оквиру Сектора за рурални развој.

Остале релевантне институције за спровођење захтева су Министарство заштите животне средине - Одељење за заштиту вода од загађивања, инспекција и Агенција за заштиту животне средине Србије, Републички Хидрометеоролошки завод Србије, Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, укључујући и Одељење водне инспекције на покрајинском нивоу.

4.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Почела је припрема за спровођења захтева Директиве о заштити вода од загађења узрокованог нитратима. Израђен је Предлог за одређивање рањивих подручја на нитрате и радна верзија Кодекса добре пољопривредне праксе. Мере на нивоу пољопривредних газдинстава ће бити дефинисане Акционим програмом за Директиву о заштити вода од загађења узрокованог нитратима. Већина мера из Акционог програма ће захтевати од пољопривредника да мењају пољопривредну праксу без вршења већих техничких усклађивања (нпр. плодород, заштитни појас, планови ђубрења).

Сектором пољопривреде у Републици Србији доминирају мала пољопривредна газдинства. Према подацима Републичког завода за статистику (РЗС), 47% пољопривредних газдинстава (фарми) послује на два или мање хектара земљишта. Пољопривредна газдинства са мање од 10 ха земљишта чине око 92% укупног броја газдинстава и обрађују 43% пољопривредних површина у Србији. Пољопривредна газдинства која обрађују више од 50 ха чине само 1% укупног броја газдинстава и користе око једне трећине коришћеног пољопривредног земљишта (КПЗ). Велика газдинства су концентрисана у Војводини (северна Србија). Просечан број грла по газдинству такође је већи у Војводини (4,6 грла) у поређењу са другим регионима, посебно јужном и источном Србијом (2,2 грла).

Према попису пољопривреде за 2012. годину у Републици Србији 77,5% пољопривредних газдинстава узгаја стоку. Значајан део пољопривредних газдинстава (80%) узгаја мање од пет грла. Општина Шумадија и западна Србија имају највећи број грла (око 40%), затим Војводина (око 34%), јужна и источна Србија (око 21%) и Београдски регион (око 5%).

У погледу власништва, највећи број чине мала породична газдинства (99,4% газдинства и 82,2% земљишта). Просечна величина породичног газдинства је само 5,6 ха. Током последњих десет година, скоро 20% породичних газдинстава је престало са радом (150.580 газдинстава), а просечна величина породичног газдинства повећала се за 21,8% (са 3,7 на 4,6 ха). Најбржи пораст забележен је у региону Војводине (са 3,7 на 8,0 ха).

Сектор пољопривреде у Србији пролази кроз структуралне промене и суочава се са изазовима као што су смањење броја породичних газдинстава (више од 150.000 породичних газдинстава престало је са радом у последњих десет година), нагли пад броја сеоског становништва посебно у старосним групама деце и младе радне снаге и повећање у просечној величини газдинства.

Према подацима из пописа пољопривреде за 2012. годину, на пољопривредним газдинствима, у предложеним рањивим подручјима на нитрате, налази се око 725 хиљада грла. Већина ових животиња се држи на веома малим газдинствима са мање од 10 грла (71% говеда, свиња, оваца, коза и живине, изражено у грлима). У смислу предложеног рањивог подручја на нитрате, постоји само 99 газдинстава са укупним бројем животиња преко 50 грла (72 сточарске фарме и 27 фарми свиња). Укупно 105 хиљада грла држи се на пољопривредним газдинствима са више од 10 грла која чине 14,4% грла у смислу рањивог подручја на нитрате.

Министар пољопривреде, шумарства и водопривреде је у 2017. години донео Правилник о условима за обављање контроле плодности обрадивог пољопривредног земљишта („Службени гласник РС,” Број 48/17). Овај правилник прописује услове које морају испуњавати овлашћене организације за обављање стручних послова контроле плодности обрадивог пољопривредног земљишта. Приликом израде препоруке, стручњак узима у обзир расположиву количину азота у земљишту и потребу за макронутријентима који су потребни за узгој културе која се узгаја на том земљишту. Ако се земљиште има довољне количине азота, у препоруци ће се прописати да се не користи азотно ђубриво, тј. да се количина овог ђубрива прилагоди расположивој количини азота у земљишту. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Управа за пољопривредно земљиште налази се у почетној фази израде Књиге поља према којој ће пољопривредници и корисници пољопривредног земљишта у државном власништву морати да бележе свакодневне активности на њиховим парцелама и такође ће морати да евидентирају количине активних супстанци азота које ће бити у могућности да се прате на годишњем нивоу.

4.2 Планови за потпуно усклађивање

4.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Република Србија планира да постигне потпуно преношење Директиве о заштити вода од загађења узрокованог нитратима до краја 2020. године кроз нови Закон о водама и пратеће подзаконске акте.

4.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Финансијски и људски ресурси у свим институцијама су недовољни и потребно их је ојачати.

4.2.3 Планиране мере и прелазни периоди

Тренутно се спровођење захтева Директиве о заштити вода од загађења узрокованог нитратима налази у раној фази. Социо-економски утицаји, посебно на мала пољопривредна газдинства у рањивим подручјима, могу бити значајни. Приступачност је озбиљан проблем у постојећим економским условима.

У периоду од 2019. до 2020. године планира се израда детаљне студије за одређивање тачног броја пољопривредних газдинстава и грла стоке. Ова студија ће помоћи у дефинисању тачне локације станице за узорковање која је важна за праћење концентрације нитрата, заједно са новим програмом мониторинга вода чије усвајање је планирано за 2021. годину. На основу ажурираних информација о локацији пољопривредних газдинстава и резултатима мониторинга, планирана је ревизија одређених рањивих подручја на нитрате за 2022. годину. Нацрт акционог програма ће бити оперативан од године приступања, тј. 2025.

Акциони програм за Директиву о заштити вода од загађења узрокованог нитратима обухвата усвајање Кодекса добре пољопривредне праксе који ће се спроводити од стране свих пољопривредника на добровољној основи.

4.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Имајући у виду велике трошкове спровођења захтева (изградња складишних резервоара или објеката за стајско ђубриво на сточарским фармама, набавка машина (цистерни и растурача стајњака) потребних за коришћење ђубрива на пољима), Република Србија захтева прелазни период до 2040. године. Детаљно образложење је доступно у Специфичном плану имплементације за за Директиву 91/676/ЕЕЗ о заштити вода од загађивања изазваног нитратима из пољопривредних извора (Прилог 7).

Директива Савета 91/271/ЕЕЗ од 21. маја 1991. о третману комуналних отпадних вода, измењена и допуњена Директивом Комисије 98/15/ЕЗ, Уредбом 1882/2003 и Уредбом 1137/2008, Имплементационом Одлуком Комисије која се односи на формат за извештавање о националним програмима за спровођење Директиве Савета 91/271/ЕЕЗ (саопштено под бројем документа Ц (2014)4208, (2014/431/ЕУ))

4.1 Тренутна ситуација

4.1.1 Законодавни оквир

Директива о третману комуналних отпадних вода је делимично пренета кроз Закон о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12, 101/16), Уредбу о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и рокови за њихово достизање („Службени гласник РС”, бр. 67/11, 48/12, 01/16), Уредбу о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Службени лист Република Србија”, Број 50/12) и Правилник о начину и условима за мерење количине и испитивање квалитета отпадних вода и садржини извјештаја о извршеним мерењима („Службени гласник РС”, бр. 33/16). Стратешки оквир је успостављен Стратегијом управљања водама у Републици Србији до 2034. године („Службени гласник РС”, Број 3/17).

Изменама и допунама Закона о водама, усвојеним 2016. године, уведене су нове одредбе које се односе на Директиву о третману комуналних отпадних вода: дефиниције агломерација и муља, правни основ за одређивање осетљивих подручја и обавезе које се односе на управљање муљем.

4.1.2 Институционални оквир

Примарна одговорност за управљање водама је делегирана Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде (МПШВ) и Министарству заштите животне средине (МЗЖС). Покрајински секретаријати, јавна водопривредна предузећа, локалне самоуправе и јавна комунална предузећа одговорни су за спровођење захтева.

Републичка дирекција за воде у оквиру МПШВ, са својим Одељењем за заштиту вода и Одељењем за стратешко планирање, носи главну одговорност за спровођење Директиве са укупно четири запослена у овим одељењима који се, поред других послова, баве и питањима која се односе на ову Директиву. Поред потребе за повећањем броја запослених у овим одељењима, потребно је формирати и јединицу за управљање пројектима (ИПА јединица).

Одељење за управљање пројектима и Одељење за заштиту вода МЗЖС су укључени у планирање пројеката и израду политика.

Сакупљање и третман комуналних отпадних вода обавља око 150 комуналних предузећа. Већина њих обавља и друге комуналне услуге и делатности. Јавна комунална предузећа се оснивају и послују у складу са Законом о комуналним делатностима који је у надлежности Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре. Према

Стратегији управљања водама у Републици Србији до 2034. године, оваква подела одговорности, уз недовољну међусекторску координацију и сарадњу, не обезбеђује ефикасно управљање водама.

4.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Приближно 3,9 милиона становника тренутно је прикључено на канализационе системе (55% укупне популације). Јавна канализација годишње прима око 296 хиљада м³ отпадних вода (72% се испушта из домаћинства). Укупно 52,4% укупне произведене отпадне воде се прикупља, 7,3% пролази биолошки третман, а 1,3% подлеже строжијем третману.

У 2017. години агломерације у Србији су одређене у складу са Директивом о третману комуналних отпадних вода. Одређено је укупно 398 агломерација (Одељак 3.3.2 Специфичног плана спровођења директиве). Методологија одређивања агломерација и главне карактеристике агломерација су детаљно наведене у Прилогу IV Специфичног плана имплементације за Директиву о третману комуналних отпадних вода.

Што се тиче одређивања осетљивих подручја, Специфичан план спровођења директиве за Директиву о третману комуналних отпадних вода предлаже да Република Србија примењује одредбе члана 5. став 8, тј. строжији третман на целој територији. Еутрофикација је један од главних критеријума за одређивање осетљивих подручја у Србији. Више детаља о овом предлогу дато је у одељку 3.3.1 Специфичног плана спровођења директиве за Директиву о третману комуналних отпадних вода.

Неколико пројеката за постројења средње величине за третман отпадних вода, углавном у распону од 80.000 до 100.000 еквивалент становника (Шабац, Лесковац, Нови Сад, Рашка, Ниш, итд.), тренутно су у различитим фазама припреме пројекта или су у фази изградње постројења за третман воде или третман муља.

4.2 Планови за потпуно усклађивање

4.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуно преношење Директиве ће се постићи усвајањем новог Закона о водама и одговарајућих нових подзаконских аката и/или измена и допуна постојећих подзаконских аката до краја 2020. године.

4.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Институционални капацитети нису довољни. Јачање капацитета за планирање, спровођење и управљање је неопходно и представља предуслов за ову директиву са великим улагањима.

Локалне власти су одговорне за водоводна предузећа. Очекује се значајна реформа водоводног сектора која ће уравнотежити и побољшати квалитет услуга и довести до ефикаснијег управљања јавним водоснабдевањем, као и системима за прикупљање и третман отпадних вода у услужним подручјима. Она се фокусира на следеће области:

- (i) побољшање перформанси и ефикасности водних услуга,
- (ii) спровођење мера за реформу тарифа наведених у Закону о водама (у припреми је нови Закон о водама и сродни прописи).

Реформа ће бити подржана планираним пројектом Пакет реформи водних услуга (ИПА 2017). Више детаља можете наћи у Специфичном плану имплементације за за Директиву 91/271/ЕЕЗ о пречишћавању комуналних отпадних вода (Прилог 8).

4.2.3 Планиране мере спровођења и прелазни периоди

Због великих трошкова и ограничене доступности средстава, Директива о третману комуналних отпадних неће бити спроведена пре приступања и потребни су прелазни периоди. Као што је процењено у Специфичном плану спровођења директиве за Директиву о третману комуналних отпадних вода (израђену уз подршку ИПА 2013 пројекта „Даља имплементација Националне стратегије апроксимације у области заштите животне средине”), укупни трошкови спровођења Директиве су 4,3 милијарде евра. Финансирање толиких трошкова може се обезбедити само у дугорочном периоду. Специфичан план спровођења директиве за третман комуналних отпадних вода детаљније описује постојеће стање, правне, институционалне и техничке недостатке, мере које треба предузети, потребе за инвестицијама, радом и одржавањем и изворе финансирања. Прелазни период је процењен на основу поређења процене потенцијалних извора финансирања и потребних инвестиција. Осим тога, извршена је анализа доступности како би се проценило да ли је одабрани инвестициони сценарио приступачан за домаћинства различитих група прихода. На основу Специфичног плана спровођења директиве и Вишегодишњег плана улагања и финансирања, реално је очекивати да ће се захтеви спровести до 2044. године.

Детаљне информације могу се наћи у релевантном Специфичном плану спровођења директиве (Поглавље 7. Процена недостатака у финансирању и Поглавље 8. План прелазног периода и спровођења).

4.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Република Србија тражи прелазни период за потпуну примену чл. 3, 4, 5, 6. и 7. који се односе на захтеве за системе скупљања и третман комуналних отпадних вода до 31. децембра 2044. године, у складу са следећим прелазним циљевима:

- До 31. децембра 2032. године, усаглашеност са Директивом биће постигнута у агломерацијама које имају више од 50.000 еквивалент становника;
- До 31. децембра 2037. године, усаглашеност са Директивом биће постигнута у агломерацијама које имају више од 15.000 еквивалент становника;
- До 31. децембра 2037. године, усаглашеност са Директивом биће постигнута у агломерацијама које имају више од 10.000 еквивалент становника;
- До 31. децембра 2044. године, усаглашеност са Директивом биће постигнута у агломерацијама које имају више од 2.000 еквивалент становника.

Детаљно образложење је дато у Специфичном плану спровођења директиве узимајући у обзир постојеће стање у области управљања отпадним водама, правне, институционалне и техничке недостатке, релевантне мере које треба предузети, потребе за инвестицијама, радом и одржавањем и изворе финансирања, као и потребне периоде спровођења.

Директива Савета 98/83/ЕЗ од 3. новембра 1998. о квалитету воде намењене људској употреби

4.1 Тренутна ситуација

4.1.1 Законодавни оквир

Преношење Директиве је у раној фази. Одређене одредбе Директиве су већ пренесене кроз постојећи Закон о безбедности хране („Службени гласник РС”, бр. 41/09) и Закон о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12 и 101/16).

Други значајни закони и подзаконски акти који се односе на воду за пиће:

- Закон о комуналним делатностима - који одређује који субјекти могу бити ангажовани у јавном водоснабдевању и одваја јавни водоводни систем од интерног дистрибутивног система;
- Закон о здравственој заштити - пружање информација и извештавање о води за пиће;
- Закон о јавном здрављу - деловање јавног здравља, надлежности, планирање и спровођење активности у вези са праћењем здравствене исправности воде за пиће
- Закон о безбедности хране - надлежности у праћењу здравствене исправности воде за пиће
- Закон о инспекцијском надзору - санитарни надзор објеката за јавно водоснабдевање

- Закон о здравственој исправности предмета опште употребе - квалитет опреме и материјала који се користе за снабдевање водом;
- Правилник о хигијенској исправности воде за пиће - квалитет воде за пиће намењене људској употреби, место усклађености и мониторинга (репрезентативни узорак воде);
- Правилник о начину узимања узорака и методама за лабораторијску анализу воде за пиће - мониторинг (методе за анализу воде);

4.1.2 Институционални оквир

- Министарство здравља и Покрајински секретаријат за здравство (у вези са санитарним надзором воде за пиће у Аутономној Покрајини Војводини) су одговорне институције за праћење хигијенске исправности воде за пиће на месту потрошње (славина) са извештавањем.”

Друге значајне институције у вези са водом за пиће:

- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Републичка дирекција за воде, у вези са водним режимом, коришћењем воде, заштитом вода и заштитом од штетног утицаја воде; Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, на основу података које прикупе јединице локалне самоуправе ¹⁰, израђује извештај о обављању комуналних делатности који се усваја на Влади и објављује на сајту министарства како би подаци били јавно доступни физичким и правним лицима.”
- Локалне самоуправе, у вези са планирањем, развојем и одржавањем система за снабдевање водом за пиће на њиховој територији (дистрибутивна мрежа) и оснивањем јавних комуналних предузећа у ту сврху, као и обезбеђивање адекватног обухвата, обима и квалитета услуге водоснабдевања, који подразумева нарочито: здравствену и хигијенску исправност према прописаним стандардима и нормативима, тачност у погледу рокова испоруке, сигурност и заштиту корисника у обављању услуге водоснабдевања, поузданост, приступачност и трајност у пружању услуге.
- Агенција за заштиту животне средине - планирање развоја и надзорна инспекција функционисања националне мреже за праћење квалитета површинских и подземних вода, узорковање и анализа воде, извештавање, процена квалитета површинских и подземних вода у складу са домаћим и међународним прописима и припрема периодичних и годишњих извештаја.
- Институт за јавно здравље Србије „Др. Милан Јовановић Батут” - координира три регионална и 21 локална завода за јавно здравље у вези са праћењем и контролом хигијенске исправности воде за пиће на месту потрошње (на славини) и извештавањем о резултатима јавности и свим релевантним институцијама у складу са националним прописима;
- Институт за развој водних ресурса „Јарослав Черни” - планирање инфраструктура, консултантске услуге везане за управљање водним ресурсима и изграђене структуре и системе, израда стратешких планова и експертиза, као и помоћ у изради закона, стандарда и методологија;
- Стална конференција градова и општина - заступање интереса, пружање висококвалитетних услуга и подршке развоју и унапређењу локалне управе кроз чланство, у складу са стандардима ЕУ.

4.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Административни систем који обезбеђује испоруку здравствено исправне воде за пиће од извора воде до славине, укључујући планирање, финансирање, развој, одржавање, организацију, анализу, пружање информација, извештавање и контролу путем провере, делимично је успостављен или је у почетној фази.

Што се тиче спровођења Директиве, систем који обезбеђује испоруку здравствено исправне воде за пиће на славини укључује:

¹⁰Надлежности локалне самоуправе везано за комуналне делатности су прописане Законом о комуналним делатностима („Службени гласник РС”, бр. 88/11, 104/16 и 95/18), чл. 2. и 4, став 1, тачка 1.

1. Јавна комунална предузећа,
2. Мрежу локалних и националних завода за јавно здравље (укупно 25 института) - анализа воде за пиће, пружање информација и извештавање,
3. Министарство здравља и Покрајински секретаријат за здравство - ангажовање санитарних инспектора за праћење и контролу здравствене исправности воде за пиће на славини.

На локалном нивоу постоји недостатак квалификованог особља које ради у одговорном управном органу локалне самоуправе и техничког особља у предузећима које се баве водоснабдевањем. Ово је посебно уочљиво у малим општинама и малим комуналним предузећима за водоснабдевање иако су локалне власти у законској обавези да организују јавно снабдевање водом за пиће путем јавних система за водоснабдевање на целој територији локалне самоуправе. У руралним подручјима јавним системом за водоснабдевање обично не управља јавно комунално предузеће или други правни субјекат који испуњава услове да у складу са законом управља јавним системом за водоснабдевање у складу са законом.

Мониторинг воде за пиће се врши континуирано у оквиру јавних система за водоснабдевање градова и општинских насеља чија се покривеност, редовно одржаваним и контролисаним системима, креће од 70.4% у јужним и источним деловима централне Србије до 95% покривености становништва у Војводини. Постоји потреба за побољшањем и модернизацијом лабораторијске опреме у Институту за јавно здравље Србије и мрежи регионалних и локалних института и завода.

Постојећи институционални оквир који би требао да осигура спровођење захтева наведене Директиве нема довољан број обучених државних службеника у свим релевантним институцијама и нема потребну опрему.

Тренутно се редовно прати око 155 идентификованих јавних система за водоснабдевање у општинским насељима градских средина.

Правна група Сектора за стамбену и архитектонску политику, енергетску ефикасност и комуналне делатности је надлежна за прикупљање упитника од ЈЛС међу којима је и обједињени упитник за комуналну делатност снабдевање водом за пиће и одвођење отпадних вода. Такође, достављају се и подаци о вршиоцима комуналних делатности а самим тим и подаци о вршиоцима комуналних делатности водоснабдевања.

Идентификовање свих водних ресурса који се користе или ће се користити за људску потрошњу се налази у почетној фази. Јавна водопривредна предузећа, уз учешће локалних власти и предузећа за водоснабдевање, одговорна су за ову активност.

Мониторинг здравствене исправности воде за пиће треба проширити на све јавне водоводне системе који према регулативи подлежу редовној контроли здравствене исправности воде за пиће, али због нерешених питања власништва и других разлога и недостатака нису до сада били покривени мониторингом, а односе се тзв. мале водоводне системе у сеоским срединама. Министарство здравља и заводи за јавно

здравље, уз учешће локалних власти и предузећа за водоснабдевање, одговорни су за ову делатност.

4.2 Планови за потпуно усклађивање

4.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Директива ће бити у потпуности пренесена до 2020. године усвајањем следећих правних аката:

- Закона о води за људску употребу (октобар, 2020. године);
- Правилника о здравственој исправности воде за пиће (крајем 2020. године).

Нацрт закона о води за људску употребу и Правилник о хигијенској исправности воде за пиће израђени су преношењем Директиве 98/83/ЕЗ. Измене из Директиве 2015/1787/ЕУ којима се мењају и допуњују Прилози II и III Директиве Савета 98/83/ЕЗ су такође обухваћене.

4.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Потребно је ојачати капацитете здравствених установа које врше мониторинг и оцену здравствене исправности воде за пиће.

Потребно је даље развијати инспекцијске службе Министарства здравља у смислу кадровских и материјалних питања.

4.2.3 Планиране мере и прелазни периоди

Следећи оперативни циљеви за снабдевање водом за пиће у планираном периоду треба да укључују следеће у смислу потпуног спровођења: повећање покривености становништва системима јавног водоснабдевања, побољшање јавних система за водоснабдевање у смислу обезбеђивања стабилног водоснабдевања и здравствено исправне воде за пиће, смањење ризика од поремећаја у водоснабдевању у екстремним или ванредним ситуацијама, обезбеђивање делотворног коришћења воде смањењем губитака и повећањем процента водних накнада, заштита извора воде који се користе или су намењени за људску потрошњу у будућности, спровођење истраживања у сврху ефикасног спровођења.

Постоји, такође и потреба за јачањем институционалних капацитета на државном и локалном нивоу, идентификацијом заинтересованих страна и њиховим импликацијама у процесу спровођења, а посебно за увођење и спровођење Плана за обезбеђивање здравствено исправне воде за пиће (енгл. Water Safety Plans - WSPs) у управљању водоводним системима заснованим на процени и контроли ризика, као и јачањем капацитета лабораторија које учествују у програму мониторинга здравствене исправности воде за пиће према важећој регулативи.

У Специфичном плану имплементације за Директиву 98/83/ЕЗ године о квалитету воде намењене за људску употребу (Прилог 9) прописан је детаљан план спровођења и временски оквир за потпуно спровођење.

4.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Републици Србији је потребан прелазни период за спровођење Директиве. На основу поређења извора финансирања и инвестиционих потреба наведених у Специфичном плану спровођења директиве, као и анализе приступачности, потребан прелазни период за спровођење Директиве о квалитету воде намењене људској употреби у Републици Србији је до краја 2044. године. Детаљно образложење за транзициони период и индикације потребних изузећа је доступна у Специфичном Плану имплементације за ову директиву.

Директива 2006/7/ЕЗ Европског парламента и Савета од 15. фебруара 2006. године о управљању квалитетом воде за купање којом се ставља ван снаге Директива 76/160/ЕЕЗ и Имплементациона Одлука Комисије од 27. маја 2011. године о утврђивању симбола за информисање јавности о класификацији воде за купање и било којој забрани купања или савету да се не купа

4.1 Тренутна ситуација

4.1.1 Законодавни оквир

Директива је у раној фази преношења. Закон о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12 и 101/16) прописује обавезу локалних власти да одреде место и начин коришћења воде за купање, након што добију мишљење јавног водопривредног предузећа. Квалитет вода које се могу користити за купање имплицитно је прописан:

1. Правилником о класификацији вода („Службени гласник СРС”, Број 5/68) - површинске воде су класификоване у 4 класе на основу 11 показатеља (параметара) укључујући само један микробиолошки параметар: „највероватнији број колиформних клица у 100 ml воде.” У складу са ограничењима њихових вредности, воде које спадају у класу I и II могу се користити за купање.
2. Уредбом о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС”, Број 50/12) - површинске воде које се могу користити за купање спадају у класу I, II и III. У смислу праћења квалитета воде за купање, уредба прописује да се прате микробиолошки параметри „колиформне бактерије фекалног порекла”, „укупан број колиформних бактерија”, „интестиналне ентерококе” и „аеробни хетеротрофи (Кохлова метода).”

4.1.2 Институционални оквир

Министарство здравља и Покрајински секретаријат за здравство (у вези са санитарним надзором воде за купање у Аутономној Покрајини Војводини) су одговорне институције за квалитет воде за купање на локацији воде за купање.

Друге значајне институције у вези са водом за купање:

- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Републичка дирекција за воде, у вези са водним режимом, коришћењем воде, заштитом воде и заштитом од штетног утицаја воде;
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, на основу података које прикупе јединице локалне самоуправе, израђује извештај о обављању комуналних делатности који се усваја на Влади и објављује на сајту министарства како би подаци били јавно доступни физичким и правним лицима;
- Локалне самоуправе у вези са планирањем, развојем и одржавањем локације воде за купање на њиховој територији;
- Агенција за заштиту животне средине - планирање развоја и надзорна инспекција функционисања националне мреже за праћење квалитета површинских и подземних вода, узорковање и анализа воде, извештавање, процена квалитета површинских и подземних вода у складу са домаћим и међународним прописима и припрема периодичних и годишњих извештаја;
- Институт за јавно здравље Србије „Др. Милан Јовановић Батут” - координира три регионална и 21 локална завода за јавно здравље у вези са праћењем и контролом квалитета воде за купање на локацији воде за купање и извештавањем о резултатима јавности и свим релевантним институцијама у складу са националним прописима;
- Стална конференција градова и општина - заступање интереса, пружање висококвалитетних услуга и подршке развоју и унапређењу локалне управе кроз чланство, у складу са стандардима ЕУ.

4.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Одговорности за Директиву о води за купање нису јасно дефинисане и подељене између институција. Постојећи капацитети су посебно неодговарајући у следећем:

1. Контрола и спровођење;
2. Мониторинг и ИТ опрема или обука;
3. Идентификација и регистрација јавних купалишта управљању и одржавање локација за купање на нивоу локалне управе;
4. Извештавање о квалитету вода за купање;
5. Финансијска средства потребна за спровођење Директиве о води за купање.

Мониторинг воде за купање се тренутно изводи на 73 локације за купање, али само су неке од њих формално признате као локације за купање и прописно регистроване/одобрене. Међутим, постоје позитивни случајеви, на пример, вода за купање на Ади Циганлији - Савско језеро је обухваћена добровољним програмом „Плава заставица” и ова плажа испуњава захтеве Директиве о води за купање већ 5 година.

4.2 Планови за потпуно усклађивање

4.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Директива ће бити у потпуности пренесена до краја 2020. године усвајањем следећих правних аката:

- Закона о водама (крајем 2020. године);

- Правилника о квалитету воде за купање (крајем 2020. године).

4.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Постоји потреба за јачањем институционалних капацитета на локалном нивоу и јачањем техничких капацитета за мониторинг квалитета воде на јавним купалиштима, укључујући развој ИТ подршке (хардвер и софтвер) и подизање капацитета лабораторија које учествују у званичном програму мониторинга квалитета воде за купање.

4.2.3 Планиране мере и прелазни периоди

Приоритетне мере спровођења укључују одређивање граница вода за купање у односу на друге површинске воде и регистрацију локација воде за купање. Потпуно спровођење планирана је до 2024. године, тј. у периоду од четири године након усвајања Правилника о квалитету воде за купање.

Директива 2007/60/ЕЗ Европског парламента и Савета од 23. октобра 2007. године о процени и управљању ризицима од поплава - - Директива о поплавама

4.1 Тренутна ситуација

4.1.1 Законодавни оквир

- Директива се у великој мери преноси у национално законодавство кроз:
- Закон о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12 и 101/16);
- Одлуку о утврђивању пописа вода првог реда („Службени гласник РС”, Број 83/10);
- Правилник о утврђивању методологије за израду прелиминарне процене ризика од поплава („Службени гласник РС”, Број 1/12);
- Правилник о утврђивању методологије за израду карте угрожености и карте ризика од поплава („Службени гласник РС”, Број 13/17);
- Уредбу о одређивању граница водних подручја, („Службени гласник РС”, Број 75/10);
- Правилник о одређивању граница подсливова („Службени гласник РС”, Број 54/11);
- Правилник о одређивању водних јединица и њихових граница („Службени гласник РС”, Број 8/18).

4.1.2 Институционални оквир

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Републичка дирекција за воде, је главна институција која је одговорна за преношење захтева Директиве.

Поред Републичке дирекције за воде, остале главне институције које су одговорне и укључене у спровођење су: Министарство унутрашњих послова - Сектор за ванредне ситуације, Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Републички Хидрометеоролошки завод, јавна водопривредна предузећа („Србијаводе” и „Воде Војводине”) и локалне власти.

4.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Стратегија управљања водама на територији Републике Србије до 2034. године („Службени гласник РС”, Број 3/17) даје опште смернице за активности у овом сектору.

Спровођење Директиве о поплавама је у унапредовалој фази. Први циклус Прелиминарне процене ризика од поплава (ППРП) завршен је 2012. године. Циљ и резултат ППРП је одређивање и идентификација подручја са потенцијалним и значајним ризиком од поплава (ППЗРП) који утиче на здравље људи, животну средину, културно наслеђе и економију. На основу значајних поплава у прошлости и могућих будућих поплава дефинисано је 99 ППЗРП, само за речне поплаве, које су доступне на www.rdvode.gov.rs. Ова ППЗРП не обухватају плувијалне поплаве, као ни утицај климатске промене.

Укупно 27 од 99 ППЗРП су мапирана користећи различите методологије подржане разним пројектима помоћи.

Што се тиче 99 области дефинисаних као ППЗРП, потребно је детаљније испитати највећи ризик од поплава, посебно након поплава које су се догодиле у периоду 2014 - 2015.

Преглед и, ако је потребно, ревизија ППРП ће се обавити у шестогодишњем циклусу, у складу са захтевима Директиве.

4.2 Планови за потпуно усклађивање

4.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Директива ће у потпуности бити пренесена 2020. године усвајањем новог Закона о водама.

4.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Републичка дирекција за воде је главни одговорни орган за спровођење захтева Директиве о поплавама. Спровођење захтева блиску сарадњу и координацију активности са јавним водопривредним предузећима.

Познато је да институције немају довољне људске и техничке капацитете и да их је потребно ојачати.

4.2.3 Планиране мере и прелазни периоди

Започете су активности на припреми нацрта Плана управљања ризиком од поплава за територију Републике Србије. Припремљени су елементи за први Нацрт Плана управљања ризиком од поплава за територију Републике Србије. Планира се да ће План управљања ризиком од поплава бити готов до краја 2021. године.

У првом циклусу, за водне области се до краја 2021. године такође планира завршетак израде нацрта планова управљања ризиком од поплава на основу доступних карти.

Карте ризика од поплава и опасности од поплава за преостала ППЗРП ће бити израђене уз подршку ИПА 2014 и других пројеката. Планирано је да карте буду завршене до почетка 2020. године.

Република Србија планира да испоштује рок за земље чланице ЕУ за други циклус и да заврши карте (производи који недостају, или ажурирање и ревизија постојећих карти) за све ППЗРП до 2021 године.

Директива 2008/56/ЕЗ Европског парламента и Савета од 17. јуна 2008. године о успостављању оквира за деловање заједнице у области поморске политике животне средине (Оквирна директива о морској стратегији)

4.1 Тренутна ситуација

4.1.1 Законодавни оквир

Правни оквир за преношење и спровођење Оквирне директиве о морској стратегији је Закон о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12 и 101/16) којим се дефинише надлежни орган према члану 7. и Закон о ратификацији Конвенције о сарадњи за заштиту и одрживо коришћење реке Дунав („Службени лист СРЈ -Међународни уговори”, Број 2/003) који обезбеђује основу за регионалну сарадњу у складу са чланом 6. став 2).

Међународна комисија за заштиту реке Дунав (*ICPDR*) усвојила је 2012. године резолуцију у којој се наводи „спремност *ICPDR* да служи као платформа за олакшавање сарадње са континенталним земљама које се захтевају чл. 6. став 2. Оквирне директиве о морској стратегији и да допринесе блиској координацији спровођења Оквирне директиве о водама у сливу Дунава и Оквирне директиве о морској стратегији у црноморском региону.”

4.1.2 Институционални оквир

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Републичка дирекција за воде је надлежни орган за преношење. Република Србија, као континентална земља, искључена је из обавезе издавања дозвола, надзора, контроле и извршења и извештавања у оквиру Оквирне директиве о морској стратегији.

4.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Република Србија обезбеђује све потребне податке за припрему и иновацију Плана управљања водама за слив реке Дунав кроз активности *ICPDR*.

Тренутно се ради на изради Плана управљања речним сливом за територију Републике Србије за период 2021-2027 који ће обухватити процену хранљивих материја и таложена фосфора, као и друге изворе загађења који могу имати утицаја на Црно море. Овај Плана управљања речним сливом ће такође садржати мере за смањење нивоа негативног утицаја.

4.2 Планови за потпуно усклађивање

4.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Очекује се да ће потпуно преношење бити постигнуто након усвајања новог Закона о водама (планирано за крај 2020. године) који ће ојачати мере регионалне сарадње.

4.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Постојећи капацитети су неодговарајући и потребно је подржати активности које произилазе из обавеза из чл. 6. и 7. Директиве (сарадња и колаборација).

Предвиђено је да Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Републичка дирекција за воде, служи као тело за сарадњу међу међународним телима, као што се захтева Директивом.

4.2.3 Планиране мере и прелазни периоди

Након преношења, спровођење се може сматрати завршеним, с обзиром на чињеницу да ће Република Србија бити спремна да спроведе захтеве из чл. 6. и 7.

5. ЗАШТИТА ПРИРОДЕ

Директива о стаништима: (92/43/ЕЕЗ, измењена Директивом 97/62/ЕЗ, 2006/105/ЕЗ и Уредбом (ЕЗ) 1882/2003)

5.1 Тренутна ситуација

5.1.1 Законодавни оквир

Директива о стаништима је скоро у потпуности пренета у национално законодавство, осим члана 8, који се односи на финансирање, и чланова који се односе на извештавање. Ипак, систем финансирања је предвиђен за мере заштите у вези са посебним подручјима очувања која су дефинисана у Уредби о еколошкој мрежи („Службени гласник РС”, број 102/10). У најважније правне акте којима се преносе захтеви Директиве спадају:

- Закон о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10, 14/16 и 95/18 - други закон);
- Уредба о еколошкој мрежи („Службени гласник РС”, Број 102/10);
- Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака животиња и гљива („Службени гласник РС”, бр. 5/10, 47/11, 32/16 и 98/16);
- Правилник о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима и о мерама заштите за њихово очување („Службени гласник РС”, 35/10);
- Правилник о компензацијским мерама („Службени гласник РС”, Број 20/10);
- Правилник о специјалним техничко-технолошким решењима која омогућавају несметану и сигурну комуникацију дивљих животиња („Службени гласник РС”, Број 72/10);

- Правилник о условима држања, начину обележавања и евидентирања дивљих животиња у заточеништву („Службени гласник РС”, Број 86/11);
- Закон о дивљачи и ловству („Службени гласник РС”, Број 18/10) и релевантни подзаконски акти;
- Правилник о проглашавању ловостајем заштићених врста дивљачи („Службени гласник РС”, бр. 9/12, 97/13, 55/15, 67/15 и 75/16);
- Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС”, бр.128/14 и 95/18 – др. закон).
- Наредба о мерама за очување и заштиту рибљег фонда („Службени гласник РС”, бр. 56/15 и 94/18);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, број 135/04, 36/09);
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10);
- Правилник о прекограничном промету и трговини заштићеним врстама („Службени гласник РС”, бр. 99/09 и 6/14).

5.1.2 Институционални оквир

Институционални систем за спровођење Директиве о стаништима је успостављен Законом о заштити природе и укључује:

- Надлежни орган за преношење у национално право и спровођење - Министарство заштите животне средине;
- Остале институције одговорне за спровођење - Завод за заштиту природе Србије, Агенција за заштиту животне средине, Републички геодетски завод, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, Покрајински завод за заштиту природе, управљачи заштићених подручја и др;
- Издавање дозвола - Министарство заштите животне средине, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине;
- Успостављање заштићених подручја, инспекцијских прегледа, поступака СПУЖС и ПУЖС на локалном нивоу - локалне заједнице;
- Мониторинг - Агенција за заштиту животне средине, Завод за заштиту природе Србије, Покрајински завод за заштиту природе, у сарадњи са научним организацијама и НВО;
- Инспекцијски преглед и извршење - Министарство заштите животне средине, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине и локалне самоуправе у сарадњи са релевантним секторским инспекцијама, управљачи заштићених подручја;
- Извештавање - Агенција за заштиту животне средине Републике Србије у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије и Покрајинским заводом за заштиту природе.

5.1.3 Мере спровођења и изазови

Тренутно подручје под заштитом, то јест, заштићена подручја, обухватају око 662.402 ha или 7,61% површине Србије, укључујући пет националних паркова, 18 паркова природе, 20 предела изузетних одлика, 68 резервата природе, 38 културних и историјских подручја и 310 споменика природе.

У складу са Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС”, број 102/10), успостављена еколошка мрежа укључује 101 међународно и национално еколошки значајних подручја и обухвата 20,93% територије Републике Србије, укључујући и нека потенцијална Натура 2000 подручја за птице и станишта.

У складу са Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака животиња и гљива, под заштитом је 2.633 врста.

Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених дивљих врста биљака животиња и гљива стављене су под заштиту све врсте из Прилога IV, али не у режим строго заштићених врста. Резерве у оквиру Бернске конвенције су одобрене за врсте које могу да се користе у складу са условима за заштиту природе (нпр. *Canis lupus*, *Vipera ammodytes*, *Felix silvestris* и *Accipiter gentilis*).

Идентификована је и листа референтних врста које су заштићене у оквиру заштите станишта, али се очекује да ће измене Уредбе о еколошкој мрежи посебно дати опис подручја за њихово очување.

У току је спровођење одредби Директиве. Република Србија је напредовала у идентификовању територија према критеријумима ЕМЕРАЛД мреже (идентификовано је 61 подручје) и успоставила добру информациону основу за прикупљање додатних података и даљу анализу која је потребна за идентификацију подручја Натура 2000.

Обука за примену методологије ЕУ за прикупљање података за мрежу Натура 2000 обезбеђена је за представнике Завода за заштиту природе Србије, Покрајинског завода за заштиту природе и научних институција, кроз две стручне мисије ТАИЕХ, које су одржане у јулу 2017. године и фебруару 2018. године.

Критеријуми за референтну листу, приручник за тумачење за станишта из Прилога I и референтна листа за врсте из Прилога I и Прилога II су скоро готови, и биће завршени током 2021. године (ИПА 2016 Натура 2000).

Тренутно су у изради планови управљања за велике карниворе, за мрког медведа (*Ursus arctos*), вука (*Canis lupus*) и риса (*Lynx lynx*) према Директиви о стаништима и Бернској конвенцији.

5.2 Планови за потпуно усклађивање

5.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуно преношење, изузев у смислу обавеза финансирања и извештавања, је планирано за крај 2020. године усвајањем Уредбе о оцени прихватљивости који се примењује на целу еколошку мрежу, и измена закона о СПУЖС и ПУЖС које су тренутно у поступку. Нацрт је већ припремљен и биће усвојен у четвртм кварталу 2020. године. Уредба рописује поступак, садржај и рокове и утврђује преовладавајуће разлоге од јавног интереса и компензацијске мере, укључујући детаљније дефиниције поступка оцене прихватљивости у оквиру поступака СПУЖС и ПУЖС. Правилник о компензацијским мерама („Службени гласник РС”, број 20/10) биће стављен ван снаге усвајањем Уредбе о оцени прихватљивости.

ИПА 2016. пројекат „Стална подршка спровођењу Поглавља 27. у области заштите природе” (Натура 2000 II), који ће бити спроведен током периода 2019-2021, помоћи ће МЗЖС у процени правног оквира и завршетку хармонизације националног законодавства са директивама ЕУ у области заштите природе. Одредбе ЕУ Директиве о стаништима у вези са члановима који се односе на финансирање и извештавање (чл. 8, 17. и 23) биће укључене у нови Закон о заштити природе који је планиран за 2020. годину, као прелазне одредбе тог закона које ће ступити на снагу на датум приступања ЕУ.

5.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Будуће активности у вези са спровођењем Директиве о стаништима захтеваће побољшање институционалне инфраструктуре на свим нивоима, јачање административног капацитета, обучено стручно особље и експерте.

5.2.3 Планиране мере спровођења

Што се тиче успостављања еколошке мреже, укључујући Натура 2000, Завод за заштиту природе Србије ће наставити спровођење следећих националних пројеката кроз уговоре са научним и стручним организацијама, који се финансирају из буџета:

- Друга фаза пројекта „Успостављање еколошке мреже у Републици Србији, идентификација и мапирање типова станишта у Србији - прикупљање и евалуација постојећих података, истраживање, успостављање ГИС” (2015-2020);
- Друга фаза пројекта Израда Црвене књиге биљака, животиња и гљива у Републици Србији (2015-2018);
- Прва фаза пројекта „Успостављање Натура 2000”.

ИПА 2016 пројекат Натура 2000 „Стална подршка спровођењу Поглавља 27. у области заштите природе” (Натура 2000 II) биће спроведен током периода 2019-2021, којим ће се олакшати постизање следећих резултата:

- У знатној мери је извршен процес одређивања за већину подручја посебне заштите за птице и подручја од значаја за Заједницу (најмање 80% подручја посебне заштите

- за птице и најмање 50% предложених подручја од значаја за заједницу), према Директиви о птицама и Директиви о стаништима, за мрежу Натура 2000 у Србији;
- Информациони систем, база података и ГИС за развој Натура 2000;
 - Хармонизација националног законодавства са директивама ЕУ у области заштите природе, ревидирана и завршена;
 - Јачање техничког и административног капацитета за спровођење законодавства у области заштите природе;
 - Спровођење кампање за подизање нивоа јавне свести о Натура 2000.

У процени стања спровођења и идентификације корака у одређивању подручја посебне заштите за очување станишта одређених врста птица и посебних подручја за очување станишта и врста од интереса за Заједницу у Србији, препоручено је да 2023. буде година завршетка мреже Натура 2000. Планирано је да спровођење ИПА 2016. пројекта „Стална подршка спровођењу Поглавља 27. у области заштите природе (Натура 2000 II)”, као и националног пројекта за развој еколошке мреже, омогући довршавање предлога за подручје Натура 2000 до 2020. године, укључујући већ идентификована подручја и нова подручја која се процењују у оквиру овог пројекта. Следећи пројекат финансиран од стране ИПА ће наставити рад на одређивању посебних подручја за очување станишта и врста од интереса за Заједницу и обезбедити све податке који недостају да се доврши листа посебних подручја за очување станишта и врста од интереса за Заједницу до 2023. године за довршавање мреже Натура 2000.

5.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Република Србија предлаже следећа техничка прилагођавања Директиви Савета 92/43/ЕЕЗ од 21. маја 1992. о очувању природних станишта и дивље фауне и флоре:

1. Одређивање границе између панонског и континенталног региона

Граница између панонског и континенталног региона у Србији треба да обухвата јужне границе општина Шид, Сремска Митровица, Рума, Пећинци, Сурчин, Нови Београд, Земун, Панчево, Ковин и Бела Црква, уз уже десне обалске зоне Саве и Дунава које припадају суседним општинама, као и шире зоне које укључују тренутно заштићена природна подручја. Општина Палилула је изузетак од овог општег приступа, пошто њен већи део, који се налази северно од Дунава, спада у панонски регион, док њен мањи, урбани део јужно од Дунава спада у континентални биогеографски регион.

2. Изузимање алпског региона у централном делу Србије

На основу процене индикатора, сматра се да алпски биогеографски регион није представљен у типичном облику на територији централног дела Србије. Регион западне Србије, где се налази источна граница Динарских Алпа, представља прелазно подручје, које више личи на континентални биогеографски регион према биогеографским особинама.

3. Географска ограничења у погледу популација следећих врста у Србији, које су наведене у Прилогу IV Директиве 92/43/ЕЕЗ, што укључује:

Балканску дивокозу (*Rupicapra rupicapra balcanica*), дивљу мачку (*Felis silvestris*), вука (*Canis lupus*).

4. Допуњавање Прилога II Директиве 92/43/ЕЕЗ врстама које припадају следећим групама:

Бескичмењаци - Панчићев скакавац (*Pyrgomorphella serbica*), зрикавац (*Zeuneriana amplipennis*), тентирија (*Tentyria frivaldszkii*), тиски цвет (*Palingenia longicauda*);

Биљке - **Campanula secundiflora* - (приоритетна врста), *Cephalaria pastricensis*, **Daphne talyana* - (приоритетна врста), **Nepeta rtanjensis* - (приоритетна врста), Панчићева оморика (**Picea omorika*) - (приоритетна врста).

5. Допуњавање Прилога IV Директиве 92/43/ЕЕЗ врстама које припадају следећим групама:

Бескичмењаци - Панчићев скакавац (*Pyrgomorphella serbica*), зрикавац (*Zeuneriana amplipennis*), тентирија (*Tentyria frivaldszkii*), тиски цвет (*Palingenia longicauda*);

Биљке - **Campanula secundiflora* - (приоритетна врста), *Cephalaria pastricensis*, **Daphne talyana* - (приоритетна врста), **Nepeta rtanjensis* - (приоритетна врста), Панчићева оморика (**Picea omorika*) - (приоритетна врста).

Водоземци - Подунавски велики мрмољак (*Triturus dobrogicus*);

Гмизавци - балканска шарка (*Vipera berus bosniensis*).

6. Допуњавање Прилога V Директиве 92/43/ЕЕЗ следећим врстама:

Балканска дивокоза (*Rupicapra rupicapra balcanica*), дивља мачка (*Felis silvestris*) - само балкански део популације у Србији, вук (*Canis lupus*) - само балкански део популације у Србији.

7. Допуњавање Прилога I Директиве 92/43/ЕЕЗ следећим типовима станишта:

62F0 Суви балкански степолики серпентинитски камењари (*Halacsyetalia sendtneri*);

8. Допуњавање Приручника за тумачење о типовима станишта у ЕУ, са тумачењем посебних особина релевантних типова станишта на територији Србије:

6170 Алпијске и субалпијске кречњачке травне заједнице;

91ВА Мезијске шуме јеле;

91V0 Дакијске шуме букве (*Symphyto-Fagion*);

91W0 Мезијске шуме букве;

9410 Ацидофилне планинске шуме смрче (*Vaccinio-Piceetea*).

Образложење захтева за измену граница биогеографских региона на територији Републике Србије дато је у Прилогу 13а.

Образложење захтева за измене Прилога I, II, IV и V Директиве о стаништима, допуне Приручника о интерпретацији ЕУ типова станишта у Прилогу 13б.

Директива 2009/147/ЕЗ Европског парламента и Савета од 30. новембра 2009. године о очувању дивљих птица: (кодификована верзија Директиве 79/406/ЕЕЗ и њених измена)

5.1 Тренутна ситуација

5.1.1 Законодавни оквир

Директива о птицама је скоро у потпуности пренета у национално право следећим прописима:

- Закон о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10, 14/16, 95/18-др.закон) и релевантни подзаконски акти;
- Закон о дивљачи и ловству („Службени гласник РС”, Број 18/10) и релевантни подзаконски акти;
- Уредба о еколошкој мрежи („Службени гласник РС”, Број 102/10);
- Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС”, бр. 5/10, 47/11, 32/16 и 98/16);
- Правилник о проглашавању ловостајем заштићених врста дивљачи („Службени гласник РС”, бр. 9/12, 97/13, 55/15, 67/15 и 75/16);
- Правилник о прекограничном промету и трговини заштићеним врстама („Службени гласник РС”, бр. 99/09 и 6/14);
- Посебне уредбе о заштити природних (заштићених) подручја;

Нису пренете само одредбе 1.1, 4.3, 6.3 и 7.3 Директиве ЕУ о птицама, које су у вези са чланством.

5.1.2 Институционални оквир

Институционална структура за спровођење Директиве о птицама је успостављена на националном, покрајинском и локалном нивоу. Органи задужени за спровођење Директиве о птицама су следећи:

- Надлежни орган - Министарство заштите животне средине;
- Преношење у национално право - Министарство заштите животне средине, Управа за шуме Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде;

- Спровођење - Министарство заштите животне средине, Управа за шуме Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Завод за заштиту природе Србије, Агенција за заштиту животне средине, Републички геодетски завод, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, Покрајински завод за заштиту природе, управљачи заштићених подручја, имаоци строго заштићених врста, јавна предузећа за газдовање шумама и водама и корисници ловишта, уз учешће организација цивилног друштва;
- Издавање дозвола - Министарство заштите животне средине;
- Мониторинг - Агенција за заштиту животне средине, Завод за заштиту природе Србије и Покрајински завод за заштиту природе, у сарадњи са научним организацијама;
- Инспекцијски преглед и извршење - Министарство заштите животне средине и Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, у сарадњи са релевантним секторским инспекцијама и Одељењем шумарске и ловне инспекције;
- Извештавање - Агенција за заштиту животне средине, у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије и Покрајинским заводом за заштиту природе.

5.1.3 Мере спровођења и изазови

Прелиминарна листа подручја посебне заштите за птице је разрађена на основу тренутно доступних података; 43 локалитета је изабрано (на основу пописа ИВА – критеријума Birdlife International) и успостављено као интегрисани део еколошке мреже.

Процес идентификације подручја посебне заштите за очување станишта одређених врста птица је у току (у складу са Директивом о птицама и критеријумима Birdlife international, ИВА и Рамсарске конвенције) и планирано је да буде завршен (и успостављен) до дана приступања Европској унији. Ови новопрепознати локалитети ће бити додати Еколошкој мрежи Србије како би се обезбедио неопходни режим заштите.

Постојећи подаци о статусу птица селица које су предмет лова се даље анализира како би се обезбедила научна основа за промене законодавства у вези са ловством.

5.2 Планови за потпуно усклађивање

5.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуна хармонизација ће бити постигнута пре датума приступања, када ће бити пренети захтеви у вези са чланством у ЕУ. ИПА 2016 пројекат „Стална подршка спровођењу Поглавља 27. у области заштите природе” (Натура 2000 II), који ће бити спроведен током периода 2019-2021, помоћи ће МЗЖС у процени правног оквира и завршетку хармонизације националног законодавства са директивама ЕУ у вези са заштитом природе. Одредбе ЕУ Директиве о птицама које су у вези са чланством биће укључене у нови Закон о заштити природе, као прелазне одредбе тог закона које ће ступити на снагу на датум приступања ЕУ.

5.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

За спровођење је потребно јачање институција.

Прелиминарна листа подручја посебне заштите за очување станишта одређених врста птица (на основу пописа ИВА – критеријума Birdlife International) је обухваћена еколошком мрежом и мониторингом у оквиру надлежности управљача заштићених подручја/еколошке мреже и Завода за заштиту природе Србије и Покрајинског завода за заштиту природе, који су такође одговорни за мониторинг врста изван тих подручја. У току је рад на новом Закону о дивљачи и ловству, који ће садржавати нове одредбе о мониторингу птица селица које су предмет лова и извршавању законодавства.

5.2.3 Планиране мере спровођења

Први приоритет за обезбеђивање спровођења ове директиве је додатни приступ тренутном систему и, ако се препозна потреба за новим локалитетима, успостављање додатних заштићених подручја. Према планираним резултатима ИПА 2016 пројекта „Стална подршка спровођењу Поглавља 27. у области заштите природе” (Натура 2000 II), процес идентификације подручја посебне заштите за птице ће бити завршен (најмање 80%) до 2020. године. Следећи ИПА пројекат ће наставити рад на идентификацији потенцијалних предложених подручја посебне заштите птице и обезбедити све податке који недостају да се доврши листа предложених подручја посебне заштите за птице до 2023. године. Република Србија ће предузети мере за јачање надзора пренетих захтева у вези са ограничењем лова путем повећања броја ловочувара и инспектора, тако што ће обезбедити додатне активности у вези са обуком.

Република Србија ће наставити систематско спровођење посебних мера (на пример, систем станица за храњење птица грабљивица, постављање кутија за гнежђење за птице које се гнезде у рупама (мале сове (*Glaucidium passerinum*), дугорепе сове (*Strix uralensis*), гаћасте кукумавке (*Aegolius funereus*) и модровране (*Coracias garrulus*), сиве ветрушке (*Falco vespertinus*), постављање вештачких платформи за гнезда за беле роде (*Ciconia ciconia*) на електричним стубовима ниског напона, постављање вештачких гнезда за степског сокола (*Falco cherrug*) на електричне стубове високог напона; спровођење кампања против тровања и против незаконитог лова, заштита гнезда и обележавање зона заштите гнездилишта за крупне врсте које се гнезде у шуми (орао белорепан (*Haliaeetus albicilla*), црна рода (*Ciconia nigra*), орао кликташ (*Aquila pomarina*), црна луња (*Milvus migrans*) и друге), обезбеђивање остављања и заштита од зимског и пролећног паљења старе трске приликом сече трске на местима гнежђења и очувања локалитета колонијалног гнежђења следећих врста: мали вранац (*Phalacrocorax rugosus*), гак (*Nycticorax nycticorax*), жута чапља (*Ardeola ralloides*), мала бела чапља (*Egretta garzetta*), велика бела чапља (*Egretta alba*, *Ardea alba*), мрка чапља (*Ardea purpurea*), ражањ (*Plegadis falcinellus*), и кашичар (*Platalea leucorodia*), као и врста које се гнезде појединачно: водени бик (*Botaurus stellaris*), чапљица (*Ixobrychus minutus*),

модровољка (*Luscinia svecica*), црнобрки трстењак (*Acrocephalus melanopogon*), и еја мочварица (*Circus aeruginosus*); примена посебних мера заштите орла крсташа (*Aquila heliaca*): свакодневни надзор територија гнежђења у периоду гнежђења, обележавање места гнежђења ознакама забране уништавања; примена посебних мера заштите велике дропље (*Otis tarda*): одржавање заштитне оgrade, управљање популацијама предаторских врста птица и сисара унутар заштитне оgrade и у њеној околини, обрада земљишта унутар заштитне оgrade на начин који је повољан за велику дропљу; постављање и одржавање у стању повољном за гнежђење платформи и вештачких острва за гнежђење обичне чигре (*Sterna hirundo*), мале чигре (*Sterna albifrons*), црноглавог галеба (*Larus melanocephalus*), властелице (*Himantopus himantopus*) и сабљарке (*Recurvirostra avosetta*); ограничавање пољопривредних радова у околини места гнежђења ћурликовца (*Burchinus oedicnemus*), обезбеђивање остављања дубећих и мртвих стабала у шумским стаништима која су места исхране: сиве жуне (*Picus canus*), црне жуне (*Dryocopus martius*), средњег детлића (*Dendrocopos medius*), планинског детлића (*Dendrocopos leucotos*), тропрстог детлића (*Picoides tridactylus*); постављање кућица за гнежђење у шумским стаништима за беловрату мухарицу (*Ficedula albicolis*), очување и подизање ветрозаштитних појасева, дрвореда, појединачних стабала ван шумских подручја: сиви сврачак (*Lanius minor*), пупавац (*Upupa epops*), модроврана (*Coracias garrulus*) у циљу очувања тих врста у складу са Прилогом 1, и за птице селице које се редовно појављују на територији Србије.

Осим тога, биће успостављен информациони систем за извештавање према Европској комисији.

5.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Република Србија предлаже следећа техничка прилагођавања Директиви 2009/147/ЕЕЗ Европског парламента и Савета од 30. новембра 1992. о очувању дивљих птица:

1. Допуњавање Прилога I А Директиве 2009/147/ЕЗ Европског парламента и Савета од 30. новембра 2009. године о очувању дивљих птица, додавањем подврсте планинске ушате шеве *Eremophila alpestris balcanica*;
2. Врсте из Прилога II А Директиве 2009/147/ЕЗ Европског парламента и Савета од 30. новембра 2009. године о очувању дивљих птица чији лов је забрањен на територији Републике Србије: *Anser anser*, *Anas strepera*, *Anas acuta*, *Anas clypeata*, *Alectoris graeca*, *Aythya fuligula*, *Lymnocryptus minimus*, *Gallinago gallinago*;
3. Допуњавање Прилога II А Директиве 2009/147/ЕЗ Европског парламента и Савета од 30. новембра 2009. године о очувању дивљих птица следећим врстама чији је лов дозвољен на територији Републике Србије: *Anser albifrons*, *Gallinula chloropus*, *Streptopelia decaocto*, *Garrulus glandarius*, *Pica pica*, *Corvus corone (cornix)*.

Уредба Савета (ЕЗ) број 338/97 о заштити врста дивље фауне и флоре регулисањем њихове трговине (CITES) и одговарајућих уредби о измени и спроведбених уредби

5.1 Тренутна ситуација

5.1.1 Законодавни оквир

Република Србија је ратификовала *CITES* конвенцију 2001. године и постепено је усвајала национално законодавство у складу са њеним основним одредбама, омогућавајући спровођење главних одредби Конвенције. Измене Закона о заштити природе и Закона о заштити животне средине из 2016. године су омогућиле спровођење *CITES* конвенције и прописа ЕУ о трговини дивљим врстама (*EU WTR*). Најважније одредбе које дефинишу правила за прекогранични промет и трговину, као и санкције у вези са њима, прописане су у Закону о заштити природе, док подзаконски акти (Правилник о прекограничном промету и трговини заштићеним врстама) много детаљније уређују то питање. Национално законодавство је скоро у потпуности усаглашено са *EU WTR*, али пошто су измене *EU WTR* честе, релевантни подзаконски акт мора да буде правовремено ревидиран како би садржао те промене.

5.1.2 Институционални оквир

Структура за спровођење ових прописа постоји на националном и покрајинском нивоу. Надлежни органи за спровођење ових прописа су:

- Министарство заштите животне средине (Група за спровођење *CITES* Конвенције) - орган надлежан за све задатке управног органа *CITES*, што, поред издавања дозвола, укључује израду нацрта законодавства, изградњу капацитета, извештавање и координацију са другим службама за спровођење законодавства које уређује трговину дивљим врстама;
- Инспекција за заштиту животне средине МЗЖС - орган за контролисање и мониторинг законитости поседовања, узгоја и домаће трговине заштићеним врстама, као и пружање подршке другим службама за контролу границе и мониторинг током контроле прекограничног промета, по потреби. На покрајинском нивоу, Инспекција за заштиту животне средине има надлежност за контролисање поседовања, узгоја и домаће трговине;
- Управа царина - орган за контролу прекограничног промета робе и трговине;
- Министарство унутрашњих послова - Управа граничне полиције надлежна за обављање граничних провера лица и возила;
- Министарство унутрашњих послова - орган за предузимање одређених радњи по налогу тужилаштва, а према радњама које представљају кривична дела према Кривичном законнику, које у овом тренутку укључују: незаконит прекогранични промет и трговину, кријумчарење, лов и убијање заштићених врста; Завод за заштиту природе Србије и Покрајински завод за заштиту природе су две главне овлашћене научне и стручне организације одређене у Правилнику о одређивању научних и

стручних организација за обављање стручних послова, као и о начину прибављања и достављања стручног мишљења („Службени гласник РС”, Број 73/18 од 29. септембра 2018. године), које обављају све задатке националног научног органа за *CITES*, наиме: 1) утврђивање да ли увоз, извоз, поновни извоз или унос из мора угрожава опстанак строго заштићених, заштићених и других дивљих врста; 2) поступање са запленим и одузетим примерцима дивљих врста; 3) услове за држање живих примерака дивљих врста у заточеништву; 4) утврђивање да ли су примерци узгојени у заточеништву или вештачки размножени; 5) обележавање примерака дивљих врста; 6) утврђивање порекла примерака дивљих врста; 7) пружање стручне помоћи министарству и другим надлежним органима при таксономском одређивању дивљих врста; 8) израду предлога мера у циљу сузбијања незаконитог прекограничног промета и трговине дивљим врстама; и 9) друге стручне послове везане за спровођење потврђених међународних уговора, као што је то утврђено у члану 28. Закона о заштити животне средине. У складу са чланом 103. Закона о заштити природе, активности заштите природе и заштите природних добара које се делимично или у потпуности налазе на територији АП Војводине обавља Покрајински завод за заштиту природе. Стога, кад је у питању надлежност два главна научна органа у погледу врста које су наведене у *CITES* конвенцији и других заштићених врста, ако се пријава тиче примерка или подносиоца пријаве из АП Војводине, надлежни научни орган је Покрајински завод за заштиту природе, а за све остале пријаве је то Завод за заштиту природе Србије. То су једина два научна органа која учествују у процесу одобравања или одбацивања пријава за увоз/извоз/поновни извоз и комерцијалне активности које укључују врсте наведене у *CITES* конвенцији и друге дивље врсте (при чему се пријаве одређују на основу територијалне административне надлежности). Других осам научних органа који су такође одређени у поменутом правилнику спроводе горе наведене активности, то јест, оне и тачки, 2), 5), 6), 7), 8) и 9) у складу са захтевима Министарства, својим професионалним капацитетима и таксонима који су предмет њиховог рада.

5.1.3 Мере спровођења и изазови

У току је спровођење одредби Прописа ЕУ о трговини дивљим врстама. Што се тиче декларисаних пошиљки, царински органи имају основни систем упозоравања на основу тарифних кодова који показују да увоз или извоз пошиљке захтева посебно одобрење, рецимо *CITES* дозволу или сертификат, или неки други релевантни документ. Међутим, иако је основна обука о *CITES* конвенцији и контроли дивљих врста обављена и периодично се понавља, царински службеници немају детаљно знање, које је често неопходно за ефективну контролу пошиљки по питању прописа о дивљим врстама. Царински службеници често консултују Управни орган за *CITES* (Групу за спровођење *CITES* конвенције) како би добили професионалну помоћ и логистичку подршку потребну за обављање контроле. Из истог разлога, приликом спречавања покушаја незаконите трговине дивљим врстама на граници, царина и гранична полиција често тесно сарађују са Групом за спровођење *CITES* конвенције и инспекторима за заштиту

животне средине, чиме се обезбеђује стална доступност особља МЗЖС у ову сврху. Пружање правовремене професионалне помоћи царинским службеницима представља изазов, с обзиром да су и људски и материјални ресурси МЗЖС често недовољни за тај задатак.

Хитно је потребно развити неопходну инфраструктуру за исправно збрињавање заплених дивљих врста, с обзиром да надлежни органи тренутно имају велике тешкоће да ефективно примењују закон због општег недостатка опција за смештај које су доступне за одузете дивље врсте на националном нивоу. Тренутно постоји недостатак капацитета по питању инфраструктуре, као и људских и финансијских ресурса, у вези са одговарајућим смештајем одузетих или заплених примерака дивљих животиња.

5.2 Планови за потпуно усклађивање

5.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Планирано је да се потпуна усаглашеност постигне 2020. године усвајањем посебног Закона о прекограничном промету и трговини заштићеним врстама.

Периодичне измене Анекса *CITES* конвенције и одредби *EU WTR* морају да се пренесу у национална подзаконска акта путем правовремених измена, по потреби.

5.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Неопходна су широка и дугорочна побољшања институционалних капацитета свих укључених органа у смислу повећања људских и материјалних ресурса за спровођење законодавства у вези са трговином дивљим врстама. Што се тиче неопходних административних капацитета за спровођење *CITES* конвенције и *EU WTR*, кључно је повећање броја запослених у Управном органу за *CITES* и релевантним извршним телима.

5.2.3 Планиране мере спровођења

Ефикасност надлежних извршних органа треба побољшати у сврху обављања контроле трговине дивљим врстама, мењањем законодавства и специјализованом обуком. Директно учешће полиције у истрази и спречавању кривичних дела против животне средине неопходно је за ефикасно спровођење *CITES* конвенције и *EU WTR*. Једино могуће решење је успостављање специјализоване полиције за кривична дела против животне средине.

Уредба 511/2014 о мерама усклађивања за кориснике Протокола из Нагоје о приступу генетичким ресурсима и праведној и једнакојрасподели користи које проистичу из њиховог коришћења у Унији (Нагоја протокол) и Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ)

2015/1866 у погледу регистра збирки, праћења усклађености корисника и најбољих пракси

5.1 Тренутна ситуација

5.1.1 Законодавни оквир

Национално законодавство није усклађено са одредбама Уредбе 511/2014 и Сprovedбене уредбе Комисије (ЕУ) 2015/1866. Република Србија је 9. септембра 2011. године потписала Нагоја протокол, а ратификовала га 25. септембра 2018. године.

5.1.2 Институционални оквир

Водећа одговорна институција за спровођење Уредбе је Министарство заштите животне средине. Остале одговорне институције су:

- Дирекција за националне референтне лабораторије - Банка биљних гена (успостављена у складу са чланом 41. Закона о безбедности хране), која је одговорна институција за спровођење комплементарног Међународног уговора о биљним генетичким ресурсима за храну и пољопривреду;
- Агенција за заштиту животне средине - задужена за прикупљање података о животној средини, њихову обраду и израду извештаја, развој поступака за обраду и евалуацију података о животној средини, чување података о најбољим доступним техникама и праксама и њиховој примени, и извештавање према Европској агенцији за животну средину и Европској комисији;
- Завод за заштиту природе Србије и Покрајински завод за заштиту природе – као научни органи одговорни за издавање научних мишљења и мониторинг.

5.1.3 Мере спровођења и изазови

Спровођење захтева се углавном врши кроз процес консултација и подизања свести о значају генетичких ресурса и традиционалног знања о генетичким ресурсима.

5.2 Планови за потпуно усклађивање

5.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Усклађивање националног законодавства ће бити обезбеђено новим Законом о заштити природе чије се усвајање очекује 2020. године и повезаним подзаконским актом 2021. године. Овај закон ће увести нове одредбе у вези са одређивањем надлежних органа (члан 6. Уредбе 511/2014), успостављањем тачака провере усклађености за све примаоце финансијских средстава за истраживање које укључује коришћење генетичких ресурса и традиционално знање о генетичким ресурсима (члан 7.1 Уредбе 511/2014) и одвраћајућих казни за кршење закона (чл. 11.1 и 11.2 Уредбе 511/2014).

Мониторинг провере усклађености корисника ће обављати министарство задужено за заштиту животне средине.

Одредбе о регистру збирки (члан 5. Уредбе 511/2014) нису релевантне за Србију у овом тренутку и планира се да буду спроведене до датума приступања.

5.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Административна структура за овај пропис постоји, али су јој потребна даља прилагођавања.

5.2.3 Планиране мере спровођења

Потпуно спровођење је планирано до датума приступања.

Директива 99/22/ЕЗ о држању дивљих животиња у зоолошким вртovima

5.1 Тренутна ситуација

5.1.1 Законодавни оквир

Директива 99/22/ЕЗ о држању дивљих животиња у зоолошким вртovima је у потпуности пренета у Закон о изменама Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, Број 14/16).

5.1.2 Институционални оквир

Структура за спровођење захтева постоји на националном и покрајинском нивоу. Надлежни органи за спровођење су:

- МЗЖС - орган одговоран за добробит живих животиња у заточеништву и током транспорта;
- Инспекција за заштиту животне средине - орган одговоран за контролисање поседовања дивљих животиња у заточеништву, укључујући контролисање услова смештаја;
- Ветеринарска инспекција (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде) - орган одговоран за контролисање здравља и добробити животиња.

5.1.3 Мере спровођења и изазови

Спровођење Директиве је у току. У случају затварања зоолошког врта или неког његовог дела, привремени или стални смештај животиња представља проблем на националном нивоу, због недостатка инфраструктуре за смештај одузетих или конфискованих дивљих животиња. Контрола услова у свим постојећим зоолошким вртovima у земљи је у току.

5.2 Планови за потпуно усклађивање

5.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Правни основ за издавање дозвола зоолошким вртovima је пренет у Закон о заштити природе, док ће се потпуно спровођење Директиве о зоолошким вртovima обављати кроз одредбе подзаконских аката којима се регулишу зоолошки вртovi и чување дивљих животиња у заточеништву, чије усвајање се планира за крај 2020. годину.

5.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Институционални капацитети потребни за ефективно спровођење одредби Директиве захтевају побољшање у смислу броја запослених и додатних специјализованих обука за вршење контроле у зоолошким вртovima.

5.2.3 Планиране мере спровођења

Спровођење захтева Директиве ће се наставити редовним инспекцијским прегледима зоолошких вртова, прописивањем услова у дозволама које имају постојећи зоолошки вртovi са конкретним роковима за њихово испуњавање, изградњом капацитета надлежних органа за контролисање зоолошких вртова кроз активности обуке.

Потпуно спровођење ће захтевати изградњу адекватне инфраструктуре и обезбеђивање финансијских средстава за привремени или стални смештај и бригу о дивљим животињама које су склоњене из зоолошких вртова у случају њиховог затварања због непоштовања прописаних услова за држање дивљих животиња у зоолошким вртovima. Осим тога, надлежним телима одговорним за инспекцијске прегледе и контролу потребна је додатна специјализована обука за обављање инспекцијских прегледа зоолошких вртова.

Уредба број 3254/91/ЕЕЗ о забрани употребе замки

5.1 Тренутна ситуација

5.1.1 Законодавни оквир

Општа забрана коришћења замки (укључујући замке које хватају ноге животиња) постоји у одредбама Закона о заштити природе и Закона о ловству. Правни основ за контролисање увоза, извоза и поновног извоза крзна животињских врста које су наведене у Прилогу I и других добара наведених у Прилогу I ове уредбе постоји у Закону о заштити природе. Одредбе Правилника о прекограничном промету и трговини заштићеним врстама детаљније регулишу правила за увоз крзна и повезаних производа, и усклађене су са захтевима Уредбе.

5.1.2 Институционални оквир

Надлежни органи за спровођење ове уредбе су:

- Министарство финансија (Управа царина) - орган за контролу прекограничног кретање робе и трговине;
- Министарство унутрашњих послова - Управа граничне полиције надлежна за обављање граничних провера лица и возила;
- Инспекција за заштиту животне средине - орган за контролу одрживог коришћења и активности које угрожавају заштићене врсте;
- Одељење шумарске и ловне инспекције (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде) - орган за контролу активности лова;
- Министарство унутрашњих послова - орган за предузимање одређених радњи по налогу тужилаштва, а према *радњама* које представљају кривична дела према Кривичном законнику, које у овом тренутку укључују: незаконит прекогранични промет и трговину, кријумчарење, лов и убијање заштићених врста;

5.1.3 Мере спровођења и изазови

Контрола поштовања опште забране коришћења замки, на основу ове уредбе, већ је извршава путем активности надлежних извршних органа (инспекције у области животне средине и лова). Контролу увоза крзна и повезаних производа обављају царински органи током контролисања добара по увозу.

5.2 Планови за потпуно усклађивање

5.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Ревизија постојећег националног законодавства у области заштите животне средине како би се обезбедило да одредбе које уређују забрану коришћења замки које хватају ноге животиња, и увоз, извоз и поновни извоз крзна животињских врста које су наведене у Прилогу I и других добара наведених у Прилогу I ове уредбе у потпуности је усаглашена са захтевима ЕУ (2020).

5.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Институционални капацитети су довољни за спровођење ових одредби у погледу контроле увоза, уз потребу за додатном обуком за царинске службенике, нарочито у погледу крзна и повезаних производа. Општа потреба за побољшањем институционалних капацитета постоји пре свега у погледу људских и материјалних ресурса како би се обезбедила контрола коришћења замки на целој територији Републике Србије.

5.2.3 Планиране мере спровођења

Мере спровођења ће бити усредсређене на изградњи капацитета за извршне органа и тела одговорна за контролисање спровођења забране коришћења замки које животињама

прикљеште ноге, и увоза, извоза и поновног извоза крзна и других добара у вези са овом уредбом.

Уредба (ЕЗ) број 1007/2009 о трговини производима од фока и Уредба 2015/1850 од 13. октобра 2015. којом се утврђују детаљна правила за спровођење Уредбе (ЕЗ) број 1007/2009 Европског парламента и Савета о трговини производима од фока

5.1 Тренутна ситуација

5.1.1 Законодавни оквир

Правни основ за спровођење одредби ове две уредбе представљен је у Закону о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10,14/16 и 95/18-др.закон), као и мерама за санкционисање у случају неусклађености са националним законодавством које уређује трговину производима од фока. Детаљније одредбе треба да буду дефинисане у подзаконском акту који би уређивао прекогранични промет и трговину дивљим врстама, да би се обезбедила потпуна усаглашеност.

5.1.2 Институционални оквир

Надлежни органи за спровођење су:

- Министарство финансија (Управа царина) - орган за контролу прекограничног промета робе и трговине;
- Министарство унутрашњих послова - Управа граничне полиције надлежна за обављање граничних провера лица и возила;
- Инспекција за заштиту животне средине на републичком и покрајинском нивоу;
- Министарство унутрашњих послова - орган за предузимање одређених радњи по налогу тужилаштва, а према радњама које представљају кривична дела према Кривичном законнику, које у овом тренутку укључују: незаконит прекогранични промет и трговину, кријумчарење, лов и убијање заштићених врста.

Постојећи национални капацитети су довољни за спровођење Уредби (ЕЗ) број 1007/2009 и (ЕУ) број 737/2010 (Трговина производима од фока).

5.1.3 Мере спровођења и изазови

Тренутно се царински службеници ослањају на систем упозоравања за контролу увоза добара која можда садрже производе од фока. Приликом обављања физичке контроле пошиљки, царинским службеницима је често потребна стручност надлежних органа, на исти начин као при обављању контроле пошиљки које садрже дивље врсте, укључујући њихове делове, деривате и производе од њих.

5.2 Планови за потпуно усклађивање

5.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Ревизија постојећег националног законодавства које је релевантно за контролу трговине производима од фока, како би се обезбедило да национални прописи који уређују трговину младунцима фоке и производима од фока буду у складу са релевантним законодавством ЕУ (2020).

5.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Институционални капацитети су довољни за контролу увоза. Међутим, постоји потреба за периодичном обуком царинских службеника о овим производима. Институционални капацитети захтевају јачање људских ресурса како би се обезбедила ефикасна контрола међународне трговине.

5.2.3 Планиране мере спровођења

Мере спровођења ће бити усредсређене на изградњу капацитета извршних органа за увоз и међународну трговину производима од фока, углавном кроз обуку релевантних извршних служби. Планира се да предложене активности обавља МЗЖС.

Директива 83/129/ЕЕЗ о увозу кожа младунаца одређених врста фока

5.1 Тренутна ситуација

5.1.1 Законодавни оквир

Директива је скоро у потпуности пренета општим одредбама Закона о заштити природе. Одредбе и прилози Правилника о прекограничном промету и трговини заштићеним врстама („Службени гласник РС”, бр. 99/09 и 6/14) детаљније уређују увоз кожа младунаца одређених врста фока и производа од њих.

5.1.2 Институционални оквир

Надлежни органи за спровођење ове директиве су:

- Министарство финансија (Управа царина) - орган за контролу прекограничног промета робе и трговине;
- Министарство унутрашњих послова - Управа граничне полиције надлежна за обављање граничних провера лица и возила;
- Инспекција за заштиту животне средине на републичком и покрајинском нивоу;
- Министарство унутрашњих послова - орган за предузимање одређених радњи по налогу тужилаштва, а према радњама које представљају кривична дела према Кривичном законнику, које у овом тренутку укључују: незаконит прекогранични промет и трговину, кријумчарење, лов и убијање заштићених врста.

Постојећи институционални капацитети су довољни за спровођење Директиве.

5.2 Планови за потпуно усклађивање

5.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Ревизија постојећег националног законодавства у области заштите животне средине како би се обезбедило да прописи који уређују трговину производима од младунаца фока буду у потпуности пренети у национално право у складу са релевантним законодавством ЕУ (2020).

5.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Институционални систем је успостављен.

5.2.3 Планиране мере спровођења

Изградња капацитета за извршне органе у погледу увоза и контроле трговине кожама младунаца фоке обављаће се кроз организоване обуке; предложене активности ће обављати МЗЖС (2020).

Уредба (ЕУ) број 1143/2014 Европског парламента и Савета од 22. октобра 2014. године о спречавању и управљању увођења и ширења инвазивних страних врста

5.1 Тренутна ситуација

5.1.1 Законодавни оквир

Национално законодавство није усклађено са одредбама Уредбе (ЕУ) број 1143/2014. Правни основ за спровођење одредби ове уредбе обезбеђен је у Закону о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 и 14/16) за израду подзаконског акта који детаљно уређује питање инвазивних страних врста (чл. 82. и 94).

Законом о заштити природе успостављен је систем контроле увођења алохтоних дивљих врста и њихових хибрида у природу, увођење алохтоних дивљих врста под контролисаним условима, и ненамерно увођење алохтоних дивљих врста.

Забрањено је увођење алохтоних дивљих врста и њихових хибрида у природу на територији Републике Србије. Изузетно, увођење може да се дозволи ако је научно доказано и прихватљиво са становишта заштите природе, или ако не угрожава популацију или природно станиште аутохтоних дивљих врста.

Увођење алохтоних дивљих врста под контролисаним условима је могуће на основу дозволе коју издаје Министарство заштите животне средине, после добијања мишљења Завода за заштиту природе Србије и Покрајинског завода за заштиту природе или других овлашћених научних и стручних организација да те врсте не представљају опасност по аутохтоне врсте, у случају случајног или ненамерног бекства примерака у природну средину у Републици Србији.

Министарство заштите животне средине је одговорно за проглашавање алохтоних дивљих врста инвазивним ако њихово увођење и/или ширење прети другим врстама и општем биодиверзитету у Републици Србији. Такво проглашавање је засновано на општеприхваћеним међународним критеријумима, научном знању и обавезама преузетим према међународним уговорима и међународним документима, на предлог Завода за заштиту природе Србије и Покрајинског завода за заштиту природе или других овлашћених научних или стручних организација, по прибављеном мишљењу министарства надлежног за пољопривреду, шумарство и водопривреду.

5.1.2 Институционални оквир

Водећа одговорна институција за спровођење Уредбе је Министарство заштите животне средине. Остале одговорне институције су:

- Завод за заштиту природе Србије и Покрајински завод за заштиту природе – као стручни органи одговорни за издавање научних мишљења и мониторинг;
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде - орган одговоран за аквакултуру и спровођење Уредбе Савета (ЕЗ) број 708/2007 од 11. јуна 2007. године о коришћењу страних врста и врста које нису присутне на локалном нивоу;
- Министарство финансија (Управа царина) - орган за контролу прекограничног промета робе и трговине;
- Министарство унутрашњих послова - Управа граничне полиције надлежна за обављање граничних провера лица и возила;
- Инспекција за заштиту животне средине на републичком и покрајинском нивоу.

5.1.3 Мере спровођења и изазови

Тренутно је регулисан само увоз инвазивних страних врста, с обзиром да постоје посебне одредбе само у погледу одбијања увоза дивљих врста које се сматрају опасношћу по аутохтону фауну и флору (Правилник о прекограничном промету и трговини заштићеним врстама).

5.2 Планови за потпуно усклађивање

5.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Анализа правних и институционалних недостатака одговарајућих одредби Закона о заштити природе и сугестије за усклађивање са Уредбом (ЕУ) 1143/2014 о инвазивним страним врстама и активностима изградње институционалних капацитета, биће израђени у складу са подршком спољне експертизе.

Усклађивање националног законодавства ће бити обезбеђено новим Законом о заштити природе и повезаним подзаконским актима чија се усвајања очекују 2020. односно 2021. године.

5.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Административна структура за овај пропис постоји, али су јој потребна даља прилагођавања.

5.2.3 Планиране мере спровођења

Потпуно спровођење је планирано након датума приступања.

Уредба о дрвној грађи: Уредба ЕУ/995/2010 (EUTR)

5.1 Тренутна ситуација

5.1.1 Законодавни оквир

Ова област је највећим делом усаглашена и регулисана Законом о шумама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12 и 89/15) и Правилником о облику и садржини шумског жига и начину вођења евиденције („Службени гласник РС”, Број 93/16) од 18. новембра 2016. године, којим се детаљно прописује поступак за закониту сечу дрвећа и пласирање на тржиште дрвета у Републици Србији и начину вођења евиденције о дрвету и производима од дрвета у промету. Изменама Закона о шумама („Службени гласник РС”, Број 89/15) се побољшава систем спречавања и сузбијања незаконите сече и трговине дрвета у Републици Србији.

Закон о шумама и Правилник о облику и садржини шумског жига и начину вођења евиденције односе се на питања која су наведена у члану 2 (х) Уредбе ЕУ/995/2010 (EUTR) за домаће дрво. Међутим, постојећи правни оквир не садржи јасне и недвосмислене клаузуле које се односе на прилагођавање са EUTR у смислу пласирања на тржиште незаконито посеченог дрвета које је увезено у Србију, као и обавеза детаљне анализе за све оператере.

Трговци имају обавезу да поштују захтеве о следљивости које предвиђају Закон о шумама и Правилник о облику и садржини шумског жига и начину вођења евиденције, који прописују обавезу вођења евиденције о типовима и количинама прибављеног и продатог дрвета, као и о залихама дрвета, пратећој документацији уз дрво на тржишту и подацима добављача.

5.1.2 Институционални оквир

Управа за шуме Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде је одговорни надлежни орган. У остале надлежне органе спадају Министарство привреде, Министарство финансија, Министарство трговине, туризма и телекомуникација. Још увек није успостављен јасан систем поделе дужности међу органима.

5.1.3 Мере спровођења и изазови

Како би се обезбедило ефективно спровођење EUTR по питању сече дрвета на националном нивоу, на основу Закона о шумама, одговарајући поступак за сечу дрвета и обавезујући аспект примењује се и на државне и на приватне шуме. Поред тога, сво дрво за сечу мора да буде планирано плановима газдовања шумама (ПГШ); осим тога, без директне корелације ПГШ и сече дрвета, сеча није дозвољена. Пре сече, потребно је да одговорна лица (шумарски инжењери и техничари) обележе дрвеће које ће бити посечено у државним односно приватним шумама.

Пласирање дрвета и производа од дрвета на тржиште је додатно уређено Законом о изменама Закона о шумама из 2015. године, које прописују обавезну документацију о пореклу. Шумарски инспектори су овлашћени за контролу дрвета која се пласира на тржиште и предузимају санкције у случајевима кршења Закона. Садашњи прописи забрањују пласирање незаконитог дрвета на тржиште; увозна дрвна грађа мора да буде изричито наведена као таква. Што се тиче дрвета из увоза, оператер је обавезан да достави пратећу документацију уз дрво. Међутим, није прописана обавеза да се провери да ли је документ издат у складу са националним прописима земље из које потиче дрво.

Планови за контроле у вези са оператерима нису успостављени, као што то предвиђа члан 10(2). Засад није спроведена ниједна контрола детаљне анализе, пошто оператери нису законски обавезни да је обаве, осим оних који извозе дрво у ЕУ.

Увежено дрво и потврде његове законитости су у надлежности царинских служби. Поред тога, надлежни инспектори из Министарства трговине и шумарски инспектори из Управе за шуме деле дужности и надлежности у погледу могућег прекограничног кријумчарења дрвне грађе.

5.2 Планови за потпуно усклађивање

5.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Планира се припрема новог Закона о промету дрвета и производа од дрвета, који би свеобухватно наметнуо одредбе *EUTR*, уз постојећи Закон о шумама и друго секторско законодавство. Предузимају се припремне мере за припремање нацрта Закона до краја 2020. године, и очекује се њихово усвајање 2021. године.

5.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Што се тиче *EUTR*, мора се одредити надлежни орган и успоставити систем за дефинисање разних дужности (спровођење, тржишни надзор, мониторинг и инспекцијски преглед и извештавање), као што захтева члан 7(1) *EUTR*. У изради је план за успостављање таквог система. Систем ће бити успостављен усвајањем националног законодавства до 2021. године.

На основу поменутог, нови Закон о *EUTR* ће одредити надлежни орган за извршење Уредбе и за домаће и за увезено дрво; елементи у вези са управљањем ризиком ће бити развијени у погледу обављања контрола оператера и трговаца како би се проверило да ли поштују Закон.

5.2.3 Планиране мере спровођења

Надлежни орган идентификује оператере који имају обавезе регулације (да осмисле релевантну базу података, као и да врше редовно ажурирање, у тесној сарадњи са релевантним министарствима задуженим за трговину и финансије (царина). Поред тога, номиновани надлежни орган мора да има тренутне информације о оператерима који раде са дрветом произведеним у земљи, као информације о дрвету из увоза, што се постиже различитим приступима, рецимо регистром базе података, онлајн комуникацијом са клијентима и тржишним инспекцијама итд.

Наметањем захтева у вези са детаљном анализом, уз подршку адекватних људских и финансијских ресурса за спровођење прописа, омогућиће се да се изведе довољан број контрола у вези са домаћим и увезеним дрветом, узимајући у обзир релевантне критеријуме ризика.

Повећање капацитета инспектора да проверавају да ли оператери поштују захтеве о детаљној анализи, која ће бити обавезна.

Потребна је изградња капацитета за потпуно спровођење Уредбе. Потпуно спровођење је планирано након датума приступања Србије Европској унији.

Уредба FLEGT: Уредба 2173/2005 измењена Уредбом 657/2014 и Уредбом 1024/2008/EЗ

5.1 Тренутна ситуација

5.1.1 Законодавни оквир

Одредбе Уредбе *FLEGT* (2173/2005) су делимично усклађене с националним законодавством: Закон о шумама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12, 89/15 и 95/18- др.закон), Закон о трговини („Службени гласник РС”, бр. 53/10 и 10/13), Закон о спољној трговини („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 36/11 и 88/11), Царински закон („Службени гласник РС”, бр. 18/10, 111/12, 29/15, 108/16 и 113/17-др.закон) и Закон о царинској тарифи („Службени гласник РС”, број 62/05, 61/07, 5/09 и 95/18-др.закон).

5.1.2 Институционални оквир

Надлежни орган за надлежности прописане у Уредби *FLEGT*, као што то предвиђа члан 7(1), још увек није званично одређен. За спровођење Уредбе *FLEGT*, на основу садашњих прописа Србије, потребно је да надлежности буду подељене између Министарства финансија – Управе царина, Министарства трговине, туризма и

телекомуникација- Сектор тржишне инспекције, и Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде – Управа за шуме.

5.1.3 Мере спровођења и изазови

Спровођење захтеве прописаних Уредбом је у почетној фази.

5.2. Планови за потпуно усклађивање

5.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Нови Закон о промету дрвета и производа од дрвета, којим ће се ускладити спровођење *EUTR*, такође ће дефинисати област примене активности које су потребне за спровођење *FLEGT*. Очекује се да Закон буде усвојен 2021. године.

То подразумева идентификовање надлежног органа за обраду свих пошиљки дрвета које су обухваћене планом за издавање *FLEGT* дозвола; развој процедура односно смерница за потврђивање *FLEGT* дозвола; успостављање координационих механизма између царинских служби и надлежних органа (када се појаве неусклађености и разлике у поступцима) и установљавање одредби о казнама у случају кршења Уредбе.

5.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Идентификовање надлежних органа, установљавање јасне поделе надлежности за спровођење Закона, успостављање одговарајуће сарадње између инспекције и царинских служби и друге релевантне мере започете 2018. године биће завршене до краја 2021. године у складу са усвајањем националних прописа.

5.2.3 Планиране мере спровођења

Електронска платформа коју је покренула Европска комисија за државе чланице ЕУ за обраду *FLEGT* дозвола, на основу платформе интегрисаног компјутеризованог ветеринарског система (*TRACES*), *FLEGIT/TRACES*, треба да буде спроведена. Република Србија треба да изгради капацитете за коришћење платформе *FLEGIT/TRACES* за обраду *FLEGT* дозвола, и стога је планирано да се обезбеди потребна обука односно изградња капацитета о употреби софтвера у сарадњи са Генералним директоратом за животну средину ЕУ, пре датума приступања ЕУ. Потпуно спровођење се очекује након датума приступања Србије Европској унији.

6. ИНДУСТРИЈСКО ЗАГАЂЕЊЕ

Директива 2010/75/ЕУ Европског парламента и Савета о индустријским емисијама (Директиве о индустријским емисијама - IED)

6.1 Тренутна ситуација

6.1.1 Законодавни оквир

Поглавље II IED (2010/75/ЕУ) је делимично пренето у национално законодавство. Одређени делови ове директиве су пренети преношењем одредби Директиве 1996/61/ЕЗ о интегрисаном спречавању и контроли загађивања (ИСКЗ) у Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања („Службени гласник РС”, број 135/04 и 25/15) (у даљем тексту: Закон о ИСКЗ) и релевантне подзаконске акте. Закон о ИСКЗ који преноси одредбе Директиве 1996/61/ЕЗ (ИСКЗ), укључујући дефиниције, обавезе оператера да прибаве дозволу, процедуру подношења захтева за дозволу, процедуру издавања дозвола, услове који се прописују дозволом, поступак издавања дозвола, услове за добијање дозвола, промене које оператери врше на инсталацијама, приступ информацијама и учешће јавности у поступку издавања дозвола, и друга питања која Директива предвиђа у вези са активностима из Прилога I Директиве.

Поглавље III IED је делимично пренето и регулисано Законом о заштити ваздуха, усвојеним 15. маја 2009. године, измењеним 30. јануара 2013. године („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 10/13) и националним подзаконским актима: Уредбом о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање, усвојеном, 1. фебруара 2016. године („Службени гласник РС”, Број 6/16) и Уредбом о мерењима емисија загађујућих материја у ваздух из стационарних извора загађивања, усвојеном 27. јануара 2016. године („Службени гласник РС”, Број 5/16), којима се преносе главни захтеви из Директиве 2001/80/ЕЗ Европског парламента и Савета од 23. октобра 2001. године о ограничавању емисије одређених загађујућих материја у ваздух из великих постројења за сагоревање и захтеви о граничним вредностима емисија који су утврђени у Прилогу V Директиве 2010/75/ЕУ Европског парламента и Савета од 24. новембра 2010. године о индустријским емисијама (о интегрисаном спречавању и контроли загађивања).

Резултати анализе правних недостатака постојећег националног законодавства, укључујући посебне одредбе за постројења за сагоревање из Директиве о индустријским емисијама, постигнути су уз помоћ ИПА 2011. пројекта „Спровођење закона у области контроле индустријског загађења, спречавање хемијских удеса и успостављање ЕМАС система.” У вези са тим, препознато је да су неке дефиниције у потпуности пренете, неке одредбе морају да буду побољшане, углавном везано за друге дефиниције и правила агрегације, док неке одредбе морају да буду пренете у национално законодавство (стопа одсумпоравања, прелазни национални план, ограничени век трајања, мали изоловани

систем, постројење за даљинско грејање), геолошко складиштење угљен-диоксида и преостале техничке одредбе утврђене у Прилогу V.

Поглавље IV IED је делимично пренето кроз следећи правни оквир: Закон о управљању отпадом, усвојен 15. маја 2009. године, измењен 22. фебруара 2016. године („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 14/16 и 95/18 - др.закон) и Уредбу Владе о врстама отпада за које се врши термички третман, условима и критеријумима за одређивање локације, техничким и технолошким условима за пројектовање, изградњу, опремање и рад постројења за термички третман отпада, поступању са остатком након спаљивања („Службени гласник РС”, Број 102/10), усвојена 30. децембра 2010. године, и измењена 18. маја 2012. године („Службени гласник РС”, бр. 102/10 и 50/12-испр.) (у даљем тексту: Подзаконски акт о постројењима за (ко-инсинерацију отпада и Правилник о садржини и изгледу дозволе за складиштење, третман и одлагање отпада).

Остали релевантни прописи укључују Правилник о обрасцу дневне евиденције и годишњег извештаја о отпаду са упутством за његово попуњавање, усвојен 17. децембра 2010. године, измењен 23. октобра 2015. године („Службени гласник РС”, бр. 95/10 и 88/15) и Правилник о садржини и изгледу дозволе за складиштење, третман и одлагање отпада, усвојен 3. септембра 2009. године („Службени гласник РС”, Број 96/09) (у даљем тексту: одређени подзаконски акти).

Уз подршку пројекта *PLAC 2*, у децембру 2018. године, израђени су први нацрт Правилника о обрасцу захтева за издавање дозволе за третман отпада (складиштење, третман и одлагање отпада) а у вези са постројењима за ко-инсинерацију, гасификацију и пиролизу.

Од 6. фебруара 2019. године ступио је на снагу Правилник о Листи постројења за инсинерацију и ко-инсинерацију чији номинални капацитет не прелази две тоне на сат („Службени гласник РС”, број 7/19) (у даљем тексту: Листа постројења), за постројења која су прибавила дозволу за управљање отпадом од стране надлежног органа.

Поглавље V IED је делимично пренето и регулисано Законом о заштити ваздуха, усвојеним 15. маја 2009. године, измењеним 30. јануара 2013. године („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 10/13) и националном Уредбом о листи индустријских постројења и активности у којима се контролише емисија испарљивих органских једињења, о вредностима емисије испарљивих органских једињења при одређеној потрошњи растварача и укупним дозвољеним емисијама, као и шеми за смањење емисија, усвојеном 29. децембра 2011. године („Службени гласник РС”, Број 100/11), којом се преносе главни захтеви Директиве Савета 1999/13/ЕЗ од 11. марта 1999. године о ограничавању емисија испарљивих органских једињења насталих употребом органских растварача у одређеним активностима и постројењима (СЛ L 85, 29.3.1999, стр. 1–22).

Резултати анализе правних недостатака показују да је Поглавље V IED делимично пренето у национално законодавство. Стога, неке одредбе морају да буду побољшане, углавном у вези са захтевима за мониторинг, значајним променама постојећих постројења и јавним приступом информацијама. Такође, потребно је променити формулацију појединих националних одредби како би оне одражавале одредбе Директиве, а неке од пренетих одредби потребно је кориговати.

Поглавље VI Директиве 2010/75/EУ које се односи на титан-диоксид је делимично пренето Законом о управљању отпадом, усвојеним 15. маја 2009. године, измењеним 22. фебруара 2016. године („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 14/16 и 95/18 - др.закон) и Правилником о начину и поступку управљања отпадом од титан-диоксида, мерама надзора и мониторинга животне средине на локацији („Службени гласник РС”, Број 1/12).

6.1.2 Институционални оквир

Поглавље II IED - Надлежност за издавање интегрисаних дозвола је подељена између Министарства заштите животне средине, Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине и јединица локалне самоуправе, у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи, који одређује све органе који су надлежни за издавање грађевинских дозвола за релевантна постројења.

Инспекције на свим нивоима су одговорне за контролу и инспекцијски преглед ИРПС постројења, док Агенција за заштиту животне средине прикупља податке за Национални регистар извора загађивања и издаје извештаје о стању животне средину.

Надлежност за издавање водних дозвола које се морају поднети уз захтев за издавање интегрисане дозволе, подељене су између Републичке дирекције за воде, која је део Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Покрајинског надлежног органа, и јавних водопривредних предузећа „Србијаводе” и „Војводинаводе.”

Поглавље III IED- Министарство заштите животне средине - Одељење за заштиту ваздуха и озонског омотача је надлежни орган за преношење и координацију спровођења Поглавља III Директиве о индустријским емисијама (један запослени са подељеним дужностима, одговоран за тематику везану за велика постројења за сагоревање). Издавање дозвола за велика постројења за сагоревање (LCP) врши се кроз дозволе за интегрисано спречавање и контролу загађивања.

Агенција за заштиту животне средине је надлежни орган за одржавање инвентара емисија, информациони систем животне средине и извештавање. У Одељењу за Национални регистар извора загађивања, један запослени, који има подељене надлежности, је одговоран и за специфичне теме у вези са Поглављем III Директиве о индустријским емисијама (IED).

Министарство рударства и енергетике је одговорно за активности у контексту Европске енергетске заједнице које су повезане са спровођењем одредби о великим постројењима за сагоревање (LCP) и Поглављу III из Директиве о индустријским емисијама (један запослени са подељеним дужностима, одговоран за питања у вези са (LCP)).

Поглавље IV IED - Одељење за управљање отпадом Министарства заштите животне средине је одговорно за преношење и планирање спровођења (један запослени из Одељења за управљање отпадом са подељеним надлежностима). Јединица за издавање дозвола за управљања отпадом у Одељењу за управљање отпадом је одговорна за издавање дозвола за складиштење и третман отпада (ко-инсинерацију) (један запослени са непуним радним временом). Министарство заштите животне средине и АП деле дужности за одобравање центара за сакупљање и одобравање постројења за третман (за ко-инсинерацију отпада).

Сектор за предострожност и надзор животне средине МЗЖС је одговоран за надзор и контролу. Остале укључене институције су Агенција за заштиту животне средине (АЗЖС), надлежни орган Аутономне Покрајине Војводине, јединице локалне самоуправе, професионалне организације за тестирање отпада, Министарство државне управе и локалне самоуправе и Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре.

Уз помоћ пројекта *PLAC 2*, у периоду од септембра до децембра 2017. године, довршене су активности за јачање административних капацитета, које су имале за циљ анализу усаглашености српског правног оквира са Поглављем IV IED и израду предлога за даљу хармонизацију. Поред тога, уз помоћ овог пројекта, у децембру 2017. године је одржана обука за административне раднике у надлежним институцијама и другим телима - у области енергетике, здравства и локалне самоуправе.

Поглавље V IED- Одељење за заштиту ваздуха и озонског омотача (један запослени са подељеним дужностима) у МЗЖС је одговорно за преношење и координацију спровођења правних аката ЕУ о активностима у којима се користе органски растварачи (Поглавље V IED), као и оних у вези са I и II фазом поновног сакупљања бензинских пара (VOC Петрол директиве). Поред тога, у Одељењу за интегрисане дозволе, један запослени са подељеним дужностима је одговоран за издавање дозвола за IPPC VOC постројења.

АЗЖС је надлежни орган за извештавање, инвентаре емисија и информациони систем животне средине. У овом тренутку у АЗЖС нема стално запослених који би се бавили одређеном тематиком у вези са Поглављем V IED.

Инспекција за заштиту животне средине на свим нивоима (националном, покрајинском и локалном) је надлежни орган који врши инспекцијски надзор над спровођењем. Различите надлежности између различитих нивоа инспекције су подељене на основу Закона о планирању и изградњи, усвојеног 3. септембра 2009. године („Службени

гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 - испр., 64/10 - одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13 - одлука УС, 50/13 - одлука УС, 98/13 - одлука УС, 132/14 и 145/14), који прописује надлежност за издавање грађевинских дозвола.

Поглавље VI (TiO₂) - Одељење за управљање отпадом Министарства заштите животне средине је одговорно за преношење (један запослени са подељеним дужностима). Сектор за предострожност и надзор животне средине МЗЖС је одговоран за надзор и контролу, а Агенција за заштиту животне средине је одговорна за питања у вези са управљањем информацијама

Координацију и надзор активности инспекције које су поверене аутономној покрајини и локалним управама изводе републичке инспекције. Број запослених је следећи: МЗЖС - републички инспектори (61, са подељеним одговорностима), Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине - покрајински инспектори (15, са подељеним одговорностима) и локалне самоуправе - локални инспектори (206, са подељеним одговорностима).

6.1.3 Мере спровођења и изазови

Поглавље II IED - Успостављен је систем издавања интегрисаних дозвола, и тај процес траје. На листи постројења за ИСКЗ, има 227 оператера који учествују у 6 различитих активности. Очекује се да ће овај број бити ревидиран након потпуног преношења IED, када ће постројења која спадају у категорију нових активности које су наведене у Прилогу I IED такође морати да прибаве интегрисане дозволе. Са друге стране, од 227 постројења која су тренутно идентификована, 19 постројења тренутно нису у функцији пошто су под посебном управом (стечај, приватизација и др.) из финансијских разлога. Следећа табела описује распоред по секторима:

Врсте активности	Укупно
1. Енергетика	30
2. Производња и прерада метала	20
3. Индустрија минерала	28
3. Хемијска индустрија	15
5. Управљање отпадом	9
6.1. 3. Индустрија папира	5
6.4. Индустрија млека, меса и прехранбена индустрија	21
6.5. Прерада споредних производа животињског порекла	5
6.6 Интензиван узгој свиња и живине	91
6.7. Површинска обрада	3
Укупно	227

До сада су издате 34 интегрисане дозволе на свим нивоима. Главни проблеми везано за систем издавања дозвола су у вези са непотпуним захтевима за издавање интегрисане дозволе. Захтеви за издавање интегрисане дозволе су обично непотпуни, не садрже све потребне документе, као што су грађевинске дозволе, водне дозволе и осталу релевантну документацију. Осим тога, због финансијских проблема, многи оператери не могу да припреме програме мера у којима морају да наведу све мере које ће предузети да би испунили захтеве у вези са ВАТ. Поред тога, нека постројења су у поступку приватизације, и зато немају јасно дефинисан инвестициони план.

У овој области има много изазова са којима се надлежни органи тренутно суочавају. Неопходан услов да се дозволе издају у року подразумева додатно запошљавање одговарајућег броја запослених на свим нивоима на пословима издавања интегрисаних дозвола. У овом тренутку недостају капацитети на свим нивоима. Неке јединице локалне самоуправе које прослеђују своје захтеве Министарству на даљу обраду на основу поверених послова од стране Министарства.

Уз подршку пројекта „Спровођење Директиве о индустријским емисијама у Србији”, који спроводи Центар за чистију производњу Технолошко-металуршког факултета Универзитета у Београду, уз финансијску подршку Краљевине Шведске, израђен је нацрт Специфичног плана имплементације Директиве о индустријским емисијама Документ дефинише мере које ће предузети надлежни органи и оператери како би се обезбедило спровођење IED. Он садржи специфични план за постизање потпуне усаглашености постројења која су затражила одређени прелазни период¹¹ за спровођење одређених мера у овом тренутку. За свако од ових постројења, описани су следећи елементи: мере потребне за потпуно усклађивање са одредбама Директиве и трошкови за спровођење истих, извор финансирања и динамика инвестирања, утицај на тржиште, финансијску и социјалну анализу, као и образложење о томе да закашњење у усклађивању неће нанети никакву додатну штету животној средини, ни довести до потенцијалних поремећаја конкурентности тих индустријских грана на тржишту ЕУ.

Спровођење **Поглавља III** IED је у почетној фази.

Укупно има 79 одвојених старих великих постројења за сагоревање (која су пуштена у рад пре 1. јула 1992. године; објашњење: датум пресека за стара велика постројења за сагоревање, према Одлуци Министарског савета Енергетске заједнице од 1. јула 1992. године) и 10 одвојених постојећих великих постројења за сагоревање (која су пуштена у рад после 1. јула 1992. године), што, заједно са 31 одвојеним средњим постројењем за сагоревање, чини укупно 65 извора емисије (димњака), то јест, великих постројења за сагоревање према дефиницији LCP из IED (то јест, постројења у складу са LCP/IED). Ради рачунања укупне номиналне топлотне снаге на улазу великих постројења за

¹¹ Према плану, очекује се да већина постројења постигне усаглашеност са захтевима из Директиве до 31. децембра 2024. године. За постројења за које се тражи да период спровођења траје до после краја 2024. године сматра се да им је потребан продужен период спровођења.

сагоревање, узета су у обзир средња постројења за сагоревање са укупном номиналном топлотном снагом на улазу од преко 15 MW, и само та средња постројења за сагоревање су укључена у листу извора емисије (димњака) према тачки 3. члана 29. IED.

Сектор енергетике, кад су у питању велика постројења за сагоревање, укључује термоелектране, постројења за даљинско грејање и постројења за сагоревање у оквиру Нафтне индустрије Србије (НИС а.д. Нови Сад). Активност 1, Енергетска индустрија, из Прилога I IED (Активност 1.1 - Сагоревање горива у постројењима са укупном номиналном топлотном снагом на улазу од 50 MW или више, и Активност 1.2. - Рафинација минералног уља и гаса) укључују укупно 75 одвојених великих постројења за сагоревање и 16 одвојених средњих постројења за сагоревање, што чини 48 од 65 извора емисије (димњака), то јест, постројења у складу са LCP /IED која спадају у сектор енергетике. Преостала постројења за сагоревање спадају у индустрију (14 одвојених великих постројења за сагоревање и 15 одвојених средњих постројења за сагоревање чине 17 од 65 извора емисије (димњака), то јест постројења у складу са, LCP /IED).

У складу са Одлуком Министарског савета D/2013/05/MC-EnC о спровођењу Директиве о великим постројењима за сагоревање, Република Србија је послала прелиминарни Национални план за смањења емисија (NERP) Секретаријату Енергетске заједнице 31. децембра 2015. године, који садржи само одговарајућа стара велика постројења за сагоревање из сектора „мрежне енергетике” (као и прелиминарну листу старих великих постројења за сагоревање која су предвиђена за механизам „*opt-out*”). Након консултација са оператерима, коначни Национални план за смањења емисија и коначна листа за „*opt-out*” су послати Секретаријату Енергетске заједнице. Коначни Национални план за смањење емисија обухвата 12 извора емисије (димњака), то јест, постројења у складу са LCP/IED која спадају у сектор „мрежне енергетике”. Коначна листа старих великих постројења за сагоревање која је предвиђена за механизам „*opt-out*,” обухватала је 4 постројења у складу са LCP /IED.

Финансијска средства за израду стратешке процене утицаја на животну средину (СПУЖС) за Национални план за смањења емисија (NERP) обезбедило је Министарство заштите животне средине и укључило их је у буџет за 2018. годину. СПУЖС за NERP је поднета Министарству у децембру 2018. године и према Указу који је донела Влада Републике Србије - Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10), Министарство је одржало јавну расправу о овом документу.

Спровођење NERP и механизам „*opt-out*” у Републици Србији су започети 1. јануара 2018. године у складу са роком који је прописан релевантном Одлуком Министарског савета Енергетске заједнице. NERP ће бити у употреби најкасније до 31. децембра 2027. године, као што је то прописано релевантном Одлуком Министарског савета Енергетске заједнице. Поред тога, став 8. члана 8. Уредбе о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање („Службени гласник РС”,

Број 6/16) предвиђа да се Национални план смањења емисија за стара велика постројења за сагоревање примењује од 1. јануара 2018. до најкасније 31. децембра 2027. године. За сва постројења која су обухваћена NERПом, предвиђено је да се ускладе са ВАТ закључцима за LCP кроз Специфични план имплементације IED. Остала постојећа велика постројења за сагоревање која захтевају прелазне периоде спровођења, су предмет Специфичног плана имплементације IED.

У складу са Одлуком Министарског савета D/2013/06/МС-ЕпС о спровођењу **Поглавља III**, Прилог V, и члана 72(3)-(а) IED, потребно је да Република Србија спроведе Поглавље III Прилога V IED од 1. јануара 2018. године за нова постројења. Према ставу 1. члана 34. Уредбе о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање („Службени гласник РС”, Број 6/16), граничне вредности емисија загађујућих материја које су прописане за нова велика постројења за сагоревање и утврђене у овој уредби у Прилогу 1. под В), примењују се од 1. јануара 2018. године.

Поглавље IV IED. Спровођење је у почетној фази. Оперативни систем за издавање дозвола у РС је успостављен 2010. године.

Издате су укупно четири дозволе за складиштење и термички третман отпада за ко-инсинерацију отпадних гума и отпадног уља у цементари из Беочина и ко-инсинерацију отпадних гума и чврстог обновљивог горива/горива из отпада из цементаре Србија из Поповца.

Поред тога, надлежни органи су издали две дозволе за термички третман отпада за инсинерацију отпадних јестивих уља и масти за агроиндустријски комплекс Бачка Топола и за инсинерацију дрвеног отпада и дрвених палета за привредно друштво Форма идеале д.о.о. из Крагујевца.

Поглавље V IED је у почетној фази спровођења. У складу са чланом 4. став 2. Директиве о индустријским емисијама, узета је алтернативна опција у смислу вођења регистра постројења која користе органске раствараче, тако да дозволе неће бити издаване за постројења која користе испарљива органска једињења, а која нису IPPC постројења. У вези са спровођењем, започето је прикупљање података 2015. године уз помоћ ИПА 2011. пројекта „Спровођење закона у области контроле индустријског загађења, спречавање хемијских удеса и успостављање ЕМАС система у РС”. Комплетна листа постројења која користе органске раствараче још увек није припремљена.

Према процени података које је прикупила Агенција за привредне регистре, постоји 9.316 привредних субјеката који су потенцијално у складу са активностима из Уредбе/Директиве о индустријским емисијама - Поглавље V, а процењује се да је укупни број оператера који користе испарљива органска једињења (VOC) у Републици Србији између 500 и 1000. Поред тога, у складу са анализом из децембра 2017. године, када су у питању најучешће активности или највећи број оператера који користе VOC по типу активности, следеће активности су биле кључне за спровођење VOC Директиве у Србији.

Бр.	Активност
1	<i>Heatset web offset</i> штампање (топлотно подешени отисак)
2	Ротогравура за публикације
3	Остала ротогравура, флексографија, ротациона сито штампа, јединице за ламинирање или лакирање
	Ротациона сито штампа на текстилу/картону
4	Чишћење површина
6	Премазивање возила и завршна обрада возила
8	Остала премазивања, укључујући премазивање метала, пластике, текстила, тканине, фолије и папира
11	Хемијско чишћење
12	Импрегнација дрвета
14	Производња обуће
15	Ламинација дрвета и пластике
16	Наношење лепка (адхезива)
17	Производња премаза, лакова, мастила и лепка (адхезива)
18	Конверзија гуме
19	Екстракција биљног уља и масти животињског порекла и рафинисање биљног уља

Преглед ситуације на основу одговора оператера који су доставили информације из области Поглавља II-Прилог I (Активност 6.7) и Поглавља V - Прилог VII IED до 2017. године, представљен је у наставку:

Укупан број оператера постројења која користе VOC из области примене Прилога I и Поглавља V – Прилог VII IED	Усаглашеност	Неусаглашеност
25	9	16
Оператери за хемијско чишћење - Број машина		
217	128	89

Главни изазови по питању спровођења су тренутно:

- Ажурирање базе података о постројењима;
- Процена прикупљених података са захтевима из Поглавља V IED;
- Ревизија тренутног нацрта Специфичног плана спровођења IED.

Поглавље VI (TiO₂) Тренутно нема постројења из овог поглавља, а титан-диоксид се не производи у Републици Србији.

6.2 Планови за потпуно усклађивање

6.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Поглавље II IED - Потпуно преношење Директиве 2010/75/EУ (IED) у Републици Србији, кад је у питању део о ИСКЗ, биће поститнуто до краја 2021. године.

- Измене Закона о ИСКЗ како би се испунили захтеви из дела у вези са IED-ИСКЗ (IV квартал 2020. године); и
- Нови подзаконски акти (II квартал 2021. године):
 - Правилник о садржини, изгледу и начину попуњавања захтева за издавање интегрисане дозволе,
 - Правилник о садржини и изгледу интегрисане дозволе,
 - Уредба о врстама активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола.

Изменом постојећег закона ће се обезбедити усаглашеност са Поглављем I и Поглављем II IED.

У овом контексту, измене постојећег Закона о ИСКЗ ће се фокусирати на следеће области:

- Отклањање административних препрека у поступку издавања дозвола: увођење нове расподеле надлежности како би се минимизирао ризик од неусаглашености због општег недостатка административних капацитета на локалном нивоу;
- Успостављање ефективног поступка издавања дозвола и побољшање квалитета дозвола:
 - јачање улоге техничке комисије у вези са поступком издавања интегрисаних дозвола;
 - стварање оквира за обезбеђивање ефективног интегрисаног приступа свих органа који учествују у поступку издавања интегрисаних дозвола;
 - побољшање одредби о условима за издавање дозвола и установљавање граничних вредности емисија (ГВЕ) у складу са БАТ закључцима;
 - побољшање одредби о мониторингу, увођењу општих обавезујућих правила, затварању локације услед коначног престанка рада постројења, извештавању итд.;
- Јачање одредби о инспекцијском надзору у области животне средине;
- Дефинисање јасног и транспарентног оквира за учешће јавности и приступ правди;
- Обезбеђивање јасних референци за релевантне националне одредбе/законодавство којим се преносе различити аспекти Директиве о индустријским емисијама.

Поред тога, према планираним изменама Закона о ИСКЗ, рок за издавање интегрисаних дозвола ће бити одложен до 31. децембра 2024. године.

Поглавље III IED - Законодавне активности за потпуно усаглашавање националног законодавства ће бити завршене до краја 2020. године кроз:

- кроз измене Закона о заштити ваздуха и измене Уредбе о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из великих постројења за сагоревање до краја 2020. године.

Поглавље IV IED. Потпуно преношење се очекује најкасније до краја 2021. године, кроз:

- измену Закона о управљању отпадом;
- измену подзаконског акта о постројењима за ко-инсинерацију отпада;
- измену одређеног подзаконског акта о постројењима за ко-инсинерацију отпада.

Поглавље V IED- Преостале одредбе биће пренесене кроз измене Закона о заштити ваздуха и измене Уредбе о испарљивим органским једињењима до краја 2020. године.

Поглавље VI IED - Потпуно усаглашавање ће бити постигнуто до краја 2021. године помоћу измена Правилника о начину и поступку управљања отпадом од титан-диоксида, мерама надзора и мониторинга животне средине на локацији („Службени гласник РС”, Број 1/12), након доношења измена Закона о управљању отпадом.

6.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Поглавље II IED - Због чињенице да ће 2024. године сва IPPC постројења морати да имају дозволу у складу са за ИСКЗ, и да тренутно 34 IPPC постројења има дозволу, предвиђа се да, у наредном периоду, капацитет запослених у МЗЖС и АП неће бити довољан да се неопходне интегрисане дозволе издају на време. План имплементације за административне капацитете је представљен у Поглављу 3.3 Специфичног плана имплементације IED.

Поглавље III IED - Потребно је јачање постојећих административних капацитета у Министарству, АЗЖС - Одељењу за Национални регистар извора загађивања и за инспекторе за заштиту животне средине на републичком, покрајинском и локалном нивоу.

Поглавље IV IED - Неопходне реформе су повезане са јачањем постојећих административних капацитета, посебно капацитета институција и тела задужених за планирање, контролу и мониторинг, извештавање и систем издавања уверења, као и за успостављање блиске сарадње између МЗЖС, АПВ и ЈЛС ради техничке и административне помоћи.

Поглавље V IED - Неопходне реформе повезане су са јачањем постојећих административних капацитета у оквиру МЗЖС, АЗЖС и инспекције за заштиту животне средине на свим нивоима. Два запослена (један са подељеним дужностима) морају да буду ангажовани у МЗЖС, а једно лице мора да буде стално ангажовано у АЗЖС како би прикупљало податке и вршило њихову процену. Идентификован је и недостатак капацитета на локалном нивоу и одговарајућег знања инспектора за заштиту животне средине. Да би се обезбедило спровођење, потребно је организовати обуке за инспекцију у области заштите животне средине. Током марта 2016. године започела је обука дела републичке, покрајинске и локалне инспекције у области заштите животне средине, која је додатно проширена у 2018. години како би се подржало спровођење и контрола испуњавања обавеза које проистичу из Поглавља V IED.

Поглавље VI IED Потребно је јачање постојећих административних капацитета у Министарству.

6.2.3 Планиране мере спровођења

Поглавље II IED. Специфични план имплементације Директиве о индустријским емисијама је припремљен на основу захтева из саме Директиве и доступних ВАТ закључака. Потпуна усаглашеност са одредбама IED ће бити постигнута до 31. децембра 2024. године, осим за постројења којима је потребан продужени период спровођења. С обзиром на временски период потребан за потпуно усклађивање неких постројења са одредбама Директиве, Република Србија ће постићи потпуно усаглашеност до 2032. Према процени усаглашености са одредбама IED, утврђен је план мера за свако постројење коме је потребан прелазни период спровођења. План разматра техничке, финансијске и социјалне аспекте као разлоге за одлагање усклађивања, показујући да ће бити обезбеђен основни ниво заштите животне средине.

Од укупно 227 IPPC постројења, која тренутно постоје на територији Србије, прелазни период усаглашавања у овом тренутку је потребан за 68 постројења, укључујући и 19 постројења која нису у функцији и која су под посебном управом из финансијских разлога. Укупан износ инвестиција које та постројења морају да уложе да би постигла пуну усаглашеност са IED је 1,335 милијарди евра. За постројења која тренутно нису у функцији, постоји ограничени број информација, тако да није могуће извршити детаљну анализу усаглашености, па ће се укупне инвестиције додатно повећати.

Детаљније информације се налазе у Поглављима 4. и 5. Специфичног плана имплементације за Директиву 2010/75/EУ о индустријским емисијама (Прилог 10).

Поглавље III IED - За даљи развој спровођења, потребно је следеће:

- Потпуна база података о укупном броју великих постројења за сагоревање (LCP);
- Обезбедити усаглашеност са граничним вредностима емисије (члан 30);
- Одлучити да ли поставити граничне вредности емисија (ГВЕ) или спровести одредбе о флексибилности (чл. 31-35);
- Јачати капацитете и одржавати обуку у МЗЖС и АЗЖС, као и за инспекторе за заштиту животне средине на републичком, покрајинском и локалном нивоу.

Потребно је време да се обезбеде тражена финансијска средства и спроведу потребне промене у неким од постројења.

Поглавље IV IED - У интегрисаном плану за управљање опасним отпадом (који је израђен уз помоћ твининг пројекта ИПА 2013) је препоручена изградња постројења за ко-инсинерацију отпада (постројења са објектима за складиштење); трошкови изградње ових објеката се процењују на 65 – 120 милиона евра. Ове инвестиције су потребне за третман годишње количине од 40-80 000 t опасног отпада (хемијског отпада, медицинског отпада, отпадних уља и горива из отпада/остатака отпадних возила и

електричног и електронског отпада). Сваки нови објекат овог типа који ће бити изграђен мораће да испуњава захтеве из Директиве.

Поглавље V IED - Прелиминарна процена показује да је укупан број оператера који користе испарљива органска једињења (VOC) у Републици Србији између 500 и 1000. Главне инвестиције за усклађивање постројења са захтевима из правних тековина ЕУ биће из приватног сектора.

Према финансијској анализи из 2017. године, на основу финансијских извештаја 16 оператера и сектора хемијског чишћења, процењује се да је потребно 9,55 милиона евра за усаглашавање постојећих VOC постројења са захтевима из Поглавља II - Прилог I (Активност 6.7) и Поглавља V – Прилог VII IED.

Захтев за продужени рок за спровођење се заснива на високим трошковима за спровођење захтева VOC-IED, што захтева финансијска средства која се могу обезбедити само у дугорочном периоду.

За даљи развој спровођења, потребно је следеће:

- Ојачати капацитете и обезбедити обуку за запослене у МЗЖС и АЗЖС;
- Обезбедити проширивање знања инспекторима за заштиту животне средине на републичком, покрајинском и локалном нивоу;
- Обезбедити проширивање знања оператерима;
- Успоставити регистар постојећих постројења;
- Комплетирати базу података постојећих постројења и наставити прикупљање података;
- Ревидирати Специфични план имплементације IED (Поглавље V IED).

МЗЖС ће наставити са даљим спровођењем Поглавља V IED уз подршку пројекта Краљевине Норвешке (2019-2020).

6.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Република Србија захтева прелазни период за одређене врсте индустрије ради спровођења захтева из IED

Министарство заштите животне средине израдило је Специфични план имплементације за IED у сарадњи са оператерима и другим надлежним органима. План разматра одредбе Поглавља II, III и V Директиве. За постројења која подлежу одредбама више поглавља директиве, план укључује свеобухватне мере како би постројење постигло потпуну усклађеност са захтевима IED.

Табеле у наставку обухватају постројења за која је потребан прелазни период како би испунили захтеве IED.

Табела Листа IPPC постројења за која се тражи прелазни период за усклађивање са Поглављем II IED

Бр .	Постројење	Локација	Активност /и IED	Улагање за усклађивање у мил. еура	Потребан период имплементације
1	NIS AD, Novi Sad, Рафинерија нафте Панчево	Панчево	1.2. 4.1. (a)	14.827	2026
2	Valjaonica bakra Sevojno AD Севојно	Севојно	2.5. (b)	1.747	2025
3	HBIS GROUP Serbia Iron & Steel d.o.o. Beograd, Огранак Смедерево	Смедерево	2.2. 2.1. 2.3.	56.7	2027
4	Serbia Zijin Bor Copper d.o.o. Bor – Topionica i rafinacija bakra Bor - TIR Bor ¹²	Бор	2.5. (a) 2.5. (b)	53.5	2026
5	NISSAL-NEWMET D.O.O. Нишка Бања	Нишка Бања	2.5. (a) 2.5. (b) 2.6.	0.875	2027
6	EcoMet Reciklaža DOO	Лозница	2.5. (a) 2.5. (b)	1.210	2027
7	Titan cementara Kosjerić DOO	Косјерић	3.1.	8.2145	2028
8	Lafarge BFC DOO Веочин	Веочин	3.1.	13.55	2026
9	Toza Marković d.o.o. Kikinda ¹³	Кикинда	3.5.	1.495	n/a
10	CRH (Srbija) d.o.o. Поповац	Поповац	3.1.	30.5	2028
11	Српска фабрика стакла AD Параћин	Параћин	3.3.	21.057	2028
12	Serbia Zijin Bor Copper d.o.o. Bor, Fabrika kreča Zagradje ¹⁴	Бор	3.1.	0.346	n/a
13	AD Sloga IGM Pobrđe ¹⁵	Нови Пазар	3.5.	0.946	n/a
14	Magnohrom d.o.o. Краљево	Краљево	3.1. c 3.5.	6	n/a
15	HIP-Petrohemija AD Панчево	Панчево	4.1. (a) (h) 1.1.	34.25	2027

¹² План за усаглашавање заснован на проценама експерата, координација са компанијама је у току

¹³ План за усаглашавање заснован на проценама експерата, координација са компанијама је у току

¹⁴ План за усаглашавање заснован на проценама експерата, координација са компанијама је у току

¹⁵ План за усаглашавање заснован на проценама експерата, координација са компанијама је у току

Бр .	Постројење	Локација	Активност /и IED	Улагање за усклађивање у мил. еура	Потребан период имплементације
16	MSK AD Kikinda	Кикинда	4.1. (b) 1.1.	25.646	2026
17	Umka d.o.o. Umka	Београд	6.1. (b)	32.15	2027
18	Smurfit Kappa d.o.o.	Београд	6.1. (b)	25.8	2026
19	Dijamant AD Zrenjanin ¹⁶	Зрењанин	6.4. b (ii)	19.95	2027
20	AD Vital Vrbas ¹⁷	Врбас	6.4. b (ii)	6.425	2027
21	„SUNOKO” d.o.o. Novi Sad, Производни центар Бачка, Врбас	Врбас	6.4. b (ii) 1.1. 3.1. (b)	21.55	2028
22	„SUNOKO” d.o.o. Novi Sad, Производни центар Пећинци, Пећинци	Пећинци	6.4. b (ii) 1.1. 3.1. (b)	6.55	2028
23	„SUNOKO” d.o.o. Novi Sad, Производни центар Јединство, Ковачица	Ковачица	6.4. b (ii) 1.1. 3.1. (b)	21.55	2028
24	ВУ Напредак, Ћуприја ¹⁸	Ћуприја	6.5.		
25	ВУ ПРОТЕИНКА, Сомбор ¹⁹	Сомбор	6.5.		
26	SZSZ „1. Decembar”, Житорађа Фарма свиња „1. Decembar” ²⁰	Житорађа	6.6. (b),(c)	1.39	2027
27	UNION MZ DOO Požarevac Фарма свиња “Trnovče”	Село Трновче, Велика Плана	6.6. (c)	0.935	2027
28	UNION MZ DOO Požarevac Фарма свиња “Mustapić”	Село Мустапић	6.6. (b)	1.675	2027

¹⁶Постројење подлеже одредбама Поглавља II и Поглавља V IED, употреба испарљивих органских једињења повезана је са секундарном активношћу. Инвестиције укључују мере за довођење постројења у сагласност са одредбама из BREF документа и GVE из Прилога VII Директиве.

¹⁷Постројење подлеже одредбама Поглавља II и Поглавља V IED, употреба испарљивих органских једињења повезана је са секундарном активношћу. Инвестиције укључују мере за довођење постројења у сагласност са одредбама из BREF документа и GVE из Прилога VII Директиве.

¹⁸ Национална стратегија за управљање споредним производима је у припреми, а план усаглашавања ће сходно томе бити израђен.

¹⁹ Национална стратегија за управљање споредним производима је у припреми, а план усаглашавања ће сходно томе бити израђен

²⁰ План за усаглашавање заснован на проценама експерата, координација са компанијама је у току.

Бр .	Постројење	Локација	Активност /и IED	Улагање за усклађивање у мил. еура	Потребан период имплементације
29	UNION MZ DOO Požarevac Фарма свиња „Petrovac на Млави”	Петровац на Млави	6.6. (b)	0.36	2027
30	Земљорадничка задруга Кљајићево, Кљајићево Фарма свиња „Кљајићево”	Сомбор	6.6. (b)	0.415	2026
31	Месна индустрија Topola AD - РР „Робода“ Фарма свиња „Робода“	Победа	6.6. (b),(c)	1.2	2026
32	Месна индустрија Topola AD - РТК „Рапонија”, Фарма свиња „Mecker”	Бачка Топлола	6.6. (b),(c)	1.2	2026
33	Kotlenik-promet д.о.о., Lađevci Фарма свиња „Obrva”	Село Обрва, Краљево	6.6. (c)	3.8	2027
34	РИТ „Џока d.o.o”, Фарма свиња „Arenda”	Чока	6.6. (c)	0.64	2026
35	РИТ „Џока d.o.o”, Фарма свиња „Novo tovilište”	Чока	6.6. (b)	0.64	2026
36	ASPROM d.o.o. Beograd, Фарма свиња „Ramski Rit”	Рамски Рит, Велико Градиште	6.6. (b),(c)	0.625	2026
37	ASPROM d.o.o. Beograd, Фарма свиња „Farma junadi”	Рамски Рит, Велико Градиште	6.6 (b)	0.625	2026
38	РПК-Већеј AD Већеј Фарма свиња „Zalivno polje”	Бечеј	6.6. (b),(c)	1.063	2027
39	РПК-Већеј AD Већеј Фарма свиња „Breg”	Бечеј	6.6. (c)	0.613	2027
40	AD CARNEX, Индустрија меса Врбас Фарма свиња „Vrbas”	Врбас	6.6. (b),(c)	0.728	2027
41	AD CARNEX, Индустрија меса Врбас Фарма свиња „Savino Selo”	Савино Село	6.6. (b),(c)	0.72	2027

Бр.	Постројење	Локација	Активност /и IED	Улагање за усклађивање у мил. еура	Потребан период имплементације
42	AD CARNEX, Индустрија меса Врбас Фарма свиња „Вашко Dobro Polje”	Бачко Добро Поље	6.6. (b),(c)	0.64	2027
УКУПНО				422.1075	

Табела Листа IPPC²¹/ LCP постројења за која се тражи прелазни период за усклађивање са ВАТ закључцима (ВАТС)

Бр.	Постројење	Локација	Активност/и IED	Улагање за усклађивање у мил. еура	Потребан период имплементације
43	JP EPS - TENT A	Обреновац	1.1	421.9	2032
44	JP EPS - TENT B	Обреновац	1.1	239.1	2031
45	JP EPS - TO Vreoci	Вреоци	1.1	19	2027
46	JP EPS - TE Kostolac A	Костолац	1.1	95.2	2030
47	JP EPS - TE Kostolac B	Костолац	1.1	64.7	2030
48	JP EPS – Panonske TE-TO, TE-TO Novi Sad	Нови Сад	1.1	21.3	2027
УКУПНО				861.2	

Табела Листа IPPC²²/ VOC постројења за која се тражи прелазни период за усклађивање са захтевима Поглавља II и V IED

Бр.	Постројење	Локација	Активност/и IED	Улагање за усклађивање у мил. еура	Потребан период имплементације
49	Тиропластика d.o.o. Горњи Милановац	Горњи Милановац	6.7	8.0	2028
УКУПНО				8.0	

²¹ IPPC постројења у складу са тачком 1.1, сектор Енергетике из Прилога I IED.

²² IPPC постројења у складу са тачком 6.7 из Прилога I IED.

Табела Листа IPPC постројења под посебном управом (која су у стечају или која не раде)

Бр.	Постројење	Локација	Активност/и IED	Улагање за усклађивање у мил. еура	Потребан период имплемен- тације
50	Radijator AD, Zrenjanin ²³	Зрењанин	2.4	1.3	2028
51	НП-Azotara d.o.o. Pančevo – у стечају	Панчево	4.2. (a), (b) 4.3. 1.1	39.650	8 година ²⁴
52	IGM JUGOBANAT JUBA d.o.o. Banatski Karlovac-Alibunar–у стечају	Банатски Карловац	3.5		
53	AD Naša Sloga AD Kovin- у стечају	Ковин	3.5		
54	Lepenka d.o.o, Novi Kneževac – у стечају	Нови Кнежевац	6.1		
55	Pile Prom Ćirković d.o.o Beograd Фарма живине „Krepoljin”	Бољевац, Београд	6.6(a)		
56	„Hibrofarm” d.o.o. Vranje, Vranjska Banja	Врањска Бања	6.6(a)		
57	„Hibrofarm” d.o.o. Vranje, Vranjska Banja	Врањска Бања	6.6(a)		
58	AD DRAGAN MARKOVIĆ, фарма свиња ”Ratari”	Обреновац	6.6 (b),(c)		
59	AD Aleksa Šantić Фарма свиња	Сомбор	6.6 (b),(c)		
60	AD Neoplanta Novi Sad, Фарма свиња „Ćenej”	Нови Сад	6.6 (b)		
61	Krivaja d.o.o. Krivaja	Криваја, Бачка Топола	6.6 (b),(c)		

²³ План за усаглашавање заснован на проценама експерата, координација са компанијама је у току.

²⁴ Након поновног покретања производње.

Бр.	Постројење	Локација	Активност/и ИЕД	Улагање за усклађивање у мил. еура	Потребан период имплементације
62	Индустрија меса „РКВ IMES” Ltd, Београд, Фарма свиња „Farkaždin” ²⁵	Фаркаждин	6.6 (b),(c)	1.017	2027
63	Индустрија меса „РКВ IMES” Ltd, Београд, Фарма свиња „Vizelj” ²⁶	Падинска Скела	6.6 (b),(c)	1.044	2026
64	РИК–Већеј АД Већеј Фарма свиња „Novo selo”	Милешево	6.6 (c)	0.062	2027
65	РИК–Већеј АД Већеј Фарма свиња „Veliki jarak”	Бечеј	6.6 (b)	0.256	2027
66	РИК–Већеј АД Већеј Фарма свиња „Petefi tovilište”	Бачко Петрово Село	6.6 (b)	0.149	2027
67	РИК–Већеј АД Већеј Фарма свиња „Petefi prasilište”	Бачко Петрово Село	6.6 (c)	0.087	2027
68	РИК–Већеј АД Већеј Фарма свиња „Šestica”	Бечеј	6.6 (b)	0.153	2027
УКУПНО				43.718	

Директива Савета 2012/18/ЕУ СЕВЕСО III

6.1 Тренутна ситуација

6.1.1 Законодавни оквир

Директива Савета 2012/18/ЕУ је у почетној фази преношења у национално законодавство. Севесо II Директива је делимично пренета у национално законодавство

²⁵ План за усаглашавање заснован на проценама експерата, координација са компанијама је у току.

²⁶ План за усаглашавање заснован на проценама експерата, координација са компанијама је у току.

2009. године Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС”, број 135/04, 36/09, 72/09, 43/11, 14/16, 76/18 и 95/18 – др. закон) и три подзаконска акта:

- Правилник о листи опасних материја и њиховим количинама и критеријумима за одређивање врсте документа које израђује оператер севесо постројења, односно комплекса („Службени гласник РС”, бр. 41/10, 51/15 и 50/18) - којим се у потпуности преноси ПРИЛОГ I Севесо III Директиве;
- Правилник о садржини политике превенције удеса и садржини и методологији израде Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса („Службени гласник РС”, Број 41/10) – којим се преносе ПРИЛОГ II, ПРИЛОГ III и делимично ПРИЛОГ IV Севесо II Директиве;
- Правилник о садржини обавештења о новом севесо постројењу односно комплексу, постојећем севесо постројењу, односно комплексу и о трајном престанку рада севесо постројења, односно комплекса („Службени гласник РС”, Број 41/10) – одређује образац обавештења, према члану 6. Севесо II Директиве.

Међутим, важно је нагласити да се само неки чланови Севесо III Директиве, који су исти као у Севесо II Директиви, и који су већ били у потпуности пренети у релевантно законодавство Србије, могу сматрати пренетим.

Одредбе везано за екстерне планове заштите од великог удеса регулисане су:

- Законом о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Службени гласник РС”, Број 87/18) који је усвојен у новембру 2018. године.
- Уредбом о садржају и начину израде планова заштите и спасавања у ванредним ситуацијама („Службени гласник РС”, Број 8/11), и
- Упутством о Методологији за израду процене угрожености од елементарних непогода и других несрећа и планова заштите и спасавања у ванредним ситуацијама („Службени гласник РС”, Број 18/17).

У складу са најновијим изменама Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 - испр., 64/10 – Одлука Уставног суда РС, 24/11, 121/12, 42/13 – Одлука Уставног суда РС, 50/13 – Одлука Уставног суда РС, 98/13 - Одлука Уставног суда РС, 132/14, 145/14 и 83/18), одељак овог закона под насловом „Дефиниције” уводи термине севесо постројење и севесо комплекс, док одељак истог закона који уређује надлежности у вези са издавањем грађевинске дозволе, уводи одредбу која предвиђа да министарство задужено за изградњу издаје грађевинске дозволе за изградњу севесо постројења и севесо комплекса.

6.1.2 Институционални оквир

Водећи орган одговоран за преношење прописа у национално законодавство и спровођење је Министарство заштите животне средине. Инспекција за заштиту животне средине је задужена за надзор над извршењем закона. Министарство унутрашњих послова је надлежно за преношење и спровођење обавеза у вези са екстерним плановима заштите од удеса. Надлежни орган јединице локалне самоуправе на чијој територији се налази СЕВЕСО комплекс вишег реда, дужан је да изради и донесе екстерни план

заштите од великог удеса Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре је надлежно за просторно планирање.

Тренутно, у МЗЖС, у Одсеку за заштиту од великог хемијског удеса, има три запослена, а у Одељењу за удесе има седам инспектора за заштиту животне средине са подељеним дужностима.

У Министарству унутрашњих послова (Сектор за ванредне ситуације), надлежност за екстерне планове заштите од великог удеса је на централном нивоу – припада Управи за управљање ризиком, као и на локалном нивоу – организационим јединицама, укључујући четири Управе за управљање ванредним ситуацијама и 23 Одељења за управљање ванредним ситуацијама.

Уз то, Закон о критичној инфраструктури („Службени гласник РС”, Број 87/18), усвојен новембра 2018. године, предвиђа безбедносне планове оператера за управљање ризиком.

Представници МЗЖС су чланови Бироа Конференције страна потписница и Радне групе за спровођење Конвенције о прекограничним ефектима индустријских удеса.

Успостављен је институционални оквир - нема институционалних недостатака, нема преклапања надлежности; међутим, институционални капацитети су недовољни.

6.1.3 Мере спровођења и изазови

Спровођење Севесо III Директиве је у почетној фази, пошто се тренутно систем заштите животне средине (правни, институционални и административни) примењује на захтеве Севесо II Директиве.

Севесо II Директива се у Србији примењује од 2009. године. Спровођење је засновано на постојећем националном законодавству које није потпуно усклађено са захтевима Севесо II Директиве. До сада је у Републици Србији идентификовано 111 комплекса, од којих је 61 комплекс нижег реда, а 50 су Севесо комплекси вишег реда. Оператери комплекса нижег реда су израдили Политику превенције удеса, а оператери комплекса вишег реда су Министарству доставили Извештаје о безбедности и Планове заштите од удеса. Извештаји о безбедности су били предмет јавног увида, јавне презентације и расправе. До сада је издато 38 сагласности и 5 несагласности, укључујући забране рада комплекса или дела комплекса. За преостале комплексе, надлежни орган је захтевао измене, због недостатка/недовољних података, и захтевао је поновно достављање докумената. Поред тога, због промена у комплексима, оператери су ажурирали четири Извештаја о безбедности и интерне Планове заштите од удеса. Уз то, на основу прописаних рокова оператери су прегледали, тестирали и, по потреби, ажурирали интерне Планове заштите од удеса.

Обавезе које су наведене као спроведене, у складу су са захтевима из Севесо II Директиве и морају да буду измењене у складу са захтевима Севесо III Директиве. Мада је национално законодавство установило механизме за успостављање система обавештавања (чл. 7); установљавање обавезе оператера да спроводе политику

превенције великог удеса (чл. 8) и израђују извештаје о безбедности (чл. 10); успостављање система оцењивања Извештаја о безбедности (чл. 10. и 19) и захтева који предвиђа да сви објекти вишег реда морају да израђују интерне планове заштите од удеса (чл. 12), они нису потпуно усаглашени са Севесо III Директивом, и стога, оцењује се да нису спроведени.

У складу са Законом о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама, екстерни планови заштите од великог удеса чине саставни део Плана заштите и спасавања у ванредним ситуацијама. План заштите и спасавања у ванредним ситуацијама. У току су активности у вези са прикупљањем података и израдом Плана заштите и спасавања у ванредним ситуацијама на нивоу локалне самоуправе.

6.2 Планови за потпуно усклађивање

6.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Закон о контроли опасности од великих удеса који укључују опасне материје и Правилници којима се преносе релевантни прилози биће усвојени до краја 2020.

Потпуно преношење Севесо III Директиве биће постигнуто ревизијом и изменама Закона о ПУЖС, Закона о СПУЖС, Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја и Закона о планирању и изградњи (усвајањем подзаконских аката, у складу са чланом 201. овог закона), измене Уредбе о садржају и начину израде планова заштите и спасавања у ванредним ситуацијама („Службени гласник РС”, Број 8/11) и изменама Упутства о Методологији за израду процене угрожености од елементарних непогода и других несрећа и планова заштите и спасавања у ванредним ситуацијама („Службени гласник РС”, Број 18/17).

Нацрт Закона о потврђивању измена Анекса I Конвенције о прекограничним ефектима индустријских удеса је припремљен и очекује се да буде усвојен током 2020. године. Измене Анекса I Конвенције су израђене и усвојене од стране Конференције страна потписница 2014. године, како би био потпуно усаглашен са Прилогом I Севесо III Директиве и Системом класификације хемикалија *CLP/GHS*.

6.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Постојеће институционално уређење захтева јачање административних капацитета и способности. Према Правилнику о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству заштите животне средине, планирано је повећање броја запослених у Одсеку за заштиту од великог хемијског удеса са 3 на 6. Што се тиче инспекције, у Одељењу за удесе се предвиђа укупно 12 радних места.

У оквиру СВС МУП-а, у оквиру Управе за управљање ризиком, за послове процене ризика и планирање, формирано је Одељење за планирање и процену ризика са

систематизованих укупно 12 радних места, у оквиру кога и Одсек за планове заштите и спасавања од елементарних непогода са 5 запослених.

6.2.3 Планиране мере спровођења

Даље спровођење захтева Директиве вршиће се ревизијом идентификованих комплекса и ажурирањем постојећих регистара, ревизијом или израдом нових екстерних планова заштите од удеса, обезбеђивањем да се циљеви спречавања великих удеса и ограничавања њихових последица по здравље људи и животну средину узима у обзир приликом просторног планирања, стално унапређивање знања свих заинтересованих страна.

Директива (ЕЗ) број 2004/42 о ограничавању емисија испарљивих органских једињења насталих употребом органских растварача у неким бојама и лаковима и производима за репарацију возила од 21. априла 2004. године (Службени лист L 143, 30/04/2004)

6.1.Тренутна ситуација

6.1.1 Законодавни оквир

Одредбе ове директиве су у потпуности пренете, у правни систем РС, осим оних одредби које су прописане само за државе чланице ЕУ (нпр. о извештавању Комисије) и то кроз:

- Закон о хемикалијама („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15);
- Правилник о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија („Службени гласник РС”, бр. 90/13, 25/15, 2/16, 2/16 и 44/17).

6.1.2 Институционални оквир

Министарство заштите животне средине је надлежни орган за спровођење Директиве, а Одељење за хемикалије је одређено за спровођење Директиве.

Инспекција за заштиту животне средине је одговорна за контролу стављања у промет боја и лакова за професионалну употребу на тржиште РС.

Санитарна инспекција је одговорна за контролу стављања у промет боја и лакова за општу употребу на тржиште РС.

Постојеће институционално уређење – Запослени у Одељењу за хемикалије стекли су знање и практично искуство за преношење и спровођење захтева Директиве.

6.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Сарадња са индустријом је успостављена у сврху утврђивања рокова за ступање на снагу захтева о ограничењима садржаја испарљивих органских једињења у бојама и лаковима. Информације за дистрибутере и трговце на мало који стављају у промет боје и лакове на

тржиште објављене су 2012. године. Информације о одређивању садржаја испарљивих органских једињења (VOC) у одређеним бојама, лаковима и производима за репарацију возила су објављене 2010. године.

Израђене су смернице за инспекцијски надзор хемикалија које се стављају у промет на тржиште, као и смернице о захтевима за пласирање на тржиште боја и лакова који су намењени произвођачима и увозницима тих хемикалија уз помоћ ИПА твининг пројекта 2008., „Помоћ у успостављању система безбедног управљања хемикалијама у Републици Србији” током 2012. године и обављен је пилот-инспекцијски надзор произвођача и увозника боја и лакова

Етикета или амбалажа за премазе (боје и лакове) и производе за репарацију возила, уз податке утврђене у Правилнику о класификацији, паковању, обележавању и оглашавању хемикалија, садрже и следеће податке: поткатоорију премаза (боја и лакова) и поткатоорију производа за репарацију возила, то јест, ћирилични или латинични симбол поткатоорије по азбучном односно абееедном реду; максимални дозвољени садржај испарљивих органских једињења и максимални укупни садржај испарљивих органских једињења, у складу са Директивом.

Националн и инфо-пулт за хемикалије пружа информације индустрији о роковима ступања на снагу прве и друге фазе ограниеења садржаја испарљивих органских једињења у бојама и лаковима прописаним националним законодавством, као и кроз едукације за поменућу индустријску грану - семинаре, које организује надлежни орган;

Систем за прикупљање података о садржају испарљивих органских једињења је успостављен помоћу Интегралног регистра хемикалија (поткатоорија производа, количина и садржај испарљивих органских једињења).

6.2 Плани е усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Преостале одредбе Директиве биће пренете изменама Правилника о ограниеењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија, које ће бити усвојене до 2021. године.

6.2.1 Плани е усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Потребно је даље јачање административних капацитета, нарочито јачање инспекције за заштиту животне средине и санитарне инспекције..

6.2.2 Планиране мере спровођења

Систем за прикупљање података о садржају испарљивих органских једињења у сврху мониторинга је успостављен помоћу Интегралног регистра хемикалија (поткатоорија производа, количина и садржај испарљивих органских једињења). Међутим, још увек није израђен Програм за мониторинг, али ће тај програм за контролу усаглашености са

поменутом Директивом бити успостављен до датума приступања ЕУ, помоћу доступних података из Интегралног регистра хемикалија, и података инспекцијског надзора.

Уредба (ЕУ) број 66/2010 Европског парламента и Савета од 25. новембра 2009. године о Еко-знаку ЕУ

6.1 Тренутна ситуација

6.1.1 Законодавни оквир

Правилник о ближим условима, критеријумима и поступку за добијање права на коришћење еколошког знака, елементима, изгледу и начину употребе еколошког знака за производе, процесе и услуге („Службени гласник РС”, Број 49/16), усклађен је са одредбама Уредбе (ЕЗ) број 66/2010. Правилник садржи 26 прилога у којима су дати критеријуми за групе производа, у складу са захтевима који су садржани у Одлукама ЕК

6.1.2 Институционални оквир

Постојећи институционални капацитет је довољан (у смислу административних капацитета и способности).

Јачање капацитета националних лабораторија би представљало предност, али са техничког аспекта, они нису ограничавајући фактор за ефективно усклађивање и спровођење регулативе о Еко-знаку ЕУ.

6.1.3 Мере спровођења и изазови

Систем еко означавања националним Еко знаком је успостављен у складу са Правилником о ближим условима, критеријумима и поступку за добијање права на коришћење еколошког знака, елементима, изгледу и начину употребе еколошког знака за производе, процесе и услуге („Службени гласник РС”, број 49/16). Национални систем доприноси припремању спровођења Уредбе (ЕЗ) Број 66/2010. Већ има три производа и четири линије или групе производа којима је додељен национални Еко-знак.

6.2 Планови за потпуно усклађивање

6.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Република Србија се до сада, кроз прилоге правилника, усагласила са 26 одлука ЕК, који успостављају критеријуме за групе производа, али због честих измена ових Одлука ЕК, подударност група производа за национални Еко-знак Републике Србије и Еко-знак ЕУ није потпуна. До краја 2020. године, биће извршене измене Правилника о националном Еко-знаку како би се усвојиле и спровеле све важеће одлуке за 2020. годину.

6.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Постојећи институционални капацитет је довољан (у смислу административних капацитета и способности).

6.2.3 Планиране мере спровођења

Србија ће спровести Уредбу о Еко-знаку до датума приступања.

Уредба (ЕЗ) број 1221/2009 Европског парламента и Савета од 25. новембра 2009. године о добровољном учешћу организација у систему Заједнице за а заштитом животне средине и провере (EMAS) (и повезане уредбе)

6.1 Тренутна ситуација

6.1.1 Законодавни оквир

Уредба о EMAS је усаглашена у мери у којој је то могуће кроз Закон о заштити животне средине. Израђен је Нацрт правилника о садржини и обрасцу захтева за издавање потврде о подацима о којима се води службена евиденција у области заштите животне средине ради укључивања у систем EMAS, документацији која се подноси уз захтев, садржини и обрасцу потврде и садржини, начину вођења и изгледу евиденције, како би се имплементација унапредила у организационом смислу, тако што омогућава верификатору из ЕУ да користи проверу испуњености законских захтева у области заштите животне средине коју би доставило Министарство.

6.1.2 Институционални оквир

Има три запослена у Групи за стандарде и чистију производњу. Они су одговорни за усклађивање српског законодавства са системом EMAS, као и за вођење поступка еко-означавања. Постојећи институционални капацитет је довољан.

6.1.3 Мере спровођења и изазови

Три организације из Србије су већ припремљене за регистрацију EMAS, али се ниједна пријава за регистрацију још није догодила (релевантни СВ ЕУ и верификатор ЕУ још увек нису изабрани). Према Закону о заштити животне средине, МЗЖС (будуће надлежно тело за EMAS) представљаће национални инфо центар за EMAS и пружаће подршку организацијама које желе EMAS регистрацију, као и релевантном надлежном телу за EMAS и изабраном верификатору у поступку регистрације EMAS кроз механизам за „треће земље” (издавањем релевантних потврда о усаглашености са прописима у области заштите животне средине).

6.2 Планови за потпуно усклађивање

6.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Усаглашеност са ЕМАС уредбом је већ постигнута. Доношење Правилника о садржини и обрасцу захтева за издавање потврде о подацима о којима се води службена евиденција у области заштите животне средине ради укључивања у систем ЕМАС, документацији која се подноси уз захтев, садржини и обрасцу потврде и садржини, начину вођења и изгледу евиденције, чије се доношење планира до краја 2020, побољшала би се примена у оперативном смислу.

6.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Постојећи институционални капацитет је довољан.

6.2.3 Планиране мере спровођења

Потпуно спровођење Уредбе о ЕМАС ће се обезбедити од датума приступања.

Директива (ЕУ) 2015/2193 Европског парламента и Савета од 25. новембра 2015. године о ограничењима емисија одређених загађујућих материја у ваздух из средњих постројења за сагоревање (Директива о средњим постројењима за сагоревање)

6.1 Тренутна ситуација

6.1.1 Законодавни оквир

Захтеви из Директиве о средњим постројењима за сагоревање још увек нису пренети у национално законодавство.

Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање („Службени гласник РС”, Број 6/16), усвојена 1. фебруара 2016. године, и Уредба о мерењима емисија загађујућих материја у ваздух из стационарних извора загађивања („Службени гласник РС”, Број 5/16), усвојена 27. јануара 2016. године, прописују граничне вредности емисија за загађујуће материје у ваздух, као и обавезе оператера у вези с мерењем емисија из малих и средњих постројења за сагоревање

Граничне вредности емисија из постојеће националне Уредбе о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање, за SO₂ и PM су строжије у Директиви о средњим постројењима за сагоревање за постојећа постројења и чврста горива, и за SO_x за течна и гасовита горива осим природног гаса. Међутим, постојећа Уредба прописује граничне вредности емисије које су строжије за NO_x за сва постројења на течна горива осим гасног уља, за постројења између 1 и 5 MW на природни гас, и за постројења већа од 5 MW на гасна горива осим природног гаса. Граничне вредности емисија за SO₂ и NO_x су у Директиви о средњим постројењима за сагоревање строжије за нова постројења на чврста горива, и за SO_x, NO_x и PM за сва течна и гасовита горива осим природног гаса. Уз то, према Директиви о средњим постројењима за сагоревање, само нова постројења су предмети агрегације, док су у

националној Уредби, сва постројења предмет агрегације. Поред тога, ако ова нова постројења, која су мања од 15 MW, чине збир већи од 50 MW, и даље су предмет Директиве о средњим постројењима за сагоревање, пошто су само средња постројења за сагоревање, као појединачна постројења са номиналном топлотном снагом на улазу већом од 15 MW, урачуната у укупну номиналну топлотну снагу на улазу постројења, према тачки 3. члана 29. IED: На крају, Директива о средњим постројењима за сагоревање не прописује граничне вредности емисије за CO, N₂O и TOS, као што је то случај са националном Уредбом.

6.1.2 Институционални оквир

Министарство заштите животне средине - Одељење за заштиту ваздуха и озонског омотача је надлежни орган за преношење и координацију спровођења Директиве о средњим постројењима за сагоревање (један запослени са подељеним дужностима).

Агенција за заштиту животне средине је надлежни орган за одржавање инвентара емисија, информациони систем животне средине и извештавање. У овом тренутку у АЗЖС нема стално запослених који се баве специфичном тематиком у вези са овом директивом.

Координацију и надзор активности инспекције које су поверене аутономној покрајини и локалним самоуправама, спроводи републичка инспекција. Број запослених: МЗЖС - републички инспектори (61, са подељеним одговорностима), Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине - покрајински инспектори (15, са подељеним одговорностима) и локалне самоуправе - локални инспектори (206, са подељеним одговорностима).

Остале надлежности ће бити утврђене у правним актима који ће пренети захтеве Директиве.

6.1.3 Мере спровођења и изазови

Активности спровођења Директиве нису још почеле, али оператери средњих постројења за сагоревање већ имају неке обавезе прописане у Уредби о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање и Уредби о мерењима емисија загађујућих материја у ваздух из стационарних извора загађивања, које се тичу граничних вредности емисије и мерења емисије.

Према Програму имплементације Стратегије развоја енергетике у Републици Србији до 2025. године са пројекцијама до 2030. године, у смислу периода од 2017. до 2023. године, идентификовано је 145 регистрованих средњих постројења за сагоревање која се налазе у постројењима за грејање (укупна топлотна снага на улазу већа од 1900 MW), која имају обавезу да ускладе своје емисије у ваздух са граничним вредностима емисија прописаним у Уредби о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање. Овај број постројења представља приближну вредност и

односи се само на комуналне системе за даљинско грејање. Од тог броја, 17 постројења је обухваћено IED према правилу агрегације, као постројења већа од 15 MW.

Процена тренутне ситуације у погледу укупног броја средњих постројења за сагоревање у Републици Србији обављена је у периоду август 2017 - децембар 2018. године. Након детаљне анализе, према упитнику који је Министарство за заштиту животне средине доставило локалним властима, релевантни подаци су добијено. Према почетној процени, постоји око 440 средњих постојећих за сагоревање у републици Србији..

Према члану 20. и члану 35. (тачке 5, 6. и 7) Уредбе о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање, рокови за спровођење су знатно краћи него у Директиви о средњим постројењима за сагоревање, али ниједан оператер није имао никакве примедбе на то.

6.2 Планови за потпуно усклађивање

6.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Законодавне активности за потпуно усаглашавање захтева из Директиве о средњим постројењима за сагоревање ће бити довршене до краја 2020. године на следећи начин:

- Измене Закона о заштити ваздуха;
- Усвајање Уредбе о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из средњих постројења за сагоревање, предвиђене за крај 2020. године. Годину дана после датума усаглашавања националног законодавства, ова уредба би почела да се примењује на нова постројења.

6.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Остале надлежности ће бити утврђене у правним актима који преносе захтеве Директиве. На пример, од 20. децембра 2018. године, сва нова средња постројења за сагоревање морају да буду регистрована или да имају дозволу, што одређује свака држава чланица. У Републици Србији, сва постројења за сагоревање са парним котловима, која спадају у тзв. категорију посуда под притиском, обухваћена су законодавством и регистрацијом од стране Министарства рударства и енергетике. Друге врсте средњих постројења за сагоревање региструју локални органи захтевају инвестиције и грађевинске дозволе. У овој ситуацији је логично да Министарство примењује регистрацију. Сходно томе, потребно је даље јачање постојећих административних капацитета у Министарству, АЗЖС - Одељењу за Национални регистар извора загађивања, у Покрајинском секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине, и инспектора за заштиту животне средине на републичком, покрајинском и локалном нивоу.

6.2.3 Планиране мере спровођења и прелазни периоди

Да би се обезбедило спровођење захтева, потребно је следеће;

- Наставити са анализом тренутно доступних података о средњим постројењима за сагоревање;
- Комплетирати базу података о укупном броју средњих постројења за сагоревање;
- Обезбедити усаглашеност са граничним вредностима емисије (члан 6);
- Увести захтев за оператере да прате емисије (члан 7, Део 1 Прилога III);
- Успоставити систем извештавања и базу података (члан 11).

Спровођење Директиве о средњим постројењима за сагоревање ће бити постигнуто према подацима прописаним за државе чланице.

7. ХЕМИКАЛИЈЕ

Уредба REACH

Уредба (ЕЗ) број 1907/2006 Европског парламента и Савета од 18. децембра 2006. године о регистрацији, евалуацији, ауторизацији и ограничењу хемикалија (REACH)

Напомена: *REACH* је такође предмет преговора у оквиру Поглавља 1 Слободно кретање роба.

7.1 Тренутна ситуација

7.1.1 Законодавни оквир

Српско законодавство је делимично усклађено са Уредбом *REACH*. Одредбе које захтевају чланство у ЕУ као предуслов за спровођење нису уграђене у национално законодавство (нпр. регистрација супстанци, евалуација и ауторизација). Имајући у виду да се Уредба *REACH* директно примењује, усклађеност се сматра привременом законодавном мером која олакшава припрему за спровођење и примену *REACH* после приступања.

Усклађеност је постигнута следећим прописима:

- Закон о хемикалијама („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15);
- Правилник о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија („Службени гласник РС”, бр. 89/10, 71/11, 90/11, 56/12, 90/13, 25/15, 2/16, 44/17 и 36/18);
- Правилник о начину на који се врши процена безбедности хемикалије и садржини извештаја о безбедности хемикалије („Службени гласник РС”, Број 37/11);
- Правилник о критеријумима за идентификацију супстанце као ПБТ (перзистентне, биоакумулативне и токсичне) или вПвБ (веома перзистентне и веома биоакумулативне) супстанце („Службени гласник РС”, Број 23/10);
- Правилник о садржају безбедносног листа („Службени гласник РС”, Број 100/11);
- Листа супстанци које изазивају забринутост („Службени гласник РС”, бр. 94/13, 101/16 и 22/18);
- Листа супстанци кандидата за Листу супстанци које изазивају забринутост („Службени гласник РС”, бр. 58/16 и 22/18), и

- Правилник о методама испитивања опасних својстава хемикалија („Службени гласник РС”, Број 117/13), у даљем тексту: „Српско законодавство о хемикалијама”.

Прецизније, у српско законодавство о хемикалијама преузете су одредбе *REACH* које се односе на информације унутар ланца снабдевања (безбедносне листове (*SDS*), члан 33, достављање информације о супстанцама које изазивају забринутост (*SVHC*)), Листу супстанци кандидата за Листу супстанци које изазивају забринутост, Листу супстанци које изазивају забринутост и *REACH* ограничења и забране (иако се датуми примене специфичних ограничења и забрана могу разликовати од оних утврђених у *REACH*, Прилог XVII). Поред тога, српско законодавство о хемикалијама садржи одредбе којима се уређује начин на који се врши процена безбедности хемикалије и садржина извештаја о безбедности хемикалије, као и да, када је Извештај о безбедности хемикалије (у даљем тексту: *CSR*) сачињен, информације садржане у безбедносном листу морају одговарати информацијама у *CSR*, а сценарио изложености се мора приложити уз безбедносни лист.

Српско законодавство о хемикалијама такође укључује Регистар хемикалија. Обавеза пријављивања хемикалије у Регистар примењује се на супстанце и смеше које се производе у Србији или увозе у количинама једнаким или већим од 100 kg годишње. Регистар садржи податке о подносиоцу пријаве и основне информације о хемикалијама, као што су порекло, начин коришћења, елементи обележавања, састав и садржај испарљивих органских једињења. Када су у питању смеше које садрже супстанце које изазивају забринутост наведене у *REACH*, Анекс XIV, захтеви за пријаву у Регистар укључују опис мера за смањење ризика и информације о алтернативним супстанцама, ако су доступне.

7.1.2 Институционални оквир

Министарство заштите животне средине (МЗЖС) је надлежни орган (НО) за управљање хемикалијама. Надлежност је даље додељена Одељењу за хемикалије које је одговорно за спровођење послова који су утврђени законодавством о хемикалијама и биоцидним производима, укључујући усклађивање законодавства са европским. Одељење за хемикалије састоји се од Одсека за управљање хемикалијама (три запослена), Одсека за управљање биоцидним производима (три запослена), Одсека за класификацију, процену опасности и саопштавање опасности од хемикалија и биоцидних производа (један запослени) и Одсека за Интегрални регистар хемикалија (три запослена). Укупан број запослених, укључујући начелника Одељења, је 11.

Еквивалент од два запослена са пуним радним временом ангажовано је на спровођењу законодавства усклађеног са *REACH*, укључујући функцију хелп-деска.

Контролу усаглашености са националним законодавством које је усклађено са захтевима *REACH* и инспекцијски надзор врши МЗЖС преко инспектора за заштиту животне средине, и Министарство здравља преко санитарних инспектора.

Административни капацитет Одељења за хемикалије треба да буде ојачан запошљавањем нових службеника који имају релевантну регулаторну и техничку стручност и „меке” вештине како у Одељењу за хемикалије тако и у Инспекцији за заштиту животне средине, у краткорочном периоду. Постојећим државним службеницима такође је потребна даља обука, опрема за ИТ и финансијски ресурси како би се обезбедио капацитет који ће осигурати ефективно спровођење *REACH*.

Што се тиче знања, стручности и изградње „меких” вештина, већ се спроводе одређене активности уз подршку Европске агенције за хемикалије (ЕСНА) у оквиру ЕСНА ИПА пројекта, твининг пројекта који су финансирани из фондова ЕУ/ИПА и спровођени у сарадњи са Аустријом/Словенијом, као и дугогодишњег пројекта јачања капацитета кроз сарадњу са Шведском агенцијом за хемикалије (КемI).

7.1.3. Предузете мере спровођења и изазови

Национално законодавство усклађено са одређеним деловима *REACH* је на снази од 2010. године. Где је обезбеђена усклађеност, српски правилници понављају детаљан садржај појединачних одредби *REACH*. Међутим, усклађивање са захтевима *REACH* који се односе на регистрацију и ауторизацију пре приступања представља нарочит изазов. Према нашем мишљењу, увођење *REACH* процеса регистрације/ауторизације пре приступања било би у супротности са ЕУ принципима пропорционалности и правне сигурности.

Чак и када би регистрација/ауторизација слична *REACH* регистрацији/ауторизацији била спроведена у Србији пре приступања, та регистрација/ауторизација не би била призната у ЕУ након приступања, те би морала поново да се спроведе. У том случају, приступање би довело до ситуације у којој се поништавају правни инструменти који омогућавају њиховим носиоцима да обављају економску активност, што је према установљеној судској пракси ЕУ Суда, легитимно очекивање и правна сигурност тих носиоца се мора обезбедити.²⁷

Регулаторно знање о хемикалијама које је релевантно за примену *REACH* је доступно и стално се унапређује. Од 2009. године, многим обукама и образовним активностима успостављена је основа за спровођење правила усклађених са *REACH* унутар централне администрације. Јачању капацитета централне администрације и инспектора додатно је допринела сарадња са Аустријом/Словенијом (ИПА SR13 IB EN 03, „Даљи развој управљања хемикалијама и биоцидним производима”) и Шведском („Управљање ризиком од хемикалија у Србији”). Додатно, централна администрација такође добија подршку од Европске агенције за хемикалије (ЕСНА) кроз радионице и обуке које су

²⁷ The Commission invokes this principle as regards transition periods, see e.g. the Judgment of the European Court of Justice in Case 235/17, European Commission vs. Hungary.

обезбеђене у оквиру ИПА техничке помоћи ЕСНА земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима.

Успостављен је национални хелп-деск који пружа савете о дужностима и обавезама према националном законодавству које је усклађено са *REACH* (реф.: info.hemikalije@ekologija.gov.rs); предвиђено је да национални хелп-деск прерасте у хелп-деск државе чланице за *REACH*, *CLP* и *BPR* након што Република Србија постане чланица ЕУ. Запослени који обављају функцију хелп-деска већ учествују у активностима ЕСНА хелп-деск мрежеу својству посматрача.

Представници Србије учествују у раду тела - Надлежни органи за *REACH* и *CLP* држава чланица (*CARACAL*) у својству посматрача, што је препознато као важно за спровођење законодавства и даље јачање компетенција и вештина, нарочито оних које су потребне за ефективно учешће у пуном капацитету после приступања.

Међутим, што се тиче изградње капацитета за учешће у раду других техничких тела, нпр. техничким подгрупама састанка *CARACAL* или партнерским експертским групама, Одбору за *REACH*, Одбору држава чланица итд., административни капацитет централне администрације Србије за хемикалије мора се даље ојачати и у погледу броја запослених и у погледу додатних знања и компетенција.

Обавеза комуникације информација о хемикалијама унутар ланца снабдевања се примењује. Правни субјекти који стављају хемикалије у промет достављају Безбедносни лист уз хемикалије, када је то захтевано, чија форма и садржај су у складу са Прилогом II *REACH*. Такође, прописана је и примењује се обавеза саопштавања информације о супстанцама у производима (*REACH*, чл. 33).

Ограничења усклађена са Прилогом XVII *REACH* примењују се у Србији, а при пријављивању хемикалија у Регистар хемикалија, постоје посебни додатни захтеви за супстанце наведене у Прилогу XIV *REACH*.

Успостављена је активна сарадња са цивилним сектором у вези са хемикалијама и безбедношћу производа. НВО су међу главним партнерима по питању ширења информација о хемикалијама у јавности.

Како би се подигла свест о правима потрошача и заштитило здравље људи и животна средина, МЗЖС је успоставило нови веб сајт за потрошаче „*IPOHEM*” (www.ipohem.gov.rs)

Ефективан систем инспекције и надзора над применом прописа је делимично успостављен. Закон о хемикалијама дефинише аранжмане за надзор и контролу усаглашености са Законом и прописима који су донети на основу овог закона, укључујући правила усклађена са *REACH*. Закон о хемикалијама садржи одредбе којима се урешују казне за велики број случајева непоштовања правила усклађених са *REACH*. Члан 97. прописује привредне преступе, а чл. 98, 99, 100. и 101. прописују прекршаје и казне које се примењују у случају кршења одредби закона.

7.2 Планови за потпуно усклађивање

7.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

У сврхе спровођења *REACH*, биће израђен и усвојен Закон о спровођењу *REACH*. Започете су активности за припрему првог нацрта. Рок за усвајање је 2021. година, док би се закон примењивао од датума приступања.

Са дејством од датума приступања, новим Законом о хемикалијама ставиће се ван снаге и заменити постојећи Закон о хемикалијама. Нови Закон о хемикалијама неће садржати одредбе усклађене са *REACH*.

Нови закон о хемикалијама ће задржати специфичне одредбе из постојећег Закона, односно оне које се односе на Регистар хемикалија. Према нашем мишљењу, ове одредбе нису у супротности са клаузулом о слободном кретању садржаном у члану 128 *REACH*, што би смо подржали упућивањем на чињеницу да су национални регистри хемикалија у принципу у складу са ЕУ законодавством, како је потврђено пресудом Европског суда правде у случају шведског регистра хемикалија²⁸. Ово важи под одређеним условима који су такође испуњени у случају српског Регистра хемикалија. Наиме, пријава хемикалије у регистар није предуслов за стављање у промет и Регистар углавном садржи информације које су допуна *REACH* захтевима, с обзиром да се примарно воде подаци о смешама. Регистар служи као инструмент подршке за инспекцију и доприноси достизању високог нивоа заштите здравља људи и животне средине.

7.2.2 Планови усаглашавања институционалног оквира са правним тековинама ЕУ

Постојеће институционално уређење обухвата Министарство заштите животне средине као надлежни орган за управљање хемикалијама. Надлежност ће даље бити додељена Одељењу за хемикалије.

Биће преиспитан садашњи капацитет и задаци надлежног органа (нпр. Листа стручног знања, техничких вештина, итд.), расположиви државни службеници (лице/година) и ресурси потребни на дан приступања (лице/година) уз упућивање на обавезе држава чланица. Мере за институционално јачање ће узети у обзир разлоге за и против оснивања независне институције, нпр. Агенције за хемикалије. Додатни детаљи о изградњи административних капацитета биће дати у Акционом плану за развој административних капацитета.

²⁸ Case C-472/14, Canadian Oil Company Sweden AB vs. Riksåklagaren

7.2.3 Планиране мере спровођења

МЗЖС континуирано ради на изградњи и јачању административних и професионалних капацитета за учествовање у Одбору држава чланица и учешће у раду Одбора за процену ризика и Одбора за социоекономску анализу.

Административни капацитет централне администрације за Србије за хемикалије у смислу капацитета за евалуацију супстанци, припрему и подношења досијеа за идентификацију супстанци које изазивају забринутост и предлога за ограничење производње, коришћења или стављања супстанци у прометбиће додатно ојачани и имаће подршку научног сектора.

Посебан план спровођења *REACH* ће бити израђен у оквиру ИПА 2014 Стратегија апроксимације у области животне средине III.

Током претприступног периода, МЗЖС ће наставити да комуницира о спровођењу и примени *REACH* са свим заинтересованим странама (нпр. Министарство здравља, Министарство трговине, туризма и телекомуникација, Привредна комора Србије, Унија послодаваца Србије, Асоцијација малих и средњих предузећа, НВО и индустрија).

Линк за национални хелп-деск на званичној веб презентацији биће адреса где ће бити пружене основне информације о *REACH* на српском језику (<http://www.ekologija.gov.rs/organizacija/sektori/sektor-za-planiranje-i-upravljanje-u-zivotnoj-sredini/odeljenje-za-hemikalije/informativni-pult-za-hemikalije-i-biocidne-proizvode>).

Индустрија ће добијати додатне информације и подршку током претприступног периода кроз радионице и друге догађаје, нпр. Дан заинтересованих страна.

7.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Република Србија ће спроводити *REACH* од датума приступања, зависно од специфичних, доле описаних аранжмана за захтеве за које су неопходни периоди прилагођавања.

Листа захтева за које је потребан период прилагођавања:

Члан 5. предвиђа да, према члану 6, 7, 21. и 23, супстанце појединачно, у смешама или у производима не смеју се производити у Заједници или стављати у промет, осим ако су регистроване у складу са релевантним одредбама, где је то потребно.

Члан 56. предвиђа да ниједан произвођач, увозник или даљи корисник неставља у промет супстанцу ради коришћења, нити је лично користи, ако је та супстанца укључена у Прилог XIV, осим ако нису испуњени захтеви из овог члана. Осим тога, члан 58. 1) в) дефинише прелазне аранжмане као што су датум(и) од којих су стављање у промет и коришћење супстанце забрањени, осим ако је издата ауторизација, и датум или датуме до којих се мора поднети захтев за ауторизацију, уколико подносилац захтева жели да

настави са коришћењем супстанце или стављањем у промет за одређене употребе после истека крајњег рока.

Како би се омогућило да се супстанце које се произведе и увозе на дан приступања не производе или стављају у промет супротно захтевима REACH и да би се српској индустрији пружило довољно времена за усклађивање са захтевима, Србија подноси захтев за прелазни механизам, као што следи:

- За примену чл. 5, 6, 7(1), чл. 14, 17. и 18, за све врсте регистрација и за све количинске опсеге:
 - период прилагођавања од 30 месеци за супстанце произведене или стављене у промет у Србији, које су већ регистроване у ЕУ на дан приступања;
 - период прилагођавања од 42 месеца за супстанце произведене или стављене у промет у Србији које нису регистроване у ЕУ на дан приступања.

Како би могао да има користи од режима прилагођавања наведеног под тачкама (i) и (ii), сваки потенцијални регистрант основан у Србији мора да поднесе информлјације утврђене у REACH, члан 26(1)(a-d) у року од 12 месеци од дана приступања.

- За примену члана 7, параграф 2, 3. и 4. и члана 9. Уредбе:
 - период прилагођавања од 6 месеци од дана приступања.
- За примену чл. 56 и 58 (1) (c) за подносиоце захтева основане у Србији:
 - Период прилагођавања од 18 месеци од дана приступања за подношење захтева за ауторизацију за било коју супстанцу укључену у Прилог XIV ако крајњи рок пада пре датума приступања или мање од 18 месеци после датума приступања.

У овој фази преговора, периоди прилагођавања за примену члана 67. REACH у вези са Прилогом XVII REACH нису неопходни, с обзиром да су до сада све постојеће REACH забране и ограничења инкорпорирани у српско законодавство о хемикалијама. Међутим, како специфични датуми примене било које будуће REACH забране или ограничења у српском законодавству могу одступати од REACH, задржавамо могућност да додамо захтев за период прилагођавања у будућности.

У вези са преносом права са јединог заступника на српске компаније након приступања ЕУ, Република Србија захтева појашњење процедуре за пренос власништва над подацима у досијеу са јединог заступника на матичну компанију, нпр. практичне детаље о спровођењу преноса власништва и плаћању накнада.

Уредба (ЕЗ) број 1272/2008 Европског парламент и Савета од 16. децембра 2008. о класификацији, обележавању и паковању супстанци и смеша, којом се мењају и стављају ван снаге Директиве 67/548/ЕЕЗ и 1999/45/ЕЗ, и мења Уредба (ЕЗ) број 1907/2006 (CLP Уредба)

Напомена: *CLP* је такође предмет преговора у оквиру Поглавља 1 *Слободно кретање роба*

7.1 Тренутна ситуација

7.1.1 Законодавни оквир

Српско законодавство о класификацији, паковању и обележавању хемикалија је делимично усклађено са Уредбом *CLP*.

Усклађеност је постигнута следећим прописима:

- Закон о хемикалијама, Наслов IV, Чл. 9-19 („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 92/2011, 93/2012 и 25/2015);
- Правилник о класификацији, паковању, обележавању и оглашавању хемикалије и одређеног производа у складу са Глобално хармонизованим системом за класификацију и обележавање УН („Службени гласник РС”, бр. 105/13, 52/17 и 21/19);
- Правилник о Списку класификованих супстанци („Службени гласник РС”, Број 19/19).

Већина одредби *CLP* је уграђена у национално законодавство. Међутим, сматра се да је усклађеност делимична, с обзиром да одредбе које захтевају чланство у ЕУ као предуслов за спровођење, нису уграђене у законодавство. Национално законодавство се периодично мења како би се обезбедила усклађеност са уредбама којима се *CLP* мења у сврху прилагођавања техничком и научном напретку. До сада су узете у обзир измене до 10. Прилагођавања техничком напретку.

У контексту директне примене Уредбе *CLP*, усклађивање се сматра привременом законодавном мером којом се олакшава спровођење *CLP* после приступања.

7.1.2 Институционални оквир

Министарство заштите животне средине (МЗЖС) је надлежни орган (НО) за управљање хемикалијама. Надлежност је даље додељена Одељењу за хемикалије. Опште информације о Одељењу, унутрашњој организацији, односно броју одсека и броју запослених у сваком од одсека наведене су испред у тексту који се односи на Уредбу *REACH*.

Одсек за класификацију, процену опасности и саопштавање опасности од хемикалија и биоцидних производа је надлежан за *CLP*. Еквивалент од једног запосленог са пуним радним временом је одговоран за спровођење законодавства усклађеног са *CLP*, укључујући функцију хелп-деска за *CLP*.

Контролу усаглашености са националним законодавством које је усклађено са захтевима *CLP* и инспекцијски надзор врши МЗЖС, преко инспектора за заштиту животне средине.

Регулаторно знање, стручност и „меке” вештине запослених интензивно су унапређиване током последњих година. Специфичне активности спроведене су уз подршку Европске агенције за хемикалије (ЕСНА) кроз техничку помоћ и радионице организоване у оквиру ЕСНА ИПА пројекта, твининг пројекте који су финансирани из ЕУ/ИПА фондова и дугогодишњи пројекат јачања капацитета који се спроводи у сарадњи са Шведском агенцијом за хемикалије (KemI).

Ипак, административни капацитет Одељења за хемикалије у целини треба да буде ојачан у краткорочном периоду. Запошљавање нових службеника са релевантном регулаторном и техничком стручношћу и специфичним вештинама потребно је како у Одсеку за CLP, тако и у Инспекцији за заштиту животне средине. Постојећим државним службеницима је такође потребна даља обука, опрема за ИТ и финансијски ресурси, како би се обезбедио капацитет који ће осигурати ефективно спровођење CLP.

7.1.3. Предузете мере спровођења и изазови

Хемикалије се не смеју стављати у промет осим ако су класификоване, обележене и упаковане у складу са националним законодавством које је усклађено са CLP.

Национални хелп-деск је успостављен и пружа савете о обавезама и одговорностима према националном законодавству које је усклађено са CLP (реф.: info.hemikalije@ekologija.gov.rs); предвиђено је да национални хелп-деск прерасте у хелп-деск државе чланице за CLP, након што Република Србија постане чланица ЕУ. Запослени који обавља функцију хелп-деска већ учествује у активностима ЕСНА хелп-деск мреже у својству посматрача.

Успостављен је ефективан систем инспекције и надзора над применом националног законодавства. Закон о хемикалијама дефинише инспекцијске аранжмане за надзор и контролу поштовања Закона и прописа донетих на основу њега, укључујући правила о класификацији, паковању и обележавању која су усклађена са CLP.

Представници Србије учествују у раду тела - Надлежни органи за REACH и CLP држава чланица (CARACAL) у својству посматрача, што је препознато као важно за усклађивање и спровођење законодавства, као и даље јачање компетенција и вештина.

Међутим, капацитет за учешће у раду других техничких тела, рецимо партнерским експертским групама за израду упутстава, техничким подгрупама састанка CARACAL, и нарочито за израду предлога за хармонизовану класификацију и обележавање, треба даље ојачати и у погледу броја запослених и у погледу регулаторних и научних знања.

Како је недавно Уредби CLP додат нови Прилог VIII, Република Србија прати развој и дискусију између ЕК, држава чланица и ЕСНА како би се припремила за спровођење захтева у вези са подношењем података потребних за хитан здравствени третман које треба да поднесу увозници и даљи корисници смеша. Република Србија има Национални центар за контролу тровања, који је у потпуности оперативан.

7.2 Планови за потпуно усклађивање

7.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Даље легислативне активности обухватају израду и усвајање Закона о спровођењу Уредбе 1272/2008 (CLP); тај закон би се примењивао од датума приступања. Рок за његово доношење је 2021. година.

Са дејством од датума приступања, новим Законом о хемикалијама ставиће се ван снаге и заменити постојећи Закон о хемикалијама. Нови Закон о хемикалијама неће садржати одредбе о класификацији, обележавању и паковању хемикалија.

7.2.2 Планови усаглашавања институционалног оквира са правним тековинама ЕУ

Постојећи административни капацитети за спровођење *CLP* биће додатно ојачани у погледу броја запослених и у погледу знања и компетенција. Мере за институционално јачање ће узети у обзир разлоге за и против оснивања независне институције, нпр. Агенције за хемикалије. Додатни детаљи о изградњи административних капацитета биће дати у Акционом плану за развој административних капацитета.

7.2.3 Планиране мере спровођења

Република Србија ће уложити највеће могуће напоре да сви носиоци одговорности и обавеза буду информисани о директној примени Уредбе *CLP*, много пре приступања. Национални хелп-деск и други алати за ширење информација, укључујући циљане семинаре за потенцијалне носиоце дужности, користиће се за достављање информација.

Република Србија ће наставити да учествује на састанцима *CARACAL* и другим састанцима које организације ЕК или *ЕСНА*, у својству посматрача. Република Србија ће активно пратити развој догађаја у вези са спровођењем Прилога VIII Уредбе *CLP* и осигурати информисање и припремне активности како би сви носиоци дужности били упознати са својим обавезама и тиме олакшати неометану примену захтева.

7.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Република Србија ће спроводити *CLP* од датума приступања, зависно од специфичних доле описаних аранжмана за захтеве за које су неопходни периоди прилагођавања.

Захтеви за које је потребан период прилагођавања:

Члан 40. намеће *обавезу* сваком произвођачу или увознику или групи произвођача или увозника („подносилац/подносиоци пријаве“) који ставља у промет супстанцу која је наведена у члану 39, да *пријави Агенцији* информације које се укључују у Инвентар класификације и обележавања који је наведен у члану 42.

Став 3. члана 40. предвиђа да се супстанце стављене у промет 10. децембра 2010. године или касније пријављују у складу са чланом 40 (1) у року од месец дана након њиховог стављања у промет.

У вези са приступањем Србије ЕУ, пошто је предвиђени прелазни рок већ давно прошао, српски произвођач или увозник или група произвођача или увозника пријављује информације Европској агенцији за хемикалије (ЕЧА) у року од месец дана од датума приступања.

Прилог VIII - Хармонизоване информације у вези са реаговањем на хитне здравствене ситуације и превентивним мерама, прописује захтеве за подношење и рокове за подношење за различите типове смеша. Подносиоци достављају информације о смешама које су класификоване као опасне на основу њихових ефеката на здравље или физичких ефеката, телима која су именована према члану 45. став 1. (у даљем тексту: „именована тела”), у држави чланици или државама чланицама где се смеша ставља у промет, пре стављања смеше у промет.

Са намером да осигура да сви носиоци дужности буду у могућности да испуне захтеве из горе цитираних чланова *CLP* и Прилога VIII, Република Србија подноси захтев за:

- Период прилагођавања од три месеца од датума приступања, за примену члана 40;
- Период прилагођавања од 18 месеци од датума приступања, за примену Прилога VIII.

Уредба (ЕУ) 2017/852 Европског парламента и Савета од 17. маја 2017. године о живи, којом се ставља ван снаге Уредба (ЕЗ) број 1102/2008.

7.1 Тренутна ситуација

7.1.1 Законодавни оквир

Усклађивање националног законодавства са новом Уредбом о живи је у почетној фази. Уредба 2017/852 је делимично усаглашена са националним законодавством о управљању хемикалијама. У Закону о хемикалијама („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15) установљен је правни основ за усвајање Правилника о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија („Службени гласник РС”, бр. 90/13, 25/15, 2/16, 44/17 и 36/18), који је усаглашен са Прилогом XVII Уредбе број. 1907/2006 (*REACH*). Правилник прописује забране и ограничења производње, стављања у промет и коришћења живе и једињења живе (редни број забрана и ограничења: 18, 18а и 62). Прописане одредбе које се односе на забране и ограничења под редним бројем 18а, за општу употребу, ступиле су на снагу 2011. године. Прописане одредбе које се односе на забране и ограничења за професионалну употребу ступиле су на снагу 2018. године. У истом Правилнику, забране и ограничења које се односе на једињења фенилживе која су наведена под редним бројем 62. ступила су на снагу 10. октобра 2017. године; Осим тога, Правилник о увозу и извозу одређених опасних хемикалија („Службени гласник РС”, бр. 89/10, 15/13 и 114/14) садржи одредбе о забрани извоза елементарне живе, појединих једињењаживе са изузецима, као и смеша

елементарне живе са другим супстанцама, укључујући легуре живе, које садрже најмање 95 % живе.

Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 14/16 и 95/18-др.закон) и релевантни подзаконски акти (Правилник о начину складиштења, паковања и обележавања опасног отпада („Службени гласник РС”, Број 92/10), Правилник о листи електричних и електронских производа, мерама забране и ограничења коришћења електричне и електронске опреме која садржи опасне материје, начину и поступку управљања отпадом од електричних и електронских производа („Службени гласник РС”, Број 99/10), Правилник о начину и поступку управљања истрошеним батеријама и акумулаторима („Службени гласник РС”, Број 86/10), Правилник о начину и поступку за управљање отпадним флуоресцентним цевима („Службени гласник РС”, Број 97/10), Правилник о листама отпада за прекогранично кретање, садржини и изгледу докумената који прате прекогранично кретање отпада са упутствима за њихово попуњавање („Службени гласник РС”, Број 60/09) и Уредба о одлагању отпада на депоније („Службени гласник РС”, Број 92/10) регулишу питања управљањс опасним отпадом (скупљање, транспорт, одлагање, прекогранично кретање), док се отпад о живе регулише као опасан отпад, а релевантне националне одредбе се односе и на отпад од живе.

Други правни акти до сада препознати као релевантни за спровођење уредбе јесу Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања, Закон о заштити животне средине, Закон о заштити земљишта, Закон о водама са релевантним подзаконским актима, и Закон о здравственој исправности производа опште употребе.

Закон о заштити животне средине, пре свега поглавље Заштита од хемијског удеса, и три подзаконска акта донета на основу овог закона, регулишу питања у вези са индустријским активностима у смислу контроле опасности од великог удеса који укључује опасне материје, укључујући активности у вези са привременим складиштењем живе и једињења живе и смеша живе наведених у Прилогу I Уредбе (ЕУ) 2017/852 о живи, у комплексима који су у области примене Директиве 2012/18/ЕУ Европског парламента (Севесо III Директива). Правилником о листи опасних материја и њиховим количинама и критеријумима за одређивање врсте документа које израђује оператер севесо постројења, односно комплекса („Службени гласник РС”, бр. 41/10, 51/15 и 50/18) прописане су опасне материје и граничне вредности у складу са граничним вредностима и захтевима који су утврђени у Прилогу I Директиве 2012/18/ЕУ Европског парламента.

Република Србија је 9. октобра 2014. године потписала Минамата конвенцију. Поред тога, Република Србија је ратификовала Протокол о тешким металима (Hg, Pb, Cd) у оквиру Конвенције о ваздуху *UNECE* из 2012. године.

7.1.2 Институционални оквир

Надлежни орган одговоран за усаглашавање и спровођење је Министарство заштите животне средине, у сарадњи са следећим институцијама које су до сада препознате као

релевантне за спровођење уредбе: Министарство здравља и Министарство финансија (Управа царина).

Министарство заштите животне средине је надлежни орган за спровођење Уредбе и предвиђа се да ће бити надлежни орган за спровођење Уредбе о живи на дан приступања Републике Србије Европској унији.

Одељење за хемикалије, као централна административна јединица, одговорно је за спровођење дела Уредбе који се односи на забране и ограничења стављања у промет и извоза живе, једињења живе, смеша живе и производа који садрже живу.

Одељење за управљање отпадом (МЗЖС) је задужено за дозволе у вези са сакупљањем, складиштењем, транспортом, прекограничним кретањем и третманом отпада. Аутономна покрајина Војводина је задужена за издавање дозвола за све активности на својој територији. Група за заштиту земљишта и обновљиве изворе енергије је одговорна за давање сагласности на пројекте рекултивације и ремедијације земљишта, као и пројекте санације и ремедијације деградиране животне средине.

Одељење за заштиту вода од загађења (МЗЖС) је одговорно за припрему стандарда квалитета животне средине за хазардне материје у водним телима међу којима је такође и жива. Одељење за отпадне воде (МЗЖС) је одговорно за успостављање граничних вредности емисија загађујућих материја за материје које се испуштају у канализацију и водна тела. Инспекција за заштиту животне средине је задужена за инспекцијски надзор усаглашености са граничним вредностима емисије при испуштања отпадне воде у канализацију.

Агенција за заштиту животне средине је одговорна за одржавање информационог система животне средине и вођење регистра о свим дозволама за прикупљање, транспорт, складиштење, третман и одлагање неопасног и опасног отпада, као и успостављање и одржавање регистра контаминираних локација, одржавање инвентара и извештавање о укупним емисијама Нg у ваздуху за кључне категорије у Србији.

Одсек за хемикалије у оквиру Одељења за удесе и хемикалије (Сектор за предострожност и надзор животне средине, МЗЖС) задужено је за надзор над спровођењем правних прописа који уређују област управљања хемикалијама.

Санитарна инспекција (Министарство здравља) одговорна је за инспекцијски надзор над применом ограничења и забрана производње, стављања у промет и коришћења хемикала и производа намењених за општу употребу.

Управа царина врши контролу извоза и увоза хемикалија и производа чији је извоз и увоз забрањен и проверава да ли је спроведен поступак претходног обавештења и/или поступак давања сагласности на основу претходног обавештења (РИС поступак).

7.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Уредба (ЕУ) 2017/852 је у почетној фази спровођења.

Министарство за заштиту животне средине је, уз помоћ UNDP, спровело пројекат „Иницијална процена капацитета за спровођење Минамата конвенције у Републици Србији” у циљу процене и подизања националних капацитета за испуњење будућих обавеза и доношење одлуке о ратификацији Минамата конвенције о живи. Пројекат је финансиран из ГЕФ фонда. Завршен је у априлу 2018. године.

Извештај о процени капацитета Републике Србије за спровођење Минамата конвенције о живи припремљен је кроз пројекат заједно са Националном инвентаром живе, то јест, квантитативним и квантитативним Националним инвентаром свих извора и испуштања живе, као и идентификацијом локација које су контаминирание живом. Закључено је да не постоји примарна експлоатација живе у Србији. У погледу увођења забране за нова рударска постројења за примарну експлоатацију живе, важећи Закон о рударству и геолошким истраживањима увео је поступак издавања дозволе, који, заједно са поступцима које спроводи ПУЖС, искључује могућност успостављања таквих постројења. Горе наведени извештај представља, за Републику Србију, основу за доношење одлуке о ратификацији Минамата конвенције о живи.

На захтев UNEP Република Србија је доставила податке о живи, посебно у погледу коришћења живе у постројењима хлор-алкалне електролизе. Студија о емисијама и испуштању живе из два постројења за хлор-алкалну електролизу у Србији, као и процена количине отпада који садржи живуиз тих постројења, припремљена је кроз пројекат од стране Регионалног центар за Стокхолмску конвенцију у Чешкој Републици (*RECETOX*) 2017. године.

У циљу унапређења ефикасности Управе Царина, припремљена је и усвојена Одлука о одређивању робе за чији је увоз, извоз, односно транзит прописано прибављање одређених исправа („Службени гласник РС”, Број 92/17). Листа хемикалија и производа чији је увоз, односно извоз забрањен, дата је у Прилогу 7. ове одлуке. Организован је семинар за царинску управу и инспекцију у циљу представљања одредби о увозу и извозу одређених опасних хемикалија.

Године 2018, МЗЖС је спровело пројекат „Испитивање степена деградације земљишта услед изливања јаловишта Столице.” Пројекат обухвата подручје где се је дошло до изливања јаловине у поток Костајник, после великих киша 2014. године. Идентификовани садржај живе у поплавленим подручјима је изнад граничних вредности, али испод ремедијационих вредности које су прописане у Уредби о граничним вредностима загађујућих, штетних и опасних материја у земљишту („Службени гласник РС”, Број 30/18). Планирана су даља испитивања доступности тешких метала, укључујући живу, у земљишту, као и присуство тешких метала у површинским водама, подземним водама и усевима.

7.2 Планови за потпуно усклађивање

7.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Планира се да се измене правних аката релевантних за усаглашавање са Уредбом (ЕУ) 2017/852 о живи изврше на следећи начин:

- Измене Правилника о извозу и увозу опасних хемикалија (четврти квартал 2020);
- Измене Правилника о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија (четврти квартал 2020);
- Закон о спровођењу Уредбе 2017/852 о живи (четврти квартал 2021);
- Нови Закон о управљању отпадом и релевантни подзаконски акти (2021);
- Нови Закон о водама и релевантни подзаконски акти (2021);

Израда нацрта Закона о спровођењу Уредбе 2017/852 о живи спроведена је кроз пројекат *PLAC*.

7.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Предвиђено је да Министарство заштите животне средине остане надлежни орган за спровођење Уредбе. Други органи који ће такође бити одговорни за спровођење Уредбе биће даље наведени у нацрту Закона о спровођењу Уредбе 2017/852 о живи.

7.2.3 Планиране мере спровођења

МЗЖС непрекидно ради на изградњи капацитета и јачању административних и професионалних способности. Важни кораци ка унапређењу капацитета за спровођење Уредбе примењују се упоредо са припремним активностима у вези са ратификацијом Минамата конвенције.

Директива Савета 87/217/ЕЕЗ о спречавању и смањењу загађења животне средине азбестом

7.1 Тренутна ситуација

7.1.1 Законодавни оквир

Директива Савета 87/217/ЕЕЗ о спречавању и смањењу загађења животне средине азбестом је у највећој мери пренета у национално законодавство. Већина одредби Директиве је пренета у национално законодавство Законом о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 14/16 и 95/18) и Правилником о поступању са отпадом који садржи азбест („Службени гласник РС”, Број 75/10), док су обавезе из члана 5. пренете Уредбом о граничним вредностима емисија загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС”, Број 67/11).

7.1.2 Институционални оквир

Одсек за управљање посебним токовима отпада МЗЖС је одговорно за преношење и спровођење Директиве 87/217/ЕЕЗ. Остале релевантне институције су Агенција за заштиту животне средине, надлежни орган аутономне покрајине Војводине, града Београда и јединица локалне самоуправе и професионалних организација за тестирање отпада.

Институционалне капацитете је потребно даље јачати.

7.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Од 2016. године, азбест је забрањен у Републици Србији, односно, прецизније, његова производња, стављање на тржиште и коришћење. Рудници у којима се експлоатише руда азбеста су затворени.

Главни проблем је у вези са чланом 7. (азбестни грађевински отпад и отпад од рушења), пошто су материјали који садрже азбест у прошлости били веома популарни у Србији.

Спровођење Директиве је у почетној фази. Засад постоји проблем недостатка локација за одлагање отпада који садржи азбест, пошто постоје само три санитарне депоније у Србији на које се може одложити азбестни отпад. С обзиром на велике количине грађевинског материјала којем ће бити потребан прописан третман, Србији би било потребно више места за одлагање таквог отпада. Како би смањила количина грађевинског отпада и отпада од рушења које се одлаже на санитарне депоније, Република Србија ће спровести боље политике раздвајања извора, усмеравајући смо азбестни отпад на посебне депоније. У ову сврху, Република Србија ће користити регионалне санитарне депоније, које су до интегрисаног система управљања отпадом. Осим тога, нове инвестиције у области отпада треба да се у већој мери усредсреде на раздвајање отпада од градње и рушења.

Спровођење захтева Директиве ће се даље управљати Националним планом управљања отпадом за опасан отпад од грађења и рушења, који је урађен 2017. године, уз подршку Твининг пројекта (*IHWM*).

7.2 Планови за потпуно усклађивање

7.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Како би се Директива о азбесту у потпуности пренела у национално законодавство, следећи документи ће бити израђени или измењени до краја 2021. године:

- Нови Закон о управљању отпадом;
- Измене Правилника о поступању са отпадом који садржи азбест;
- Правилник о управљању грађевинским отпадом и отпадом од рушења.

7.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Постоји потреба за јачањем мера у вези са функцијом издавања дозвола, укључујући утврђивање мера које треба постићи, бољу сарадњу са другим министарствима (нарочито са Министарством грађевинарства и Министарством рада) и побољшан капацитет за инспекцијски надзор.

Што се тиче административних капацитета, планирано је да се запосле још два лица за заједничким дужностима у Одсеку за управљање посебним токовима отпада.

7.2.3 Планиране мере спровођења

Планира се да се у периоду 2018-2020. године спроведе кампања о подизању јавне свести о исправном методу уклањања материја које садрже азбест, као и одлагању азбеста, Посебна пажња ће бити посвећена спровођење система за одвојено сакупљање отпада који садржи азбест. Осим тога, додатна упутства ће бити обезбеђена привредним друштвима која се баве изградњом и рушењем о томе како да руше зграде које су саграђене од материјала који садрже азбест.

Уредба (ЕУ) број 528/2012 Европског парламента и Савета од 22. маја 2012. године о чињењу доступним на тржишту и коришћењу биоцидних производ

7.1 Тренутна ситуација

7.1.1 Законодавни оквир

Законодавни оквир који уређује стављање биоцидних производа у промет на територији Републике Србије обухвата Закон о биоцидним производима („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 92/11 и 25/15), који је усвојен 2009. године, и подзаконске прописе. Закон је делимично усклађен са одредбама Директиве 98/8/ЕЗ о биоцидним производима (у даљем тексту: *BPD*) која је претходила Уредби (ЕУ) број 528/2012 о биоцидним производима (у даљем тексту: *BPR*).

Закон о биоцидним производима прописује поступак за национално одобрење за стављање у промет биоцидног производа, укључујући поступке за престанак важења, продужење и измену одобрења. Осим тога, Закон утврђује правила за признавање националног одобрења за биоцидни производ донетог од стране надлежног органа државе чланице ЕУ, као и национална правила за стављање биоцидних производа у промет, тј. упис биоцидног производа у Привремену листу.

Закон не прописује процедуре за одобравање активних супстанци. Уместо тога, закон упућује на активне супстанце које су одобрене у ЕУ односно које су у поступку процене у оквиру Програма преиспитивања, и које се могу користити у биоцидним производима стављеним у промет у Србији. У вези са тим, одобрене активне супстанце, укључујући специфичне услове за биоцидне производе који садрже те активне супстанце, као и постојеће активне супстанце за које је донета одлука о неодобравању у ЕУ се објављују у Службеном гласнику РС.

У складу са Законом о биоцидним производима, усвојени су подзаконски прописи који ближе уређују: садржај досијеа за биоцидни производ (Прилог II и III уз *BPD*); смернице за процену досијеа за биоцидни производ (Прилог VI уз *BPD*); врсте биоцидних производа (Прилог V уз *BPD*); специфичне захтеве за паковање, обележавање и оглашавање биоцидних производа (члан 20. *BPD*); одређене опасне биоцидне производе који не могу да се стављају у промет за општу употребу (члан 5(2) *BPD*); активне супстанце у биоцидним производима; таксе за услуге које пружа надлежни орган у складу са законом.

Ради уклањања, колико год је могуће, препрека у трговини биоцидним производима и третираним производима у периоду до приступања и како би се олакшало спровођење и примена *BPR* када Република Србија постане земља чланица ЕУ, израђен је Нацрт новог закона о биоцидним производима у циљу делимичног усклађивања националног законодавства са одредбама *BPR*. С тим у вези, Нацрт новог закона прописује правила за чињење доступним на тржишту и коришћење биоцидних производа као у *BPR*, укључујући процедуру за једнострано признавање одобрења за биоцидни производ које је донето у складу са *BPR*, као и правила за стављање у промет третираних производа.

С обзиром да је *BPR* Уредба, не могу све одредбе да се спроводу у Србији пре приступања; за спровођење неких одредби неопходно је чланство у ЕУ. Извршена је детаљна анализа за усклађивање националног законодавства са одредбама *BPR* и прописали правни захтеви које је могуће и оправдано спроводити на националном нивоу у претприступном периоду. У вези са тим, у оквиру твининг пројекта ИПА 2013 „Даљи развој управљања хемикалијама и биоцидним производима у Републици Србији” израђене су *Препоруке за усклађивање националног законодавства са одредбама BPR* које су коришћене приликом припреме нацрта закона.

7.1.2 Институционални оквир

У складу са Законом о министарствима, министарство заштите животне средине (МЗЖС) је надлежно за обављање послова који се односе на управљање хемикалијама и биоцидним производима. Опис Одељења за хемикалије дат је у делу који се односи на Уредбу *REACH*.

МЗЖС је, између осталог, надлежно за израду прописа у области биоцидних производа, процену биоцидних производа и издавања административних аката за стављање биоцидних производа у промет, као и за пружање савета и смерница подносиоцима захтева и свим другим заинтересованим странама о њиховим дужностима и обавезама према националним прописима о биоцидним производима.

Надлежност за управљања биоцидним производима је даље додељена Одсеку за управљање биоцидним производима (у даљем тексту: ОУБП). Троје запослених са пуним радним временом ангажовано је на пословима у вези са биоцидним производима, и то на спровођењу Закона о биоцидним производима, раду националног хелп-деска,

вођењу националног Регистра биоцидних производа, усклађивању националног законодавства о биоцидним производима са правним тековинама ЕУ, спровођењу активности у вези са европским интеграцијама, укључујући обуке и спровођење твининг и других пројеката који имају за циљ размену искустава у области биоцидних производа и даље јачање институционалних капацитета.

Представници ОУБП учествују на састанцима надлежних органа држава чланица за спровођење *BPR*, у раду Координационе групе, као и Групе за координацију мреже информативних пултова (*HelpNet*) Европске агенције за хемикалије (*ECHA*) у вези са *BPR*, у својству посматрача. Учесће представника Србије на овим састанцима је препознато као веома важно за даље јачање компетенција и вештина неопходних за учешће у својству пуноправног члана после приступања.

У погледу аранжмана за надзор и контролу усаглашености прописа, МЗЖС је надлежно за надзор над применом Закона о биоцидним производима и прописа донетих на основу њега. Контролу усаглашености са Законом о биоцидним производима врше инспектори Сектора за надзор и предострожност у животној средини у оквиру МЗЖС, Сектора за санитарну инспекцију у оквиру Министарства здравља, Сектора за тржишну инспекцију у оквиру Министарства трговине и Управе за ветерину у оквиру МПШВ.

Постојећи институционални оквир је оперативан, међутим административни капацитети треба да буду даље ојачани. Неопходно је запошљавање нових службеника са релевантном техничком стручношћу, нарочито у области процене ризика од биоцидних производа (нпр. токсиколози и екотоксиколози као и експерти за ефикасност). Државним службеницима у МЗЖС и инспекторима за заштиту животне средине су потребне даље напредне обуке у специфичним стручним областима. Техничка опрема мора бити надограђена, а адекватни финансијски ресурси прерасподељени како би се осигурало ефективно спровођење и примена *BPR* након приступања.

У циљу изградње неопходне стручности и стицања практичног знања, организоване су основне обуке у вези са управљањем досијеом за биоцидни производ и процену биоцидних производа уз подршку твининг пројекта ИПА 2013 „Даљи развој управљања хемикалијама и биоцидним производима у Републици Србији”, као и у оквиру текућег билатералног пројекта сарадње са Шведском („Управљање ризиком од хемикалија у Србији”) који финансира *SIDA* и који се спроводи у сарадњи са Шведском агенцијом за хемикалије (*KemI*). Поред тога, у циљу јачања стручних знања, како МЗЖС тако и индустрије, за пуно спровођење *BPR* након приступања, једна компанија поднела је МЗЖС пилот захтев за признавање националног одобрења за биоцидни производ донетог од стране надлежног органа државе чланице ЕУ. МЗЖС је извршило процену документације у складу са правилима *BPR* уз подршку *KemI* експерата.

7.1.3. Предузете мере за спровођења и изазови

Иако је национално законодавство делимично хармонизовано са *BPD* која је претходила *BPR*, може се сматрати да је статус спровођења у почетној фази.

Од тренутка кад је Закон о биоцидним производима ступио на снагу, МЗЖС спроводи национални прелазни поступак за стављање биоцидних производа у промет, тј. упис биоцидног производа у Привремену листу. У складу са овим прелазним поступком, биоцидни производи који садрже одобрене активне супстанце или комбинацију одобрених активних супстанци и активних супстанци које су у поступку процене у оквиру Програма преиспитивања, могу се ставити у промет.

У складу са законом, успостављен је Регистар биоцидних производа, као база података о биоцидним производима који се налазе у промету. Око 1.800 биоцидних производа је уписано у Привремену листу, тј. стављено на српско тржиште. 70% биоцидних производа се увози, од којих је 94% произведено у ЕУ, а 6% је произведено изван ЕУ. Око 30% биоцидних производа који се налазе у промету произведено је у Србији.

У погледу врсте биоцидних производа (PTs), 59% биоцидних производа спада у Главну групу 1, Дезинфекциони производи; 12% биоцидних производа спада у Главну групу 2, Конзерванси; а 29% биоцидних производа спада у Главну групу 3, Контрола штеточина.

У погледу *BPR* и усклађености са чланом 95, око 75% биоцидних производа који се производе и увозе из ЕУ, око 30% биоцидних производа који су произведени у Србији и скоро 43% биоцидних производа који су производе и увозе из трећих земаља садрже активну супстанцу чији је снабдевач укључен у листу из члана 95.

У односу на статус активних супстанци у биоцидним производима, неколико стотина биоцидних производа који су стављени на српско тржиште садржи одобрене активне супстанце и мораће да се одобри у складу са *BPR* чим Република Србија постане држава чланица ЕУ, било у оквиру поступка доношења (првог) националног одобрења, поступка међусобног признавања одобрења или поступака доношења одобрења Уније. До 2025. године, око 151 захтева за доношење (првог) националног одобрења, укључујући захтеве за доношење одобрења Уније и око 581 захтева за доношење одобрења у оквиру поступка међусобног признавања у низу треба да се реши у складу са *BPR* (извор: Регистар биоцидних производа).

Национални хелп-деск је у потпуности оперативан и пружа подршку привредним субјектима у вези са усаглашеношћу са захтевима из прописа којима се уређују хемикалије и биоцидни производи. Предвиђено је да национални хелп-деск постане хелп-деск за *REACH*, *CLP* и *BPR* након што Република Србија постане држава чланица ЕУ.

МЗЖС активно промовише *BPR* српској индустрији биоцидних производа у циљу подизања нивоа свести о обавезама које ће имати у складу са *BPR*. Успостављена је

сарадња и стални дијалог са Привредном комором Србије. Организовано је неколико састанака у оквиру пројекта билатералне сарадње са Шведском како бе обезбедило да индустрија биоцидних производа буде информисана и свесна дужности и обавеза које има према националном законодавству, као и у складу са *BPR*.

Утврђене су одговарајуће таксе за услуге које МЗЖС пружа за спровођење поступака прописаних Законом о биоцидним производима и представљају приход буџета Републике Србије.

Утврђене су казне за кршење Закона о биоцидним производима.

Систем за мониторинг, извештавање и контролу тровања је делимично успостављен. Контролу усаглашености са Законом о биоцидним производима редовно врше надлежне инспекције, тј. инспектори за заштиту животне средине, санитарни инспектори, тржишни инспектори и ветеринарски инспектори. Република Србија има Национални центар за контролу тровања, који је у потпуности оперативан. Међутим, тело одговорно за пријем информација у вези са реаговањем у хитним здравственим ситуацијама у складу са чланом 73 *BPR* још увек није именовано.

Ипак, главни изазови у вези са спровођењем Закона о биоцидним производима односе се на национално одобрење биоцидних производа. Разлог за то лежи у чињеници да инструменти које предвиђа *BPR* и који имају за циљ да олакшају приступ информацијама о активној супстанци и биоцидном производу (нпр. преговори о дељењу података, решавање спорова у вези са дељењем података од стране Агенције, приступ R4BP) нису доступни МЗЖС и српским подносиоцима захтева за националне одобрење у периоду пре приступања.

7.2 Планови за потпуно усклађивање

7.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Даље законодавне мере укључују доношење новог Закона о биоцидним производима који је израђен у циљу делимичног усаглашавања националног законодавства са *BPR* и доношење Закона о спровођењу *BPR*.

Предлог новог закона треба да буде усвојен у Парламенту до краја 2020. године. Рок за доношење подзаконских прописа за извршење закона утврђен је у новом закону. Рок за доношење Закона о спровођењу *BPR* је четврти квартал 2021. године. Закон би се примењивао од датума приступања.

7.2.2 Планови усаглашавања институционалног оквира са правним тековинама ЕУ

Постојећи административни капацитети Одељења за хемикалије биће повећани и ојачани, како би се одговорило захтевима правних тековина ЕУ које уређују хемикалије и биоцидне производе.

Биће преиспитан садашњи капацитет и задаци (нпр. листа стручног знања, техничких вештина, итд.), расположиви државни службеници (лице/година) и ресурси потребни на дан приступања (лице/година) уз упућивање на обавезе држава чланица у складу са *BPR*. Већ је идентификован значајни недостатак експертских капацитета и ресурса. Мере за институционално јачање ће узети у обзир разлоге за и против оснивања независне институције, нпр. националне Агенције за хемикалије. Додатни детаљи о изградњи административних капацитета су дати у Акционом плану за развој административних капацитета, који је припремљен у оквиру пројекта „Стратегије апроксимације у области животне средине II” (пројекат ИПА 2013 EAS2).

С обзиром на то да је процена ризика и управљање ризиком од биоцидних производа област у којој се капацитети морају брже изградити, МЗЖС је покренуло и спровело одређене активности у том погледу, уз подршку твининг пројекта ИПА2013 „Даљи развој управљања хемикалијама и биоцидним производима у Републици Србији”. Организован је низ радионица за изградњу капацитета, у циљу јачања вештина и стручних знања запослених у МЗЖС и представника научне заједнице којима се могу поверити научно-технички послови у вези са проценом захтева/досијеа за одобравање биоцидних производа. Одлука о томе који је најодрживији сценарио за процену захтева/досијеа, у смислу јачања стручног знања у самом министарству, укључујући запошљавање нових службеника са релевантним компетенцијама и/или ангажовање спољних сарадника који поседују неопходну техничку експертизу, биће донета благовремено, пре приступања.

У односу на изградњу капацитета за учешће у Одбору за биоцидне производе (ОБП) и његовим радним групама (РГ), потребно је даље јачање административних капацитета у погледу квалификација и искуства неопходних за учешће у раду ових тела.

Додатно, паралелно законодавство (нпр. прописи у области финансија), које је суштинско за правилно ангажовање спољне техничке експертизе, треба ажурирати како би се омогућили одговарајући уговорени рокови потребни за процену захтева за одобрење биоцидних производа.

Поред тога, морају се испунити високи ИТ/безбедносни захтеви како би се добио приступ R4BP.

7.2.3 Планиране мере спровођења

Како би се припремили колико год је могуће за спровођење *BPR* пре него што постанемо држава чланица ЕУ, Република Србија ће почети да решава захтеве за биоцидне производе који су одобрени у складу са *BPR* у поступку једностраног признавања таквих одобрења, у складу са новим Законом о биоцидним производима.

Пружаће се даља подршка домаћој индустрији биоцидних производа у периоду пре приступања како би испунила захтеве за приступање тржишту ЕУ организовањем радионица и других догађаја, нпр. Дана заинтересованих страна.

Специфични план за пуну имплементацију *BPR*, укључујући финансијске пројекције, се припрема у оквиру пројекта ИПА 2014 EAS3.

7.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

С обзиром на то да у тренутку приступања потпуно спровођење *BPR* није могућа, а имајући у виду начело једнаког третмана, како би се олакшао несметан прелаз са постојећег националног система на *BPR* и наставила трговина биоцидним производима који су пре датума приступања стављени у промет и користе се, неопходни су адекватни периоди за прилагођавање захтевима *BPR*.

Даље у тексту наведене су одредбе *BPR* са којима није могуће и оправдано ускладити национално законодавство пре него што Република Србија постане држава чланица ЕУ.

Члан 71.

Подносиоци захтева и надлежни орган Републике Србије могу да достављају и управљају разним захтевима и подацима у *R4BP* тек пошто Република Србија постане држава чланица ЕУ.

Члан 62. став 2. и члан 63. став 3.

Како би се број испитивања на животињама свео на минимум, будући подносилац захтева из Србије треба да размењује, а не да понавља студије о кичмењацима, у замену за правичну накнаду. Ако се са власником података не постигне договор о размени студија на кичмењацима, будући подносилац захтева из Србије може свој приговор у вези са разменом података да упути Агенцији тек пошто Република Србија постане држава чланица ЕУ.

Члан 95.

Неки биоцидни производи који су доступни на српском тржишту пре датума приступања неће се састојати од, садржати или стварати активне супстанце које снабдева снабдевач супстанце или снабдевач производа који је укључен у листу из члана 95. став 1. подстав 1.

Како би се омогућило српском снабдевачу супстанце или производа да преговара размену података са власником података и да поднесе захтев Агенцији преко R4BP да се укључи у листу из члана 95. став 1. подстав 1, Србији је потребан период прилагођавања од 12 месеци од датума приступања за примену члана 95. став 1. подстав 2.

Како би се дало довољно времена Агенцији да провери достављене податке и донесе одлуку о укључивању српског добављача супстанце или производа на листу из члана 95. став 1. подстав 1, Србији је потребан период прилагођавања од 18 месеци од датума приступања за примену члана 95. став 2.

Током периода прилагођавања, такви биоцидни производи ће бити доступни на српском тржишту или ће се користити у складу са националним правилима.

Чл. 26, 29, 34. и 43, уз упућивање на члан 89. став 3. подстав 1. и 2.

За биоцидне производе који су доступни на српском тржишту пре датума приступања и који садрже активне супстанце које су укључене у Прилог I или које су одобрене за одговарајућу врсту производа, Србији је потребан период прилагођавања од две године од датума приступања, како би се омогућило будућим подносиоцима захтева за одобрење да преговарају размену података са власником података, да сачине досије из члана 20. став 1. тачка а) и да користећи R4BP поднесу захтев за национално одобрење у складу са чланом 29. став 1. или за међусобно упоредо признавање у складу са чланом 34. или за одобрење Уније у складу са чланом 43. став 1. Исти период прилагођавања је потребан и да се омогући подношење захтева за одобрење у поједностављеном поступку у складу са чланом 26. став 1.

Након подношења захтева на национално одобрење у складу са чланом 29. став 1. или за међусобно упоредо признавање у складу са чланом 34. или за одобрење у поједностављеном поступку у складу са чланом 26. став 1, Република Србија ће осигурати да одобрење за биоцидни производ буде донето у року од четири године од датума подношења захтева. Сходно томе, Србији је потребан додатни период прилагођавања од четири године од датума подношења захтева.

Током периода прилагођавања, Република Србија може да настави са применом свог система за чињење доступним на тржишту или коришћење биоцидних производа, у складу са националним правилима.

Након подношења захтева за одобрење Уније у складу са чланом 43. став 1, Република Србија може да настави са применом свог система за чињење доступним на тржишту или коришћење биоцидних производа, у складу са националним правилима до три године од датума подношења захтева.

Члан 33.

За биоцидне производе који су доступни на српском тржишту пре датума приступања и који садрже активне супстанце које су укључене у Прилог I или које су одобрене за одговарајућу врсту производа, Србији је потребан период прилагођавања од 180 дана од датума приступања, како би се омогућило будућим подносиоцима захтева који желе међусобно признање у низу да преговарају размену података са власником података и да користећи R4BP поднесу захтев у складу са чланом 33. став 1.

Након подношења захтева за међусобно признавање у низу у складу са чланом 33. став 1, Република Србија ће осигурати да одобрење за биоцидни производ буде донето у року од 12 месеци од датума подношења захтева. Сходно томе, Србији је потребан додатни период прилагођавања од 12 месеци од датума подношења захтева.

Током периода прилагођавања, Република Србија може да настави са применом свог система за чињење доступним на тржишту или коришћење биоцидних производа, у складу са националним правилима.

Члан 89. став 3, подстав 3.

За биоцидне производе који су доступни на српском тржишту пре датума приступања и за које се у року од две године од датума приступања не поднесе захтев за одобрење у поједностављеном поступку у складу са чланом 26. став 1. или за национално одобрење у складу са чланом 29. став 1. или за међусобно упоредо признавање у складу са чланом 34. или за одобрење Уније у складу са чланом 43. став 1, или за које се у року од 180 дана од датума приступања не поднесе захтев за међусобно признавање низу у складу са чланом 33. став 1., Србији је потребан период за постепено укидање у трајању до 180 дана након истека релевантног периода прилагођавања за чињење доступним на тржишту биоцидних производа и период за постепено укидање до 365 дана након истека релевантног периода прилагођавања за коришћење постојећих залиха предметних биоцидних производа.

Члан 89. став 4.

Ако надлежни орган државе чланице или, по потреби, Комисија, одлучи да одбаци неки претходно наведени захтев, тј. захтев који је поднет у складу са чл. 26. став 1, 29. став 1, 33. став 1, 34. или 43. став 1. за одобрење биоцидних производа који су већ доступни на тржишту, или одлучи да не изда одобрење, или, ако надлежни орган Србије одлучи да пропише услове за одобрење који захтевају да се такав производ промени, Србији је потребан период за постепено укидање у трајању од 180 дана од датума када надлежни орган донесе одлуку за чињење доступним на тржишту биоцидног производа који није одобрен или, по потреби, који не испуњава услове из одобрења и период за постепено укидање у трајању од 365 дана од датума када надлежни орган донесе одлуку за коришћење постојећих залиха биоцидног производа.

Члан 89. став 2, подстав 2.

За биоцидне производе који су доступни на српском тржишту пре датума приступања и који садрже активну супстанцу за коју је у периоду до 12 месеци пре датума приступања донета одлука да се она не одобри за одговарајућу врсту производа, Србији је потребан период за постепено укидање у трајању до 12 месеци од датума приступања за чињење доступним на тржишту биоцидних производа и период за постепено укидање у трајању до 18 месеци од датума приступања за коришћење постојећих залиха предметних биоцидних производа. Периоди за постепено укидање не смеју у збиру да пређу периоде за постепено укидање који су утврђени чланом 89. став 2. подстав 2, почевши од датума приступања.

Члан 94. став 1.

За третиране производе који су стављени на српско тржиште пре датума приступања и који су третирани са или намерно садрже један или више биоцидних производа са активном супстанцом за коју у периоду до 12 месеци пре датума приступања донета одлука да се она не одобри, Србији је потребан период за постепено укидање у трајању до 180 дана од датума приступања за стављање у промет третираних производа.

Уредба (ЕУ) број 649/2012 Европског парламента и Савета од 4. јула 2012. године о извозу и увозу опасних хемикалија (PIC Уредба)

7.1 Тренутна ситуација

7.1.1 Законодавни оквир

Усвајањем Закона о потврђивању Ротердамске конвенције о поступку давања сагласности на основу претходног обавештења за одређене опасне хемикалије и пестициде у међународној трговини („Службени гласник РС - Међународни уговори”, Број 38/09), ова конвенција постала је део правног система Републике Србије. Закон о хемикалијама („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15), чл. 51-57, и Правилник о увозу и извозу одређених опасних хемикалија („Службени гласник РС”, бр. 89/10, 15/13 и 114/14) представљају регулаторни механизам за спровођење Ротердамске конвенције.

Ротердамска конвенција прописује одређене обавезе за Стране уговорнице Конвенције.

Национално законодавство је усклађеноу највећој могућој мери са Уредбом ЕУ о извозу и увозу опасних хемикалија. Одредбе PIC Уредбе које захтевају чланство у ЕУ као предуслов за спровођење нису уграђене у национално законодавство.

7.1.2 Институционални оквир

Министарство заштите животне средине је национални орган одређен да спроводи административне поступке (поступак претходног обавештења и поступак давања сагласности на основу претходног обавештења – *PIC поступак*) и за спровођење Ротердамске конвенције према Закону о хемикалијама, са Одељењем за хемикалије као централном административном јединицом. Предвиђено је да исти постане именовани

национални орган према *PIC* Уредби на дан приступања. Именовани национални орган (*DNA*) оперативан је већ девет година.

Министарство - као национални орган, Управа царина, инспекција, Управа за заштиту биља (као орган надлежан за средства за заштиту биља) и индустрија учествују у спровођењу *PIC* Уредбе. Министарство је одговорно за спровођење поступака прописаних Уредбом (у сарадњи са Управом за заштиту биља, када се ради о средствима за заштиту биља). Управа царина врши контролу извоза и увоза хемикалија и производа чији је извоз и увоз забрањен и проверава да ли је спроведен поступак претходног обавештења и/или поступак давања сагласности на основу претходног обавештења. Контролу усаглашености са прописима који уређују област извоза и увоза и инспекцијски надзор врши Министарство заштите животне средине преко инспектора за заштиту животне средине.

У погледу административних капацитета, за спровођење *PIC* Уредбе предвиђено је једно лице ангажовано део радног времена. Интерном реорганизацијом и прерасподелом задужења у Одсеку за управљање хемикалијама, још једно лице укључено је у спровођење административних поступака у складу са *PIC* Уредбом (део радног времена).

7.1.3. Предузете мере спровођења и изазови

Запослени у националном органу поседују адекватно знање, које се стално унапређује. Запослени су стекли знање кроз сарадњу и сталну размену искустава између именованих националних органа за спровођење Ротердамске конвенције и *PIC* Уредбе током година. Учешће на састанцима Конференције Страна уговорница од 2009. године, састанцима националних органа (*DNA*) у својству посматрача од 2012. године, подрегионалном састанку за унапређење сарадње између именованих националних органа у спровођењу Ротердамске конвенције која је организована за земље централне и источне Европе у Москви, Руска Федерација, 2011. године, и у Тбилисију, Грузија, 2018. године (представљање алата за евалуацију коначних регулативних поступака), састанцима помоћног тела Ротердамске конвенције (Комитет за преглед хемикалија), били су од велике важности за изградњу капацитета запослених у националном органу. Подршка коју запослени добијају преко билатералног пројекта са Шведском (Управљање ризиком од хемикалија у Србији) и од Европске агенције за хемикалије - *ЕСНА* (*ЕСНА* ИПА пројекат) од велике је важности за изградњу капацитета. Студијска посета Бироу за хемикалије Пољске у вези са спровођењем Ротердамске конвенције и *PIC* Уредбе организована је у Лођу, Пољска, 2014. године. Осим тога, радионица коју је организовала *ЕСНА* о спровођењу *PIC* Уредбе и примени *ePIC* је организована у Хелсинкију, Финска, 2014. године.

Интегрални регистар хемикалија представља извор драгоцених информација о увозницима и увезеним хемикалијама као подршка у мониторингу и прикупљању података.

Министарство обезбеђује упутства извозницима о њиховим обавезама. Организовани су семинари за извознике како би се они упознали са својим обавезама, успостављен је инфо пулт са циљем да пружи релевантне информације и смернице индустрији и другим заинтересованим странама. На интернет презентацији Министарства налази се линк ка званичном сајту Ротердамске конвенције, који садржи све неопходне информације.

7.2 Планови за потпуно усклађивање

7.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Измене *PIC* Уредбе стално се прате и уводе у национално законодавство. Нови Правилник о извозу и увозу одређених опасних хемикалија је у процесу усвајања (усклађивање са Уредом (ЕУ) број 1078/2014, Исправка Уредбе (ЕУ) број 1078/2014, Уредба (ЕЗ) 1102/2008 и Уредба (ЕУ) 2015/2229).

У сврху спровођења *PIC* Уредбе, Закон о спровођењу *PIC* Уредбе биће израђен и усвојен у четвртм кварталу 2021. године. Закон ће почети са применом од дана приступања Србије ЕУ.

Почело је спровођење мера.

7.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Постојеће институционално уређење обухвата Министарство заштите животне средине као надлежни орган за управљање хемикалијама (НО). Дужности ће бити даље додељене Одељењу за хемикалије.

У погледу административних капацитета, за спровођење *PIC* Уредбе, предвиђено је једно лице, ангажовано део радног времена. Интерном реорганизацијом и прерасподелом задужења у Одсеку за управљање хемикалијама, још једно лице укључено је у спровођење административних поступака у складу са *PIC* Уредбом (део радног времена).

Учешћем на састанцима именованих националних органа у својству посматрача и састанцима Конференција Страна уговорница, даље се јачају компетенције и вештине потребне за ефективно учешће у пуном капацитету након приступања.

МЗЖС (тј. Одељење за хемикалије) ће и даље бити именовани национални орган за спровођење *PIC* Уредбе.

7.2.3 Планиране мере спровођења

Спровођење хармонизованог националног законодавства је у току. МЗЖС непрекидно ради на изградњи капацитета и јачању административних и професионалних капацитета. Током претприступног периода, МЗЖС ће наставити да размењује информације о спровођењу *PIC* Уредбе са свим заинтересованим странама (нпр. Управа царина, инспекција, Управа за заштиту биља, и индустрија). Индустрија ће добијати додатне информације током претприступног периода кроз радионице.

Уредба (ЕЗ) 850/2004 Европског парламента и Савета од 29. априла 2004. о дуготрајним органским загађујућим супстанцама и којом се мења Директива 79/117/ЕЕЗ, измењена Уредбама (ЕЗ) 1195/2006, (ЕЗ) 172/2007, (ЕЗ) 323/2007, (ЕЗ) 219/2009 и (ЕЗ) 304/2009, (ЕУ) 756/2010, (ЕУ) 757/2010, (ЕУ) 519/2012

7.1 Тренутна ситуација

7.1.1 Законодавни оквир

Република Србија је хармонизовала национално законодавство са Уредбом ЕК о дуготрајним органским загађујућим супстанцама (у даљем тексту: POPs) број 850/2004, укључујући следеће измене: Уредба ЕК број 756/2010 и 757/2010 и Уредбе Комисије број 1342/2014, 2015/2030, 2016/293 и 2016/460. Тренутно, српско национално законодавство у вези са управљањем POPs хемикалијама и POPs отпадом је скоро потпуно усклађено и ажурирано са последњом пречишћеном верзијом Уредбе ЕК број 850/2004, укључујући све измене.

Република Србија је страна уговорница Стокхолмске конвенције о дуготрајним органским загађујућим супстанцама, а Национални план имплементације (усвојен 2009) је основа за спровођење Стокхолмске конвенције.

У главне правне акте спадају:

- Закон о потврђивању Стокхолмске конвенције о дуготрајним органским загађујућим супстанцама („Службени гласник РС – Међународни уговори”, Број 42/09);
- Закон о потврђивању Протокола о дуготрајним органским загађујућим супстанцама уз Конвенцију о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима из 1979. године („Службени гласник РС – Међународни уговори”, Број 1/12);
- Закон о хемикалијама („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15);
- Правилник о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија („Службени гласник РС”, бр. 90/13, 25/15, 2/16, 44/17 и 36/18);
- Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 88/10, 14/16 и 95/18 – др. закон);
- Правилник о листи POPs материја, начину и поступку за управљање POPs отпадом и граничним вредностима концентрација POPs материја које се односе на одлагање отпада који садржи или је контаминиран POPs материјама („Службени гласник РС”, бр. 65/11 и 17/17).

7.1.2 Институционални оквир

Министарство заштите животне средине (МЗЖС) је надлежни орган за спровођење Стокхолмске конвенције и усаглашеног националног законодавства о дуготрајним органским загађујућим супстанцама. Одељење за хемикалије МЗЖС је одговорно за спровођење Стокхолмске конвенције о дуготрајним органским загађујућим материјама (забране и ограничења производње, стављања у промет и коришћења хемикалија које

спадају у дуготрајне органске загађујућесупстанце). Одељење за управљање отпадом МЗЖС је одговорно за спровођење одредби Стокхолмске конвенције у вези са управљањем отпадом који садржи дуготрајне органске загађујућесупстанце. Агенција за заштиту животне средине Републике Србије је одговорна за мониторинг и извештавање о дуготрајним органским загађујућим супстанцама у животној средини. Управа за заштиту биља (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде) је одговорна за спровођење одредби Стокхолмске конвенције у вези са дуготрајним органским загађујућим супстанцама у средствима за заштиту биља, а Фитосанитарна инспекција је одговорна за надзор над применом законодавства о средствима за заштиту биља. Дужности инспекцијског надзора и контроле спровођења националног законодавства којим се уређује област управљања дуготрајним органским загађујућим супстанцама (као хемикалијама) прописане су Инспекцији за заштиту животне средине (МЗЖС) и Санитарној инспекцији (Министарство здравља). Инспекција за заштиту животне средине је задужена за инспекцијски надзор и контролу спровођења законодавства о управљању отпадом који садржи дуготрајне органске загађујуће материје.

Особљу централних институција, као и индустрије, обезбеђено је образовање, обука и пракса у вези са солидним управљањем хемикалијама и отпадом током неколико година уз подршку пројеката међународне сарадње. Запосленима у надлежним републичким органима и институцијама, као и индустрија су били у прилози да се континуирано едукују, кроз обуке и радионице у вези безбедног управљања POPs хемикалијама и POPs отпадом уз подршку међународних пројеката реализованих из ове области.

7.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Основ за спровођење Стокхолмске конвенције је Национални имплементациони план (НИП) за спровођење Стокхолмске конвенције из 2009. године. Нацрт ажурираног НИП је у процедури усвајања од стране Владе Републике Србије.

- У оквиру ИПА 2013 твининг пројекта „**Јачање административних капацитета за управљање опасним отпадом у Србији**” који је завршен 2016. године припремљен је нацрт Националног акционог плана о систему управљања отпадом који садржи дуготрајне органске загађујуће материје и полихлороване бифениле (РСВ) и биће уграђен у нову Националну стратегију управљања отпадом и Национални план управљања отпадом за период 2020-2025, који ће бити израђен у оквиру активности текућег ИПА 2013 твининг пројекта „**Подршка развоју стратешког оквира у области управљања отпадом.**”

Национални веб сајт за дуготрајне органске загађујуће супстанце је успостављен 2015. године у оквиру званичне интернет странице Министарства заштите животне средине <http://www.ekologija.gov.rs/organizacija/sektori/sektor-za-upravljanje-zivotnom-sredinom/odeljenje-za-hemikalije/pops>

Агенција за заштиту животне средине је почела са мониторингом нових дуготрајних органских загађујућих супстанци у површинским водама 2018. године, и на тај начин

унапредила систем мониторинга дуготрајних органских загађујућих супстанци у Републици Србији. Први резултати новог мониторинга дуготрајних органских загађујућих супстанци у површинским водама биће доступни у Годишњем извештају о мониторингу вода за 2019. годину.

7.2 Планови за потпуно усклађивање

7.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Република Србија ће наставити са усклађивањем националног законодавства са даљим изменама Уредбе ЕК број 850/2004 о дуготрајним органским загађујућим материјама у претприступном периоду, нарочито пошто је Европски парламент усвојио прерађену верзију ове уредбе.

У сврху спровођења Уредбе ЕК број 850/2004 о дуготрајним органским загађујућим материјама, Закон о спровођењу Уредбе о дуготрајним органским загађујућим материјама биће израђен и усвојен током четвртог квартала 2021. године.

С тим у вези, већ је отпочело спровођење мера.

7.2.2 Планови усаглашавања институционалног оквира са правним тековинама ЕУ

Предвиђено је да МЗЖС, односно његове организационе јединице за управљање отпадом и хемикалијама буду надлежни орган за спровођење ове Уредбе. Надлежни органи за Уредбу о дуготрајним органским загађујућим супстанцама ће бити званично именовани у спроведбеном Акту за ову Уредбу. Агенција за заштиту животне средине Републике Србије, као орган у саставу МЗЖС биће и даље одговорна за мониторинг и извештавање о дуготрајним органским загађујућим супстанцама у животној средини.

7.2.3 Планиране мере спровођења

Све активности на спровођењу одредби Уредбе бр. 850/2004 ће се обављати кроз спровођење мера и активности дефинисаним у акционим плановима који су саставни део нацрта ажурираног НИП, као и кроз мере и активности из Националног акционог плана за управљање отпадом који садржи дуготрајне органске загађујуће материје и полихлоровани бифенил (РСВ).

Прибављена је нова лабораторијска опрема у Агенцији за заштиту животне средине уз подршку ИПА пројекта ЕУ „Успостављање интегрисаног система мониторинга квалитета ваздуха и вода”, укључујући и лабораторијску опрему за мониторинг нових дуготрајних органских загађујућих супстанци у животној средини.

У оквиру пројекта UNDP/UNEP „Јачање синергије у спровођењу Базелске, Ротердамске, Стокхолмске и Минамата конвенције (Конвенција БРСМ) у Републици Србији”, који је припремило МЗЖС у сарадњи са Програмом Уједињених нација за развој (UNDP), биће спроведено институционално јачање Базелске, Ротердамске, Стокхолмске и Минамата конвенције кроз спровођење заједничких активности у вези са јачањем спровођења одредби прописаних у овим конвенцијама. Главна компонента овог пројекта је следећа: подршка за политику и развој подршке синергији међународних споразума у области

управљања хемикалијама и отпадом, изградњи капацитета и подизања свести и јачања мониторинга, извештавања и управљања подацима између свих заинтересованих страна релевантних за спровођење наведених конвенција.

Осим тога, МЗЖС је, у сарадњи са УНИДО, припремило предлог регионалног пројекта за земље Централне и Источне Европе „Увођење најбољих доступних техника и најбољих пракси за елиминисање ненамерно произведених дуготрајних органских загађујућих супстанци у металуршкој индустрији”. Кључни циљеви предложеног пројекта су: јачање институционалних и административних капацитета за спровођење најбољих доступних техника и најбољих пракси (ВАТ/ВЕР), увођење могућих опција најбољих доступних техника и најбољих пракси за елиминисање ненамерно произведених дуготрајних органских загађујућих материја у процесима у металуршкој индустрији, обука и техничка помоћ у показивању примене најбољих доступних техника и најбољих пракси на конкретном постројењу металургије како би се смањило испуштање ненамерно произведених дуготрајних органских загађујућих супстанци. Овај предлог пројекта је у фази одобравања од стране ГЕФ.

Директива 2010/63/ЕУ Добробит огледних животиња

7.1 Тренутна ситуација

7.1.1 Законодавни оквир

Директива 2010/63/ЕУ је делимично пренета; међутим, скоро све најважније одредбе (регистрација корисника, одгајивача и добављача, одобравање огледа, оснивање два тела која су еквивалентна телу за добробит животиња и националном одбору итд.) већ су пренете у Закон („Службени гласник РС”, Број 41/09) и Правилник о условима за упис у Регистар за огледе на животињама и садржини и начину вођења тог регистра, програму обуке о добробити огледних животиња, обрасцу захтева за одобрење спровођења огледа на животињама, начину неге, поступања и лишавања живота огледних животиња, као и о садржини и начину вођења евиденције о држању, репродукцији, промету, односно спровођењу огледа на животињама („Службени гласник РС”, Број 39/10).

Европска конвенција за заштиту кичмењака намењених у огледне и друге научне сврхе (ЕТР 123) је део националног законодавства кроз Закон о потврђивању Европске конвенције за заштиту животиња које се користе у огледне и друге научне сврхе (ЕТР 170) („Службени гласник РС - Међународни споразуми”, Број 1/10).

7.1.2 Институционални оквир

Према Закону о добробити животиња („Службени гласник РС”, Број 41/09), Управа за ветерину у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде се сматра надлежним органом за добробит огледних животиња. У Управи за ветерину постоји и Одељење за добробит животиња и ветеринарску делатност, а у том одељењу постоји Група за добробит животиња, са два запослена на централном нивоу, што није довољно. Контролу спровођења врше ветеринарски инспектори на терену, на основу процене

ризика, насумичним узорковањем и по обавештењу о деловању које је у супротности са одредбама закона.

7.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Управа за ветерину у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде је одговорна за издавање одобрења спровођења огледа на животињама (укупно 346 одобрења је издато током извештајног периода (2017-2019), регистрацију свих корисника, одгајивача и добављача, вођење Регистра за огледе на животињама (засад су регистроване 23 институције), израду законодавства и правилника, препорука и контролних листа и њихово спровођење. Основана су два тела, која су прописана у Директиви 2010/63:

- Етичка комисија за заштиту добробити огледних животиња у свакој научној организацији и другим правним лицима која врше огледе. Комисија је еквивалентна телу за добробит животиња које је прописано у чл. 26. и 27. Директиве 2010/63.
- Етички савет за добробит огледних животиња је основан као посебна радна група. Ово тело је еквивалентно Националном комитету за заштиту животиња које се користе у научне сврхе, који је прописан у члану 49. Директиве 2010/63.

Практична обука за релевантну циљну групу која обавља огледе на животињама у пракси или контролише примену правила о добробити животиња у пракси, то јест, ветеринарске инспекторе, чланове Етичке комисије и кориснике, у практичној примени правила добробити животиња која произилазе из Директиве Савета 2010/63/ЕУ о заштити животиња које се користе у научне сврхе и Имплементационе Одлуке Комисије 2012/707/ЕУ у којој се успоставља заједнички формат за подношење информација према Директиви 2010/63/ЕУ, организована је уз подршку пројекта PLAC II (Еугоре Aid/137065/DH/SER/RS9) током 2018. године.

7.2 Планови за потпуно усклађивање

7.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Ревизија националног законодавства је неопходна за потпуно преношење Директиве 2010/63/ЕЗ, тако да све релевантне одредбе буду исправно и концизно пренете у национално законодавство. План за преношење укључује:

- Измене Закона о добробити животиња („Службени гласник РС”, број 41/09) како би се створила солидна основа за потпуно преношење законодавства ЕУ до краја 2020. године.
- Усвајање новог Правилника о добробити огледних животиња како би се завршило преношење Директиве 2010/63/ЕУ- 2021.

7.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Неопходно је ојачати капацитет у Управи за ветерину запошљавање, два ветеринара на централном нивоу.

7.2.3 Планиране мере спровођења

Спровођење националног законодавства је у току.

Управа за ветерину планира да настави да организује обуке за кориснике, добављаче, одгајиваче, чланове Етичког савета и Етичке комисије у вези са спровођењем одредби Директиве 2010/63/ЕУ, која се односи на ретроспективну анализу огледа.

8. БУКА

Директива 2002/49/ЕЗ о процени буке и управљању њоме у животној средини

8.1 Тренутна ситуација

8.1.1 Законодавни оквир

Директива је делимично пренесена кроз следеће правне акте:

- Закон о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10);
- Уредбу о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини („Службени гласник РС”, Број 75/10);
- Правилник о садржини и методама израде стратешких карата буке и начину њиховог приказивања јавности („Службени гласник РС”, Број 80/10);
- Правилник о методологији за израду акционих планова („Службени гласник РС”, Број 72/10).

8.1.2 Институционални оквир

Министарство заштите животне средине (МЗЖС) је водећа институција одговорна за заштиту од буке у животној средини. Остале надлежне институције су: Агенција за заштиту животне средине Републике Србије (АЗЖС), Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Завод за статистику Републике Србије, Републички геодетски завод, Министарство финансија, Министарство здравља, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, ЈП „Путеви Србије”, „Железнице Србије” ад, Аеродром „Никола Тесла” Београд, Стална конференција градова и општина, као и јединице локалне самоуправе. МЗЖС је задужено за законодавна питања, питања овлашћивања и инспекцијског надзора. Локалне самоуправе задужене су за мониторинг буке. АЗЖС прикупља податке о нивоу буке и о њима подноси извештај ЕУ.

У МЗЖС, у Сектору за управљање животном средином, у Одсеку за заштиту од буке, вибрација и нејонизујућих зрачења, запослена су 3 лица задужена за питања заштите од буке.

8.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

ЈП Путеви Србије израдило је све планиране стратешке карте буке друмског саобраћаја (за предвиђених 843 km). Кроз Пројекат ИПА 2014 „Израда стратешких карата буке за град Ниш” израђене су карте буке за град Ниш и представљене су у Београду и у Нишу јулу 2019. године. Такође, у оквиру Пројекта добијене су и Смернице за израду стратешких карата буке за друге агломерације (користећи искуство стечено израдом стратешких карата буке за град Ниш).

Република Србија има обавезу да изради стратешке карте буке за 4 агломерације (Београд, Нови Сад, Крагујевац и Суботица), деонице железничких пруга, за Аеродром Београд, као и акционе планове на основу израђених стратешких карата буке.

Стратешке карте буке и акциони планови, у складу са Директивом 2002/49/ЕУ ће се радити сваких 5 година.

8.2 Планови за потпуно усклађивање

8.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуно преношење Директиве 2002/49/ЕЗ планирано је до краја 2020. године усвајањем Закона о заштити од буке у животној средини и изменама подзаконских аката.

Уз подршку *PLAC* пројекта (април 2018. године) препоручен је модел преношења Директиве 2015/996 (*CNOSSOS-EU*) у законодавство Србије. Потпуно усклађивање ће бити завршено до краја 2020. године.

8.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Институционални систем за заштиту од буке који је на снази, биће измењен успостављањем новог институционалног уређења и изменом надлежних органа одговорних за израду стратешких карата буке и израду акционих планова. Стратешке карте буке и акциони планови биће реализовани у роковима наведеним у Директиви 2002/49/ЕЗ.

Како би се ојачало институционално уређење одговорно за координацију, до краја 2020. године планирано је ангажовање још једног запосленог за питања заштите од буке у МЗЖС.

8.2.3 Планиране мере спровођења

Потпуно спровођење Директиве 2002/49/ЕЗ предвиђено је до краја 2021. године. Планирана је израда стратешких карата буке и акционих планова за пет агломерација (Београд, Нови Сад, Ниш, Крагујевац и Суботицу), за деонице путева, железнице и за Аеродром „Никола Тесла” Београд. Обавеза из Директиве је да се стратешке карте буке раде сваких 5 година и акциони планови годину дана по изради карата.

9. КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ

ЕУ механизам мониторинга - Уредба 525/2013 (MMR)

9.1 Тренутна ситуација

9.1.1 Законодавни оквир

Уредба 525/2013 (у даљем тексту: MMR) није усклађена са законодавством, међутим, јавна расправа о нацрту Закона о климатским променама²⁹ завршена је 20. априла 2018. године, а већина пратећих подзаконских аката који преносе MMR је припремљена.

9.1.2 Институционални оквир

Министарство заштите животне средине (МЗЖС) је главни надлежна институција и координатор политика за ублажавање климатских промена, прилагођавање на измењене климатске услове и спровођење Оквирне конвенције Уједињених нација о промени климе (у даљем тексту: UNFCCC) у Србији.

До усвајања Нацрта закона о климатским променама, чланом 50. Закона о заштити ваздуха прописано је да је Агенција за заштиту животне средине Републике Србије (у даљем тексту: АЗЖС) одговорна за израду и одржавање инвентара гасова са ефектом стаклене баште (у даљем тексту: GHG). Републички хидрометеоролошки завод надлежан је за осматрања, праћења и истраживања климатских промена. МЗЖС, које има улогу фокалне тачке за UNFCCC, одговорно је за припрему и подношење Двогодишњих ажурираних извештаја и националних извештаја.

9.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Узимајући у обзир да Нацрт Закона о климатским променама још увек није усвојен (MMR Уредба није усклађена), нема спровођења, осим одређених одредби које се односе на инвентар гасова са ефектом стаклене баште (на основу члана 50. Закона о заштити ваздуха) и припрему и подношење Двогодишњих ажурираних извештаја и националних извештаја (на основу Закона о потврђивању UNFCCC).

²⁹ Развијена у оквиру твининг пројеката које финансира IPA; „Успостављање механизма за спровођење MMR” и „Успостављање система за мониторинг, извештавање и верификацију неопходног за успешно спровођење Система трговине емисијама ЕУ.”

Иако је усклађивање са MMR у току, брзина усвајања, а тиме и спровођење неопходних закона, такође представљају изазов.

Штавише, главни изазови у погледу будућег спровођења су:

- Недовољан број запослених у Одељењу за климатске промене МЗЖС-а и АЗЖС за ефикасно испуњавање захтева у MMR-а;
- Недовољни капацитети релевантних секторских министарстава за праћење и извештавање о политикама;
- Недостатак финансијских средстава за припрему инвентара гасоваса ефектом стаклене баште, пројекција и стратешких докумената.

Технички минимум такође подразумева да се финансијска средства за припрему инвентара гасова са ефектом стаклене баште, пројекција и стратешких докумената морају обезбедити из државног буџета.

9.2 Планови за потпуно усклађивање

9.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Као што је предвиђено ревидираним НПАА-ом, планирано је да усвајање свих неопходних законских аката, укључујући MMR, буде завршено у четвртном кварталу 2020. године.

Нацртом Закона о климатским променама се преноси:

- Уредба (ЕУ) бр. 525/2013 Европског парламента и Савета од 21. маја 2013. о механизму за мониторинг емисија гасова са ефектом стаклене баште и за извештавање о другим које се односе на климатске промене на националном нивоу и нивоу Уније и којом се ставља ван снаге Одлука бр. 280/2004/ЕЗ;
- Релевантне одредбе из Одлуке бр. 406/2009/ЕЗ Европског парламента и Савета од 23. априла 2009. године. О заједничким напорима држава чланица на смањењу емисија гасова са ефектом стаклене баште ради остварења циљева Заједнице у вези са смањењем емисија гасова са ефектом стаклене баште до 2020. године;
- Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) бр. 749/2014 од 30. јуна 2014. године о структури, формату, поступцима подношења и прегледу информација које државе чланице достављају у складу са Уредбом (ЕУ) бр. 525/2013 Европског парламента и Савета;
- Делегирана уредба Комисије (ЕУ) бр. 666/2014 од 12. марта 2014. године о успостављању материјалних захтева за систем инвентара Уније, узимајући у обзир промене у потенцијалима глобалног загревања и смернице о инвентару договорене на међународном нивоу у складу са Уредбом (ЕУ) бр. 525/2013 Европског парламента и Савета;
- Релевантне одредбе из Директиве 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савета од 13. октобра 2003. године којом се успоставља систем за трговину емисионим јединицама

гасова са ефектом стаклене баште унутар Заједнице и којом се допуњује Директива Савета 96/61/ЕЗ.

Планирано је да током 2020. године буде извршена анализа нових прописа о коришћењу земљишта, промени намене земљишта и шумарству - LULUCF (ЕУ) бр. 2018/841 и Уредбе о заједничком напору (ЕУ) бр. 2018/842, којом се ставља ван снаге Одлука бр. 406/2009/ЕЗ уз помоћ Канцеларије за размену информација о техничкој помоћи - TAIEХ-а у другом кварталу 2020. године, као и припрема плана и временског оквира за усклађивање.

Биће анализирана Уредба (ЕУ) 2018/1999 Европског парламента и Савета од 11. децембра 2018. о управљању Енергетском заједницом и климатским акцијама, о изменама и допунама Уредбе (ЕЗ) бр. 663/2009 и (ЕЗ) бр. 715/2009 Европског парламента и Савета, Директива 94/22/ЕЗ, 98/70/ЕЗ, 2009/31/ЕЗ, 2009/73/ЕЗ, 2010/31/ЕУ, 2012/27/ЕУ и 2013/30/ЕУ Европског парламента и Савета, Директиве Савета 2009/119/ЕЗ и (ЕУ) 2015/652 и стављање ван снаге Уредбе (ЕУ) бр. 525/2013 Европског парламента и Савета а у предстојећем периоду биће припремљени и планови и временски оквир за преносење Уредбе у национално законодавство.

Планирани су израда и усвајање пет подзаконских аката како би се преносили релевантни захтеви из MMR-а. Нацрти два од поменутих пет подзаконских аката су већ израђени:

1. Уредба о националном систему за израду инвентара гасова са ефектом стаклене баште и о систему за извештавање о политикама, мерама и пројекцијама - којом се преноси Уредба ЕУ о механизму мониторинга 525/2013 и Уредба 666/2014 о систему инвентара Уније. Овом уредбом ближе се одређује Национални систем за израду инвентара GHG и систем за извештавање о политикама, мерама и пројекцијама о емисијама GHG из извора и уклањања помоћу понора; врсте података потребних за израду инвентара GHG и извештаја о политикама, мерама и пројекцијама као и органи и организације, надлежне за њихово достављање и рокови за достављање тих података; обавеза осигурања квалитета података и контрола квалитета података;
2. Правилник о извештавању о емисијама гасова са ефектом стаклене баште - којим се преноси Уредба ЕУ о механизму мониторинга 525/2013 и Уредба 749/2014 о структури, формату, процесима подношења и прегледу информација које су државе чланице доставиле у складу са Уредбом (ЕУ) бр. 525/2013. Овим правилником прописује се садржина инвентара GHG, Националног извештаја о инвентару GHG и другим извештајима значајним за климатске промене као и рокови за њихову израду као и сектори и категорије које су од значаја за емисије GHG у складу са Нацртом закона о климатским променама.

Остала три подзаконска акта чији нацрти ће бити израђени укључују:

1. Уредбу о форми, садржају и роковима за подношење извештаја Влади о политикама, мерама и пројекцијама гасова са ефектом стаклене баште;
2. Уредбу о листи органа и организација које извештавају Министарство о спроведеним мерама у контексту прилагођавања на измењене климатске услове и садржају и форми извештаја;
3. Правилник о ограничењу емисија гасова са ефектом стаклене баште.

9.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

На основу нацрта Закона о климатским променама:

- МЗЖС је препознато као главна надлежна институција за ММР;
- Агенција за заштиту животне средине Републике Србије (АЗЖС) је одговорна за припрему и одржавање националног система инвентара гасова са ефектом стаклене баште.

Релевантна секторска министарства су одговорна за праћење и извештавање о политикама.

МЗЖС и АЗЖС препознају потребу на основу које је неопходно обезбедити:

- четири додатна запослена као технички минимум за ефикасно испуњавање ММР захтева у Одељењу за климатске промене МЗЖС-а, ради попуњавања расположивих, систематизованих радних места, која су отворена као резултат препорука добијених у оквиру завршеног твининг пројекта³⁰;
- четири додатна запослена као технички минимум за ефикасно испуњавање ММР захтева у АЗЖС, као резултат препорука добијених у оквиру завршеног твининг пројекта³¹;
- капацитете релевантних секторских министарстава за праћење и извештавање о политикама и мерама;
- финансијска средства за припрему инвентара емисија гасова са ефектом стаклене баште, пројекција и стратешких докумената из државног буџета.

9.2.3 Планиране мере спровођења

Предвиђено је да ће потпуно спровођење ММР-а отпочети са усвајањем Нацрта Закона о климатским променама. Усвајање закона планирано је за четврти квартал 2020. године.

Систем трговине емисионим јединицама ЕУ (EU ETS)

9.1 Тренутна ситуација

³⁰ „Успостављање механизма за спровођење ММР”

³¹ „Успостављање механизма за спровођење ММР“

9.1.1 Законодавни оквир

Директива 2003/87/ЕС (у даљем тексту: ETS) није усклађена, међутим нацрт Закона о климатским променама и пратећи подзаконски акти којима се преносе одредбе о мониторингу, извештавању и верификацији (у даљем тексту: MRV) ETS-а су припремљени.

9.1.2 Институционални оквир

Институционални оквир још увек није успостављен. Међутим, на основу Закључка Владе од септембра 2014. године о прихватању Извештаја о успостављању институционалне организације за спровођење мониторинга, извештавања и верификације (MRV) у оквиру система трговине емисионим јединицама ЕУ, водећа одговорна институција/надлежни орган за ETS биће Министарство заштите животне средине (МЗЖС)/Одељење за климатске промене (у даљем тексту: ОКП). Остале надлежне институције су Агенција за заштиту животне средине (АЗЖС), Директорат цивилног ваздухопловства, Акредитационо тело Србије, Министарство рударства и енергетике. Закључак представља основу за институционалну структуру предложену у нацрту Закона о климатским променама.

Главни изазови у погледу будућег спровођења подразумевају недовољан број запослених у Одељењу за климатске промене и Сектор за предострожност и надзор животне средине МЗЖС-а, у АЗЖС, Акредитационом телу Србије и Директорату цивилног ваздухопловства.

9.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Узимајући у обзир да Закон о климатским променама још увек није усвојен (ETS није усклађен), још увек нема спровођења.

Нацрт закона укључује само MRV аспекте ЕУ ETS-а. Спровођење одредби у вези са трговиномпредстављаће изазов из перспективе како владиних институција тако и индустрије.

9.2 Планови за потпуно усклађивање

9.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

У четвртном кварталу 2020. године биће усвојени правни прописи у вези са MRV аспектима ЕУ ETS - Закон о климатским променама и пратећи подзаконски акти до годину дана након усвајања закона, док ће планови и временски оквир за преношење тржишних одредби (Регистар Уније, бесплатна алокација и аукције) бити дефинисани у каснијој фази и пре него што се Република Србија придружи ЕУ ETS.

Предвиђено је да у другом кварталу 2020. године буде извршена анализа ревидиране ETS Директиве (Директива (ЕУ) 2018/410) уз подршку PLAC пројекта као и да се изврши припрема плана и временског оквира за усклађивање.

Процес јавне расправе о нацрту Закона о климатским променама³² завршен је 20. априла 2018. године, док су сви пратећи подзаконски акти који преносе MRV ETS припремљени. Новоусвојена Уредба о мониторингу и извештавању (2018/2066) и Уредба о акредитацији и верификацији (2018/2067) биће анализирани и упоређени са већ припремљеним нацртом подзаконских аката, уз подршку PLAC пројекта.

Законом о климатским променама и пратећим подзаконским актима преносе се:

1. Релевантне одредбе из Директиве 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савета од 13. октобра 2003. о успостављању Система за трговину емисионим јединицама гасова са ефектом стаклене баште унутар Заједнице и којом се допуњује Директива Савета 96/61/ЕЗ;
2. Релевантне одредбе из Директиве 2009/29/ЕЗ Европског парламента и Савета од 23. априла 2009. године којом се мења и допуњује Директива 2003/87/ЕЗ, како би се унапредио и проширио Систем трговине емисионим јединицама гасова са ефектом стаклене баште у оквиру Заједнице;
3. Релевантне одредбе из Директиве 2008/101/ЕЗ Европског парламента и Савета од 19. новембра 2008. године којом се мења и допуњује Директива 2003/87/ЕЗ, тако да укључи активности ваздушног саобраћаја у Систем трговине емисионим јединицама гасова са ефектом стаклене баште у оквиру Заједнице;
4. Уредба Комисије (ЕУ) бр. 601/2012 од 21. јуна 2012. о мониторингу и извештавању о емисијама гасова са ефектом стаклене баште у складу са Директивом 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савета;
5. Уредба Комисије (ЕУ) бр. 600/2012 од 21. јуна 2012. о верификацији извештаја о емисијама гасова са ефектом стаклене баште и извештаја о тонским километрима и о акредитацији верификатора у складу са Директивом 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савета.

Тачније, Закон и један подзаконски акт преноси MRV одредбе из Директиве 2003/87/ЕЗ, односно чланове: чл. 1, 3(ц), 3(б), 3(и), 3(ф), 3(е), 4, 5, 6, 7, 15 и 18, прилоге , као и одређене чланови из Уредби 600/2012 и 601/2012 и Директиве 2008/101/ЕЗ. Преостали делови Уредби 600/2012 и 601/2012 пренешени су кроз два подзаконска акта. Подзаконски акти за које су израђени нацрти који ће бити усвојени након усвајања Закона и којима се преносе MRV одредбе су:

1. Уредба о делатностима и гасовима са ефектом стаклене баште за које је неопходно добити дозволу за емисију гасова са ефектом стаклене баште

³² Развијен у оквиру твининг пројекта које финансира IPA; „Успостављање механизма за спровођење MMR” и „Успостављање система мониторинга, извештавања и верификације неопходног за ефикасно спровођење Система за трговину емисионим јединицама ЕУ.”

- којом се преноси Прилог I Директиве о систему трговине емисионим јединицама 2003/87/ЕЗ и 2009/29/ЕЗ;
- 2. Правилник о мониторингу и извештавању о емисијама гасова са ефектом стаклене баште
 - којим се преноси Уредба 601/2012 о мониторингу и извештавању о емисијама гасова са ефектом стаклене баште у складу са Директивом 2003/87/ЕЗ;
- 3. Правилник о условима које морају да испуне верификатори, о процедури, критеријумима верификације и садржини извештаја о верификацији, подацима који се достављају уз захтеве за акредитацију, условима које мора да испуни тим за оцењивање и садржини извештаја о управљању
 - којим се преноси Уредба 600/2012 о верификацији извештаја о емисијама гасова са ефектом стаклене баште и извештаја о тонским километрима и акредитацији верификатора у складу са Директивом 2003/87/ЕЗ.

Остала подзаконска акта чији нацрти ће бити израђени укључују:

1. Уредбу о активностима ваздушног саобраћаја (и гасовима) за које авио оператери нису у обавези да поднесу план мониторинга - од 2021;
2. Правилник о методологији мониторинга емисија гасова са ефектом стаклене баште за авио оператере - од 2021. године;

Нацртом Закона о климатским променама предвиђено је да ће подзаконски акти бити усвојени годину дана након усвајања Закона, са изузетком подзаконског акта којим се регулишу обавезе оператора ваздухоплова, који ће бити усвојен након 2021. године у складу са одлукама из Резолуције Међународне организације цивилног ваздухопловства (ИКАО) за глобалну тржишно-оријентисану меру за решавање питања емисија CO₂ из међународног ваздухопловства.

9.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

На основу нацрта Закона о климатским променама:

- водећа одговорна институција/надлежни орган за издавање дозвола (MRV аспекти ETS-a) је Министарство заштите животне средине (МЗЖС), Одељење за климатске промене (ОКП);
- Агенција за заштиту животне средине (АЗЖС) одговорна је за проверу планова мониторинга и извештаја о емисијама за стационарна постројења;
- Директорат цивилног ваздухопловства (у даљем тексту: ДЦВ) одговоран је за проверу планова мониторинга за авио оператере;
- Акредитационо тело Србије је одговорно за акредитацију верификатора.
- У складу са Уредбом Европског парламента и Савета о **управљању Енергетском заједницом и климатским акцијама**, Министарство рударства и енергетике треба

да има улогу у погледу мониторинга и извештавања о управљању, посебно у делу из делокруга надлежности овог министарства.

Потребе за ангажовањем запослених са пуним радним временом идентификоване су у:

- МЗЖС/ОКП – два запослена;
- АЗЖС– три запослена;
- ДЦВ– један запослени;
- МЗЖС/Сектор за предострожност и надзор животне средине – један запослени (укључивање инспектора за заштиту животне средине може бити веће приликом почетка функционисања система, али би током времена требало да се смањи),
- Акредитационо тело Србије – један запослени.

9.2.3 Планиране мере спровођења

Одредбе које се односе на авио оператере биће спроведене у складу са одлукама Међународне организације цивилног ваздухопловства (ИКАО) за глобалну тржишно-оријентисану меру за решавање питања емисија CO₂ из међународног ваздухопловства почевши од 2021. године. Нацрт Закона о климатским променама преноси релевантне одредбе из Директиве 2008/101/ЕЗ, међутим, српски авио оператери већ подносе извештаје и наставиће да извештавају о својим емисијама Немачком надлежно тело (DEHSt). Извршена анализа показала је да би услед одлуке о „заустављању сата“ и због чињенице да је Република Србија изван опсега ове одлуке, промена опсега за авио оператера пре приступања ЕУ тако да укључи ваздушни простор ван опсега „заустављања сата“, била би сувише захтевна и без значаја. Поред тога, неопходно је размотрити и прелазни период за прерасподелу административних одговорности за авио оператере у Србију а МЗЖС ће у сарадњи са Директоратом цивилног ваздухопловства и министарством надлежним за саобраћај додатно разрадити специфичне потребе.

Имајући у виду да произвођачи електричне енергије не добијају бесплатне емисионе јединице CO₂ током периода трговине 2021-2030. године, чињеницу да нема могућности за коришћење Фонда за модернизацију, као и оптерећење за индустрију, нарочито у енергетици - постоји потреба за додатном анализом која ће одредити временски оквир и опсег за потпуну усклађеност са циљним законодавством (ЕУ ETS). Због свега поменутог, требало би очекивати постојање одређеног прелазног периода и/или неку врсту одступања.

9.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

На основу претпостављеног датума приступања, Република Србија захтева прелазни период и/или одступање од спровођења захтева из циљног законодавства (ЕУ ETS). Одговарајућа позиција у вези са овим захтевом ће бити омогућена након завршетка два ПРА пројекта: „Стратегија борбе против климатских промена са Акционим планом”, који спроводи Министарство заштите животне средине и „Јачање капацитета за енергетско планирање”, који спроводи Министарство рударства и енергетике. На основу

ових пројеката и додатних анализа, биће дефинисани реални планови спровођења који ће послужити као детаљно оправдање специфичних потреба. Плановима ће бити предвиђене инвестиције које ће бити предузете у циљу реконструкције и побољшања инфраструктуре, увођења чистих технологија, диверзификације енергетског микса итд. што ће осигурати потпуну усклађеност са циљним законодавством (ЕУ ETS).

Директива 1999/94/ЕЗ Европског парламента и Савета од 13. децембра 1999. о доступности података за потрошаче о економичности потрошње горива и емисијама CO₂ за нова возила

9.1 Тренутна ситуација

9.1.1 Законодавни оквир

Директива 1999/94/ЕЗ није усклађена, али су припремљени нацрт Закона о климатским променама и пратећи подзаконски акт који преноси Директиву 1999/94/ЕЗ.

9.1.2 Институционални оквир

У складу са одговорностима дефинисаним Законом о министарствима:

- Министарство заштите животне средине (МЗЖС), Одељење за климатске промене (ОКП) је признато као водећа одговорна институција;
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација је признато као одговорно за надзор и контролу спровођења;
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре/Агенција за безбедност саобраћаја је признато као одговорно за припрему смерница о економичност потрошње горива, у сарадњи са МЗЖС.

Главни изазов за будуће спровођење представља недостатак запослених у свим институцијама.

9.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Узимајући у обзир да Закон о климатским променама још увек није усвојен (Директива 1999/94/ETS није усклађена), нема спровођења.

9.2 Планови за потпуно усклађивање

9.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Усвајање свих неопходних законодавних аката, укључујући и овај закон, планирано је за 2021. годину.

9.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

На основу нацрта Закона о климатским променама:

- МЗЖС је одговорно за ознаку економичности потрошње горива и емисије CO₂, садржину приручника, постера и/или приказа и промотивне литературе;
- Агенција за безбедност саобраћаја одговорна је за припрему и објављивање приручника о економичности потрошње горива и емисијама CO₂;
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација је одговорно за надзор и контролу спровођења.

9.2.3 Планиране мере спровођења

Помоћ добијена од ТАИЕХ-а је спроведена са намером да се олакша дефинисање институционалног уређења и укупних компетенција.

Супстанце које оштећују озонски омотач - Уредба 1005/2009/ЕЗ

9.1 Тренутна ситуација

9.1.1 Законодавни оквир

Уредба (ЕЗ) 1005/2009/ЕЗ делимично је усклађена кроз два законска акта: Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 10/13) и Уредбу о поступању са супстанцама које оштећују озонски омотач, као и о условима за издавање дозвола за увоз и извоз тих супстанци („Службени гласник РС”, бр. 114/13 и 23/18).

Чланови о управљању HCFC-ом нису усклађени. Република Србија се придржава распореда за постепено укидање HCFC-а из члана 5. Монреалског протокола са планом управљања постепеним укидањем HCFC-а (HPMP) који је усвојен 2010. у циљу постепеног укидања 35% потрошње HCFC-а до 2020. У складу са националним законодавством, у Србији је забрањена производња супстанци које оштећују озонски омотач (ODS). У оквиру ODS, дозвољено је увозити само HCFC а они се углавном користе у сектору производње и сервисирања расхладних уређаја. Потрошња ове групе супстанци контролише се кроз систем издавања дозвола и утврђених квота и само регистровани увозници који добију квоте могу поднети захтев за увозну дозволу. Такође, националном Уредбом о ODS-у прописан је систем издавања дозвола којим се контролишу увоз и извоз производа и опреме која садржи или се ослања на ODS у одређеним случајевима, док је за производе и/или опрему који садржи или се ослања на HCFC увоз забрањен од 15. априла 2018. године..

Што се тиче усклађивања Уредбе (ЕУ) бр. 744/2010, постоје одредбе које се односе на халоне за критичне употребе, листу критичних употреба, обележавање цилиндара и регистрацију свих корисника. Могуће је користити само халоне из регистрованих банака халона. Крајњи датум за критичне употребе није одређен, док је крајњи датум за некритичне употребе халона 31. децембар 2020.

9.1.2 Институционални оквир

Национална група за заштиту озонског омотача/МЗЖС је одговорна за спровођење контролних мера, за систем издавања дозвола и утврђених квота, прикупљање података, извештавање, спровођење пројеката и регионалну и међународну сарадњу (национална контакт особа за Бечку конвенцију и Монреалски протокол). На овим пословима ради једна особа са заједничким одговорностима (ODS и ф-гасови).

Инспекција за заштиту животне средине/МЗЖС је одговорна за инспекцију увозника/извозника, као и за инспекцију оператера опреме (планирана активност). Координацију и надзор над инспекцијским активностима које су додељене аутономној покрајини и локалним самоуправама обављају републичке инспекције.

Управа царина је одговорна за граничну контролу увоза/извоза и спречавање нелегалне трговине.

9.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Као земља у развоју (5. члана Монреалског протокола), Република Србија је у потпуности у складу са његовим одредбама, које се првенствено односе на потрошњу ODS-а. Потрошња HCFC -а се контролише кроз систем издавања дозвола и утврђених квота. 2013. је уведена прва контролна мера из МП-а - замрзавање основне потрошње а 2015. је Република Србија спровела другу контролну меру смањењем потрошње HCFC-а за 10% у односу на основни ниво (РС има обавезу да смањи потрошњу HCFC-а за 35% до 2020).

Увозна квота за 2018. годину је износила 6.72 ОДП тоне (потенцијал оштећења озонског омотача), а увезена количина HCFC -а у тој години износила је 6,61 тона ОДП-а. Увозна квота за 2019. износи 6,48 тоне ОДП-а и одобрено је за 9 регистрованих увозника, на основу њиховог доприноса у укупном увозу у периоду 2009-2012.

Што се тиче система издавања дозвола и квота, потрошња HCFC-а се контролише и издавањем дозвола за сваку пошиљку само регистрованим увозницима, унакрсним проверама података о увезеним и извезеним количинама са Царином, обавезом регистрованих компанија да извештавају о увозу и извозу и применом iPIC поступка са земљама извозницама.

Такође, смањење потрошње постиже се и кроз пројекте који се финансирају из Мултилатералног фонда а реализују преко Националне озонске канцеларије у оквиру Министарства, са имплементационом агенцијом UNIDO: HPMP (План постепеног укидања хлорофлуороугљоводоника тј. HCFC-а) и ИЈ (институционално јачање).

Инвестициона компонента одобрене I фазе HPMP-а је завршена. Ова компонента укључује замену технологија у 4 одабране компаније. HCFC-22 се не користи више у њиховим производним процесима и потпуно је укинута. Све компаније користе друге алтернативе.

Национални преглед ODS алтернатива припремљен је 2016. године. Главни циљ овог извештаја је да прикаже резултате истраживања потрошње и употребе HFC-а у различитим секторима/подсекторима и HFC банкама. Сектори обухватају стационарну и мобилну климатизацију, кућно, комерцијално, мобилно и индустријско хлађење.

9.2 Планови за потпуно усклађивање

9.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуна усклађеност ће бити постигнута до краја 2020. усвајањем Закона о изменама и допунама Закона о заштити ваздуха, чиме ће се створити услови и правна основа за усвајање новог националног законодавства или за измене и допуне постојећег законодавства из области супстанци које оштећују озонски омотач.

У оквиру 2. фазе HPMP биће припремљен убрзани план за смањење потрошње HCFC супстанци.

9.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Неопходне реформе се односе на јачање постојећих административних капацитета унутар МЗЖС-а а требало би и да две особе (са заједничким одговорностима) буду ангазоване у оквиру МЗЖС-у (у области ODS и ф-гасова).

Јачање капацитета је неопходно услед захтева за спровођење, нарочито за вођење евиденције и због за извештавања и система сертификације.

9.2.3 Планиране мере спровођења

- Наставак активности обуке (у оквиру HPMP), које укључују обуку и сертификацију сервисних техничара из сектора хлађења; обука за инспекцију заштите животне средине у циљу побољшања надзора над применом законодавства о ODS и ф-гасова, нарочито обуке за инспекцију која је надлежна за сектор сервисирања и за царинске службенике.
- Пошто ће Република Србија постати део ЕУ, планирано је да се убрзани план смањења потрошње HCFC-а припреми у складу са ЕУ прописима у 2. фази HPMP-а (План смањења потрошње хлорофлуороугљоводоника), који би требало да одобри Извршни одбор Мултилатералног фонда за спровођење Монреалског протокола. Средства за припрему 2. фазе HPMP-а одобрена су на 82. састанку Извршног одбора и припреме су започете 2019. године. Што се тиче смањења HFC-а у складу са Кигали амандманом, на 80. састанку Извршног одбора одржаном у Монреалу, новембра 2017. одобрена су средства за спровођење активности у Републици Србији. Спровођење ових активности у циљу ратификације Кигали амандмана започело је 2018.

Уредба (ЕУ) бр. 517/2014 Европског парламента и Савета од 16. априла 2014. о флуорованим гасовима са ефектом стаклене баште и стављању ван снаге Уредбе (ЕЗ) бр. 842/2006

9.1 Тренутна ситуација

9.1.1 Законодавни оквир

Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 10/13) и Уредба о поступању са флуорованим гасовима са ефектом стаклене баште, као и услови за издавање дозвола за увоз и извоз таквих гасова („Службени гласник РС”, Број 120/13) делимично су усаглашени са одредбама из Уредбе (ЕУ) бр. 517/2014 и спроведбеним уредбама Комисије (ЕЗ) 1494/2007, (ЕЗ) 1497/2007, (ЕЗ) 1516/2007, (ЕЗ) 304/2008, (ЕЗ) 306/2008, (ЕЗ) 307/2008, (ЕУ) Но 1191/2014, (ЕУ) 2015/2065, (ЕУ) 2015/2066, (ЕУ) 2015/2067, (ЕУ) 2015/2068.

Уредба о сертификацији лица која обављају одређене делатности у вези са супстанцама које оштећују озонски омотач и одређеним флуорованим гасовима са ефектом стаклене баште („Службени гласник РС”, Број 24/16) усвојена је 8. марта 2016. Усклађена је са Спроведбеном уредбом Комисије (ЕУ) 2015/2067 (минимум захтева за сертификацију у вези са стационарном расхладном опремом, климатизацијом и опремом за топлотну пумпу која садржи одређене флуороване гасове са ефектом стаклене баште) и са Уредбом 307/2008/ЕЗ (минимум захтева за програме обуке и услови за узајамно признавање потврде обуке за запослене у погледу расхладних и климатизационих система одређених моторних возила који садрже одређене флуороване гасове са ефектом стаклене баште). Овом Уредбом прописане су 4 категорије сертификата за особље које ради са стационарном опремом у сектору за расхладне уређаје и климатизацију и сертификати за особље које ради у сектору мобилних клима-уређаја.

9.1.2 Институционални оквир

Група за заштиту озонског омотача/МЗЖС (која постоји у оквиру Одељења за заштиту ваздуха и озонског омотача) одговорна је за: спровођење контролних мера, систем за издавање дозвола/лиценцирање, прикупљање података, подношење извештаја, спровођење пројеката и регионалну и међународну сарадњу (национална контакт особа за Бечку конвенцију и Монреалски протокол). Једна особа је укључена у ове задатке (ODS и ф-гасови).

Инспекција за заштиту животне средине/МЗЖС је одговорна за инспекцијски надзор увозника/извозника, као и за инспекцију оператера опреме (планирана активност). Координацију и надзор над инспекцијским активностима које су додељене аутономној покрајини и локалним самоуправама обављају републичке инспекције.

Управа царина је одговорна за граничну контролу увоза/извоза и спречавање нелегалне трговине.

У оквиру АЗЖС, Одељење за национални регистар извора загађивања одговорно је за прикупљање података за национални инвентар о емисији ф-гасова.

9.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Управљање ф-гасовима у Србији тренутно прати структуру управљања ODS-ом, при чему се обе групе супстанци углавном користе као расхладна средства.

Успостављен је систем издавања дозвола за увоз/извоз ф-гасова и клима уређаја који садрже ф-гасове. Ови подаци се користе за праћење потрошње и употребе ф-гасова у Републици Србији.

Национални преглед ODS алтернатива припремљен је 2016. године. Главни циљ овог извештаја је да прикаже резултате истраживања потрошње и употребе HFC-а у различитим секторима/подсекторима и HFC банкама. Сектори обухватају стационарну и мобилну климатизацију, кућно, комерцијално, мобилно и индустријско хлађење.

У циљу успостављања система сертификације сервисних техничара, започели смо са обуком сервисних техничара новембра 2018. у оквиру HPMP пројекта (обуку је прошло више од 400 сервисних техничара). Планирано је спровођење обуке за 480 сервисних техничара а након тога ће се наставити са испитима и издавањем сертификата. Пре почетка обуке реализоване су следеће главне активности: успостављање плана обуке и сертификације за сервисне техничаре, оснивање и опремање четири центра за обуку, припрема материјала за обуку, набавка 100 комплета опреме и алата за сервисирање, обуке тренера у сектору сервисирања - које су успешно спроведене и укључене у поступање са ф-гасовима и ODS (национална обука 23 тренера из 4 стручне школе и обука и сертификација 12 стручњака за ф-гасове). Припремљен је нови приручник за сервисне техничаре.

9.2 Планови за потпуно усклађивање

9.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Потпуно усклађивање биће постигнуто до краја 2020. Будући да су Уредбом (ЕУ) бр. 517/2014 о ф-гасовима предвиђени строжији захтеви него претходном, анализа недостатака националне Ф-гас израђена је у оквиру пројекта PLAC 2 2017. На основу поменуте анализе, биће припремљене законске основе за измене и допуне постојећег законодавства у области флуорованих гасова са ефектом стаклене баште. Такође, усвајањем Закона о изменама и допунама Закона о заштити ваздуха, створиће се услови и правни основ за доношење новог националног законодавства или за измену и допуну постојећег законодавства у области флуорованих гасова са ефектом стаклене баште. Сви релевантни прописи биће узети у обзир.

9.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Неопходне реформе односе се на јачање постојећих административних капацитета унутар МЗЖС-а и АЗЖС. Две особе (са заједничким одговорностима) требало би да буду ангажоване у оквиру МЗЖС-а (у области ODS-а и ф-гасова) док би једна особа требало да буде ангажована у оквиру АЗЖС за прикупљање достављених података и ради анализе истих.

Јачање капацитета је неопходно услед захтева за спровођење, нарочито за вођење евиденције и због система за извештавање и издавање дозвола.

9.2.3 Планиране мере спровођења

Планиран је наставак обуке у оквиру пројекта НРМР. Ово укључује обуку и сертификацију сервисних техничара из сектора за расхладне уређаје; обуку за инспекцију заштите животне средине у циљу побољшања надзора над применом законодавства о ODS-у и Ф-гасовима, нарочито обуку за инспекцију која је надлежна за сектор сервисирања и за царинске службенике.

Што се тиче постепеног укидања HCFC-а у складу са Кигали амандманом, спровођење активности које омогућавају ратификацију Кигали амандмана започело је 2018. У погледу ових активности, планирана је усклађеност (колико је то могуће) са ЕУ регулативом о ф-гасу; ово ће укључивати:

- Измене и допуне Закона о заштити ваздуха у вези са заштитом озонског омотача;
- Израду нацрта предлога измена и допуна националне уредбе о ф-гасу;
- Израду предлога Правилника о сертификацији.

Директива 98/70/ЕЗ Европског парламента и Савета од 13. октобра 1998. о квалитету бензина и дизелских горива и измени Директиве Савета 93/12/ЕЕЗ (СЛ L 350, 28.12.1998, стр. 58.)

9.1 Тренутна ситуација

9.1.1 Законодавни оквир

Директива 98/70/ЕЗ о квалитету бензина и дизел горива потпуно је пренешена у законодавство Републике Србије кроз следеће акте: Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Службени гласник РС”, Број 36/09), Правилник о техничким и другим захтевима за течна горива нафтног порекла („Службени гласник РС”, бр. 111/15, 106/16, 60/17 и 117/17), Закон о енергетици („Службени гласник РС”, Број 145/14), Национални акциони план за коришћење обновљивих извора енергије („Службени гласник РС”, Број 53/13), Закон о заштити потрошача („Службени гласник РС”, Број 62/14 и 6/16), Закон о стандардизацији („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 46/15) и Закон о акредитацији („Службени гласник РС”, Број 73/10), Уредба о мониторингу квалитета деривата нафте и биогорива

(„Службени гласник РС”, бр. 97/15, 5/17, 8/17 119/17, 50/18 и 101/18) и Правилник о садржини и начину спровођења Годишњег програма мониторинга квалитета деривата нафте и биогорива за 2019. годину („Службени гласник РС”, Број 23/19), Уредба о уделу биогорива на тржишту („Службени гласник РС”, бр.71/19, а примењује се од 1.1.2021), Уредба о критеријумима одрживости биогорива („Службени гласник РС”, бр.89/19, примењује се 1.1.2021).

Такође, одредбе којима су предвиђене обавезе држава чланица према Комисији још увек нису пренешене у национално законодавство.

9.1.2 Институционални оквир/административни капацитети

Органи одговорни за преношење су: Министарство надлежно за рударство и енергетику у сарадњи са министарствима надлежним за пољопривреду, животну средину и трговину.

Органи одговорни за спровођење су:

- Министарство рударства и енергетике (Сектор за нафту и гас, Сектор за обновљиве изворе енергије) - органи надлежни за припрему, мониторинг и надзора над применом закона и прописа који се односе на нафту, гас и обновљиву енергију. У Сектору за нафту и гас, 3 запослена са заједничким одговорностима баве се преношењем и спровођењем Директиве 2016/802/ЕЗ. У Сектору за обновљиве изворе енергије, 4 запослена са заједничким одговорностима баве се преношењем и спровођењем Директиве 2009/28/ЕЗ која такође садржи одредбе које се односе на смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште, критеријуме одрживости за биогорива, верификацију усклађености са критеријумима одрживости за биогорива и прорачун емисија гасова са ефектом стаклене баште из биогорива;
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација (Сектор тржишне инспекције) - Орган надлежан за контролу квалитета горива и контролу усклађености са прописаним захтевима (тржишни надзор). У Сектору тржишне инспекције, 16 инспектора, поред осталих послова у вези са одређеним течним горивима, баве се праћењем квалитета горива на тржишту Републике Србије;
- Министарство заштите животне средине - орган надлежан за праћење, извештавање и верификацију емисија гасова са ефектом стаклене баште.
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде - орган који врши активности у вези са стратегијом и политиком развоја пољопривреде и прехрамбене индустрије.

9.1.3 Преузете мере спровођења и изазови

Спровођење Директиве је у почетној фази. Идентификовани су надлежни органи. Спровођење обавеза из Директиве је повезано са даљим преношењем одредби из

Директиве у српско законодавство и успостављањем система коришћења и мониторинга биогорива у транспорту.

Како би се спровођење Директива 98/70/ЕЗ, до сада је предузето неколико важних корака:

- У модернизацију капацитета рафинерија уложено је више од 500 милиона евра, што је омогућило усаглашеност захтева за квалитетом бензина и дизел горива са стандардима SRPS EN 228 и SRPS EN 590, као и садржај сумпора од 0,1% у гасном уљу које се користи за грејање;
- Усвајањем Закона о енергетици децембра 2014, прописана је законска основа за регулацију квалитета горива, а крајем 2015. започела је примена мониторинга квалитета горива;
- Систем мониторинга квалитета горива (FQMS) у Републици Србији састоји се из два дела. Први део се спроводи у складу са стандардом SRPS EN 14274, док у погледу другог, „националног дела“, захтеви премашују захтеве прописане стандардом SRPS EN 14274.
- FQMS безоловног бензина и дизел горива стављених на тржиште на бензинским станицама (малопродајне и комерцијалне) спроводи се у складу са стандардом SRPS EN 14274 и Директивом 2016/802/ЕЗ;
- „Национални део“ система мониторинга квалитета горива укључује одређивање садржаја сумпора у гасном уљу за потребе грејања и уља за ложење како би се испунили захтеви из члана 6. Директиве 2016/802/ЕЗ;
- 2018. је тестирано 3378 узорака бензина и дизел горива.

9.2 Планови за потпуно усклађивање

9.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Директива је потпуно транспонована усвајањем подзаконских аката који се односе на Закон о енергетици, тачније на биогорива као и релевантни нови закон о таксама.

9.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Неопходно је јачање постојећих административних капацитета у министарству надлежном за рударство и енергетику како би се обављале активности у вези са мониторингом спровођења прописа.

Такође, неопходно је јачање постојећих административних капацитета у министарству надлежном за трговину, у сектору за тржишну инспекцију, ради мониторинга квалитета горива, као и других активности које се односе на нафтни сектор.

9.2.3 Планиране мере спровођења

Тренутно су мере спровођења у току, а у оквиру IPA 2014, биће припремљен пун план спровођења за Директиву 98/70/ЕЗ. На основу процене која је дата у овом документу, биће утврђен рок за постизање пуне усклађености.

Имајући у виду да је успостављање система за коришћење и мониторинг биогорива у преношењу у почетној фази, очекује се да ће период спровођења Директиве 98/70/ЕЗ премашити планирани датум приступања.

9.3 Прихватање правних тековина и преговарачки захтеви

Република Србија захтева транзиционе периоде у складу са Специфичним планом имплементације директиве. (Специфични план имплементације директиве је у процесу израде).

Уредба (ЕЗ) бр. 443/2009 о утврђивању стандарда емисионих вредности за нова путничка возила као део интегрисаног приступа Заједнице у циљу смањења емисије CO₂ за лака теретна возила

Уредба (ЕУ) бр. 510/2011 о утврђивању стандарда емисионих вредности за нова лака привредна возила као део интегрисаног приступа Уније за смањење емисија CO₂ из лаких теретних возила

9.1 Тренутна ситуација

9.1.1 Законодавни оквир

Процес усклађивања са Уредбом 443/2009/ЕЗ о емисионим стандардима за нова путничка возила и сродна Уредба 510/2011/ЕУ о емисионим стандардима за нова лака привредна возила још увек није започет. Национално законодавство о емисијама CO₂ из нових путничких и лаких привредних возила још увек није усклађено са правним актима ЕУ.

Анализу могућности усклађивања и усаглашавања спровела је Агенција за безбедност саобраћаја (АБС) уз подршку пројекта PLAC (Саветодавни центар за политику и законодавство), како би се идентификовале и укључиле друге институције са надлежностима и одговорностима у овој области и да би се извршила процена плана усклађивања и дефинисала врста документа и његовог предлагача.

9.1.2 Институционални оквир

Агенција за безбедност саобраћаја је одређена за главни орган. Постоје и друге институције које имају надлежности и одговорности у овој области - Министарство унутрашњих послова, Министарство заштите животне средине (МЗЖС), Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре. Једна особа запослена у Агенцији за

безбедност саобраћаја (АБС) тренутно ради на усклађивању правних аката ЕУ који се односе на мониторинг и извештавање о CO₂.

9.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

АБС је комплетирао базу података за сертификате о усаглашености. У току је оптимизација поменуте базе података а почетак спровођења прикупљања података мониторинга очекује се током 2018. године (у договору са Министарством унутрашњих послова које је надлежно за процес регистрације возила); читав систем мора бити координисан од самог почетка, јер би ово био неопходан предуслов за успостављање система за прикупљање и мониторинг података у складу са свим прописима ЕУ у области емисије CO₂ из аутомобила и комбија.

Идентификовани су следећи изазови:

1. Недовољна сарадња између заинтересованих страна;
2. Недостатак административног капацитета.

9.2 Планови за потпуно усклађивање

9.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Правилник о прикупљању, мониторингу и пријављивању података о емисијама CO₂ из путничких и лаких теретних возила биће усвојен до краја 2021. године.

9.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Неопходно је ојачати институционални и административни капацитет АБС-а, запошљавањем најмање једног додатног радника, како би били испуњени сви захтеви који су предвиђени правним тековинама Европске уније. Такође, неопходна је боља комуникација између институција које чине део овог процеса.

9.2.3 Планиране мере спровођења

Република Србија ће бити у потпуности спремна да осигура надзор над применом и извршење захтева из Уредбе на дан приступања.

Хватање и складиштење угљеника - Директива 2009/31/ЕЗ Европског парламента и Савета од 23. априла 2009. о геолошком складиштењу угљен-диоксида и измени и допуни Директиве Савета 85/337/ЕЕЗ

9.1 Тренутна ситуација

9.1.1 Законодавни оквир

Основни принципи и приоритети изложени у Директиви ЕЗ/2009/31 делимично су пренешени Законом о рударству и геолошким истраживањима („Службени гласник РС”, Број 101/15). Закон о рударству и геолошким истраживањима створио је правну основу за доношење подзаконских аката који ће успоставити потпуну усклађеност са директивама ЕУ које се односе на геолошка истраживања која се односе на одвајање повољних геолошких формација и структура, као и исцрпљених лежишта минералних сировина за складиштење CO₂.

На основу члана 21. Закона о рударству и геолошким истраживањима, Влада ће дефинисати услове, критеријуме, поступак и начине издавања дозвола и осталих посебних услова који се односе на геолошка истраживања у вези са идентификацијом повољних геолошких формација и структура, као и исцрпљена лежишта минералних сировина за складиштење CO₂.

9.1.2 Институционални оквир

Органи одговорни за преношење су: Министарство рударства и енергетике у сарадњи са Министарством заштите животне средине и Министарством грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре.

Министарство рударства и енергетике је одговорно за објављивање релевантних прописа који се односе на геолошка истраживања у вези са идентификацијом повољних геолошких формација и структура и исцрпљених лежишта минералних сировина за складиштење CO₂, као и за издавање дозвола за геолошка истраживања, осим у случају када се геолошка истраживања обављају на територији аутономне покрајине. Тада је издавање дозвола у надлежности покрајинских органа.

Министарство заштите животне средине је одговорно за контролу и мониторинг концентрација гасова са ефектом стаклене баште у атмосфери на нивоу који би спречио опасне антропогене утицаје на климатски систем.

Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре је одговорно за издавање дозвола за складиштење CO₂.

9.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

Спровођење Директиве је у почетној фази. Идентификовани су надлежни органи.

9.2 Планови за потпуно усклађивање

9.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Преношење преосталих одредби које се односе на геолошка истраживања биће остварено усвајањем Владине Уредбе о условима, критеријима, поступку и начину издавања одобрења и других посебних услова у вези са геолошким истраживањима која

се односе на издвајање повољних геолошких формација и структура, као и исцрпљених лежишта минералних сировина за складиштење CO₂ до краја 2021.

Планови за потпуно преношење преосталих делова Директиве биће дефинисани у сарадњи са релевантним институцијама.

9.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

Неопходно је ојачати постојећу институционалну структуру надлежних органа одговорних за обраду захтева и издавање дозвола на основу Директиве за складиштење CO₂.

9.2.3 Планиране мере спровођења

Уз подршку IPA 2017 твининг пројекта: „Мапирање одговарајућих геолошких формација у Србији за хватање и геолошко складиштење угљеника (2017)” (предложено у Секторским планским документима за IPA пројекте 2015-2017), методе и временски оквир за почетак спровођења ове Директиве биће утврђени.

10. ЦИВИЛНА ЗАШТИТА

10.1 Тренутна ситуација

10.1.1 Законодавни оквир

Област цивилне заштите, уређена је Законом о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Службени гласник РС”, Број 87/18), који је усвојен новембра 2018. године и који је у целости заменио Закон о ванредним ситуацијама („Службени гласник РС”, бр. 111/09, 92/11 и 93/12). Поред наведеног Закона, усвојен је сет закона из ове области и то: Закон о критичној инфраструктури, Закон о добровољном ватрогаству и Закон о изменама и допунама Закона о заштити од пожара („Службени гласник РС”, Број 87/18). Такође, донет је Закон о обнови након елементарне и друге непогоде („Службени гласник РС”, Број 112/15), који између осталог дефинише обнову и опоравак након елементарне непогоде. У току је рад на усвајању Закона о експлозивним материјама.

10.1.2 Институционални оквир

Република Србија ће обезбедити формирање јединственог система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама у складу са Законом о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама и другим релевантним позитивним прописима, као и програмима, плановима и другим документима који се односе на област цивилне заштите.

Систем смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама (у даљем тексту: Систем) је део система националне безбедности и представља интегрисани облик управљања и организовања субјеката овог система на спровођењу превентивних и оперативних мера и извршавању задатака заштите и спасавања људи и добара од последица катастрофа, укључујући и мере опоравка од тих последица. Цивилна заштита у смислу Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама је организован систем чија је основна делатност заштита, спасавање и отклањање последица елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа и других већих опасности које могу угрозити становништво, материјална и културна добра и животну средину у миру и ванредном и ратном стању.

Интенција законодавца у овој области јесте да се целокупно друштво укључи у Систем, те су с тим у вези дефинисани субјекти и снаге система и успостављање јединства деловања преко националне платформе чију улогу врши Републички штаб за ванредне ситуације.

Систем је постављен тако да јединице локалне самоуправе имају примарну улогу у управљању ризиком од катастрофа и ту улогу подржавају све надлежне државне и покрајинске институције те се у заштити и спасавању прво користе снаге и средства са територије јединице локалне самоуправе, а када те снаге и средства нису довољне, надлежни орган обезбеђује употребу других снага и средстава са територије Републике Србије, укључујући полицију и Војску Србије када је то потребно.

За праћење активности на смањењу ризика од катастрофа и координацију и руковођење ванредним ситуацијама образују се штабови за ванредне ситуације, и то: за територију Републике Србије - Републички штаб за ванредне ситуације који образује Влада, за територију аутономне покрајине - покрајински штаб за ванредне ситуације који образује извршни орган аутономне покрајине, за територију управног округа - окружни штаб за ванредне ситуације који образује Републички штаб за ванредне ситуације, за територију града - градски штаб за ванредне ситуације који образује надлежни орган града, за територију општине - општински штаб за ванредне ситуације који образује надлежни орган општине. Штаб за ванредне ситуације образује стручно-оперативне тимове као своја помоћна стручна тела.

Као један од носилаца Система посебно у области реаговања у случају катастрофа је Сектор за ванредне ситуације, Министарство унутрашњих послова (у даљем тексту СВС МУП).

Субјекти који су део система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама обезбеђују формирање јединственог система заштите и спасавања на територији Републике Србије. Субјекте система чине: 1) органи државне управе, органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе; 2) привредна друштва, остали правни субјекти и предузетници; 3) грађани, групе грађана, удружења, стручне и посебне организације.

Законом о смањењу ризика од катастрофа и управљању у ванредним ситуацијама дефинисане су снаге система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама. Снаге система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама су штабови за ванредне ситуације, јединице цивилне заштите, ватрогасно-спасилачке јединице, Служба 112, Полиција, Војска Србије, Црвени крст Србије, Горска служба спасавања, Ватрогасни савез Србије, Савез радио аматера Србије, повереници, односно заменици повереника цивилне заштите, грађани, удружења грађана и организације чија је делатност од посебног интереса за развој и функционисање система.

СВС МУП се састоји од Управе за превентивну заштиту, Управе за управљање ризиком, Управе за ватрогасне и спасилачке јединице и цивилну заштиту, Одељење за правне послове и међународну сарадњу и Одељење за економску и материјално-финансијску подршку у седишту Сектора и 27 организационих јединица у Републици Србији, док оперативни капацитети Министарства унутрашњих послова Републике Србије у оквиру Сектора за ванредне ситуације обухватају 3.895 професионалаца, од којих њих 3.210 чине припадници професионалних ватрогасно-спасилачких јединица који први реагују у случају ванредних ситуација.

У циљу спровођења заштите од пожара, спасавања људи и имовине, превенције и сузбијања других техничко-технолошких несрећа и елементарних непогода, основане су ватрогасно-спасилачке јединице. У Републици Србији постоје професионалне и добровољне ватрогасне јединице. Док су професионалне јединице део СВС МУП, добровољне јединице могу основати јединице локалне самоуправе, правни субјекти и удружења. Послове које обављају ватрогасно спасилачке јединице подразумевају: гашење пожара, техничке интервенције, техничке интервенције у саобраћајним несрећама, интервенције у случају хемијског удеса, спасавање људи и материјалних добара у случају природних катастрофа - поплаве, земљотреса, клизишта, остале интервенције (испумпавање воде, долазак по позиву, остале услуге, итд.), континуирана активност на унапређењу знања и обуке радника, едукација деце и грађана у области заштите од пожара.

Јединице цивилне заштите су образоване, опремљене и обучене као оперативне снаге за извршавање задатака цивилне заштите, као додатне снаге за послове заштите и спасавања. Јединице цивилне заштите формирају се као специјализоване јединице и јединице опште намене.

Специјализоване јединице цивилне заштите се образују, опремају и обучавају за обављање сложених задатака цивилне заштите од стране Министарства унутрашњих послова а на основу Процене ризика од катастрофа за Републику Србију.

Специјализоване јединице цивилне заштите формирају се као: 1) јединице за заштиту од пожара; 2) јединице за спасавање на води и под водом; 3) јединице за спасавање на неприступачним теренима; 4) јединице за пружање прве помоћи; 5) јединице за откривање и уништавање ЕОР-а; 6) јединице за РХБ заштиту; 7) јединице за спасавање

из рушевина; 8) јединице за осматрање; 9) јединице за узбуњивање; 10) јединице за телекомуникације; 11) јединице за збрињавање.

Јединице цивилне заштите опште намене формира локална самоуправа и одговорне су за обављање једноставнијих послова и задатака заштите и спасавања: помоћ надлежним службама у изради и ојачавању насипа ради одбране од поплава (пуњење и постављање врећа са песком), помоћ у рашчишћавању путева и улица затрпаних снежним наносима, помоћ у санацији терена и објеката, помоћ у гашењу пожара на отвореном, помоћ у рашчишћавању рушевина.

СВС МУП координира активностима свих државних институција које су укључене у уклањање последица од катастрофа и смањења ризика од катастрофа, испуњавајући своје обавезе дефинисане Законом о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама у погледу предлагања и спровођења политике о питањима заштите и спасавања. Између осталог, СВС МУП координира радом свих субјеката који чине део Система.

Координација ових активности са јединицама локалне самоуправе од кључног је значаја за спровођење превентивних мера и смањење ризика од катастрофа и подразумева унапређење политике управљања ванредним ситуацијама, израду процене ризика и обуку повереника цивилне заштите који представљају веома значајан део цивилне заштите.

У пракси, ова координација подразумева и унапређење капацитета локалних власти у погледу одговарајућег начина управљања ванредним ситуацијама. Министарство унутрашњих послова стога повећава управљачке капацитете спровођењем обука за команданте штабова руководиоце особља и све чланове штаба за управљање ванредним ситуацијама. Практично тестирање знања и вештина, као и спремности, врши се кроз командне и симулационе вежбе у седишту Штаба за ванредне ситуације, у општинама, градовима и окрузима.

У погледу непосредног реаговања у случају ванредних догађаја или ванредних ситуација, према Закону о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама, проширене су одговорности локалних самоуправа. Ово подразумева превенцију, одговор и опоравак од последица, укључујући и одговорност за организовање одговора у ванредним ситуацијама и управљање ванредним ситуацијама на локалном нивоу у оквиру штабова за ванредне ситуације уз ангажовање јединица цивилне заштите опште намене и могућност расподеле средстава у локалним буџетима за превенцију и међуопштинску сарадњу у ванредним ситуацијама.

Стална конференција градова и општина (СКГО), као национална асоцијација локалних власти, координира успостављањем Протокола о речном сливу о сарадњи градова и општина у погледу заједничких ризика. Овај оригинални облик необавезујуће сарадње иницирао је град Краљево а у потпуности га подржавају Министарство за државну

управу и локалну самоуправу (МДУЛС), Министарство за заштиту животне средине, Канцеларија за управљање јавним улагањима (КУЈУ), СКГО, Програм Уједињених нација за развој (UNDP) и Каритас Србије – социо-хуманитарне организације Католичке цркве (CARITAS).

Фебруара 2017. године потписана су прва два Протокола између 26 градова и општина који припадају сливовима Западне Мораве и Колубаре. Током 2018, више од 20 градова и општина из речног слива Велике Мораве и банатског дела Дунавског слива и слива Дрине, потписало је три протокола. Градови и општине из северног дела Дунавског слива у Бачкој покренули су иницијативу за потписивање свог протокола. У Републици Србији постоји 10 речних сливова и очекује се потписивање преосталих протокола. током 2020 и 2021.

Новим Законом о изменама и допунама Закона о локалној самоуправи препознати су напори СКГО за унапређење система заштите и спасавања на локалном нивоу, омогућавајући на овај начин нове законске могућности у области међуопштинске сарадње. Ово представља први корак ка успостављању уговорних права и обавеза између градова и општина у свим речним сливовима, на основу већ потписаних Протокола.

Наиме, речни слив као географски појам не препознаје административне границе између општина или суседних земаља. У светлу свега реченог, СКГО, кроз програм „Подршка српским општинама на путу ка придруживању ЕУ” који финансира влада Шведске и кроз UNDP пројекат под називом SEE URBAN, отпочела је са ширењем Иницијативе за речне сливове на међународном нивоу. Ова иницијатива је институционално подржана од стране МДУЛС и КУЈУ Владе Републике Србије.

КУЈУ је такође задужена за управљање пројектима обнове и расподеле помоћи након елементарних непогода и других несрећа и важан је део поменутих заједничких, националних напора у превенцији и управљању катастрофама.

У складу са чланом 13. Закона о обнови након елементарне и друге непогоде, КУЈУ координира активностима утврђеним овим законом, предузима мере и радње у циљу пружања помоћи и омогућавања реализацију обнове, обавља неопходну набавку робе и услуга, учествује у усклађивању и усмерава рад осталих органа и организација укључених у поступак обнове и пружања помоћи, организује процену потреба након елементарних и других непогода и обавља остале послове у циљу остваривања ефикасне помоћи и обнове, у складу са Законом и оснивачким актом.

Поред тога, КУЈУ је задужена за координацију свих државних органа, локалних власти и осталих институција у Републици Србији у оквиру спровођења Националног програма управљања ризиком од елементарних непогода, који је Влада Републике Србије усвојила децембра 2014. године. Канцеларија је координирала активности израде Акционог плана за спровођење Националног програма за управљање ризиком од елементарних непогода

који је Влада усвојила 2017. године за период 2017-2020. Поменути план је у потпуности усклађен са Сендаи оквиром за смањење ризика од катастрофа за период 2015-2030.

У оквиру Националног програма, успостављен је мулти-донаторски фонд, чије финансијске ресурсе имплементира и њима координира Канцеларија, а који се односи на целокупни процес управљања ризиком од катастрофа, зависно од подручја и дела територије коју донатор жели да финансира. У току је спровођење ЕУ донација од 6,4 милиона евра кроз претприступне фондове (ИПА), донације Швајцарске у износу од 1,6 милиона долара и донације Јапана у износу од 1 милион долара.

Република Србија је посвећена развијању и унапређењу међународне сарадње у области смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама. У складу са тим, потписани су Споразуми о сарадњи и пружању помоћи у ванредним ситуацијама са следећим државама: Република Азербејџан, Босна и Херцеговина, Република Бугарска, Мађарска, Руска Федерација, Словачка Република, Република Словенија, Украјина, Република Хрватска и Црна Гора. Уз то, у току су и преговори о потписивању споразума у овој области са следећим државама: Република Аустрија, Република Грчка, Република Италија, Република Кипар, Савезна Република Немачка, Румунија и Република Северна Македонија. Поред тога, Република Србија подржава и развија активности регионалне сарадње у овој области, нарочито кроз учешће у Иницијативи за превенцију и спремност на катастрофе за Регион Југоисточне Европе (Disaster Preparedness and Prevention Initiative for South Eastern Europe - DPPI SEE) и другим организацијама и иницијативама. Потписивањем Споразума са Европском унијом о приступању Републике Србије Механизму цивилне заштите ЕУ (април 2015. године) омогућена је квалитетна сарадња и унапређење националних капацитета у складу са тековинама Европске уније. Учесће у заједничким обукама, тренинзима и вежбама је од великог значаја за унапређење знања и вештина релевантних актера система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама. У складу са потребом доношења подзаконских аката за спровођење Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама, предвиђено је и усвајање подзаконског акта који ће уређивати поступак и процедуре пријема међународне хуманитарне помоћи за потребе заштите и спасавања у ванредним ситуацијама.

10.1.3 Предузете мере спровођења и изазови

У циљу унапређења система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама Република Србија је предузела низ различитих мера: користећи сопствене ресурсе и билатерално - сарађујући са партнерима у различитим земљама и развијајући чврсте везе са бројним међународним партнерима.

Током претходних година, Европска унија је нарочито подржавала низ националних пројеката изградње капацитета, односно свеобухватни ЕУ ИПА програм за јачање сарадње у области цивилне заштите са земљама кандидатима и потенцијалним

кандидатима, који се спроводио у две фазе (1. фаза, 2010-2013. година и 2. фаза, 2013-2015. година).

Циљ овог програма био је да смањи рањивост у контексту природних и катастрофа проузрокованих људским фактором на националном и регионалном нивоу јачањем способности корисника да делотворно сарађују са Механизмом за цивилну заштиту ЕУ и релевантним институцијама и јачање капацитета корисника за даљи развој делотворних националних система цивилне заштите и одговора на катастрофе и сарадња на регионалном нивоу.

Република Србија је такође била укључена у ИПА Програм за превенцију поплава, спремност и одговор на поплаве (IPA FLOODS 2014 - 2018) у циљу успостављања, опремања, обуке и спровођења самодовољних и интероперабилних мултинационалних модула цивилне заштите (МЦЗ), развијања стандардне оперативне процедуре (СОП) за националне тимове и мултинационалне МЦЗ у складу са ЕУ Смерницама о СОП-у и на основу искуства постојећих ЕУ МЦЗ-а, као и унапређења граничних прелаза и подршке земље домаћина (ПЗД) у складу са Смерницама ЕУ о ПЗД-у.

Као земља корисница, Република Србија је тренутно део текућег ИПА пројекта за процену ризика од катастрофа и мапирање (IPA DRAM, 2016-2019. година) у циљу побољшања ефикасних, кохерентних и ЕУ оријентисаних националних система за прикупљање података о губицима у катастрофама, процене ризика и мапирања. Техничке компоненте пројекта су прикупљање података о губицима у катастрофама, процена ризика, мапирање ризика и регионални електронски атлас ризика (PEAP), док целокупни пројектни приступ укључује партнерство између националних агенција за цивилну заштиту, континуитет у односу на претходне (база података о губицима у катастрофама - DesInventar Међународна стратегија Уједињених нација за смањење катастрофа (UNISDR) и UNDP, 2013-2014. година) и текуће ИПА пројекте у региону, прекограничну и регионалну перспективу, као и свеобухватни приступ развоју капацитета органа за управљање катастрофама као националним координаторима и институцијама/организацијама које су фокусиране на податке о губицима у катастрофама, процену ризика и мапирање.

СВС МУП као носилац система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама је активно учествовао у програму јачања хемијских, биолошких, радиолошких и нуклеарних (ХБРН) капацитета за први одговор и регионалној сарадњи у југоисточној Европи, јужном Кавказу, Молдавији и Украјини (Р 44, 2015-2018. година) са циљем да се способности реаговања и промоције међуагенцијске и регионалне сарадње у погледу ХБРН првог одговора у областима Западног Балкана и Црног мора унапреде побољшањем способности за организовање и спровођење теренских вежби и симулација и организацијом курсева за тренере како на националном тако и на подрегионалном нивоу.

Република Србија је активно учествовала у пројектима прекограничне сарадње: у циљу побољшања способности румунских и српских власти у погледу реаговања у ванредним ситуацијама и заједничког управљања ванредним ситуацијама у прекограничној области Румунија - Република Србија (2012-2019. година); заједнички одговор у ванредним ситуацијама у пограничном региону Србија - Бугарска, у оквиру програма Interreg - ИПА прекограничне сарадње Бугарска - Србија (трајање: 2014-2020. године); прекогранична сарадња са Мађарском у оквиру ИПА програма који финансира ЕУ - Nailnet (завршено 2014. године); Јадрански пројекат холистичке заштите од шумских пожара; Прекогранична заштита и спасавање од поплава - Црна Гора (завршено 2014. године); Пројекат прекограничне сарадње Србија - Босна и Херцеговина под називом „Заједничке активности на праћењу и сузбијању шумских пожара у Западној Србији”; Пројекат прекограничне сарадње Србија – Хрватска „Јачање капацитета српских и хрватских власти одговорних за управљање неексплодираним убојитим средствима и минама (УХО)”; Унапређење капацитета за управљање ризицима у случају великих шумских пожара у пограничном подручју бр. 189 у оквиру програма Interreg ИПА прекограничне сарадње Бугарска - Србија и учешће у пројектима GEO-CRADLE, „DAREnet” итд.

Република Србија је такође активно учествовала у ИПА 2014 Националном програму за Србију, Посебна мера за заштиту од поплава и управљање ризиком од поплава „EUrbан Water Aid 2016” (EUWA 2016-2018. година), у програму Шведске агенције за међународну развојну сарадњу - компонента за ванредне ситуације 2016-2020. година у вези са подизањем капацитета у општинама, а учествовала је и у Програму подршке владе Јапана за 2015. и 2016. годину „Изградња капацитета локалних самоуправа” за поплављена подручја, који је спровео UNDP, а чији је главни задатак био подизање капацитета јединица цивилне заштите на локалном нивоу - обука официра за везу из сектора цивилне заштите и њихових заменика из 15 градова и општина. Обука је одржана у Регионалном центру Рудно (Краљево - слив Западне Мораве), који је основан након поплава 2014. године.

У оквиру пројекта „Општински капацитети у погледу приправности за катастрофе унапређени у складу са механизмом цивилне заштите ЕУ” организоване су бројне обуке о реаговању у ванредним ситуацијама и поступцима евакуације. Пројекат је подржао процес придруживања Републике Србије ЕУ кроз јачање капацитета особља за хитне интервенције у складу са стандардима ЕУ кроз директне обуке за особље локалног штаба за ванредне ситуације, у складу са механизмом ЕУ за цивилну заштиту. У Националном тренинг центру за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова, у Сектору за људске ресурсе и Националном тренинг центру за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова, заједно са експертима из Сектора за ванредне ситуације, коришћена је опрема која је обезбеђена кроз пројекат за обуку чланова локалног штаба за ванредне ситуације у 47 општина о темама, као што су приправност у ванредним ситуацијама, спасавање и комуникација у случају евакуације. Обуку је завршило 472 представника локалних штабова за ванредне ситуације током 14

сесија, од чега 96 жена, што је ојачало капацитете и учешће жена у процесу реаговања у ванредним ситуацијама.

Поред наведених обука за чланове локалних штабова за управљање ванредним ситуацијама, UNDP је у сарадњи са СВС МУП-а за општине чији су припадници успешно завршили обуку спасавања у ванредним ситуацијама обезбедио основне комплете за спасавање. СВС МУП је дистрибуирао опрему за 12 ватрогасних јединица и 4 јединице цивилне заштите које делују на територији 27 општина колико је пројектом обухваћено, а која је добијена у оквиру пројекта.

Национални тренинг центар за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова, који је надлежан за организацију и спровођење обука у области ванредних ситуација, такође је добио основну наставну опрему за коришћење у текућим и будућим обукама. Поменута опрема представља вредно наставно средство и биће коришћена и по завршетку пројекта.

С обзиром да се област смањења ризика од катастрофа у све већој мери усаглашава са адаптацијом на климатске промене, од пресудног значаја ће бити финансијска подршка која се очекује из свих доступних фондова намењених заштити животне средине.

СВС МУП као координатор свих активности у систему смањења ризика од катастрофа и заштите и спасавања има велике потребе за унапређењем система коришћењем доступних финансијских средстава из ове области учешћем у различитим пројектима.

Сектор за ванредне ситуације, Министарство унутрашњих послова

Изазови:

Имајући у виду да је неопходно повећати отпорност друштва на катастрофе, Република Србија приступа ефективном смањењу ризика од катастрофа суочавајући се са изазовима разумевања ризика од катастрофа, јачања система управљања ризицима од катастрофа, улагања у смањење ризика од катастрофа у циљу јачања отпорности, као и унапређења спремности за делотворно реаговање у случају катастрофе и „изградње бољег система од оног пре катастрофе” у току обнове, санације и реконструкције. Имајући у виду наведено Република Србија предузима различите мере у циљу решавања изазова као што су смањење смртности у катастрофама, смањење броја погођених људи катастрофама, смањење економских губитака и смањење инфраструктурне штете као последице катастрофа, повећање броја националних стратегија за смањење ризика од катастрофа и унапређење међународне сарадње. Такође, напомињемо да Република Србија континуирано тежи унапређењу међународне сарадње.

Узимајући у обзир анализу тренутног стања у области цивилне заштите у СВС МУП ватрогасно-спасилачке јединице на територији Републике Србије користе 155 објеката за смештај људства, возила, опреме, технике, уређаја и средстава. Од укупног броја

објеката њих 72 задовољава услове, 53 делимично задовољава услове, док 31 објекат не задовољава услове за смештај и рад припадника ватрогасно-спасилачких јединица.

Специјалистички тимови за спасавање и рад на води и Специјалистички тимови за спасавање из рушевина, чији чланови су посебно обучени и опремљени припадници ватрогасно-спасилачких јединица, спремни су да реагују у сваком тренутку на целој територији Републике Србије. Специјалистички тимови за спасавање и рад на води броје 171 припадника, а Специјалистички тимови за спасавање из рушевина броје 126 припадника.

Сходно свему наведеном, а у циљу суочавања са изазовима повећања отпорности друштва на катастрофе неопходно је подизање капацитета ватрогасно-спасилачких јединица за реаговање на настале ванредне догађаје и спасавање живота грађана и заштите имовине на територији Републике Србије, кроз:

- Пријем нових радника

У следећих пет година очекује се да ће се број припадника ватрогасно-спасилачких јединица смањити за око 400 (услед пензионисања). Како би се постигао оптималан број припадника ватрогасно-спасилачких јединица потребан је пријем од минимум око 1.500 припадника (389 ради попуне новоформираних ватрогасно-спасилачких јединица, 754 ради проширења постојећих и 400 како би се надокнадио број ватрогасаца-спасилаца којима ће престати радни однос у наредних пет година).

Такође, Трогодишњим акционим планом за запошљавање државних службеника који обављају послове инспекцијског надзора у надлежности републичких инспекција који је усвојила Влада Републике Србије дана 8.08.2019. године предвиђено је да се у Министарству унутрашњих послова, Сектор за ванредне ситуације повећа број извршилачких радних места који обављају послове инспекцијског надзора за 60 инспектора.

- Опремање организационих јединица

У наредном периоду у циљу адекватног реаговања на све врсте ванредних догађаја, неопходно је наставити са континуираним процесом јачања капацитета ватрогасно-спасилачких јединица Сектора за ванредне ситуације кроз набавку специјализованих ватрогасно-спасилачких возила различитих намена. Ова врста набавке реализоваће се кроз Капиталне пројекте који су реализовани или су у фази имплементације, као и кроз новопланиране Капиталне пројекте у оквиру Пројектног финансирања. Поменути процесом зановио би се возни парк СВС МУП, смањила просечна старост возила, смањили трошкови поправке и што је најважније повећала оперативност и мобилност припадника ватрогасно-спасилачких јединица.

Изградњом нових објеката за смештај припадника ватрогасно-спасилачких јединица СВС МУП као и реконструкцијом, адаптацијом и санацијом постојећих кроз

Капитални пројекат (2018-2020. година) који је у фази имплементације као и новим Капиталним пројектима предвиђеним пројектним финансирањем, наставио би се континуирани процес побољшања услова за рад, обуку и смештај ватрогасно-спасилачких јединица на територији Републике Србије, посебно имајући у виду садашње стање објеката као и приоритетне потребе за овом врстом инвестиционих улагања.

Имајући у виду планирани пријем нових радника – ватрогасаца-спасилаца, потребно је набавити довољан број (у складу са динамиком пријема) редовних радних униформи, интервентних (заштитних) униформи, као и лаких интервентних униформи (за потребе интервенција приликом гашења пожара на отвореном простору).

Пријем нових радника захтева и обавезно организовање основне обуке, као и специјалистичких обука и стручног усавршавања и оспособљавања, са посебним освртом на обуке за припаднике новоформираних специјалистичких тимова за спасавање и рад на води, спасавање из рушевина и набавку опреме и организовање обуке за тимове за CBRN. Такође, пријем нових радника у оквиру СВС МУП подразумева и набавку административне опреме за несметано функционисање, извештавање и комуникацију.

СВС МУП годишњим планом стручног усавршавања планира реализацију свих обука које су дефинисане у оквиру Механизма цивилне заштите Европске уније, док годишњи циклус обука предвиђа квоту од укупно двадесет (20) различитих обука: пет (5) места на „Уводном курсу упознавања са Механизмом за цивилну заштиту Европске уније“ (Union Civil Protection Mechanism Introduction Course – СМИ) чији завршетак је услов за учешће у свим другим обукама под окриљем Механизма за цивилну заштиту ЕУ; три (3) места на „Курсу за оперативно руковођење међународним тимом“ (Operational Management Course – ОРМ), чије је похађање такође услов за учешће у другим обукама под окриљем Механизма за цивилну заштиту ЕУ; два (2) места на „Курсу за техничке експерте“ (Technical Experts Course – ТЕС); два (2) места на „Курсу за учешће у мисији процене ванредне ситуације“ (Assessment Mission Course – АМС); два (2) места на „Курсу за координацију деловања међународних тимова“ (Staff Management Course – SMC); једно (1) место на „Курсу безбедности за чланове међународних тимова“ (Security Course – SEC), односно једно (1) место на „Курсу за преговарање и доношење одлука у међународним мисијама“ (Course on Negotiation and Decision-making – CND); једно (2) место на „Курсу за координацију на високом нивоу“ (High Level Coordination Course – HLC); и два (2) места на „Семинару за експерте цивилне заштите“ (Seminar for Mechanism Experts – SМЕ).

За разлику од осталих обука Механизма, у оквиру годишњег циклуса обуке организује се пет (5) „Основних курсева за припаднике модула цивилне заштите“ (Modules Basic Course - МВС) за које ниједна земља чланица нема дефинисану квоту већ се селекција учесника врши на основу процене достављених номинација које врше Управа за заштиту

и спасавање Словеније и Шведска агенција за непредвиђене ситуације. Напомињемо да су у претходном периоду наши представници учествовали на просечно три курса по годишњем циклусу и то на онима који се организују у Републици Словенији будући да се остала два реализују у Великој Британији што би захтевало додатне трошкове издавања визе.

Такође, у оквиру преговарачког процеса са Европском унијом и потребе прихватања тековина правних аката који регулишу ову област, СВС МУП надлежан је за имплементацију Одлуке број 1313/2013/ЕУ Европског парламента и Савета од 17. децембра 2013. године о Механизму цивилне заштите Уније и Одлуке ЕУ 2019/420 Савета и Парламента о изменама и допунама Одлуке о функционисању Механизма цивилне заштите ЕУ. На основу овог документа, земљама чланицама се снажно препоручује учешће у обукама Механизма, а у циљу стварања усаглашеног европског система заштите и спасавања и боље интероперабилности експерата у међународном окружењу. Приликом извештавања Европске комисије о напретку, учешће у обукама у Механизму, представља значајну информацију у погледу подизања капацитета запослених у области цивилне заштите.

10.2 Планови за потпуно усклађивање

10.2.1 Планови усаглашавања законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама је донет полазећи од искустава стечених у примени Закона о ванредним ситуацијама, преузетих међународних обавеза и новог развоја који је после 2009. године уследио у области политике смањења ризика од катастрофа на светском и европском нивоу, као и од препорука које су упућене Републици Србији у вези са доградњом правног и институционалног оквира за управљање ризиком од катастрофа, нарочито у погледу потребе даљег развоја превентивних активности у овој области. Основни циљеви коме теже решења у Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама јесу првенствено у свеобухватном нормирању превентивних мера и активности ради смањења ризика од катастрофа, ефикасном реаговању у случају наступања катастрофа као и што ефикаснијем отклањању њихових последица како би се што пре обезбедили опоравак и нормализација услова за живот и рад на погођеном подручју. У наведеном Закону су делимично имплементирани правне норме ЕУ који свакако представљају највиши стандард у нормирању оних области које за предмет имају заштиту основних вредности као што су живот, интегритет, природна околина и својина те је циљ да пре приступања Републике Србије чланству ЕУ се у потпуности усагласе одредбе Закона са законодавством ЕУ у овој области. Такође, од укупно 43 предвиђена подзаконска акта донето је 8 подзаконских акта на основу наведеног Закона.

Закон о критичној инфраструктури који је делимично усклађен са елементима Директиве Европског савета 2008/114/ЕЗ која дефинише критичну инфраструктуру, заједничке процедуре за идентификацију и означавање европске критичне

инфраструктуре, заједнички приступ у процени потреба за побољшавање заштите. Такође, у току је доношење 2 подзаконска акта на основу наведеног Закона.

Закон о добровољном ватрогаству дефинише оснивање, упис и брисање из регистра добровољног ватрогаства, деловање, органе добровољних ватрогасних друштава, права и обавезе добровољних ватрогасних друштава, надзор над радом добровољних ватрогасних друштава, удруживање добровољних ватрогасних друштава, организација добровољних ватрогасних савеза. Такође, у току је доношење 2 подзаконска акта на основу наведеног Закона.

У току је израда Нацрта закона о експлозивним материјама који се примарно усклађује са Директивом 2014/28/ЕУ о усклађености законодавства држава чланица у односу на стављање на располагање експлозива за цивилну употребу на тржиште и надзор над њима (измењену) и Директиву 2013/29/ЕУ о усклађености законодавства држава чланица у односу на стављање на располагање пиротехничких средстава и који ће ближе дефинисати начин и услови за производњу, промет, употребу, складиштење, увоз, извоз, транспорт, транзит, испитивање, уништавање, оцењивање усаглашености и продају на мало експлозивних материја, безбедносни услови у погледу примене мера заштите од пожара и експлозија приликом постављања, изградње, доградње, реконструкције и коришћења објеката, прописују се поступци издавања одобрења надлежних органа у спровођењу овог закона, као и вршење надзора над спровођењем овог закона и прописа донетих на основу овог закона у циљу спречавања настајања и ширења пожара и експлозија.

10.2.2 Планови усаглашавања институционалних оквира са правним тековинама ЕУ

СВС МУП, као надлежна служба одговоран је за благовремено и ефикасно организовање мера цивилне заштите при управљању ванредним ситуацијама, континуирано унапређење и развој својих способности, укључујући бољу унутрашњу и спољну повезаност и већу видљивост.

У том погледу, СВС МУП има сталну комуникацију и редовну размену информација из области ванредних ситуација, не само са другим релевантним државним органима, већ и са DG ЕСНО и Координационим центром за реаговање у ванредним ситуацијама (ERCC) Европске комисије.

Иако је главни комуникациони канал између држава учесница Механизма цивилне заштите ЕУ Заједнички комуникациони и информациони систем за ванредне ситуације (CECIS), тренутна немогућност директног приступа систему за размену информација и система за рано упозоравање премошћена је кореспонденцијом која се одвија електронском поштом и телефонском комуникацијом између регистрованих националних контакт тачака и ERCC.

Заједнички комуникациони и информациони систем за ванредне ситуације биће успостављен након приступања Србије Трансевропској мрежи за размену података између администрација/нова генерација (TESTA-ng).

Имајући у виду да је нови Закон усвојен новембра 2018. године (након ступања на снагу) и новим Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству унутрашњих послова у СРС МУП је извршена систематизација, од 1. јануара 2019. године у складу са наведеним Правилником. Очекује се да ће ове интерне промене, заједно са новим законима, омогућити већу ефикасност и бољи учинак читавог система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама у Србији. Додатно, у оквиру Одељења за правне послове и међународну сарадњу формиран је Одсек за европске послове, са систематизованих пет запослених, који ће координирати и имплементирати активности релевантне за област евроинтеграција.

У циљу подизања капацитета ватрогасно-спасилачких јединица за реаговање на настале ванредне догађаје и спасавање живота грађана и заштите имовине на територији Републике Србије, потребно је:

- Проширење постојећих 90 ватрогасно-спасилачких јединица са додатним припадницима;
- Образовање 4 регионална специјалистичка тима за спасавање на води и из рушевина, као и 27 подручних специјалистичких тимова.

По плану Министарства унутрашњих послова Републике Србије, Сектор за ванредне ситуације, свака ватрогасно-спасилачка јединица би требало да у свом саставу има Специјалистички тим за рад и спасавање на води, те је потребно формирање још 12 тимова и обука припадника, као и формирање још 8 Специјалистичких тимова за спасавање из рушевина и обука припадника.

Усвајањем Закона о добровољном ватрогасству у новембру 2018. године и доношењем подзаконских аката СРС МУП има обавезу контролисања испуњености услова за формирање ватрогасних јединица добровољних ватрогасних друштава, њихову категоризацију и стални надзор над функционисањем јединица, њиховом опремљеношћу материјално-техничким средствима и кадровима.

Такође, на основу подзаконских аката који су донети на основу Закона о заштити од пожара СРС МУП има обавезу контролисања испуњености услова за формирање ватрогасних јединица правних лица, њихову категоризацију и стални надзор над функционисањем јединица, њиховом опремљеношћу материјално-техничким средствима и кадровима.

Због свега наведеног неопходно је формирање посебног одељења у Управи за ватрогасно-спасилачке јединице и цивилну заштиту Сектора за ванредне ситуације са најмање 12 запослених који имају 240 ЕСПБ ради обављања задатака који проистичу из обавеза преузетих усвајањем наведених законских и подзаконских аката.

Такође усвајањем Закона о критичној инфраструктури у новембру 2018. године Министарство унутрашњих послова има обавезу да образује нову организациону јединицу која ће спроводити, планирати, координирати, контролисати активности, комуницирати и давати информације у вези са критичном инфраструктуром.

10.2.3 Планиране мере спровођења

У складу са Одлуком бр. 1313/2013 Европског парламента и Савета од 17. децембра 2013. о Механизму цивилне заштите ЕУ, Република Србија је маја 2015. постала 32. држава чланица Механизма цивилне заштите ЕУ (Union Civil Protection Mechanism – UCPM), који јој омогућава знатно већу усклађеност са релевантним законодавством ЕУ. Поред узајамне помоћи, координираних операција помоћи ЕУ и сарадње са осталим земљама ЕУ у случају катастрофа, Механизам цивилне заштите ЕУ Републици Србији омогућава директну комуникацију између органа цивилне заштите ЕУ чланица током реаговања у ванредним ситуацијама, размену информација и размену примера најбоље праксе, заједничко финансирање у погледу саобраћаја, као и широк спектар могућности за сарадњу, као што су Европски инструменти за праћење и системи за рано упозоравање, заједничке обуке и вежбе, размена стручњака, превенција катастрофа и пројекти припремљености, док се очекује и додатно унапређење UCPM-а новоусвојеном Одлуком (ЕУ) 2019/420 Европског парламента и Савета од 13. марта 2019. о измени и допуни Одлуке бр. 1313/2013/ЕУ о Механизму цивилне заштите ЕУ.

Република Србија је у потпуности посвећена развоју и проширењу сарадње са другим државама партнерима у оквиру Механизма цивилне заштите ЕУ (Union Civil Protection Mechanism – UCPM). Стога се у наредном периоду планира наставак усклађивања са релевантним прописима ЕУ (Одлука (ЕУ) 2019/420 Европског парламента и Савета од 13. марта 2019. о измени и допуни Одлуке бр. 1313/2013/ЕУ о Механизму цивилне заштите ЕУ; Одлуке 1313/2013/ЕУ Европског парламента и Савета од 17. децембра 2013. о Механизму цивилне заштите ЕУ; 2014/762/ Сprovedбена одлука Комисије; радни документ особља Комисије - Смернице за процену ризика и мапирање за управљање катастрофама (2010. година); радни документ особља Комисије - Смернице ЕУ за подршку земљи домаћину (2012. година); Заједнички истраживачки центар - Смернице за евидентирање и размену података о штети и губицима у случају катастрофа; Директива о поплавама 2007/60/ЕК са секундарном одговорношћу СВС МУП, итд.).

Усклађивање и спровођење правних тековина ЕУ ће се одвијати до приступања Републике Србије ЕУ.

Министарство унутрашњих послова, Сектор за ванредне ситуације планира да настави да спроводи све тачке наведене под 10.1.3. овог документа које се односе на изазове, са посебним акцентом на доношење подзаконских аката и образовање нових организационих јединица у оквиру Министарства унутрашњих послова, као и унапређењу кадрова кроз пријем нових ватрогасаца спасилаца, инспектора из ове области и набавке средстава и опреме, а све у циљу што ефикаснијег начина

функционисања Министарства унутрашњих послова, Сектора за ванредне ситуације као носиоца система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама.

Акциони план за развој административних капацитета у области животне средине дат је у Прилогу 11.

Вишегодишњи План инвестиција и финансирања за секторе управљања водама и отпадом дат је у Прилогу 12.

IV Прихватање правних тековина

Република Србија ће спровести преостале правне тековине, тј. правне тековине настале након 1. јуна 2019. године, до ступања у чланство ЕУ, у складу са резултатима преговора у овом поглављу.

Прилози

1. Специфични План имплементације за Директиву 2008/98/ЕЗ о отпаду.
2. Специфични План имплементације за Директиву 94/62/ЕЗ о амбалажи о амбалажном отпаду.
3. Специфични План имплементације за Директиву 1999/31/ЕЗ о депонијама.
4. Специфични План имплементације за Директиву 2012/19/ЕЗ о отпаду од електричне и електронске опреме.
5. Специфични План имплементације за Директиву 2006/66/ЕЗ о батеријама и акумулаторима и отпадним батеријама и акумулаторима и којом се ставља ван снаге Директива 91/157/ЕЕЗ.
6. Специфични План имплементације за Директиву 2000/60/ЕЗ којом се успоставља оквир за деловање Заједнице у области политике вода.
7. Специфични План имплементације за Директиву 91/676/ЕЕЗ о заштити вода од загађивања изазваног нитратима из пољопривредних извора.
8. Специфични План имплементације за Директиву 91/271/ЕЕЗ о пречишћавању комуналних отпадних вода.
9. Специфични План имплементације за Директиву 98/83/ЕЗ године о квалитету воде намењене за људску употребу.
10. Специфични План имплементације за Директиву 2010/75/ЕУ о индустријским емисијама.

11. Акциони План за развој административних капацитета у области животне средине.

12. Вишегодишњи План инвестиција и финансирања за секторе управљања водама и отпадом.

13а. Образложење захтева за измену граница биогеографских региона на територији Републике Србије.

13б. Образложење захтева за измене Прилога I, II, IV и V Директиве о стаништима, допуне Приручника о интерпретацији ЕУ типова станишта и допуна и географских ограничења за популације врста из Прилога II, ПА и/или ПБ Директиве о птицама.